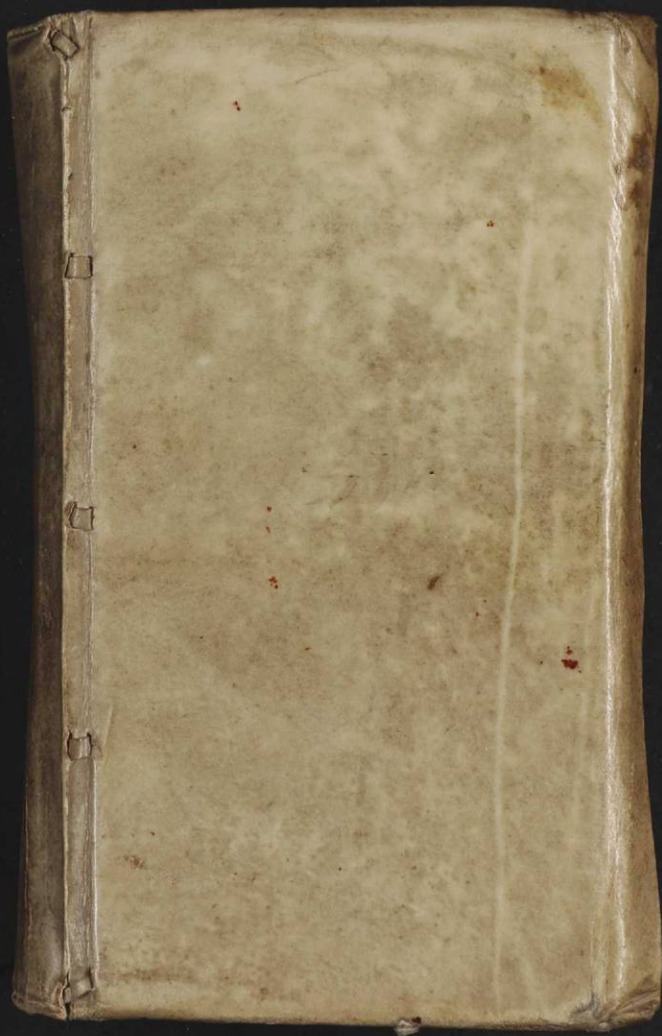

Autor	Montanus, Arnoldus
Titel	De Beroerde Oceaen of twee-jaarige Zee - daden tußen de Nederlanders en Engolische Ang Aengehecht met deser opkomst en voortgang. s. lliicks, Cornellus Janssen Amsterdam
Versag + Ort	
Ersch.-jahr	o. j 1689.
gekauft bel	Gendt, Amsterdam am 11. 10. 78
Preis	Gulden 550.--

A41618 - 17

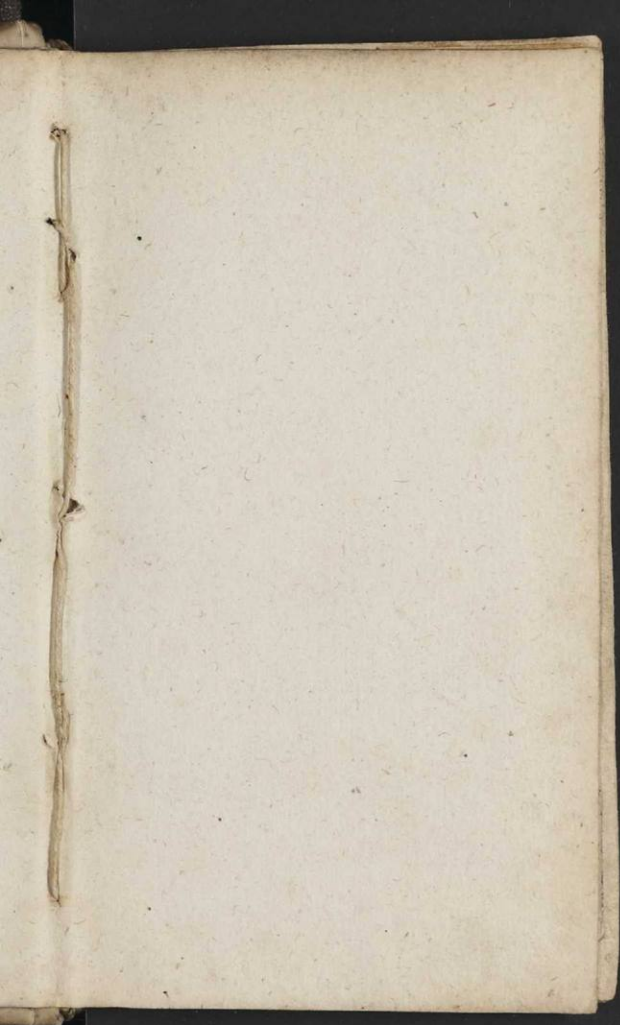
26592

IMMH
A4/6/8
26592
17

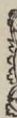

L. Dom --- 10. 10.

V

a
o
a
g
r
d
n
b
d
h
g
k
e
d
e
p
f
n
f
r
K
k
d
o
d
w
e
n
i
b
n

W I L H E M V A N N E K

*Rechts-geleerde en Geheim-Schrijver ter
Ammiraliteit in Noord-Holland.*

GRoote lijx isser aangelegen, dat de tegenwoordige Weereld kennis heeft van 't geen in 't voorleeden is geschied. Geen wissel maate, als dewelke genomen word na den richt-snoer, die te vooren een onfeilbaar gebruik uitstond. Hacchelijk zijn alle uitkomsten, eer zy komen. Evenwel een schrander oordeel kan eenigzints zekere gissinghen maken, in d' algemeine onsekerheid, uit voorige voorvallen van diergelijken aard. 't Bedraagt soo veel niet, slechtelijk te weten vereeuwde handelingen. Die kennis is naakt, ten zyse door een recht gebruik bekleed word. Wie sal 't loochenen, tijden veranderen en wy in de tyden? Maar rechter blijft een onveranderlijkheid, om alsoo te spreken, in die verandering. Op een voet hinkelt d'aarde geduurig heen. Omgewenteld door een wisselvallige swier, siet gemeinelijk het onderste boven en het bovenste onder keeren: doch krijsende elken reis een andere rol, komt elken reis in andere vertooningen alsoo te voorschijn; darze 't oude nieuw maakt. Wy setten voorbedachtelijk een wijldustigh bewijs ter zyde: om aan een staaltje den proefte nemen. Hoe sloofden sich eertyds allerley verstanden op papieren uit. Geleerden en ongeleerden maalden beide gelijk letters: van welke sommige bestendig bleven tegen de kanker der jaaren, en dese in 't tegendeel in haar geboorte smoorden. De wijste der Koningen wist van sijn tyd te seggen: veel Boeken te maken is geen einde. Hy self sprak drieduysend Spreuken: daar toe waren sijne Liederen duysend en vyf. Hy sprak ook van de Boomen, van den Cederboom aan, die op den Libanon is, tot op den Ysop, die aan de wand uitwast: hy sprak ook van het Vee, en van het gevogelte, en van de kruypende dieren, en van de Visschen. Voerde niet een drift tot schrijven d'oude Grieken en Romainen indiervoegen aan: datze een weereld vol papieren hebben nagelaten? Maar hoe verslaauwde namaals die vernuftige besigheid? Op sulke geletterde eeuwen volgden

andere, in welke een woeste onwetendheid d'overhand nam; en niemand de yeders in de hand : om slechts de voorvallen van die tyd aan den nakomeling te leveren. Wy beklagen onste recht over de stoffe Weereld voor eenige eeuwen. Wat een diep stilswijgen (want waarom buiten *Holland* gegaan?) van onse Voor-ouders! 't Is waar, die strijdbare landaard greep gretiger na swaarden als pennen: doch vond altyd onder de Grieken, en insonderheid Romainen, die haar dapperheid wijdloftig uitkraaide. Maar met het duiken der Roomsche moogendheid scheen de wijsheid gelijkelyk 't hoofd onder te halen. Hoe laag leggen de Bataviërs zedert in vergeetelheid gesonken! Immers is nooit tot onse kennis gekoomen haar handel, voor d'inhuldiging der Graven, een geruime tyd achter een. Onwrikbaare steunfels vind hier de waarheid: terwijl d'huiden-daagsche weereld dagelyk de druk-perfen moede maakt. Na een lange beswijming van geleerdheid, schijntze nieuwe krachten vergadert te hebben: om d'oude niet te goed te laten; indien 't met veelheid van boeken is te doen. Alsoo word alles gesolt door een geduurige verwisseling: maar nu en dan krijgt het een en 't ander wederom sijn eerste plooy. 't Is van heden noch gisteren, dat soo wel konstige als rouwe handen op 't papier gebragt worden. En dewijl wy met dese schryf-zuchtige eeuw inschelijx schynen gaande gemaakt; laat het toe, achtbaare Heer, dat u opgeoffert zijn de geringe bladeren, tot dewelke Engeland gedenkwaardige stoffe heeft beschikt. Onmagtig by haar self verfoeken voorpraak tegen alle laakzieke tongen: die buiten twijfel verwerpen sullen eenige nieuwigheden, ten naasten der tegenwoordige fleur van schrijven; maar andersints den oude Grieken en Romainen ontleent. Voorwaar indienze de moedertyd verduuren konnen, de verre nakomeling sal weten, dat ik 't voor grootte eer heb geacht een hoofd-cieraad uit het voorhangsel van uwe naam, en in d'eerste jeuchd bysondere kennis gemaakt te hebben. Neemt dieshalven dit papiere kind onder uwe opzicht: en onse openbare belijdenis van genootte weldaaden voor een zeker bewijs van dankbaarheid. Zijt lang welvaarende, en den Almagtigen bevoelen. Soo wensche ik, die blijve

U. E. toegenegene en verplichte

ARNOLDUS MONTANUS,

Dienaar J. C. in Schellingwoude.

Engelands
O P K O M S T
en
V O O R T G A N G :

Met de

Twee-jaarige Zee-daaden ;
der Engelsche en vereenigde
Nederlanders.

DE Wisselvalligheid
der Weereldsche zaaken /
trekt allegang de Wereld
een nieuwe gedaante aan.
Ieder oogenblik doet een
uur inkrinpen: doch komt / om niet meer
te komen. Met d'eerste opgang brengt
elke dag haar eigen dood voort: en / sich
veranderende / te mets een verandering
in alle dingen. Doorzeker op sulke een
draf scholkt de Warde geduurig heen / datze
haar self altijd voorby loopt. Twyfel
niet / of indienze uit de gzyse eeuwen een
gerimpeld hooft opstak / zy stond wegge-
rukt door duysend bertwyselingen: soo
kenbaar omgkeert / datze geen kennis
soude hebben aan haar eygen self. En
niet algemeender dan dese fleur / die het
wesen der klepne in groote / en der groo-
te in kleine / door de staale wet der gesta-
dige

dige ongestadigheid / t'elkenens verman-
gelt. Het swaare lichaam der Weereld/
doch in al zijn deelen licht beroert / dreunt
dikwils van de weer-stuit / daar haar
gronden schijnen te eindigen / met hec-
ke bewegingen. Indien de Zee minder
recht op d'Eilanden van d'Wardhoeden
heeft / wat zijn 't anders dan afgeschuurde
brokken der Warde / en ebenwel omge-
wenteld door de selbe stroom der verwisse-
ling? Dese waarheid behoeft geen ander
bewijs / als het duidelijke dat Britannie
geeft.

Een keurig Liefhebber der ontheden
ondersogt hier na d'oorzprong van dese
Naam: met welke geen geringe verstan-
den ettelijke jaren herwaards niet wei-
nig afgeslooft zijn. Humfred Lhuyd,
Pomponius Lætus, Thomas Eliotta, Go-
ropius Becanus en Bodinus, indienze niet
te gelijk mistasten / immers onderling/
door strijdige zin-twistingen verdeelt /
hebben geen licht genoeg aan dese duis-
ternis verschaft; in welke boozsichtiger
d'onwetendheid bekend / dan kennig ge-
toond word. Galfred Artur booz alle in
de boozhaat / verdient ook d'eerste plaats
onder die vernufte tijden-sifters. By
hem is Brutus Na-neef van Eneas de
Naam-geber van dit Eiland.

Die tot de t'zaamenstelling van oude
geschiedenissen routwe handen en onbe-
schaafde letters booz eenige eeuw op't
Papier

Oor-
sprong
der na-
Bri-
tannie
twijfel-
achtig.

'tBeu-
felach-
tig ge-
voelen
hier o-
ver van
Galfred
Artur.

Papier bragten / hebben doozgaans de
wiegen der Steden en Landschappen
met Tropaansehe Ballingen voorzien.
De verwondering mijns bedunkens is
niet buyten reden: waarom eedele volke-
ren sich behaagen konnen dooz een ver-
sierde maagschap / met verwonne bluch-
telingen van een verwoeste Stad. Artur
niet tegestaande verhaelt de zaak aldus.

Brutus tot tweemaal de dood van die
hy't leven schuldig was / (want sijn moe-
der bestierf het baaren / en de Vader het
queten van een verdwaalde pijl / by hem
na een hert uytgeschooten) konde echter
de gronwelen niet eegen verontschuld-
iging't gebal te wijte leggē. Lichter had
hy vergiffenis ook vooz de strengste vier-
schaaren bepleit / dan van sijn self verkre-
gē. De ziel ter bzoeging overgegebe / sogt
verandering niet verandering vā plaats.
't Is een gemeene verkeerdheid van kna-
gende gewissen / die te willen ontloopen /
de welke ober al omgedzaagen word. Es
benwel met een merkelyk heir-leger te
scheep gestapt / steekt uyt Italien na Grie-
ken-land ober. De na-zaaten van Hele-
nus, overblijffels der Trojanen, verdzukte
Pādrasus aldaar met een swaare dwing-
landp. d' Ellenden van sijn maagschap
benoodsaakten Brutus de wapenen aan
te gozden tot herstelling van haar by-
heid. Hy onderleid dan een kanswaging /
met sulke gelukhigen uithomst / dat Pan-

Brutus
gehouden
voor de
naam-
gever
van Bri-
tannia.

Sijn
Reis.

drusus uit't held berstoof. In een slag
 was de heehigheid besaadigt: want d'o-
 berwinnaar met de zeegen omgekeert /
 wend sich van bloed-baaden na een brui-
 losf-bed. De blijfstukke der dapperheid
 baanden een gemakkelijken weg tot de
 byerp. Op't eerste woord des koninx ou-
 ste dochter Ignoges, met een rijke bruid-
 fchat van schepen / geld en toevoer hem
 toegeboegd. Die dagē was de bloot nu
 weder onder zeil geweest; wanneer 't ei-
 land Legrecia, dooz roovers afgeloopen/
 gezien wierd. Brutus uitgestapt / bond de
 sterck van Diana welkers beeld Gods-
 fpraakē gaf. In gepzikkelt dooz de ge-
 legendheid / verfoekt aanwijfing van de
 kusten/ wertwaards de stebens sich wen-
 den mogten/om voortaan te verblijven.
 In een nacht ghesicht quam dit ant-
 woord: Set den streek ten westen aan, te-
 gen over de rijken der Galloifers, na een
 eiland omringt van d'Oceaan, bewoond
 van Reusen. Dit sal een tweede Trooyē
 zijn voor u zaad, uyt't welke Koningen
 in een lange reex na malkander voort
 spruiten sullen. Brutus aangemoedigt tot
 volboering der togt / en / op de reis ver-
 sterkt met Corineus, Veld-heer van de
 Dardanidæ, die Antenor gebolgt en
 langs de kustē der Tyrrhenische zee sich
 nedergeflagen hadden/set in Aquitanien
 te land: en gelijkelijk so gelukkig den
 koning Goltar op't lijf/ datze onberhin-
 dert

dert door 't ingetwand van Gallien door-
 boorende / in Denshire , niet bezre van
 Totnes geland : en eindelijk / na ver-
 scheide veldslaagen met de Fieusen en het
 hooft der selve Gogmagog , elf honderd
 en acht jaaren door de geboorte onses
 Saligmakers / meesters van dit eiland
 geworden zijn / terstond na Brutus Bri-
 tannie genaamt.

Een lichtgeloobige kan de vertelling
 aannemen door de waarheid; de welke
 by ons niet sonder reden gans verdacht
 is. Op wijsse gronde steunt dese gissing:
 want de duisternis / verdikt door soo veel
 eentwen / niet anders als een scheemer-
 licht toelaet. 't Is kennelijk uit Moses,
 dat de drie soonen Noe , Sem , Cham en
 Japhet , bruchtbaar in affsetsels / temets
 neder gestapt van d' Armeenische bergē ,
 op welkers toppen de Urke na 't vallen
 der Sondvloed vast bleef / den Warbbo-
 dem bevolkt hebben. Sems nakoomelin-
 gen verspreiden sich ober Asten wijs en
 zijds : doch Japhet ober den boodem van
 Euroope. Onder de hoofden van sijn zaad
 waren Magog , de vader der Massageten ,
 Javan der Jones , Thubal der Spanjaar-
 den , Mesech der Moskoviten , Gomer der
 Gomeri , die namaals ook Cimeri en
 Cimbri geheeten zijn : een naam / welk
 niet alleen de Duitsers maar ook Galloi-
 fers droegen. En dese / van haar stran-
 den overgescheept / hebben aldererst 't

aanko-
 men in
 Britan-
 nien.

De ver-
 telling
 van
 Brutus
 ver-
 dagt.

Wie de
 eerste
 dit Ei-
 land
 bevolkt
 hebbē.

6 Englands Opkomst

De na-
kome-
lingen
Gomers
eerste
bewoo-
ners
van
Britan-
nie.

na by gelegen Britannie bevolkt. Dus-
danige afkomst der Brittoens, te weten
van Gomer uit Gallien is ouder en waar-
schijnelyker / dan die van Brutus uit
Trooye. Het dient tot meerder bevesti-
ging / 't geen Moses verhaalt: namentlyk
dat dooz de nakoomelingen Japhets de
Eilanden der volkeren (de manier van
spreeken beteekent in de Goddelijke let-
teren bezre gelegen Eilanden) in haar
Landschappen verdeelt zijn. En de op-
merking ober de naam Gomer is niet
sonder verhoogendheid / in de Heilige taal
beteekenende een Eindiger.

Och wy laten de zorg aan soodani-
ge / dewelcke den tijd overschiet / om / dooz
neus wyse gissingen / d'eerste beginselen
van lan den en Volkeren op te sruuffelen.
Ons oogmerk bestaet by de eerste rede-
nen / afbergende blykstuken der veran-
deringen / dooz welke Britannien buiten
gemeen omgewenteld is.

Het
blyk
dat de
Bri-
toens
uit Gal-
lien o-
verge-
scheept
zijn.

Wyt Caesar en Tacitus (om andere
hoor by te gaan) is genoegzaam af te ne-
men / (tot bevestiging des oorspronk der
Brittoens niet van bergeleegene Troya-
nen, maar nabuurige Galloifers) beider
ober-een-komst in Gods dienst / landbe-
sittering / oorlogs bonden en spraak. Me-
kerk helpt dit betuijs met een merkwaar-
digh getuigenis. De Saxens, seide hy / over-
gescheept in dit eiland, hoorende de Bri-
toens der Galloifer taal gebruiken, noem-
denze

denze Wallons. De oberblijffels der naam zijn als noch te bindē in 't Graafschap Wallis. Doch Britannie door de Grieken langs de kusten der Oceaan omfwerbende / door veel eeuwen ontdekt / is terfoud opgetekend met meer als een benaaminge : volgens de gewoonte van die landaard / ongemeen dertel in 't uittbinden van woorden. Sy dan / gelijkze Italie na Hesperus de soon van Atlas Hesperien, Gallie na de Soon van Polyphemus Galatien uit haer verdrichtselen genoemd hebben / alsoo oock dit eiland De Albion, na de Soon van Neptunus : tot onderscheid der byleggende / die insche-
 lijx de naam van Britannie droeghen. *Grieken hebben Britannie Albion genaamt.*
 Seē gering bewijs der geleerdheid toond Camdenus in d'oorfprong vā dit woord. Onse boozouders ('t is de fin vā sijn vertelling) te gelijk met de nabuuren Cimbri of Cumeri geheeten / sonder onderkent te zijn van de selve / als alleen door de gewoonte van 't licchaam blaauw te schilderen / volgens Cæsar, Pomponius Mela, Plinius en andere / hebben sich gelijk de Frankē van byzheid / de Gaar-man-
 nen of Duitsers van dapperheid / eben al-
 foo een naam ontleent van dit gebruik : *Gaar-man dat is geheel eē*
 want Brith beteehend in haar oude taal *Man :*
 al wat gekoleurt of geschildert is. *daar vā by de*
 Grieken gebruikende ober al de selve by-
 heid der naam-gebing / hebben aan Brith *latyni- stē Ger-*
 aangehangē / Tania, by haar sen Land-
manus.
 schap.

Oor-
sprong
des
naams
*Britan-
nia.*

schap. Dit verdient minder verwonde-
ring/ nadien Griekenland, somtijds dooz
byanden van buiten aangetast/ dan we-
derom / dooz onderlinge twist / schendig
berdeelt/ geheele swermen van inwoon-
ders na byer en bebbeediger gewesten
versond. Niet weinige uit dat getal / tot
in Gallie, Nederland en Britannie self in-
geboort / hebben te gelijk verscheide van
haar woorden in de Cimbrische taal
doen insluipen : van welke als noch by
ons geen onsenelyke overblyffels ge-
bonden worden.

Alsook
van
veel
*Griex-
woor-
den in't
Duits.*

Maer om de waarheid een tweede
steunfel te geven aan de oude manieren
der Britoens, tot bewijs der boozberhaal-
de verandering. De vergelyking met
haar tegenwoordige zeden is onnoodig.
Wy oordeelen eenige uitgepikte getuy-
genissen van oude Schrybers te konnen
bestaan. Caesar seid : De Britoens gebrui-
ken koper geld of eenige stukken yser
tot een zeker gewicht. Sy houden voor
ongoorloft een Hoen, Gans of Haas te
eeten : nochtans voeden sy de selve tot
haar vermaak. Onder alle zijn verre de
beleeftste die Kent bewoonē, welke land-
streek geheel tegen de Zee aanstoot, niet
seer onderscheiden van de manieren der
Galloifers. Die binnewaards leggē, zaayen
geen koorn; leven by Melk en vleesch, en
zijn bekleet met vellen. Doch alle Brit-
toens besmeeren sich met Meet, het welk

Manie-
ren der
oude
*Brit-
toens.*

He-

Hemels-blaauw veruwt, om te vreeselijker te schijnen in den Oorlog. Sy dragen lang hair, doch scheeren 't geheele lichaam, uytgesondert het hoofd en de bovenstelip. Sy hebben tien of twaalf vrouwen onder malkander gemeen, en voornamentlijk Broeders met Broeders, Ouders met Kinderen. Maar indien de Houwelijken in affetfels gesegend worden, voor de Vaders gaan die de Moeders alder eerst beslapen hebben. In veldslaagen zijnze gewoon Karremannen te gebruiken. Eerst drijvenze voor de slag-ordens geswind heen, en schieten met pijlen, en breeken gemeenlijk door de schrik der paarden en 't gerammel der wielen de geschaarde drommen der vyanden: en tusschen de benden der ruitery ingeboort, springen van de karren en vechten te voet. Het zijn de **woozden van Strabo**: de Britoens gaen de Galloisen in lengte te booven, en hebben sulke geel hair niet. Eensdeels aardenze na de Galloifers, anderdeels zijnze onnooselder en meer woest: soo dat sommige door onwetendheid geen kaasen kunnen maken, niet tegenstaande by haar overvloed van melk is: anderewederom hebben geen weetenschap van te tuinen of eenige deelen der landbouvery. De Boschaadjen dienen haar in plaats van Steden: want wanneer een ronde ruimte beset is met afgehakte boomen, daar slaanze hutten op, en stalling tot de beesten, doch

doeh voor eē kleine tijd. **Verwonderens**
waardiger is 't getuigenis van Dio Ni-
 ceus uit Xiphilinus: Sy bouwen, seide hy/
 geen landen: leven van de buit; jagt en
 vruchte der boomē: want de Vissen proe-
 venze niet hoewel die aldaar in een onge-
 looflijke overvloed zijn. Sy woonē naakt
 onder haar hutten en sonder schoenen: en
 staan voornamentlijk honger, koude en
 allerlei arbeid uit. Want tot het hoofd
 toe in moerassen gedooken, houden sich
 eenige dagen sonder eeten. In de Bosschen
 wordenze gevoed met schellen en wor-
 tels van boomen: en kunnen so een voed-
 saame spijs toemaken, dewelke genut-
 tigt in de groote van een boon, alle hon-
 ger en dorst beneemt. Herodianus **ver-**
haalt/datze 't gebruik der kleederen niet
 kennen; maar haar buik en hals met ge-
 weer omgorden: houdende dat voor de
 meeste vercieling. Sy tekenen ook haar
 licchaamen met verscheide veruuen en
 gedaanten van allerlei beesten, en daarom
 dekkenze de leeden niet, om die schilde-
 ryen bloot te dragen.

Deze beschryvinge der burgerlijke ma-
nieren/kan den Leser eenigsins opening
 doen tot den Gods-dienst der Britoens.
't Getuigenis van Plinius dient alhier:
 Britannie, seide hy / viert de toovery met
 soo veel omstandigheden, datse de selve
 den Persiaanen schijnt gegeven te heb-
 ben. **Hoe bekend is in onse noozder hoek**
 het

het Priesterdom der Druides geweest? Gods-
 Tot duidelijker blijk der Britsche Afgodienst
 derp mag Caesar spreken. Het word daar der sel-
 voor gehouden (also luiden de woorden) ve.
 dat de regel der Druides in Britannie ge-
 vonden, en uit dit Eiland in Gallien over-
 gebracht is. En nu die de zaak grondig wil-
 len onderzoeken, trekken gemeenlijk
 derwaards, om te leeren. Doozwaer in-
 dien wy de goddijne der oudheid opschoo-
 ben / hier toerd gesien een jammerlijk
 Tooneel / op welk de Duivel een rolle
 gespeelt heeft / tot verbloekte blindhok-
 king van ellendige Zielen / 't was niet
 ondienstig in sich self / soo 't slechts niet
 freed' met ons opset; een kleine vertoo-
 ning te doen van die grontwelijk verblin-
 de eeuwen / tot klaarder bewijs der god-
 delijke genaade ten desen daage / uit ver-
 gelijking met d'boozige. Maar dewijl
 het tegenwoordige alleen booz inleiding
 dient / 't sal bestaan / dat de opperste top-
 pen der vertellingen alleenlijk ter
 bluchts aangeroot worden.

Om van beloften te houden. Het duide-
 lijke bewijs van de betwijffeling der
 zaaken in Britannie is noot bequaamer
 aangehegt dan met Julius Caesar. Sulch
 een onwetendheid had de eeuwen booz
 hem bedekt; dat de keurige Schryver Po-
 lybius, die geen klein gedeelte van Euroo-
 pe dooreijst heeft / met Scipio de groote /
 echter bekent alles verbozen te wesen /
 het

het geene tussen den Tanais en Narbo ten
noorden leid. Het eerste bescheid van Bri-
tannie is op Romainfche Papieren te
binden by den dichter Lucretius.

Cluverius, dewijl hy zijn geboelen over
dit stuk ons op den hals dringen wil/son-
der bondig bewijs uit d'oudheid/ is licht
te verwerpē. Waar blykt het dat een der
vijf soonen van Aschenaz, Britannus ge-
heeten/ de Eilanden der Celtische Zee by
erfdom te beurt geballē zijn: na welke de
nakomelingē inde taal der Celten, nader-
hand thi Brittan en Britton genaemt zijn?

Daden van In-
lius Ce-
sar in
Britan-
nie.
Doch Caesar, na 't berheeren der Galloi-
fers, niet te vreden met soo heerlijke zege-
nen/rukt de Roomsche Mogendheid, bier
en vijftigh jaar dooz de geboorte des Sa-
ligmaakers/ Britannien op den hals: tot
dese toeleggh aangezykheit/ eens deels op
hoop van Britsche peerlen/ anders deels
dooz eer-zucht: het welk licht te bezeffen
is/ na dien hy de gesanten uit dit Eiland/
met toefegging van gehoozsaamheid af-
geschikt/ sonder bezrichtinge te rugge
fond. Op een storting echter viel zijn
eerste intogt genoeghsaam uit: want af-
gemat dooz sware kants waagingen en
stozmen/ heeft weinig bezricht. Met een
slag was het seherp niet afgeslooren. Ge-
stijft dooz grooter bloed en aantal van
puik-benden/herbat de reis op 't volgen-
de jaar. Chans Cassivellinus t'elkehens
in 't onder spit/ de landzaaten verdeeld;
de

de zaaken ober dwars; geraakt eenig gedeelte van Britannie in 't gewond van Caesar. Het boog dan booz d'oberwichtige eerzucht der Romainen; doch niet soo bypen hals; dat / volgens 't getuigenis der onbergelyke Tacitus, Caesar Britanniën meer getoont dan oberwonnē heeft.

Boozbedachtelyk heeft Augustus dit Eiland aan haar self gelaaten: als die oordeelde alderveiligst te wesen 't Roomsche Rijk te bedwingen met de paalē van de Natuur gesteld/ te weten d'Oceaan, Donauw en Euphrates. Sulc een smaak bond Tiberius in die raad/ dat hy nooit op Britanniën aangeleid heeft. Eē wichtige toeleg scheen Cājus in 't hooft te spelen op dit Eiland/ dewelke echter in de wind verstoof. Met sijn geheele toerusting wierd niet anders uitgerecht dan dat hy Adminius Soon van Cinobellinus Britsche Koning/ booz de Vader verjaagt/ en tot hem overgeloopen / in bescherming aannam.

Britannie aldus sommige tegen scribbelingen der Roomsche Kaisaren te boben gekomen / woꝛstelde het met haar eigen self. Terwijl ieder booz sich de wapenen in de vuist droeg/ zynze alle herwommen: niet eer bezeffde/ boozze t' ondergebracht waren / dat 't berlieg van iegelyk lid/ 't gantsche lichaam afgang. Bericus de Welhaamer onder die hoop/ de welke/ uit bysonder wozoken / na wzaak ober weder-

Augustus
heeft
Britannie
noit
beoorloogt,
noch
ook *Tiberius*.
Cājus
heeft
aldaar
weinig
uitge-
recht.

Britannie
onderling
verdeelt,
is
door de
Romainen
beheerschet.

Daden
van
Claudius op
dit Ei-
land:

derpartijders met d'ondergang van haar vaderland doofien / ried Claudius de togt op Britannien aan / doenmaels muitende om gehoude oberloopers. Zoo beel liet de keizer sich hier aangelegen zijn: dat hy meester van 't zuiver deel des Eilands / dooz de dapperheid van Ostorius Scapula binnen weinig dagen geworden, hem selbe de bynaam van Brittische roepaste; en jaarlijxe speelen / en zeegeboogen oprechtte; en met een heerlijke triomf binnē Roemen ingehaald wierd. Plautius vervolgde in middele d'overblijfsels des oorlogs seer gelukkig. Eindelijc ook Vespasiaan, derwaards dooz Claudius heen geschickt / liet sich 't werck ter herten gaan. In dertig veldslagen had hy meest d'overhand. Zoo dat twee machtige volkeren / over de twintigh steden / en 't Eiland Wicht hy na gelijkelijc in de schoot der Roomsehe moogendheid saken.

Oorlog
van
Boodicia tegen de
Romeinen:

Onder Nero ebenwel geraakte de zaak bijster uit de ploop: De Britoens uitgemergeld dooz 't woelere van Seneca, verzuikt dooz d'overlast der Roomsehe besetting / quamen eindelijc / beleid by de Koninginne Boodicia, op de been. Prasutagus haar man had den keizer erfgenaam gemaakt van 't rijk der Iceni: (dese bewoonden eertijds Suffolk, Northvolk, de landen van Cambrits en Huntingdon) op dat het te gelijk met sijn huis meer bezijd vooz overlast / soude zijn.

zijn. Maar 'twerk nam een geheel andere heer. De Romain sich waanende by des se uiterste wille bā alles meester/en dieg halve 't recht ontwoffen/ geeside de Koninglijke weduwe/verkrachte haar twee Dochters / roofde de goederen der ingesetene by openbaar geweld. En dan dooz soo besel schelmstukken tot den ooglog gedzongen/setten sich schzape en niet sulken een sellen indruik de Roomsche henden op't lijf/ dat het negende regiment verstaagen / Catus Decianus op de blucht gesaagt/ Comalodunum en Verulamium ingenoomen wierden. En ten ja Paulinus Suetonius ten laatsten hoven gelezen had in een kanswaaging tegen Boodicia, op een dag was Britannie hersteld tot haar oude byzheid. De muitery ebenwel stond den overwinnaar op tachtentig duisend Romaine en Bondgenooten.

Des
selven
uit-
komst.

Beide aldus afgeslooft / scheenen een geruime tijd haar adem te scheppen. De meer alsoo het Roomsche Rijk in onmagt dooz inlandsche twisten genoegzaam tegen dank een rust bergunde aan de weereld. Met d'heerschappy van Vespasian werd de zaak weder aangebonden. Petilius Cerealis derwaards overgescheept/rukte dooz de Brigantes zeeghastig tot de grenzen der Schotten heen. Julius Frontinus versloeg de strijdbare Sylures: Agricola onder Titus de Ordovices en/ten tijden van Domitian in een zwaare

Staat
van
Britannie
onder
Vespasian

Agricola de
eerste
die ge-
leert
heeft
Britannie een
Eiland
te zijn:
en den
Brit-
toens
zeedig-
heid.

zwaare belofslag *Galgacus*. Niet weinig
zijn te gelijk de *Romaine* en *Britten* aan
Agricola schuldig: welkers lof niet son-
der reden *Tacitus* soo heerlijk uitkraait.
Want dese is d'eerste/die aangemoedigt
dooz een meer als mannelijke dapper-
heid/ tusschen strijdbbare en woeste volke-
ren/ ober ongestroopte toppen en diepe
stroomen/tot d'uiteerste grenzen van *Brit-*
tannie doozgeboort / en langs de kusten
rondom gezeild heeft. Niet tegestaande
d'omwegang van eenige jaaren her-
waards alhier/ zedert de tijden van *Jul-*
ius Caesar, was echter nooit tot kennisse
der *Romainen* gekomen / dat *Britannie*
een Eiland was. Verplicht zijn die keu-
rige doozsnuffelaars der wetenschappen
dooz dese ontdekking: doch aldermeest
de *Britoens* dooz groter weldaaden. In
die eeuwen lag de weereld ten Doozden
in de diepste onwetendheid versonken.
Bequaamt sal *Tacitus* seggen/ hoe be-
hendig *Agricola* de ruuwheid van dit
Eiland beschaaft heeft. De volgende
winter, seide hy/ is doorgebracht met seer
heilsaame vonden. Want op dat de wo-
ste en ongetemde menschen, en dieshal-
ven voorbaarig tot den oorlog, te lichter
tot rust en stilte door wellusten souden
gewennen, hy porde-ze in't bysonder
aan, hy hielpze in't openbaar tot opbou-
wing van Kerken, Merkten en Huizen:
prijsende de gewilligen, berispende de

tra-

traagen. De prikkel der eer was in plaats der noodzakelijkheid. Thans onderwees hy de kinderen van de groote in vrye konsten: en verhefte de Brittische verstanden boven de Galloïsen: als die alleenlijk wars van de Romainfche taal, lust hadden tot welsprekenheid.

Maar onder Nerva, hy mangel van aantekening / is Brittannie verzwegen in de oude boeken. Dat het kreukte boog de gedachte moogendheid van Trajanus heeft Spartianus na gelaaten. Alderfchepende onder zijn nazaat gespte 't harnas wederom aan. Adrianus liet sich soo veel daar aan gelegen leggen; dat hy self derwaards een magtig leger sleepte: en de eerste / tot versterking der Romainen, tegen d'indruk der ingeseetenen / een muur twintig mijlen lang / bouwde. Echter te fors om den nek te buigen / rechten tegen Antoninus Pius de standdaards op. Lollius Urbicus afgebaardigt tegen de muitelingen / bedwongze boogspoedig met een veldslag en een nieuwe aarde wal. En niet ongelukkiger beslechte de Calphurnius Agricola ten tijden des Kaisars Antoninus de Filosoof de berwarde saaken albaar. Aldet d'heerschapp van Commodus geraakte de Britoens op de been; en / de wal overgestapt / na grouwelijke berwoestingen en bloed-baaden / door Ulpus Marcellus eindelijk in een kleine stilte: want aan 't hollen geslaagen

Staat van Britannie onder de Kaisaren Nerva, Trajanus, Adrianus, Antoninus Pius, Antoninus Philoſophus, Commodus en Pertinax.

gen hozt daar aan / wierden dooz Pertinax betoamt.

Britannie
van
haar
Heiden-
dom
be-
keert.

Niet tegenstaande dese haspelingen tusschen den oorlog en vrede / heeft echter Britannie het ooz geleend na de heilsaame lessen van Fugarius en Donatianus. Dese / op het versoek der Britsche Koning Lucius, dooz de Paus Eleutherus derwaards afgebaardigt / bragten in het hozt 't werk soo verre: dat dooz de dikke duisternis van afgooderij / het licht der Kristelijke waarheid met bysondere straalen doozbrak. De geschiedenis / by heele herwoopen / bind een onberwikt steunsel aan Camden: als dewelke de hinderpaalen der tegensprekers / in sijn beschrijving van Britannie, soo krachtig uit de weg set: dat / mijns bedunkens / de zaak geen last lijd / om niet te gelooven. Die de bekeering der Britoens toeschrijven aan Simon Zelotes en Ioseph van Arimathæa, afgesonden dooz d' Apostel Philippus / hebben sulx een bewijs niet / het welk de toets soude konnen uitstaan.

Och met de dood van Pertinax, en in 't hozt ook van sijn nazaat Didius Iulianus naamen de zaaken alhier een bysondere keer. 't Kaisar-rijk in Syrie aangegrepen dooz Pescennius Niger in Britannie dooz Clodius Albinus, en in Hongerye dooz Severus, geraakte na heel tegenstribbeling eindelyk aan dese: en by tot stybing van Virius Lupus, met een
leger

Ieger heen gerucht / om Britannie te ver-
 zeekeren / self op dit Eiland. Severus van *Severus*
 in ettelijke hangwaagingen meester / slaat de
 bedwong de vanden tot een verbond / *Bri-*
 besnoepende niet weinig haar grenzen. *toens en*
 De boetstappen van zijn togt worden een
 noch heden gesien in d'overblijffels der *won-*
 wal / boozsien met een diepe grast en ber- *derlijke*
 scheide toozens / lang honderd en twint- *wal:*
 tig duisend schreeden / dwars dooz 't ei-
 land heen / van d'eene zee tot d'ander.
 Camden een sichtbaar getuige stelt zijn
 beginsel aan Solwey Frith, zijn einde aan
 de mond der Tinmouth, wonderlijk by
 de bergen op en neder en langs de vlak-
 ke velden heen geleid. Minder liet sich 't
 wanschapfel Caracalla aan dit werk ge- *Carac-*
 legen leggen / dan zijn vader Severus. *alla*
 Want by d'overblijffels der oorlog een *be-*
 weinig verbolgende dooz zijn veld ober- *moeie*
 sten / heeft ter stond te gelyk met de brede *sich*
 uitgestrekte landstreeken en sterke sloo- *weinig*
 ten aan den vrand bergund. *mer*
Britan-
nie :

Tot de tyden van Gallienus zijn de
 schrybers den staat der Britten niet stil-
 zwijgendheid booz by gegaan. Het eerste
 gewach word aangehecht met d'heer- *Gelijk*
 schappn van Gallienus : dewelke / een *ook*
 slaaf der wellusten / 't gemeene best in *Gallie-*
 alle deelen ober hoop liet loopen. Der- *nus.*
 tigh dwingelanden hadden te gelyk in
 verscheide gewesten 't bewind des Kai-
 sar-rijx sich aangemaatigt : onder dese
 waren/

Oproer
der
Britten
onder
Bono-
sus.

ware/Lollianus, Victorinus, Posthumus, Tetricus, en Marius op dit Eiland Meeskers. *Si* kregen thans de smaak van oproerig heerschen: de tucht te mets versterkende. Het quaad dan bleef niet by d'eerste beginselen. Onder Gordianus greep de dzonkaart Bonosus het gebied van Britannie, Spanje en Vrankrijk met Proculus aan. Doch eindelyk in een zwaaren oorlog dooz Probus ontzeenut/berhing hem selven. Met sijn dood was d'oproer in Britannie niet verstoppen. Probus dan derwaards ten wapen-kreet gedaagt/ sleepte een merkelyk leger van verwonne Borgonjons en Vandalen den muitelingen op den hals. Dese sich alhier nederstaande zijn naderhand den Romainen, tegen den indruk der Britten, baak te staade gekomen.

Onder
Carau-
sius.

Ebenwel de zaak was soo vast niet beleid: of Carausius een Nederlander van slechten af komst/ bestond de regeering der Britten, de bloot tot verseekering der Galloische kusten besteld/ de tollén der Bataviers en alle habenen/ stroomen en stranden met ruiten rondom aan te grijpen. Maximianus tegen hem in aantogt met een machtig heit bond sich genoodsaakt by mangel van matroosen en afgeschikt dooz de holle zee/de reis te staaken: en met Carausius een gebeinsde briede te treffen. Dese onbestommt dooz't vertrek van Maximianus bestierde gesachelyk

helijk in een stille rust dit Eiland.

Maar onaangesien 't verbond slapen
de Romainen op het werk niet. Consta-
tius, tegen ieders gissing/geswind voort-
gespat / om van Britanie weder meester
te worden/ontleedigt met den eersten in-
druk de Bataviers van d'inlaag der
hbanden.

Carausius was in middels dooz list van sijn dood.
Alectus afgemaakt na een seben jaarig
bebind: en hy op sijn Zetel gestapt/har-
de schaars de helft van die tyd uit. Want
Constantius, in 't gesicht der strand ge-
naadert met een bloot; verschrickt' hem
indierboegen: dat hy uit sijn voordeel
berstoof/ en sonder bot van tegenweer /
met beslommerde oordze / aan 't boet-
slaak en geraakt / echter in de hinder
hoede achterhaalt/en nebens andere ne-
dergebeld is / doch ter nautwer nood be-
kent onder de dooden. Met die bal dook
Britannie wederom onder de Roomsche
magt. d' Overwinnaar Constantius mee-
ster van 't eiland/verbond sich in 't hou-
welijk met de dochter van een Britoens
Heer Helena, namaels by de Kerkelyke
Historie-schrybers soo heerlijk afge-
schildert. Dese echt gezegent met Con-
stantijn, nader hand te recht bygenaemt
de Groote, gaf by berloop van tyd meer
luister aan Britannie, dan voordeel. Want
de Vader binnen York overleden / steld
hem in 't besit des Kaisar-rijx. Hoop set-
teden

Overwin-
ningen
van Con-
stantius in
Britannia,
sijn hou-
welijk.

Daaden
van Con-
stantijn de
Grooten al-
hier.

Hy ver-
suint zijn
Vaderland
Britannie.

Strijden
tussen de
Soonen
van Con-
stantijn.

Tussen
Maxentius
en Con-
stantius.

teden de Britten op sulc een Landsman :
in welke de beginselen van zijn heer-
schappyn haar niet bedroogen. Want/uit
Roome herwaards obergespat / ver-
holgde den oorlog by zijn Vader tegen
de Picten aangehangen / niet min booz-
sichtig als gelukkig. Doch eindelijk den
Persiaan in 't oog krijgende / sake / met
ontblooting der grenzplaatzen ten noor-
den/te mets oostwaard aan. De Room-
sche moogendheid alhier besig met het
bouwen van Constantinopolen, en om
uit die zetel haar selven in Asie te doen
uitdopen/gaf genoeghsaam Britannie ten
besten / en een open deure aan de vran-
den des rijks in Gallien en Duitsland.

Inmiddels by glijbigheid van Con-
stantijn, wierd v'heerschappyn verdeelt
onder zijn drie Soonen Constans, Con-
stantius en Constantinus, en aan dese viel
Britannie te beurt: het welke te gering/
om zijn eersucht te verzaadigen; trachte
dies halven 't erfdeel van Constans te be-
snoepen. Orbel nam hy die toeleg/en te
gelijk soo gelukkig de wapenen in de
hand: dat zijn broeder de nederlaag
kreeg/ en hy 't besit van de landschappen
des overledene. Constans beleefde niet lāg
dise verdoemelijke overwinning / door
Maxentius vermoord. Drie jaar sat dese
aan 't bewind der Brittische zaaken: doen
rondom in dierboegen door Constantius
benard/ dat hy geen andere uitkomst be-
oogen

oogen kon/ als die hy met eigen handen
uitwerken soude booz een verbloekte
dood. Met die schok sakte dit eiland we-
derom in de schoot der Romainen: uit
naam des Kaisars een geruime tijd be-
stiert dooz Paulus Notarius; en onder
d'afvaller Julianus dooz Alipius.

Staat van
Britannia
onder Ju-
lianus, Va-
lentinia-
nus, Gra-
tianus,
Maximus,
Theodosius.

Maar de Wereld in 't harnas gegespt
ten tijden van Valentiniaan, had te gelyk
de Picten, Saxens, Schotten, en Attacot-
ten gaande gemaakt. Sy dan op de been
gekomen/ ringeloozden de Britoens met
geen gemeene onheilen. Gratianus na-
derhand Kaisar verhoogd/ trachte ober
al de verwerde zaaken te herstellen. Om
den last der heerschappij te helpen on-
derschzaagen wierd Theodosius tot met-
gesel aangenoomen. Maximus dooz een
na-pber dit werk ten ergsten duidende/
bond gelegendheid/om sich selven op den
troon te setten/ in spijt des Kaisars; na-
dien 't bebind des Byzittschen Legers
aan hem stond.

Albus wierd Britannie uit den noozden
aangetast van haar eigen inboozlingen:
bezuilende hy beurten d'heerschappij
des eenen dwingelands booz den ander.
Maer dooz Theodosius ebenwel in stilte
geraakt/ verlooz weinig aan die groote
Kaisar/beruimt Stilico tot boogd gesteld/
ober sijn minderjarige Soon Honorius,
den indruk der Picten uit haar ingewand
boozsichtig schozte. Echter de zaaken

quamen te mets tot verloop: de Koom-
 sche moogendheid in onnagt / om haar
 grenzen te verseeheren. Dit bedwong de
 Britoens self uit de oogen te sien. d'Eerste
 sorge dan byzogense voor een Veldheer.
 Wispeltuwig ging de verkiezing toe.
 Marcus tot sulke waardigheid opgewor-
 pen / raakte terstond aan hant / en Gra-
 tianus in sijn plaats. Eerlang hy ook
 van 't bewind afgeschopt / wierd het aan
 Constantijn, een slecht soldaat / alleen uit
 een gelukkig boozbeduidsel der naam /
 opgedraagen. Dese na verscheide hel-
 den-stukken / berontschuldigt sich door
 brieven by Honorius : dewelke de spijt
 gebeinsdelijk ophroppende / hem ter
 schenck een Kaisarlijk gewaad sond. Ein-
 delijk Constantijn, wars van soo veel
 beslommeringen / ontrok sich onder de
 last des hoogsten gesachs / met opset om
 in d'orde der Priesteren het ooberige van
 sijn leven gerustelijck ober te brengen.
 Maar geheel anders liep de zaak af;
 want na Italien verboert / is aldaar om-
 gebragt. Chang Eritannie weder ver-
 ballen onder Honorius, mogt nu/bestiert
 door de boozsichtige dapperheid van
 Victorijs, haar adem haalen. Doch de-
 se te rugge ontbooden / liep terstond de
 welbaart achter uit : en de byand by na
 het gantsche Eiland af. Op verzoek van
 bystand / quam geen andere troost uit
 Roome; als sy souden booz haar sien.
 Ech-

en Hono-
 rius.

Constantijn
 een slegt
 Soldaat
 regeert dit
 eiland.

word ge-
 dood.

Echter gezwaamt tot aanhoudt in haar afgeveesen boozstel; verkreegen ten laastten een regiment. Reddering maakte dit: doch booz een kleine tyd. Want weder overgescheept om Gallien te beschermen / gaf de handen ruijn aan de Picten en Schotten. En sy versaaen ook die kans niet: want dooz alle hinderpaalen doozgebooken/berwoesleden dit Eiland te buur en te swaard. De Britoens aldus beklemmt / beoogden geen uitkomst/by aldien'tont set niet en quam van de Romainen. En sy/ uit aanmerking der hoogste nood/ ontaangesien haare eigen swaarigheid / slaan met ettelijke benden/ beleid by Gallio Ravennas, den weg in derwaards: en soo gelukkig de handen aan de Picten en Schotten; datze verstooben.

Maar men woystelde vast met het noodloot / de Roomsche Moogendheid liep op de hef. 't Bestemde einde moogt niet vermijdt worden. Maar aantwas vergaadert dooz 't afnemen van anderen kon niet anders belooften / volgens de boet die d'Albestierder hout na rechtvaardige wetten / dan een afnemen met d'aantwas van andere. Rondom afgeknabbelt in alle haar leeden/behield niet dan een maager geraante. Die fleur is gehouden in de wereld/so ras de weereld was. De lichaamen der Koningrijken/ uitgedypt dooz een boozspoedig groepen

Britannie
deerlijk
afgeloo-
pen, wor-
tweemaal
ontset.

Onder-
gang des
Room-
schen Rijks.

tot een grootte / dewelke haar self in de weeg is / krimpen wederom van self: en te hoog opgesteegen / buigen onder de last na beneden. Soo topfwaer kan de weelderigheit van zegen worden / datze omkromt booz haar eigen wasdom. Schoon dese waarheid geen ander blyk had / het duidelijke 't welk de Romainen geven / lion bestaan.

*Britannie
verlaaten
en gants
verwoest.*

Gallio dan (op dat we ons self niet vergeten) tot bescherming der Galloisen op ontbooden / sette genoeghsaam Britannie booz de Picten open / dooz sijn vertrek. En dese vergiften dit gety niet. Want met groote swermen t'zamen gerot / bielet soo berwoet landwaard in / datze van de Roomsche tegenstand een dubbelde wraak scheenen te nemen / dooz onmenschelijke wreedheden. d'Inhoud der brief dooz de klaagende Britten geschreeven / aan Aetius is bekend.

Woeste volkeren dwingen ons te rugge te deinsen na de zee: de zee jaagt ons wederom na woeste volkeren, Wy worden vermoord, of verdrinckē, tussē dese twee soorten van dooden. Maer sy klop-ten booz doobe oozen. Attila der Gotthen Koning lag den Romainen so swaar op den hals: datze self met ingetrokke krachten sijn woeste indruk uit haar ingewand niet konden schozten. Britannie oberlang uitgeput van jongmanschap dooz geduurige werbingen / (want de
Kai-

Kaisers gebruikten de selve in Illyrien ,
 Gallien , Spanjen , Egypten en Arme-
 nien) en nu ook verlaaten van de Room-
 sche hulp-benden / lag genoegzaam
 ademloos / om bot van tegentwèer te
 doen/ door de Picten en Schotten schendig
 beneepen : te meer also de verwerde zaa-
 ken gelegendheid gaben aan eerzuchtige
 verstanden/ om tot eigen boozdeel 't Ge-
 meene best onderling te splitsen. Doen-
 maels stond 't hoogste bewind aan Con-
 stantiijn; door Vortigernus aan kant ge-
 holpen; die namaals 't werk gebragt
 heeft in groot verloop. Want hy op den
 troon gestapt / mistroude de getrouwig-
 heid en krachten der sijne. 't Geraad-
 saamst' wierd gebonden/ na buitenland-
 sche bystand om te sien. De naam der
 Sarens/ geboerd door zee-ruiten langs
 de kusten rondom her / scheen de ge-
 duchtste tot wederstand der byanden/en
 bedwang der onderdaanen. Dese land-
 aard dan op ontbooden/ of (gelijk Ubbo
 Emmius, niet onwaarschijnlijk/ hoewel
 tegen 't gemeene geboelen) by gebal /
 met insicht om te rooben / volgens ge-
 woonte/ op Britannie uitgestapt/ en door
 die gelegendheid van Vortigernus in
 dienst aangenomen/ gaf terstond byson-
 dere proeven der dapperheid. Maar eerste
 overkomst word door Camden op 't jaar
 vier honderd acht en twintig gestelt:
 doch met meer bewijs van Emmius en

*Vortiger-
 nus ver-
 moort
 Constan-
 tiijn.*

*Ontbied
 de Saxens
 tot hulp.*

*De tijd
 van d'o-
 verkomst
 der Saxens.*

Boxhorn negen en twintig jaar laater. De maare der Saxische zeegen ober Duitland uitgekraait / maakte d'andere wakker: die geswind derwaards heen gespat / in twee togten / met machtige blooten / sulke swermen van vrouwen en kinderen na sich sleepten: dat de meenigte den Britoens ober d'hand was. Echter sp van de nood een deuchd makende / ruimden booz de bzeemdelingen plaats op: onder boozwaarden van bystand tegen den gemeene byand.

haar oor-
spronck:

oude land-
paalen der
selve.

't Is de pijnne waard een kleine opening te doen booz den onkundige / aangaande d'afkomst en woonplaats van dit volk. Indien de gissingen iets gelden / sp schijnen alderminst te dwaalen in dit doolhof / die d'oozprong der Saxens tot de Sacosones in 't Asiatische Sarmatie brengen: alwaar van Ptolomeus, de Massagetæ, Dahi, Suevi en Saffones gesfeld worden. Aldereerst bekend in Dene-merkē, zjn namaals de Elve ober gestapt / sich te mets inblypnde in de land-paalen der Suevi, alwaar huden 't hartogdom van Saxen gesien word / en by berloop des tijds ook in Vriesland en Batavië, booz de Vranken berlatē. Veel werks gavense de Romainen uit haar havenē met ruiten op de zee: en booz d'oozlog rondom berucht een wijdlustige naam de nabuurē: want Jutland, Sleswijk, Holstein, Ditmarsen, 't Bisdom Breemē, 't Graaffschap Oldenburg,

burg, beide de Vrieslandē en Holland met de benaaminge van Saxens bedekt zijn.

Tussen de Longobarden, de stroomen Oude Elve en Trave, en de zee/leggen (scid Ta-landpaalen citus) de Reudingi, en Aviones, en Angli, der Angli en Varini, en Eudoses, en Suardones, en of Engelsche. Nuithones, met rievieren en moerassen beset. Niet bysonders is by ider, als datse in 't gemeen aan Hertha, dat is, onser aller moeder d'aarde, goddelijke eer bewijzen, dewelke na haar gevoelen sich vermengt met de menschelijke dingen. Daar leid op Een grou- een eiland der Oceaan een geheiligde bos- welijcke schaadjē, in het selve eē gewijd wagentje, atgoode- ry. bedekt met een kleed, voor een Priester alleen geoorloft aan te raken. Dese kent de tegēwoordigheit der goddinne in een heimelijk vertrek, en volgt met groote eerbiedigheit, voortgetrokkē zijnde van Koeyen. Blijde dagen dan, en vroolijke plaatsē: dan vangense geen oorlog aan: nemen geen wapenen in de hand, alle yser opgeslootē, dan is niet bekend als rust en vrede: dan alleēlijk bemind: tot eindelijk de selve Priester de Goddinne, verzaadigt door d'ommegang met de mensche, weder hersteld aā haar kerk. Thans word het wagentje, en het kleed, en (so gy 't geloovē wild) de godheid self in een verborgē meir afgewassē. Die dit bedienē drenkt terstond het selve meir. hier vā eē heimelijke schrik en heilige onwetēdheid, wat het zy 'twelk slechts siē die vergaan sullē. tGetuigenis

van Beda dient ook tot dese plaats: d'Engelsche (of Angli) zijn herkomstig uit dat Vaderland, het welke Angulus geheten, en van die tijd af geseid woest te leggen tusschen de landschappen der Jutten en Saxens. En de Sax Ethelwerd: Oud Engeland, seyd hy / uitgestrekt tusschen de Saxens en Gioti, voorsien met een hooftplaats, in de Saxensche spraak Sleswijk, by de Deenen Haythby. De naam is tot noch toe ongeschend gebleven / in de landstreek / tusschen de steden Sleswijk en Flensborgh, nu noch Angelen of Anglen. Na de tijden van Tacitus zijnze alhier verhuist / het zy byzwillig uit haer woonplaatsen wijkende / het zy dooz nabuuren verdrzeeben. Want te booren stietenze aen d'oberzijde der Trawe in 't zuidoosten tegen de Saxens: sonder twijffel dooz toelaating of hulp der selve in dit gewest / boben aan haar landpaalen grenzende / ingelaaten. Dit is de grond / op welke die vaste en onverbzeekelijke byzindschap / tusschen haar en de Saxens geleid is: te gelijk namaals ook na de denren der Rhijn gespat / en van hier in Britannien, aldaar toestellende 't vermaardste Rijk des aerdboodems: gehouden booz een gedeelte der Saxens; eens deels / om datse met de selve byz magtiger dan sy self uitgetrokken / anders deels om datse onder haar bescherming waren. Dit is d'oozprong en reden der zaamen-

Engelsche
 vereenigt
 met de
Saxens: ko-
 men in
Britannie
 en nemen
 dat eiland
 in.

mensmelting van beide de naamen in een/ hy de Schrybers der volgende eeuwen/ dieze Anglo-Saxens noemen.

Doch/ dewyl de Juten, metgesellen op dese togt/ haar benaaminge en woonsteden als noch behouden/ 't sal bestaan/ indien wy tot verhoizing/ met boozdagt/ de selbe over slaan. Het dient alleenlijk herhaalt / 't welk ter loope in 't boozige aangewesen is; namentlijk hoe de naam der Saxens van de deuren der Rhyjn af/ tot in Denemerken toe / langs de zee kusten haar verspreid had. Een sp de waarheid steunsel bond aan geloofwaardige papieren en grondige redenen / so soude dooz de beders der boozige Schrybers eenpariglijk verworpen worden. Dit is ons geboelen: dat de tegenwoozdige Engelsche ten meerderen deele uit Vriesland herkomstig zijn. Veel bewijsen kan Beda geven / een echter is krachtig genoeg; aangefien hy de jaren van de overkomst der Saxens aldernaast beleeft heeft / onder Pipijn en Carel Martel, self een Sax. Egbert, seid hy/ heeft voorgenoomen 't woord Gods aan eenige te verkondigen, die 't nooit gehoord hadden. 't Was tot sijn kennis gekomen, dat soodanige volkeren wijd en zijds in Duitsland woonden, van welke d'Engelsche en Saxens, die nu Britannie in hebben, afkomstig zijn. En voor dese worden gehouden de Vriesen, die van

Gelijk ook te ges-
lijk de Juten.

Engelsche
ten meer-
deren deel
afkomstig
van de
Vriesen.

Bewijs uit
Beda.

Pomeren , de Deenen , Hunen , d'oude Saxens en Drenten. **Duidelijk** is 't getuigenis. Want hy wijst berseide volkeren aan / dewelke doenmaals onder de naam van Engelsche en Saxens begrepen zijn ; de Vriesen , als de meeste en booznaamste / in de hoozste ozde optellende: en eindelijk onder d'achterste sleep de oude Saxens , dat is / die van de rechte afkomst der selve waren. Marcellijn eben oud en vermaard als Beda , die met Willibrord uit Engeland obergescheept in Vriesland , 't Christendom geplaat heeft / bekrachtigt dit bewijs. Suidbert dorste ('t zijn sijn woordē) na de behoudenis van alle menschen , en insonderheid der heidensche Vriesen en Saxens , om dat d'Engelsche uit haar voort geteelt zijn. **En** noch eens op een andere plaats. Nademaal de heilige Leeraers herkomstigh waren in Engeland uit de stamme der Vriesen en Saxens , daarom kondenze dies te bequaamer haar verkondigen het Euangelium van Christus in de hoogduitsche taal. **Niet** weinig nader bereikt Procopius Cæsariensis (aan welkers trouwe niemand ooit met recht getwijfeld heeft) den Saxischen optogt in Brittannie. Met sijn woorden uit sijn vierde boek der Gothische oorlogen. Drie geweldige volkeren bewoonen 't eiland Brittannie , van welke ieder by eigen Koning bestiert word. Dese volkeren zijn ge-

uit Marcellijn.

* Geruigenis van Procopius.

ge-

geheeten Engelsche, Vriesen, en Britoens, dragende de selfde naam na haar Eiland, De getuigenissen binden alle soo krachtig / dat het slechts tot overtollig byvoegsel dient / het welke in de geschiedenissen van Leiden te binden is : te weten hoe Willibrord met sijn metgesellen uit Britannie in Walcheren overgescheept / het Evangelium in de Driesche taal / self een Vries zijnde / den Vriesen gepredikt heeft.

Der geschiedenissen van Leiden.

En indien by mangel der aanteeckening de geheugenis al verlooren was / de waarschijnlijkheid soude tot voordeel van ons gevoelen de gissingen doen overslaan. Want het is lichter aan te nemen / dat de Vriesen (welker naam de Saxens op die tijd verduistert hadden) door de gelegenheid der havenen / uitgestrekt door d'Oceaan en Zuider-zee, meer geoeffend zijn geweest op schepen / als d'eigentliche Saxens, afgesondert van het water / sonder behulp-middelen door een matroos. Doch de gemeenschap in taal tussen d'Engelsche en Vriesen (ten allen tijden door een krachtig bewijs van maatschap der volkeren gehouden) dringt verder. En doorwaar dese is soogroot / dat indien de Vriesche woordē uit Engeland weg genomen wierden / 't soude de helft niet behouden. By geen ongerijmde gebolg was 't besluit alhier licht te maken : namentlijk hoe de Vriesche

Redenen tot bewijs dat d'Engelsche meest uit Vriesland herkomstig zijn.

Overeenkomst der Vriesche en Engelsche taal,

34 Englands Opkomst

taal nader aan d'Engelsche komt / als de Saxische, hoe Britannie meer Vriesen dan Saxen overgekegen heeft: het 3° Beda de selbe begrijpt onder de naam der Jutten, het 3° der Engelsche, het 3° der Saxens self.

't Is oock aenmerkens-waardig/ (om de waarheid aan een woord te toetsen) dat dese landaard onder andere Goden boornamêtelijk Mercurius, met mensche-lijke offerhanden ge-cert heeft: by haar genaamt/ volgens 't getuigenis van Paulus Diaconus Wodan of Gwoda, van Gothefridus Viterbiensis Gwotan of Wotan, van Toelacus Godan en van andere oock Woodē. De dag aan Mercur door de Heidenen toegewijd / die d' Engelsche Wednesday, de Vriesen (merkt d' over-eenkomst) Wennesday heeten/ draagt by ons als noch de benaaminge van Woodens-dag, en ingetrokkender Woonfsdag.

't 3° genoeg gepleit voer de nabuuri-ge Bondgenooten. De draad der boor-ge bertelling diend aangehecht. De Saxens dan (wy staamen met het gemeen geboelen: want bezre het grootste deel in Vriesland t' huis behoorden) onder Hengist en Horsa uit den Rhijn t'scheep gestapt / niet sonder verzeekering der her-tred/indien de togt quaalijk quam te beslaagē/ (tot dese gelegendheid word van heele de stichting der Leidsehe Burgt gebzagt) kreegen eindelijk den Britschen boor-

Oorsprong
des
woords
Woonfsdag.

Vervolg
van de
overkomst
der Saxens
in Britan-
nien.

boodem onder de boet: d'oberwinning
 tegen de Picten, en met toestemming der
 inboozlingen een gedeelte des Eilands.
 Doch in meenigte te mets aangegroeit/
 wierden lastige gasten booz de Britoens.
 Te meer alsoo de Saxens geslaage byan-
 den des Christendooms waren: en aan
 d'ander zijde Lupus en Germanus ber-
 maarde Heeraers / de verfoepelijckheid
 van d'ommegang met de Heidenen den
 haaren inboezenden. Grooter klem
 hadden die lessen: bermits Vortigernus
 verzwagert aan Hengist dooz 't houtwe-
 lijk van sijn dochter / het oog scheen te
 luiken booz d'oberlast der vzeemdelin-
 gen. De Britoens dan gaande gemaakt/
 setten toe met oebelen moede na het pal-
 leis: den Koning af: en sijn oudste Soon
 Vortimer, dooz de Stiefmoeder byster
 geringeloozt / op den troon.

*Vortiger-
 nus afge-
 set: Vorti-
 mer in sijn
 plaats.*

Flux steekt dese den standaard op tot
 uitwerping der Saxens, dooz sijn Vader
 ingelaaten. Geen ander uitkomst was
 dit helden-opset waardigh / soo wijselijck
 aangelepd en gelukkig uitgeboert: dat de
 byand sich bedwongen bond het beld te
 gelijk met Britannie te ruimen. In hen-
 gelde echter aan de zijde van Kent, op 't
 Eiland Tenet: welke schuilhoek niet
 veilig soude geweest zijn: ten sy Vorti-
 mer dooz listen des stiefmoeders gesneu-
 beld / sijn Vader de leedige plaetse van 't
 rijk open gelaaten had. Met die ber-
 ande:

*Verdrijft
 de Saxens.*

*Word om
 hals ge-
 bragt.*

Vortigernus geraakt weder aan de kroon: en de Sax in Britannie.

andering veranderde te gelijk de kans der Saxen: dooz Vortigernus op boozwaarden van nieuwe verbonden wederom ingehaalt. Duur stond hem die weldaad; (ten zo/ als sommige gevoelen/ de Koning self by heimelyke kundschap niet plechtig aan de mishandeling is geweest) want terwijl 't verdrag be-eedigt wierd / Hengist inder pl gewaapend met de sijne booz den dag gesprongen/ dwong den Britoens dooz schrik sulks boozdeel af / dat hem andersints bezwaarlijk ingewillige soude geweest zijn.

Het welke hy grootten overlast aandeed.

Maar hy had nu een voet gekregen/ tot bebozdering van wichtigen toelag. Dieghalven gestijft dooz hulp-benden uit Duitsland, begon de hoornen op te steken. Te meer alsoo hy in verbond met de Picten een vaste rugge-stem bond. d' Eilanders dooz schenbigen oberlast tot wraak getergt / ontbieden uit het Britsche Gallien (want die landaard had sich op d' uithoek van dit rijk by toestaan des Kaisars Maximus neder-geslaagen) Ambrosius Aurelius, welkers vader en broeder / beide Constantijn genaamt/ Vortigernus afgemaakt had/ en hem selben Koning. Dese op Britannie uitgestapt/ steekt met een ziedende overmoed na Wallen, en aldaar den toogen in de brand / tot welke Vortigernus geblucht was. Doch verzeherd/ by verdrag/ van de gunst der Schotten, heerde gezwind na

Vortigernus verbrand.

de Saxens. Driemaal herbat hy de slag/
eerze aan 't boetslaaken quamen / met
berlies van Horfa, doch overschot van
niet weinig moeds uit de nederlaag.
Want in Cumberland sich sterkende
door nieuwe bystand / scheenen boogt te
scheeden na inzaak over 't eerste onheil:
Maar Aurelius kreeg terstond de toe-
leg in 't oog: en dertwaards heen gespat/
grooter zeegen als de boozige. Gaufred
getuigt / dat Hengist self in die hang-
waaging gesneubeld is.

*Ambrosius
Aurelius
slaat de
Saxens tot
tweemaal*

De vluchtelingen hadden sich gebergt
binnen York: wanneer in middels Aure-
lius aflijbig wierd / en Uterius syn broe-
der tot die staat verhoogt. Gebaarlijk
stelden sich de beginsels der heerschappy
aan: want Pascentius de Zoon van Vor-
tigernus, uit de dochter van Hengist, ruk-
te met den Iersche Koning een geweldige
sleep der Duitse hulp-benden den Bri-
toens op de hals. Uterius ging omsichtig
te werk in sulke een splinterigen boozbal.
Dit omslag der zwakhed / vond hy ge-
raadsaamst de bystand der Picten en
Schotten aan te zoeken. Gestijft door die
zeenuwen sag hang / ongelukkig slag te
leberen. De meening bedroog hem niet:
want Pascentius en d' Ier, in het vlakke
veld aangetroffen / kreegen soo schendi-
gen neep; dat oogenschijnlijk het Saxi-
sche geluk t'eenemaal in het onderspit/
nimmer kragt soude overwinnen / om
t'ont-

*Sterft
Uterius in
sijn plaats
verkoort:
slaat Pas-
centius.*

En *Occo*
tort twee-
maal.

Verdraagt
met de
Saxons.

Arthur
slaat de
Saxons
tort twee-
maal.

t'ontwozstelen. Echter te mets op de
been gekomen/ bestonden / onaangesien
de boozige tegenspoeden / noch eens de
saak ter bescheidenheid des gebals te set-
ten. Hardnekkigh dan bochtenze/ onder
den Veldheer *Occo*, een geruime tijd:
doch begonden eindelyk te verflaauwen/
verhundschaft van sijn gevangenig.
Doen eerst was de moed omt souken: die/
met *Occo* uit d'hechtenig gebrooken/
wederom begon adem te scheppen. Sy
krijgen dan op nieuw groter leger by
een: en ebenwel de nederlaag / met ver-
lies des Veldobersten. Maer *Uterius*,
bezeffende de wisselballigheid der wee-
reldsche zaaken/ bond veiliger met de *Saxons*
op boozwaarden van scheiding der
landpaalen / te verdrzaagen; dan dooz
wanhoop haar wapenen te scherpen. De-
se boozballen worden van de *Schrij-*
bers gebzagt tot het jaar vier honderd
negentig/ en daer omtrend.

Doch na d'aflijbigheid van *Aurelius*
namen de zaaken terstond een andere
keer. Sijn aterling *Arthur* op den troon
gestapt/ gaf den Britoens, dooz blyk van
een ongemeene helden-aard / geen ge-
meene hoop: maar/ om de jonkheid der
jaaren by den *Saxons* beracht / haar ge-
leegendheid tot muniten/ niet sonder eed-
bzeuk en verdiende loon booz sulc een
schelmstuk. Want *Arthur*, moediger
dooz de bystand der *Picten* en *Schotten*,
viel

biel soo gezwind den byand op 't lijf / dat
 hy sich bynaa eer verwonnen dan be-
 doozlogt bond. In die nederlaag was de
 kracht alsoo niet verzwakt / of hy be-
 stond wederom de zeenuwen in te span-
 nen tot een andere hangwaaging. Met
 't verlies der selve geraakte het werk
 gantschelijk uit de ploop. Arthur niet
 min kloek om te overwinnen / als booz-
 sichtig om d' overwinning te gebruiken /
 sat den bluchtelingen hardnekkig op de
 hielen. Sulk een schrik draeg hy met die
 zeeghaftige wapenen rondom: dat Lon-
 den self / de hooftplaats van 't Sarische
 rijk / in d' eerste aanbal / bemagtigd: en
 York hy verdrag overgegeven wierd. Neemt
Londen en
York in.
 Terwijl genoegzaam alles scheen te be-
 geven / begaaben haar de Saxens niet.
 Eben trots dan stekenze 't hooft op / uit
 soo veel bloed-baaden: en aan de ribiere
 Humber de trompette tegen de Britoens.
 Dese te lang getergt / trekken de twee
 Koningen der Picten en Schotten in een
 verbond / tot uitzijning der heidensche
 landaarden: en gelijkelijk haar onder d' oo-
 gen. d' Aanbal ter wederzijde ebe heebig /
 spilde veel tijd en volk. Lang stond de
 zeegen twijfelachtigh: de welke eindelijk
 aan de zijde van Arthur gebleven is. De
 Veldheer Occo, neef van Hengist, had de
 middel-troepen lang in verband gehou-
 den / ontbloot van beide de vleugels.
 Doch afgemat door wonden en te zwak
 om

De Saxens
 in Britan-
 nie teene-
 maal uit-
 geroeit.

om langer den vbandlijken indruk te
 schorten/ geraakt aan 't boetslaaken/en
 te scheep in Duitsland. die by gebrek van
 baarting den strand behielden/ sneubel-
 den ten meerderen deel / of wierden tot
 't Christendoom gedwongen/ mit breeg
 des doods. Maar in Kent en Oost-En-
 geland behield de Sax noch groote ober-
 blijffels van sijn oude vermoogen. Ar-
 thur dan derwaards heen gespat / ver-
 richte doorz drie legers soo veel; dat hy/
 na verscheide hangwaagingen / ten
 laast meester bleef. Dit herdenken der
 boozige overlasten d'overwinnaar tot
 wraak aangeport / misgreep hem self
 doorz verwoedheid. Sijn siedende over-
 moed eischte tot verkoeling het bloed
 van alle/ sonder onderscheid. Die het
 zwaard echter spaarde / wierden be-
 nootsaakt den hals te blyen doorz een
 zwaar jok.

Soo verre waren nu de Saxische saa-
 ken tot verloop gekoomen: dat niemand
 eenige reddering beoogen konde. De
 hang niet te min verkeerde / na de dood
 van Arthur, (want met hem is te gelijk
 het geluk der Britten en haar dapper-
 heid verstorven) wanneer by de korte re-
 geering de Koningen/ Constantijn, Au-
 relius, Vortiporus, Malgo, Carelicus en
 Cadwallus, de Saxens te mets ingesloo-
 pen/ eindelijk ook 'tharnas doersten aan-
 gespen. Die toeleg gelukte in dier boe-
 gen/

gen/
 nut/
 ten l
 na
 mer
 d'
 enC
 berd
 gele
 al te
 baar
 tot
 naa
 schil
 telij
 en S
 van
 de /
 mee
 in o
 ber
 seer
 ting
 hem
 land
 en
 wi
 Ce
 ga
 De
 ber
 bar

gen/dat Cadvalladar , dooz haar ontze- *Cadvalla-*
 nut in verscheide veld-slaagen/het rijk *dar Ko-*
 ten besten gaf/en hem selben op de blucht *ning der*
 na Gallien. Zijn obertogt sleepte een *Britten*
 merkelyk aantal Britoens derwaards, *verlaar zijn*
 d'Oberige bergden sich binnen Wallen *rijk.*
 enCornwal,tot den huidigen dag by haar
 berdeedigt / dooz d'ontoganchelycke
 gelegenheid. Maar beslooten binnen *De Saxens*
 al te naauw omtrek van een onzicht- *worden*
 baar gewest / bonden sich bedwongen/ *meelter.*
 tot ontlasting / de stoutmoedigste na de
 naast gelegen Gallische kusten ober te
 schikken. Dit mededoogendheid en lich- *Britoens*
 telijk ook byes / ruimden de Diabolici *binnen*
 en Sismii plaats op / omtrend de haven *Wallen ge-*
 van Brest. Doch sy te mets verspreyden- *jaagt, en*
 de / zijn stip gebleven by haar taal en *een ge-*
 meesters van 't land; het welke als noch *deelte na*
 in opper en neder Britannie berdeelt een *Vrankrijk.*
 bermaakelyke uithoek van Vrankrijk
 seer byre in d'Oceaan uitsteekt.

De Sax in gelaaten in de leedige besit-
 ting/berdeeld' het terstond in seven rij-
 ken / te weten Kent, Suffex, East-Eng-
 land, Westsex, Northumberland, Eastsex,
 en Mercia. Een geruime tijd liep 't booz-
 wind op dese voet van landbestiering.
 Tot dat eindelijk d'eerzucht de bozsten
 gaande maakte tot onderling berderf.
 De stijl van der regeering wierd te mets
 versmeed: en alle de heerlijken quamen
 van langer hand sakken in de schoot
 der

Begin en,
einde der
Koningrij-
ken van
Kent,
Sussex,
East Eng-
land.

Wessex,

Northum-
berland.

Eastsex,

En Mercia.

der West-Saxensche moogendheid.
Want het eerste Rijk aangehangen by
Hengist in den jaare vier honderd seven
en vijftig / bezweek met de seventiende
Koning Baldred, na drie honderd ses en
sestig jaar. 't Beginfel des tweede met
Ella, vier en dertig jaar later / als dat
van Kent, liep ten einde in 't ses honder-
ste / met Berthan, door Ine, Koning in
Westsex overwonnen. Het derde der
Oost-Engelsche nam zijn aanhang met
Uffa, in 't vijf honderd en vijf en seven-
tigste jaar / en verbiel met de vijftiende
Koning Edmund, na twee honderd en
achtien / door de Deenen verheert. Het
vierde by Cerdic ses en vijftig jaar vroe-
ger gesticht / is in 't duisend ses en sestig-
ste / onder de ses en dertigste vorst te
gronde gegaan. Ida d'eerste Koning van
Northumberland, aanbaarde die heer-
schappij met het vijf honderd seven en
veertigste jaar: welke na twee honderd
vijf en veertig in de twintigste na-zaad
onderging. Doch het sesste rijk / by Er-
kenwijn, op 't jaar vijf honderd seven en
twintig / aangehangen / duurde tot de
twaalfste vorst Swithred, met zijn dood
na twee honderd en twintig jaaren te
gelijk verstorven. Mercia erkende vooz
haar eerste vorst Crida, die 't bestier aan
sich nam in 't jaar vijf honderd twee en
twintig. Acht koningen zijn in dese reer
malkander gebolgt / praalende met de
hoofst-

hooft-kroon der seven heerlijken.
Want onaan gezien ieder binnen d'om-
mekeits van zijn rijk met een ruim be-
wind van onbepaalde regeering heersche-
te: nochtans munte een onder alle altijd
niet/boerende dese tijtel/Koning van En-
gle-lond. Dit heeft soo lang stand gegre-
pen/tot Egbert West-Saxische Koning/
de seven rijken in een gesmeed heeft/ber-
duisterende soo wel der Britten als Saxi-
sche naam met die van Englelond.

By zijn tijd bestonden de Deenen dit
eiland aan te doen / waanende eben soo
beel recht te hebben/als de Saxen. Doch
raauwelyck onthaald/herbatten jaar op
jaar de togt: welke nooit gelukkiger uit-
viel/ als by d'heerschappij van Ethelred.
Want toen / onder Hungar en Hubba
uitgeslapt/liepen niet sonder boetstappen
van onmenscheijche berwoedheid 't ge-
heele gewest af. Mangemoedigt dan dooz
sulke een gelukkige voortgang/ maken
haar lands-luiden wakker / en niet die
bystand sich meesters van de geheele Sa-
xensche mogendheid/uitgesondert eenige
brokken der Graaffschappen Hampton,
Wilton en Somerset. Omtrend dese
landpaalen woestelden/ herbolgens niet
weinig boozdeel/ d'Engelsche Koningen
Alfred en Edward. Onder Athelstan be-
gonnen wederom adem te scheppen: en
grooter moed ten tijden van Edmund.
Want dese dwong de Deenen tot een
eed

Onder de
seven Ko-
ningrijken
was een
nochtans
het hooft.
De West-
Saxen ver-
heeren de
andere ses:

De Deenen
vallen in
Engeland.

En nemen
het ten
meerdere
deele in.

Worden
wederom
bedwon-
gen.

een van eeuwige gehoozsaamheid: en besnoeide haar landpaalen met de stroom Humber.

Nemen
Kent en
Thenet in,
en groot
geld voor
haar af-
togt.

Doch Ethelred de tweede aan 't stuur der Staat geseten / bzaakenze dit verbond / en vertwoeder als te boozen in Kent en 't eiland Thenet. Maar vertrek wierd afgehoecht booz groot geld; 't welke jaarlijx verhoogt / 't rijk tot de grond toe uitputte. Met toeluwking sagen den mishandel aan / die vermaagschapt met de Deenen, ten gebal des houtwelijx / in d'ondergang van haar vaderland de verrijking der zwaagers bespeurden. Ethelred booz dit binnelands quaad ten hoogsten bezemmeld / beoogden geen uitkomst dan van een wichtige toeleg: indienze wel te beslaagen quam. d'Achtien- de der slachtmaand / op 't jaar duisend en twee / was heimelijck besteld tot uitboering. En 't geluckte sonder hozte. Want de Deenen gelijkelijck gants Engeland over bermoozt zijn.

De Deenen
geheel En-
geland.
over ver-
moord.

Dit dat algemeine verderf haddenze nimmer 't hooft opgestooken: ten zy het verlosse Rijk in den boezem boede / die geschapen waren tot haar ondergang. Steunfels dan bonden de Deenen aan sulke land-berraders / en gelegendheid tot wraak. Beleid by den Koning Sweyne bzingenze een machtige leger over: en in 't hozt geheel Noordhumberland, Lindsey en Londen self onder haar gebied,

Doch ne-
ment het
wederom
in onder
haar Ko-
ning
Sweyne.

bied. Ethelred dooz 't schēdig verloop der
 zaken hoopeloos/ geeft sich op de blucht
 na Normandy e: en sijn rijk ten besten: 't
 welke ellendig gefoold met inlaag van
 overlastig Krijgs-bolk/ eē kleine aanblik
 scheen te krijgen van verandering dooz
 d'aflijbigheid van Sweyne. 't Selsde kon
 Ethelred eenigermaten beoogen: als de
 welke te boozschijn gesprongē/ soo kloek-
 moedig Canutus, nazaat der oberledene/
 onder d'oogen trok/ dat hy na Denemer-
 ken verstoof. Doch op aanhoud vā Tur-
 kil herbat dese de togt; welke gants ge-
 lukkig afsliep. Want hy Sandwits uitge-
 stapt / dzeef d'Engelsche uit een groote
 heldslag op de blucht; en zeeghastig met
 berwoestende stappen dooz de Graaf-
 schappen Dorset, Somersēt, en Wilton
 heen. Aldus ruitende in 't hert van Enge-
 land, viel hem d'oberlooper Edrik met
 beertig schepen toe: en dooz die slag-
 boeg saken alle de landschappen ten
 westen in sijn schoot. Dooz Koning al-
 daar aangenomen / be-pbert te bin-
 ger 't beleg van Londen. Maar haast
 bezaadigde die heebigheid. Want Ed-
 mund uitgeballen / gaf geen onken-
 baar blijk van dapperheid / in d'intree
 der heerschappij. De Deenen dan opge-
 slaagen deinsen na 't Eiland Scheppy
 met meer ontsag booz Edmund, dan sijn
 vader Ethelred. Echter te veld getrokken
 op't volgende jaar/ wagen den hang. By

Ethelred
 verjaagt
Canutus
 uit Enge-
 land.

Canutus
 keert we-
 derom uit
 Denemer-
 ken:

Word Ko-
 ning in 't
 Wester-
 Engeland.

Word tot
 drie maal
 geslagen:

*Edrik
verraad
d'Engel-
sche voor
de tweede
reis.*

*Canutus en
Edmund
komen tot
hand-ge-
meen-
schap.*

Penham ging de strijd aan / die verbol-
gens herbat tot Sheroftan, en naderhand
ook onder Oxfort, alle nadeelig booz
haar aflieden. Met de selve ren der ze-
gen fouden sonder twijfel d'Engelsche
Canutus ook vertreeden hebben by Ash-
done: ten sy Edrick uit 't midden des ge-
bechts na den byand geweken / d'ober-
winning te gelyk met dit overloope der-
waards had doen omzwinken. Edmund
beryaht dooz de nederlaag/kreeg eben-
wel in't kort wederom nieuwe krachten.
Man de Severne onder Denehorst ston-
den de legers bereeds geschaart tot den
slag. En ten sy een Veldoverste tussen
beide uitgetreden / de keur had boozge-
steld van de beslechting der oorlog/met
een enkel handgebegt of verdeeling des
Rijks by verdrag / de deegens waaren
dien dag dooz menschen bloed dronken
gewest. Doch 't eerste wird billijker ge-
oordeelt. De twee Koningen dan gewa-
pend overgereden op't eiland Alney, on-
der Gloucester, setten op elkander toe: en
na verhoeling der heebigheid te paard
sich tot gewisser treffen te boet. Edmund
bezre de handigste/ bzagt Canutus een
gebaarlijke slag/en dooz de quetsuur aan
't boet slaaken. De verwonde hard ge-
drongen / bezeste genoegsaam sijn be-
schoozen noodlot. Hy versoekt dieghal-
ben schorting des gebechts / en verlof
om te spreken. 't Was toegestaan / als
hy

hy aanheft met luider stemme. Wat schend ons aan tot bloedtvergieten, om een bloote tijtel: daar de vyandschap by eerlyk verdrag soo licht kan bygeleid worden? Laat het Koningrijk tussen ons verdeelt zijn: en wy eens door geswooren broederschap. **De boozslag be-** haagde Edmund. Canutus dan viel te **'t Gevecht** beurt de zijde na Schotland: het oberige word gescheiden na Vrankrijk behield Edmund: dewel- by verdrag. **ke dooz** Edrik op een gemak bermoozd/ *Edmund* de leedige plaats booz Canutus scheen door **Edrik ver-** open te laten. En dese versuimde die moord, gelegenheid niet: want in de bergaadering des Engelschen Adels sich ge- noegsaam dooz ontsag van moogend- heid opdzingende / geraakt by haar raad-slot aan de kroon / met uitsluiting der kinderen Edmunds. **D'Erste toeleg** tot verskering van sijn nieuwe heer- *Canutus de eerste der Deenen* schappyn/beoogde niet anders als de verdelging der rechte na-zaaten tot het rijk. **Die** niet uit de weg gepakt waaren / sneubelden in het hozt. Canutus, om **Koning van Engeland.** d'opspzaak der moozden te versussen/ bond geen bequaamer weg / dan dooz 't houtwelijk der Koninglijke weduwe **Trouwt,** Emma: te meer also de selve in de gunst des volx diep ingetwikkeld stond; en booz boeder erkende den moogenden Hartog van Normandye. Doch eindelyk na een heerschappyn van negentien jaaren / vaststelling van loffelyke wetten/

Sterft.

Harald
Koning in
zijn plaats.Harde-
Canutus
wordt Ko-
ning.
Sijn bee-
ftig leven.

En dood.

Oorsprong
der Ver-
kens-dag
in Enge-
land.

wetten / twee gelukkigige belidslaagen/
d'eene tegen de Vandalen , d'ander te-
gen den Schotsen Koning Malcolmie, en
een reise tot Rome toe/ aflijbig/maakte
aan zijn oudste Soon Sweyne Noor-
wegen , aan de jongste Harde-Canutus
Engeland , volgens over-een-komst met
Emma , by uiterste wille. Doch dese
daenmaels in Denemerken wierd door
Harold van de Kroon geschopt. Die na
een vierjaarig betwint door de dood door
hem plaats opruimde. Geen onhebbe-
lijker wanscheppel had d'aarde in lang
gedraagen. Beestig van leven / lastig
door d'onderzaaten / scheen de selve te
tarten tot een afval. Onder die ber-
breemding der gemoederen roeide God-
wijn Grabe van Kent niet slaauwher-
tig : als dewelke uit de sorgeloosheid
van Harde-Canutus een hoop tot het
Rijk door zijn uitschopping / begaapte.
Nichtelijc was dit gelukt : ten sy by / in
't tweede jaar der heerschappij/overdaa-
dig met spijs en drank opgebult en ter
aarde nedergeplotst / soo schandelijk het
leven ge-eindigt had : dat noch huiden
's jaarlijc by d'Engelsche een tijd van
uitspanning/Verkens-dag genaamt/ in
't gebruik is / tot een schimpige geheu-
genis der Deensche Gulfigaart. In
lang was niemand tot de Kroon ge-
boordert / die lebende meer d'roefheid
beroozsaakte / en stervende meer blijd-
schap

schap naliet. Want met hem / sonder
na-zaat aflijbig / nam de dwingland
der Deenen een einde : na datze twee
hondert en veertig jaaren Engeland bij-
ster geringeloozt : en self in een reer van
drie nabolgende Koningen / vijf en
twintig jaar / bedwongen hadden.

d'Heer-
schappy
van de
Deenen
neemt al-
daar een
einde.

De kleine bekommering om een erf-
genaam / verhaaste de verkiezing. Ed-
ward , Soone van Ethelred en halve
broeder des overleedene / stont ieder
in het oog. Dese in Normandye de
moord-pziemen der Deensche Konin-
gen ontweken / set op d'aanbieding
van de kroon gezwind herwaards ober-
en / tussen ongemeene toeluehingen
der gemeente / hem selven in den ze-
tel. Ditgesondert d'indruk der Ieren
tot binnen de Severne , gestijft door
Gryffith Zuid-Wallefche Koning ; en
het Zee ruiten der Deenen op de ku-
sten van Essex , is hy andersints nooit
te waapen gedaagt. Het gebrek (het
welk de naam van 's Konings evel
ontleend heeft / uit de wonderlijke ma-
nier der geneesing) door bloot aanra-
ken aldereerst by hem geholpen / is op
sijn na-zaaten verflurben. Maar Ed-
ward te niet door ouderdom verzwakt
begon te denke / om een erfgenaam. Met
dat insicht wierd uit Hongarye zijn neef
eben eens genaamt op ontboodt dewel-
ke eerlang aflijbig door Edgar Atheling

Edward
word Ko-
ning.

Sijn vreed-
samige re-
gering.

Is d'eerste
die het
Konink-
evel ge-
neest.

Harald
werpt sich
voor Ko-
ning op.

scheen plaats gemaakt te hebben. Doch Harald sich dienende van Edgars jon-
heid / had weinig te doen met Edwards
uiterste wil. Op het gerucht dan van zijn
dood te boozschijn gestooben / verbluft
een ieder met d'oozlogs-daaden / de-
welke hem booz strijdbaar uitkraaiden.

Harfager
en *Toustayne*
ne beoor-
logen *Har-*
vald.

Dese nieuwe staat evenwel waggel-
de by wat in den aanhang: on-aange-
sien de stijlen die Harald bond aan zijn
zwagers de Graaven van York en
Chester. Want de Noorweegsche Kro-
ningh Harfager, boozt-gestooben op
't gerucht der wederspanningheid in de
noozder deelen van Engeland, gestijft
dooz Toustayne, Haralds hzoeder / ber-
achterde niet weinig den geluckigen
booztgang tot 't volkoomen besit des
Rijx. Doch hy dese byanden onder
d'oogen getrokken / sloegze soo geluk-
hig by Stamford: dat een veldslag den
muitelingen ontzeenuwde / met verlies
der hoosoen Toustayne en Harfager.
Eventwel d'oberwinning stond hem
duur genoeg. Want terwyl d'heir-
krachten noozd-waard aan afgesakt
waaren. Had Wilhem Hartog van Nor-
mandyen een machtig leger in Suffex tot
Pemsy te land geworpen / met toeleg-
om dooz wapenen aan zijn recht tot de
Engelsche Kroon te geraaken. 't Sal
dienstig zijn / indien dit gantsche werk
wat hooger opgehaald word.

Worden
beide van
hem ge-
laagen.

Wilhem
Hartog
van Nor-
mandijen
land in
Engeland.

Rollo uit geringen stamme in Dene-
 merken: tot Vrankrijk ingeboort/ met
 een overlastig uitschot sijns volks: had
 't Hartoogdom Normandyen den Fran-
 schen Koning Carel d'Onnoosele af-
 handig gemaakt: en den zetel soo vast
 geplant: dat de nazaaten in een lange
 reex onberhinderd elkander de heer-
 schappy by erfdom obergaben. De twee-
 de na Rollo Richard de Stoute, besteede
 zijn dochter Emma aan Ethelred, vader
 van Edward. De Doon / Neef / en Na-
 neef droegen alle de selve naam. Doch
 de laatste / aflijbig sonder hinderen / liet
 Robbert 't bewind. Dese uitgereden/
 ontmoet bygebal een rexe van dochteren
 der boeren / ten dans vergaaderd. Hy
 niet qualijk vermaakt in die wulpsche
 uitspanning / liet het oog eindelijk vallen
 op Arlotte, af-set sel van een pelsier. Haar
 aardige schoonheid ontstak de lusten
 met sulck een heebige gloed; dat hy on-
 magtig de selve in te toomen / geen an-
 dere uitblussing vond / dan die op een af-
 gesloofde liefde / dooz de roofder maag-
 dom / volgen soude. Niet bezwaarlijk
 booz een Hartoog dit oogmerk te berei-
 ken. 't Ontfag maakte gelegendheid. En
 uit dese vermenging is voortgesprooten
 Wilhem: wiens inbozst naderhand blijk
 genoeg gegeven heeft van een voort-tre-
 ling uit ziedend' bloed. Hoe veracht zijn
 baak de beginselen der aensienlijkste
 heer-

Rollo ont-
 weidigt
 den Fran-
 schen een
 groot Ge-
 west,

Norman-
 nen ver-
 maag-
 schapt aan
 Engeland.

Robbert
 verliest op
 een boere
 dochter.

Uit dese
 onegtelij-
 ke ver-
 menging
 Wilhem
 geboren.

heerlijkheden! Die tot den top der hoogste bergen ophlaaberen / moeten gemeenlijk beginnē uit de diepste ballen. Doch d' Hemel beloofde aan een Alteling meer grootheid / dan zijn echte boozaten ooit hadden der heu wenschen. Het was noodzakelijk / dat hy / ontwozkelende duifend hachelijke boozballen / dooz een wonderlijk bestier tot die moogendheden geraakte. Robert dan booz zijn togt na 't heilige land / had Wilhem, oud negen jaren / by een algemeine vergadering der Normannische staat / booz erfvolger be eedigt / en onder de voogden van den Franschen Koning en zijn broederen Wilhem Graaf van Arques en Mauger, Wards-Bisschop tot Rouan, in 't Parysche Hof gelaten. Chans Robert op de reis overleden: maakte d' eer-zucht niet weinige meinedig. 't Verging Rosier de Tresnes eben als den Graaf van Arques, beide getwaapend / om haar selven in 't Hartoogdome te vestigen / met uitschopping der onechte erfgenaam. De Tresnes, dooz Beaumont aangetroffen / stond de trouwloosheid op 't berlies des lebens: en d' Arques, dooz Giffort uit het veld geslaagen / op een schandige kanswaaging. De Borgonjonsche Graaf Guy hier dooz niet afgeschizikt / batte de selbe toeleg by der hand: waanende meer gerechtigd te zijn dooz bloedverwantschap aan de stamme van Rollo, als een Alt-

Wilhem
t Hartog-
dom be-
eeldigt.
Sijn op-
voeding.

En oorlo-
gen met
de Tresnes
den Graaf
d' Arques:

En den
Borgonjon
Guy.

Alterling. En boozwaer ten sy Wilhem,
 niet sonder 't uiterste gebaar / den dans
 ontsprongen was binnen Falayse hy had
 door een schielijke moord d'heer schapp
 te gelijk met het leven verloozen. Aldus
 ontsnapt/beoogde echter geen uitkomst/
 indien niet de Fransche Koning/ uit me-
 dedoogen over zijn ongelijk/ tot bystand
 beweegd wierd. Derwaards dan neemt
 hy de toeblycht: en dese soo boozspoedig
 de waapenen aan: dat de Borgonjon, af-
 gemat door een zwaare nederlaag / te
 rugge verstoof. Sedert die boozbal doz-
 sten andere sich niet reppen. Wilhem dan
 immers soo gebzeest by de nabuuren/ als
 bemind by d'ondersaaten / bestierde het
 Hartoogdom tot zijn vijftigste jaar/ met
 weinig omflag. Chans begon 't gebal-
 meer werks te beschaffen: en gelegend-
 heid tot hooge berichtingen. Harald sich
 toepassende d'Engelsche kroon/maakte
 door dat bedryf Wilhem gaande: als de-
 welke booz ettelijke jaaren niet alleen
 tot erfwachter des Rijkz door Edward
 aangenomen was: maar self in Norman-
 dye be-vedigde toefegging van bystant
 tot verkrigging uit Haralds mond had
 ontfangen.

Besit Nor-
 mandyen in
 een lang-
 duurige
 vrede.
 Zijn recht
 op d'En-
 gelsche
 kroon.

Minnier lijd de trouwe meer ge-
 baar/dan wanneer aan d'eersucht groo-
 te boozdeelen aangeboden worden.
 Meenig is stantvastig gebleven in belof-
 ten: om dat hy geen nuttigheid beoogen

De spijt
hem aan-
gedaan.

Sijn leger
en over-
komst in
Engeland.

Sijn slag-
ordens te-
gen Ha-
rald:

kon uit de bzeuk der selve. Lichtelijk
was Harald zijn eed niet te buiten ge-
gaan / indien 't geen Koninkrijk gelde.
Dooz gesanten had hem Wilhem de
meineedigheit boozgehouden ; doch met
sulc bics bescheid te rug gesonden ; dat
sijn bertwijderd gemoed tot daadelijke
wzaak onbermydelijk getergd wierd.
Paulus Jovius bergroot dese vertelling/
met toeboeging bā dieper sinned. Want
Harald ondertrouwd aan Wilhems doch-
ter/ bertwierp haar/ schandelijk mishan-
delt. Dooz soo beel wederwaardigheden
dan getrotst/rukt een magtig leger/ ge-
stijft met hulp-benden der Vlaamsche
Graaf Balduijn, en eenige Fransche Dooz-
sten / Engeland op den hals. Oberger-
scheept/ heerd de bloot te rugge om dooz
d'onmogelijkheid der hertred de dapper-
heid op te scherpen. Harald in middelg
aangemoedigt ban de zegen booz Stram-
ford, steld sich schrap tot tegenweer : en
by Hastings sijn heir-krachten in slag-
orden. Des booztozt had de Soldaat uit
Kent. By self/ omheind met Londensche
Welbardiers/ boerde 't gros aan. Doch
Wilhem aamende den oorlog ten oogen
uit/ schaard oock plinx sijn volk/ en boz-
derd d'Engelsche booz de spits. 't Getal
ter weder zijde gelijk/ want ieders leger
word begroot by de schrijbers op se-
stig duisend man / scheen geen booz-
deel te geven : indien niet d'erbarend-
heid

heid der Normannen, onderstennend van
het puik der Fransche en Vlaamsche
krijgs-knechten/ meer aan Wilhem be-
loofde/ als een afgesleeten heir in de
boozige togten aan Harald. Echter soo
pal stond dit tegen d'indruk der Nor-
mannen, datze te vergeefs sich afmatte-
den/ om t'ontsueren. Wilhem bezeffen- Sijn oor-
logs vond,
de de vluchteloosheid der toeleg dooz-
geweld/ heert hem tot een behendigheid/
die seer wel beslaagde. Want boozbe-
dachtelijk deinst sijn booztogt: heebig
ingebolgt van d'Engelsche: dewelke
in kuilen met loofse aarde bedekt en ge-
brooke gelederen onverhoeds tot een
hinderlaage der ruiters verbieden. Ha-
ralds leger dan tonnielux ober hoop
geraakt / had geen achtertogt / om
den mislag te vergoeden. Aber dan
geeft sich op de vlucht: en genoegsaam En over-
winning.
met de zegen de kroon aan Wilhem
ober. De hangwaaging boozgeballen/
op den veertiende van winnaend des
jaars tien hondert ses en sesig / stond
den vluchtelingen op meer als twintig
duisend man.

D'Oberwinnaar boozgerukt dooz
Suffex, Surrey, Hampton en Berk, set hy Word ge-
kroond,
Wallingfort ober de Teems na Londen:
en Aldred Ards-Bisschop van York,
tussen een gemaakt gejuich der borgern/
tot Westminster hem de kroon op het
hoof. Sachtfinnig aanbaard hy sijn

nieuw bewind: en haastelyk een reis te rugge na Normandye.

*Edgar, Athelings
muitery.*

*Komt in
Schotland.*

*Word ge-
stijft door
Engelsche
Schotten en
Deenen.*

*Engeland
ten noor-
den gants
verwoest.
Wilhem
koopt van
de Deenen
vrede.*

Twee jaar bereeds geseten sonder tegensporreling aan het roer der Staat: steelt Edgar Atheling d'eerste 't hooft op / d'naaste in 't Koninglyk bloed / en dieghalben teerder van geboelen ober sijn berlies. Gebcoztig dan uit Hongaryen, sleept moeder en susters bedekte-lyk derwaards: doch belooopen van een storm verbaald op de Schotsche kusten. Koning Malcolm ontfangd dese byzembelingen met groote betooningen van ongemeene genegendheid: en verbind sich in 't houwelijk Margareta Eleonora Edgars susters. Doet hadde thans de misnoegde Engelsche. En eerlang komen affaaken de Graven Edwijn en Marthar met een merkelyk sleep der booznaamste in Engeland, gebolgt van d'Wards-Bisschoppen Stigant, Alred en geen klein gedeelte der geestelykheid. Op dit gerucht steken de Deenen, onder Harald en Canutus, na den Humber, ober: en / gestijft uit Schotland met d'Engelsche muitelingen / alles rondom her in de byand. Sulke schendige boetschappen van vertoedheid behield die afgesoelde hoek: dat in sestig mylen en negen jaaren / tusschen York en Durham, een volkoomen wildernis sich uitstreckte. Wilhem, om den indruk te schozten/na Northumberland gerukt/ beoog-

beoogde geen bequaamer uitkomst/ dan die te koop was. Hy bezeugde dan de Deenen met groot geld: doch word na-
 derhand in Normandye te waapen ge-
 daagd/ dooz sijn Zoon Robert, opgeruid
 van den Franschen Koning Philip. 't Ge-
 bal boerde in 't heebigst' des gebechts
 den Zoon aan tegen den Vader. Dese
 van 't paard afgetuimeld/ en bereeds
 dooz een wond in d'arm verswaht/ sou-
 de 't leven verloozen hebben dooz de
 hand van die hem 't leven schuldig was;
 ten sy de stem hem kenbaar had ge-
 maakt. Want Robert alsdoen terstond
 van 't roos afgesteegen/recht Wilhem op/
 met ootmoedig versoek van vergiffenis.
 Niet-bes waarlijk wierd dit ingewilligd/
 onaangesien de verdoemelykheid des
 schelmstuks. En voozwaar ten sy een
 wrekkige aard d'ongemeene baardig-
 heid tot versoening in dese Koning ver-
 duisterd had: hy was byz verder d'on-
 bolmaaktheid ontwozfeld.

word in
 d'oorlog
 tegen sijn
 Zoon van
 hem by na
 gedood.

is gienig
 doch
 barmher-
 tig.

Dog eindelyk meester van de gemoe-
 deren der onderzaaten/ soo dooz geweld
 als weldaaden/ bestaat tot dankbaar-
 heid vooz de kroon d'Engelsche landpaa-
 len uit te setten. 't Opset beslaagde wel.
 Want niet alleen gants Walles vooz sijn
 moogendheid dook: maar ook Schotland,
 onder gelt-opbrenging gebzagt. Genoeg-
 saam bygeloobig/ na de blindheid van die
 ceulwé, bekommerde sich ten hoogstē met

Be-
 heerscht
 Walles en
 Schotland.

Befnoeid
de Geefte-
likheid. *zijn*
oorlog te-
gen *Vrank-*
rijk.

de flichting der Kloosters en Kerken: en
niet te min befnoeid' hy d'ondzaagelijke
dwinglandy der Geestelykheid. Kort
door zijn dood gedwongen / 't harnas
aan te gessen tegen Vrankrijk, rukte
self een magtig leger derwaards. Der-
moedid door swaarlyghheid op de togt /
marde een weinig tot Rouan. Schamper
dreef hem dies halven de Fransche Kro-
ning toe: hy lag binnen die stad van zijn
dikke buik in de kraam. Soo oëbel nam
Willem de spijt op: dat hy swoer by
d'opstanding en heerlijkheid des Salig-
makers / indien op 't kraam bedde be-
terschap volgde, duifend vuuren fouden
in Vrankrijk tot dankbaarheid opge-
offert werden. En eerlang in dit Kro-
ningrijk ingeboord / sette alles rondom
in de blam. Suur bequam hem die
brandflichting: Want door d'onmaas-
tige hitte des lichts en een spzong / in
welke de buik tegen den zaadel-knoop
aanhoste / wederom instortende / bestierf /
't ongebal kort daar op binnen Rouan.
Sijn begraafenis verdient geen gemeen-
ne verwondering.

zijn dood

en won-
derlijke
begraafe-
nis.

Wonder-
baarlike
begraafe-
nis. van

Wilhem

Norman,

de eerste

Engelsche

Koning

uit dat ge-

slagt.

Haut'lyr afghig wierd 't lichaam
ontbloot van gewaad; en / ter aarde ne-
dergeworpen / door zijn dienaars / bluch-
tig met de gereedste goederen / berlaten.
d'Ards Bifchop van Rouan fcheen
fzorg te dragen / belastende de berboering
van 't lyk na Caan. Doch 't bebel in de
wind

wind geslagen/bleef dit leggen: tot ein-
 delijk de Ridder Herlowijn op eigen on-
 kosten de begraafenis besielde. Dit Caan
 dan trokken d'Abt en Moniken 't lich-
 aam te gemoed: die te gelijk te rug ver-
 stooben / op 't gerucht van een heftige
 brand in de Stad. Weinige ten laastten
 gekeerd/leiden 't in de Kerk. Na de ge-
 eindigde Gods-dienst / eer het in 't graf
 quam / bloog Anselme Fitz Arthur op
 met hooge aantuigingen: sy konden
 't niet verantwoorden booz Gods
 buurschaar; het streed tegen alle rechten:
 dat het lijk bedekt wierd met d'aarde der
 erfenis. Welke Koning Wilhem sijn Va-
 der ontweldigd had. Henrik de jongste
 van Wilhems Soonen / alleen by de be-
 graafenis tegenwoordig / verdorg met
 Arthur booz duisend en dertig guldens.
 By gebal was de Graf-stede te naauw
 gedolven: in welke 't lichaam niet inge-
 blyd kon worden sonder geweldige par-
 sing. Dit veroorzaakte sulck een grou-
 welijke stank: ('t sy de darmen bozsten /
 't sy de builigheid door den gewoonelij-
 ken uitgang gedreben wierd) dat nient
 booz de derde reis ontliep.

Wie verwondert sich niet over soo veel
 ongeballen? In welkers schoot geheel
 Engeland tot eigendom geslakt was /
 bond geen ses boeten lands / om op sijn
 eigen te rusten. De wortel der doozluch-
 tigste stamme is vruchtbaarst opge-
 schoot

*Wilhems
beenderen
opgegra-
ven,*

*Wilhem de
Roffe
volgt fijn
Vader in
't rijk O-
verwind
fijn broe-
der Robert
en den
Schotfen
Koning
Malcolm.*

fchooten uit de verachtſte aarde / in ſoo
lange reer van koninglijke ſpruiten: hoe-
wel onlangs tot een ſchrik der gantsche
wereld afgeknot op een ſchandelijk too-
neel. Maar Wilhem eindelyk aā de ver-
rotting overgegeven / heeft tot het jaar
bijſtien honderd twee en ſestig alhier ge-
ruſt. Caſtilion docnmaals meester van
Caan, gaf de verheerde Stad aan d' onge-
bondenheid der ſoldaten over. Enige na
Wilhems graf geſpat / verzeherden mal-
kander van een verborgt ſchat. Doch in
die hoop bedrogen / wierpenze tot ſpot
fijn beenderen weg: van welke ſommige
naderhand in Engeland begraaben zijn.

Maar Willem de Roſſe fijn Vader in
't koninckrijk gebolgt / ſette d'eerſte ſtap-
pen op een waggelende troon / door de
muyterij van Robert. Deſe / onaangeſien
't recht der eerſtegeboorte / boozyn ge-
gaan in d'erfenis / kreeg een deel des Al-
dels op d'hand: en eindelyk de zaak ſoo
bezre: dat hy erſwachter van fijn broe-
ders kroon / 's jaarlijx twintig duypſend
gulden ſoude ontfangen. Wilhem diert
hoek ter naauwer nood loben geſeild /
wierd gedzeigt van ſwaarder onweder.
De Schotſche Koning Malcolm in Nort-
humberland ingeboozd / ſette dit Graaf-
ſchap rondom in 't buur: en met een rij-
ke buit te rug. Duur brak hem die togt
op: want overheerſt door d'Engelſche
moogendheid / was genoodſaakt weder-
oat

om den hals te buigen / met meerder
 verzeekering dooz eeden en opfelaars.
 Doch Robert, misnoegd om de wanbe-
 taling der beloofde penningen / krijgt
 den Franschen Koning op de zijde: en met
 dese hulp ettelijke verpande Steden booz
 geld aan zijn broeder in / Wilhem dan na
 Normandy te wapen gedaagd / koopt
 de bystand uit Vrankrijk af; en brengt
 Robert, genoegzaam ontzeenuwd / by
 mangel van die rugsteun / te lichter tot
 gehoozsaamheid. Malcolm inmiddels sag
 gelegendheid / om zijn saaken te bezrich-
 ten; terwijl Wilhem in d'oberzeesche ooz-
 log bedzenneld was. De beginselen
 lachten bet toe / dan d'uitkomst. Want
 in d'hertred met een groote roof / aange-
 troffen / verswaarde den nederlaag dooz
 zijn eigen dood. Walles spiegelde sich niet
 by dit ongeval. Crotz dan op haar
 ontoegankelijke gelegendheid / hakt
 de grenzen der Engelschen verwoed
 aan. Naast verslaauwde die moed.
 Mangedrepen kruipt binnenwaards;
 soo lang ingebolgt tot de Wallesche
 Koning Rees, met het leven de kroon
 en byzheid der onderzaaten verloor:
 als de welke zederd dooz inlaag van
 Soldaty en opgewoopen burgten be-
 dwongen / nooit dit juk ontwozfeld
 zyn. Robbert Mouwbray had ook de
 hoozen tegen hem opgestooken: maar
 de toeleg stond hem op een hechtenis
 tot

bedwingt
 Robert
 noch eens.

Malcolm
 dood ge-
 slaagen.

Walles ver-
 heert.

*Wilhem
door-
schooten.*

tot Windsor. Eindelijk Wilhem, dooz
een berdwaaalde pijl / van Walter Tyrel
na een harte-bok uitgeschooten / in de
boez getroffen / bestierf de wond.

*sijn broe-
der Henrik
maakt
hem sel-
ven Ko-
ning.*

Henrik op dit ongeluck booz uitgespat
na Winchester, maakt sich aldaar mee-
ster van zijn broeder Wilhems schatten :
en dooz de selbe van de kroon. Welke hy
te lichter op 't hooft kreeg ; (on-aange-
sien 't booz-recht dat Robert volgens
berdzag op Engeland had) nadien hem
een minsaame geleerdheid in de gunst
des volx ingewikkeld had. D' Eerste zorg
tot bevestiging der nieuwe staat droeg hy
booz 't opqueeken van de genegendheid
der onderzaaten. En om de Schotten, tot
oëheelen toelag bereeds geswenkt / met
naauwer vriendschap te verbinden /
neemt hy Machtild suster des Konink Ed-
gard ten houwelyk. Dit die hock verse-
kerd / hardebolde met swaarder ongele-
gendheid. Ralph Bisschop van Durham,

*trouwt
Machtild.*

*Ralph ruit
Robert te-
gen Hen-
rik op*

hy Wilhem de Rosse eertyds aenstooker
tot onzaagelyke schattingen / dooz
Hendrik op den Tour gebangen geset ;
doch uit d'hechtenis ontsnapt / steekt na
Normandyen over / en Robert aldaar
't hart onder den riem. Ozen had dese

*de oorlog
tussen dese
twee broe-
deren ter
neder ge-
leid.*

booz sulx ophitsen. Tot Portermuiden
dan met merkelyk leger geland / daagd'
Henrik booz den kling. De dagh der
kanswaaging was nu bestemd : wan-
neer dooz tusschen-sprekers de wapenen
op

op b
bert
guld
Hen
besle
ban
sijn r
kroon
rik o
met
hier
onde
op b
't de
Gra
misi
Doo
hiek
't we
wier
de b
luk
te w
geho
en so
den
Har
aan
kom
moe
wac
land
gent

op boozwaarden neder geleid zijn : Robert kreeg 's jaarlijx twintig duysend guldens / en toefegging van 't rijk by Henriks aflijbigheid booz hem. Na dese beslechtinge bestond de Belesme, Graaf *de Belesme overwonnen.* van Schrewsburg, aangemoedigt dooz zijn rijkdommen / een toyn te doen op de kroon. Doch de walsch-Engelsche Henrik op den hals geschend / verstooben met zijn eerste aankomst. De Belesme hier dooz ontzeenuwd / wierd te lichter onderschept. 't Heilloos opset stond hem op berlies van een ballingschap. Maar *als ook Willem Henriks Oom.* 't derde ontweder berwekte Wilhem, Graaf van Mortaigne en Cornwal, uit misnoegen ober 't weigeren van Kent. Dog d'ontdekte list quam suur op te bzeiken. Want booz 't Graaffchap / om 't welke genoegsaem alles gewaagt wierd / berlooz hy de hoop van 't een / en de besitting van twee. d'Oozloogen geslukten Hendrik te wel / om ontwaapend te wesen. Hy rukt dan na Normandye, *Robert* gehoond / dooz Roberts lasterwoozden ; *verliest geheel Norman-* en soo bzeefelyk zijn broeder een leger op *dye.* den hals : dat hy in 't hozt 't gcheele Hartoogdom / uitgesondert Rouan, hem aan bzuik maakte. Robert geen uitkomst beoogende / als die hy met ootmoed van Henriks leenige inbozt te verwachten had : neemt een reise na Engeland. Doch tegen inbeelding bits bejegend / trekt te rugge / met opset / om 't uytterste

foeckt ver-
giffenis
aan zijn
broeder te
vergeefs.

leverd
hem een
Veldslag.

word ge-
vangen.

en d'oogen
uitgesto-
ken. Hen-
rik beoor-
logt van
Fulco de
vlaamsche
Graaf en
Fransche
Koninck
maakt met
alle vrede.

en een Par-
lament.

terste lieber te waagen / dan die smaats-
heid geduldig in te kroopen. Moed dan
ontleend hy van de wanhoop. Bes-
pzaamd tot een Veldslag / sette soo bin-
nig toe ; dat 't Engelsche geluk genoeg-
saam aan 't waggelen was. Echter ein-
delijk in 't onderspit wierd self gebangē/
na 't Slot Cardiff berboerd ; en aldaar
d'oogen uitgesteeken. Die aanwas van
Henriks moogendheid stond *Fulco* van
Anjou, den blaamschen Graaf Baldu-
wijn en Franschen Koning Luidewijk in
de weeg. Sy spannen dan t'zaamen / om
Wilhem Roberts soon in Normandyen
te befestigen. Maar 't werk horte niet
weinig in den aanvang. Want booz Nice
geslaagen / sagen ten laatsen geen ander
hang / als een beslechtiging der vershil-
len booz vrede. Henrik dan gaf sijn Soon
dan aan de dochter van *Fulco* , en Nor-
mandye tot een houwelijx gaaf ; onder
boozwaarden / hy soude dit Hartogdom
te keen van Vrankrijk besitten. De ge-
woonte is hier booz ingesloopen / dat de
eerstgebooren Soonen der Engelsche
Koningen naderhand Hartoogen van
Normandye genoemd zijn.

Maar Henrik , na eenige tegenstrib-
beling in Wallis , had inmiddels de
kroon tot rust gebragt : 't gemeene-
best met heilsaame wetten boozsien : een Par-
lament ingesteld : en 't rijk tot driemaal
be-eedigt / om sijn dochter Machtild booz
erf-

erfgenaam aan te nemen. Onaangefien
 fulke verſekering is 't werk geheel an-
 derg uitgeballen. Want hy in 't jaar elf
 hondert vyf en dertig en hooge ouder-
 dom aſtijbig / ſtapt Steeven Boleynſche
 Graaf/ neef van Wilhem d'Overwinner
 uit ſijn dochter Adela. booz by Machtild
 en Theobald op den troon. Tot Weſt-
 munſter dooz de Cantelbergſche Mars-
 biſſchop ingehuld / bekommerde ſich
 meeſt / om op de gunſt des volx 't on-
 rechtvaardig beſit van 't rijk te gront-
 beſien. Tot dien einde wierd de ſchatting
 vermindert: de bypheid der jagt den Adel
 ingewilligt : en 't recht van ſijn broeder
 Theobald op Engeland (want dat groos-
 ter was dooz hooger ouderdom) booz
 beertien duifend guldens 's jaarlijx afge-
 kocht. Chans ook verkrijgt hy de doch-
 ter des Franſchen Koninx Luidewijk ten
 huifbzout booz ſijn Zoon/en dooz Hen-
 rix nagelaten ſchatten / begroot op tien
 tonnen gouds/ een magtig leger by een/
 uit klein Britannie en Vlaanderen Doch
 weinig kreunde ſich de Koning van
 Schotland David hier aan : want
 booz Machtild in 't harnas gegespt/ valt
 ſoo moedig Engeland in : dat Carlisle
 en Nieuw-kaſteel op ſijn eerſte aanbal
 kreukten. Steeven hem onder d'oogen
 geſpat / achte veiliger te verdzagen /
 dan 't minſte ter beſcheidenheid des ge-
 vals te ſtellen. Men treft dan een ver-
 bond.

Onruſten
 geduuren-
 de Steevens
 heerſchap.
 .4d

Steevens
verfierde
dood
rondom
uitge-
krazit, ver-
oorfaakt
groote
fwarig-
heid.

fijn oor-
loogen
met *Gan-*
fred,

den Eng-
fchen
Adel,

Schotsche
Koning.

bond. David de twee gewonnen fteden
inruimende / foudede in 't befitt van Cum-
berland, en fijn Doon Henrik in 't Graaf-
fchap Huntington gefield woerden. Doch
eerlang een verfierde maare van Stee-
vens dood rondom uitgekraaid / maakte
den Adel wakker tot wederfpanningheid.
De Koning fleep niet op 't eerfte gerucht.
Gefwind dan fet hy na Balduwijn Ri-
viers, den Belhaamer der muitelingen
toe: die uit Exfort en Wicht verdzeeben/
in een geduurige ballingschap 't leven
verfleeft. Nauwlijx wierd hem tijd ver-
gund/ om adem te fcheppen. d'Anjouw-
fche Hartog Gaufred, dooz recht van fijn
gemalin Machtild, be-eedigde erfwach-
ter der Engelsche kroon/ bald Norman-
dye getwaapender hand aan. Steeven
derwaards heen gerukt / verdzagt ein-
delijk na eenige fchermutfelingen met
wederzijdigh geluk / booz bijf en dartig
duifend guldens / aan Gaufred 's jaar-
lijx uit te heeren. d'Engelsche Adel in-
middels buiten ontfag / floege raad met
elkander / tot uitkeering des Konings:
en rondom fich neder op den boodem
van Engeland in de beiligfte fterkten.
De Schotsche Koning David diende
hem felfen ook van defe gelegenheid.
Onaengesien dan 't befwoore verdzag/
balt Northumberland in/ met diepe voet-
ftappen van berwoedheid. Alles fcheen
Steeven verloozen te hebben / behalven
den

den moed. Fier set hy de byanden on-
 der d'oogen : en soo vzeeselyk haar op
 het lijf : datze met schand verstooven.
 Op die byp volgde een groutwelijken on-
 weder. Machtild met Robert haar bzoer *en Mach-*
 der Glocestersche Graaf in Engeland *tild.*
 uitgestapt / wierd terstond blijdelijk in-
 gehaald binnen 't Slot van Arundel.
 Het eerste gerucht rukte Steeven der-
 waards : en sijn Leger om die sterckte.
 Doch wanhoopende aan een goede uit-
 komst / bzecht 't beleg op. Machtild de
 handen ruim hebbende / wijkt na Brust, en
 de Koning na Lincoln, van welke Stad
 Ranulph sich meester had gemaakt.
 Dinnig verhozderd' hy de belegering :
 wanneer de Graaven van Chester en
 Glochester eben pberig met het ontfet
 beesig waren. De toeleg gelukte in dier-
 boegen / dat in een bloedige kantswa- *Steeven*
 ging Steeven gebangen wierd / na duide- *word ge-*
 lijk blijk van verscheide helden-stukken. *vangen,*
 Met die slagboeg kreeg Machtild alles
 in haar gewoud : en ten zy een spijtig
 antwoord / op Londens versoek / ober
 de herstelling van Eduards wetten / die
 stad verbitterd had / sy was naderhand
 niet uit de zetel gelicht. Om Winchester *Machtild*
 dan nedergeslaagen / wierd soo heebvig *geslaagen,*
 aangeballen van de Koninginne Mau-
 de, door de Londenaars gestijft ; datze
 ter naautwer-nood binnen Gloucester
 ontsnapte. Duur stond haar die beld-
 slag :

Steeven
los gelaa-
ten.

belegerd
Machtild.

de welke
ontsnapt,

Henrik
verrijkt
met ver-
scheide
heerlij-
kyen:

beoorlogt
Steeven.

slag : als in welke Robert Glocester-
sche Graaf gebangen/en namaals tegen
Steeven by bezruypling uit de hechtenis
ontslaakt is. Doch de Koning nu op byze
boeten/ be-pierde aldereerst 't beleg van
Machtild binnen Oxford, met sulke een
heebigheid / datze geen uitkomst beoog-
de/ dan van een gants hachelijke blucht.
Het werk echter besloeg wel: want in de
nacht dooz 't Koninglyke Leger doorge-
boort / ontquam binnen Wallingfort.
't Gebaar had sulke diepe overblijffels
van byees in haar herte nagelaaten; dat-
ze zedert nooit op 't Oozlogs tonneel ter
bescheidendheid des geluks gestaan
heeft. De last van 't verbolg der zaaken
kreeg haar Doon Henrik op den hals:
De welke eerlang/ by overlijden van sijn
Vader / in 't besit van Anjou geraakt /
niet gering begaapte. Te meer alsoo
hem / dooz toegenegendheid der Ange-
setenen / Normandye toegeballen was/
en dooz een houwelyk 't Hartoogdom
van Guyen en 't Graaffschap Poictou.
Gestijft met sulke zeenuwen / set na En-
geland toe / en belegerd Marleburg.
Steven derwaards te wapen gedaagt /
doed hem geswind opruimen. 't Veld
ebentwel wierd ter weder zijde behou-
den / sonder eenige bezriching : ieder
daar op uit / om den ander een booz-
deel af te sien. Eindelyk stonden de sa-
ken geswenkt tot een swaar treffen:
wan-

wanneer **Dooz** de schielijke dood van
Bustace, **Stevens** eenigste **Soon** / het
 gantsche werk een andere keer nam.
 Want de **Koning** nu sonder erfwachter / verdraagt
 en wars van soo veel hacchelijke be- met hem
 slommeringen / verdraagt met **Henrik**, en word
 op dese boozwaarden. **Hy** soude hem tot erf-
 aannemen tot een **Soon**: op welke de wacht
 kroon onberhinderlijk versterben moest. des Rijx
 verkoren

Doch **Steven** hoort na dit verbond bin- **Steven**
 nen **Doevres** af-lijbig / word **Henrik** tot sterft.
Westmunster in 't jaar 1155. gekroont. **Henrik** **Kon**
Dooz kleine tegenstribbelingē heeft sijn ning.
 heerschappij eenige bewegingen geboelt. sijn oorlo-
 De muiterpen der **Wallefche**-**Engelsche** gen.
 bedwong hy lichtelijk : en ontrukte den
Schotsen **Koning** **Malcolm**, **Northum-**
berland, **Carisle**, **Nieuw-Casteelen** **Bam-**
berg : te leen oberlatende **Huntington**.
Godloser blijde hy sig in 't besit van **An-**
jou, tegen eed sijn broeder uit dat **Har-**
toogdom uitschoppende. Deselbe toeleg
 had hy op 't **Graaffschap** **Tholouse**. **Doch**
Raymond bezeffende de onmacht / om
 sich te verdedigen / neemt den **Franschen**
Koning **Ludewijk** in den arm : en dese /
 uit een oude wrok / te lichter de wape-
 nen booz hem aan. Ten sp de zaak tij-
 delijk beslegt was / dooz een houwelijk
 tussen **Henriks** oudste **Soon** en de **Doch-**
 ter van **Luidewijk**, de twist had veel
 bloed gespijd. Maar hy verloop des
 tijds wierden uit dese echt geen gemeene

word be-
vochten
van zijn
Soon Hen-
rik.

gelijk ook
van Ri-
chard.

onheilen gebrouwen. Henrik had zijn
Soon tot mede-genoot der Kroon ge-
hooren. Hans sag Luidewijk, om hem
op te roepen dooz bits toedzjben: zijn
Vader boerde de volhorne heerschappij /
en hy / tot laster / slechts de bloote naam
van een Koning. De jongeling uit sich
selven boozbaarig genoeg / steekt na
Normandye ober: en aldaar de baniere
tegen zijn Vader op / gestijft dooz de
Fransche en Schotse Koningen / de
Graaf van Chester en zijn broeders Ri-
chard en Gaufred. Dese had Elenoor
self tegen haar man opgehitst / uit een
na-pber ober zijn snollen. Maar de
Schotten in 't onderspit geraakt en
de Belhaamers ghebangen zijnde /
wierd de versoening te lichter uitge-
bonden. De Koning ontwert uit sulck
een bedzemmeling; was eerlang ook
berlost van de bekommering booz dier-
gelijke onheilen in het toekomende:
bermits de Roerbinck Henrik, medege-
noot des Rijx / hozt na 't verdzag aflij-
big wierd. Die doodt bergunde slechts
een kleine rust: want Richard, dooz
d'onthouding van zijn Bruid Adela,
Luidewijkx Dochter / ten hoogste ge-
belgt / treed op nieuws in eed-verwand-
schap: en belegert met hulp van Philips
Koning der Vranken zijn Vader binnen
Ments. Weinig dagen kreuchte de
Stad: welk verlies Henrik, nauwlijks
ont-

ontsnapt / alsoo ter herten nam : dat hy
 blot van hersenen wierd. Eindelyk
 wanneer hem dooz Philips ter hand be-
 steld was de rolle der bezraders / die sijn
 dood beswooren hadden / onder welke
 dooz opperste aengetekend stond sijn
 Zoon Johan , viel in een slaenwte : die
 aangroepende / binnen vier dagen de sterft
 draad des levens affneet. Met groote
 Nijk-staatsie raakte 't lichaam tot Fon-
 teverard in Vrankrijk ter aarde. En
 geen andere uitbaart bereischte so groo-
 te Pzins: dewelke/ behalben andere uit- heeft Iers
 stekende heerlijkheden/ geheel Ierland , by land aan
 toestaan des Paus Adriaan , aan d'En- Engeland
 gelsche Kroon gehecht heeft. Richard
 eenige hapering kilom Richard tot den word Ko-
 top der heerschappyn. Weinig rust ber- ning.
 gund hy sich self : De togt na het Be-
 loofde-land had hem lang in't hooft ge-
 speeld. Dit verkochte Gzaasschappen/
 Wysheden/ en Steden / waren soo veel
 schatten eindelyk by een geschraapt /
 die genoegsaam sulck een reis verduuren
 konden. In 't jaar elf honderd negen- Trekt na
 tig stapte 't leger/ sterk byf duisend Rui- 't Beloofde
 ters / en dertig duisend Doet-knechten land.
 te scheep. Op Sicilie ontblootenze al-
 dereerst de daggen / tegen Messina , soo
 gelukkig : dat de Stad in een dag ver-
 meesterd/haar overlast/ den Engelschen
 aangedaan/ duur besuurt soude hebben/
 ten sy de gebelgde dooz beloften gepaait

waren. Twee jaar had Saladijn tegen de Christenen Acon verdedigt. Verwaards steekt Richard over: doch verballen dooz tegenwind/op de kust van Cyprus, ver- meesterd dat Eiland. Moedig met die zegen / verbozert de reis. Saladijn van sulc een aanwas der Christenen ver- schrikt/geeft den moed verlooren / en de Stad over. Richard inmiddels besette Joppe: en Guy van Lusignan Tyrus waar

krijgt de dooz hy recht tot de kroon van Jerusalem

tijtel van kreeg. Doch Richard bezruilende Cyprus

Jerusalems tegen Tyrus heeft de tijtel van Jerusa-

Koning. lemsche Koningen den Engelsche in een lange rey nagelaten. En hy had sich ook meester gemaakt van die Stad: ten sy een na- pber der Fransche 't werk in dier- boegen verbzod had/ dat alles over hoop geraakt / een ider den aftogt blies. Richard, verkundschapt hoe Philips, Koning van Frankrijk in Normandye ingeballen was/verhaaste sig ook na huis. De reis

word tot lag dooz Slavonie en Duitslant. Doch bes-

Weenen hend tot Weenen, geraakte in hechtenis

gevangen. des Kaisers; en ontslaakt booz rantsoen van 10 tonnen gouds/ leide gantschelyk

Slaat Phi- daar op aen/ om Philips met een besten-

lips. dige magt onder d'oogen te trekken. En hy viel hem so ontfersaagd op 't lijf booz Vernoul: dat de Fransche opzaken: en hy Vindocinum met berlies van geschut en pakkaadje / uit 't Veld verstooven. Eindelyk wierd ter wederzijde verdzagen

gen tot een tweejarig bestand. Maar Richard, najaagende een Soldaat/ bezrikt dooz een gebonde schat/ wierd in den arm gequetst. Tot de wonde/ in 't eerste bersterft.
 sluimt/ sloeg toevallig quaad : het welk hem in vier dagē uit dit leven wegrukte.

Dooz Richards bertrek na't Beloofde land / was by uiterste wille tot nazaat verhoren Arthur, soon van sijn byoeder Gaufred. Doch Johan, in de boozbaat/ dzingt op den Croon. En hy had nu bereeds een vaste boet in Engeland en Normandye. Anjou stond hem in de weeg: het welke stantvastig haar wettelijke Heer by bleef. Derwaards dan met een Leger gerukt/ maakt sig van 't gantsche Landschap meester. Constantia Arthurs moeder bezessende haar onmagt tegen sulck een wederpartij/ neemt de blugt na Philips: en hy op sig / om niet alleen Arthur in 't besit van Anjou, maar self van Engeland te bestigen. De beloften wierden terstond bekrachtigt; want de Fransche in Anjou ingeballen / ontweldigden dat selbe Johan, te gelijk met de booznaamste Steden van Normandye. Hy benard dooz desen oorlog verstaat tot een brede op so onbillijke boozwaarden; dat d'Engelsche Adel diefhalben een hatelijk oog op hem kreeg. En 't onbenoegen groeide hoe langs hoe meer dooz sijn wrekkige wredeheid. Weinig kreunde sich Johan hier aan: als dewelke om Phi-

Johan
 maakt sich
 Koning.

neemt
Anjou in.

Philips
 ontweldigt
 hem weder
Anjou.

Johan be-
 oorlogt
 door *Ar-*
thur.

lips te begroeten/den weg na Parijs so-
geloos insloeg. Vriendelijk aldaar ont-
haalt/ wierd inmiddels van Arthur, op-
geruit door Huig le Brun (met welkers
ondertroude *Bruid* Isabella Johan sig in
echt verbonden had) te wapen gedaagt.
De Fransche Koning roeide hier onder.
Machtig dan door die rugsteun / slaan
de handen aan Tours en Mirabel. Bin-
nen dese Stad wierd de Koninginne E-
leonora gebangen. Dit gerucht uitgedijd
in Johans ooren / pozd hem tot wraak.
Op den weg gespat / drijft soo geswind
boord/ dat de bespringers of afgemaakt
of gebangen wierden. Onder deze was
ook Arthur : dewelke binnen Roan in
hechtenis gesteld / aldaar gestorven is.
By beele word zijn dood Johan tot laster
nagegeven. De beroerten waren met
hem niet begraven. Constantia na Parijs
gerukt/ stookt Philips op tegen den En-
gelschen Koning / ober de moord van
haar Zoon. Lichtelijk liet hy zich bren-
gen in de wapenen: die zo gelukkig aan-
gegozd wierden; dat geheel Normandye,
na een berbeemding van drie honderd
festig jaren door Rollo, wederom aan de
Fransche kroon aangehecht quam. Na
een lange dut begon Johan hem eerst te
reppē. Eindeijk dan kreeg hy den Fran-
schen boodem onder de boet: Guido Con-
stantiaas Man aan zijn zijde : en de Ste-
den Mont Alban en Angiers in. Maar
beide

Arthurs
doed.

Philips
krijgt Nor-
mandye in.

beide de Koningen / door hebigheid des
 oorlogs ten einde van aden / verstaan ^{verdraagt}
 onderling tot een tweejarig verdrag : de ^{met Johan.}
 daggen nu bereeds gescharpt zynde tot
 een beldslag. Met dit bestand had Johan
 de handen ruim : die hy zoo gelukkig aan
 d'Yeren, Wallefche Engelsche en Schot-
 ten sloeg : datze alle door zijn mogend-
 heid kreuken. Doch wederom overge-
 scheept / om Angiers op te bouwen / viel
 hem geheel Poictou toe. Luidewijk des
 Franschen Konings Zoon sloop op dien
 afval niet. Geswind spat hy den Muir-
 telingen onder d'oogen : en met 30 sellen
 indrukt 't Engelsche Leger op den hals :
 dat het t'eenemaal vernield wierd. Joan
 door die nederlaag wanhoopig / verstaat
 tot een vrede. Inmiddels quam d'En-
 gelsche Adel tegen hem op de been / uit
 misnoegen van haar afgeslagen verzoek /
 om oude boor-rechten. De zake geraak-
 ten hoe langs hoe meer over hoop. De
 Koning eerst in 't onderspit : en daar na
 d'Adel : dewelke nu in 't uiterste gebaar /
 om uitheemsche bystand uitzielt. Niet on-
 gaarne nam Philips de boorslag aan /
 met aanbod van oppermagt door zijn
 zoon Luidewijk. En dese uit Vrankrijk
 te scheep gestapt / steekt na Engeland met
 ses honderd zeilen over : en by Sandwich
 d'eerste banier des oorlogs op. Joan niet
 weinig bedremmeld / gaf sich uit Doevere
 landwaard in op de vlucht : en zijn gant-
 sche

Inlandse
 oorlog in
 Engeland.

Engelandt
 aan Vrank-
 rijk opge-
 dragen.

*Luidewijk
maakt sich
meester
van een
groot ge-
deelte der
Engelsche
kroon.*

*Joans
dood.*

*Henrik de
derde
wordt Ko-
ning.*

*Luidewijk
vertrekt
uit Eng-
land.*

sche Rijk genoegsaam ten besten. Luidewijk verzuimde die kans niet. Hij maakt hy hem zelven meester van Londen: terwyl ten Doozden de Schotsche Koning ingeboord / uit die hoek veel werks beschafte. Maar Joan rukte vast met diepe voetstappen van berwoedheid een gespuis der boebelen. Oorlog hy een: van welke / in't overschepen by Walpoel, een groot getal sneubelde. Het onheil trefte hem in dier boegen: dat een doodelyke koozts / ontstaande uit zoo veel bekommeringen / een einde maakte / binnen weinig dagen / van alle zijn onrusten.

En zy in dese toestand Wilhem van Pembroke een byzondere zorge gedraagen hadde door Henrik, oudste Zoon des overleeden Koning, de Kroon van Engeland was in onberispdelyk gebaar geraakt. Want Luidewijk, door Joans dood / geen gemeene hoop begaapende / maakte sich meester van verscheide Steden met geringe moeite. Door 't Slot van Lincolne stiet hy eerst het hooft: so raauwelyk aldaar door d' Engelse aangetroffen: dat vā 't gantsche leger weinig met de blucht ontsnaptten. Tot verbetering der nederlaag zachten terstond nieuwe hulpbenden uit Vrankrijk herwaards over. Maar in eē Zeeslag door Hubert de Burg overballen / maakte Luidewijk zoo buigzaam: dat hy door honderd en bys duizend guldens zijn recht op Engeland afstond.

En

En met dit vertrek geraakte 't Rijk tot een tienjarige rust. Want Henrik, als *Henriks wrevelige heerschap- py.* doen van Voogdy ontslaagen/ betoonde genoegzaam een wzebeligen inbozst. Sulc misnoegen greep de Adel om zijn heerschappij: datze meermaals aan het muiten geslaagen/ t'elkens / niet zonder bloedstorting/ nedergezet wierd.

By Lewis kreeg de Koning de schen- digste neep: in een Veldslag door de mis- noegde Dru-Heeren zelf gebangen. *De Kon- ning self gevangen* Slecht had dit niet hem afgeloopen: ten sp d'obertwinnaars / onderling ge- splitst door een na-pber tussen de Graa- ben van Lycester en Gloucester, haar zaaken verbzodden. Want Gloucester, aan Edward Henrix Zoon toegebal- len / sloeg zijn wederparty op die heide by Evesham. Met die zegen quam de Koning los: en d'Adel te metz tot een mozzrende stilte: want na drie jaar we- der op de been geraakt / wierd in het Rijk van Ely door Edward bedwongen. Leolijn had de Walsch-Engelschen, aan- gespannen met Symon Montfort, in dit selbe werk bedzaaid. Derwaards rukt de Koning/om wzaak te nemē:bloedig was die uitgeballē:indienze niet den indruk by tijds geschozt hadden booz geld. Met de slag-boeg kreeg Henrik de handen ruim en gelegenheid tot bevesting der vrede in 't Rijk. Soo veel geluk kreeg hy op het einde des lebēz:dat hem de dood in stilte *Bedwingt de Walsch-Engelsche.* *Sterft.*

ten grabe bracht. Zijn echt was gezegent met negen kinderen / uit Eleonoor, Raymonds Dochter / Graaf van Provence : welkers maagschap / naauw bezet dooz armoede / met groote troppen in Engeland , als na een zekere buit / t'elkens oberbloog ; niet sonder 't hoogste misnoegen der Onderzaten.

Edward
wordt Ko-
ning.

Maar terwijl Henrik binnen Londen afstijbig wierd / sloeg Edward de Sarazijnen booz Acon op : en verkundschapt in Sicilien van zijn Vaders dood / dooz Italie , Borgonje , Vrankrijk en Gasconje , den weg in na Engeland : aldaar tot West-munster in 't twaalfhonderd vier en 't sebentigste jaar gekroond. De eerste spozreling had hy met Leolijn : dewelke in een togt niet bezaadigd / booz de twee-
de reis de waapenen aangespte. Doch in een Veldslag afgemaakt / betaalde met berlies des lebes de schuld der mouterpe.

Slaat Leo-
lijn tot
tweemaal.

Schotsche
Koningen
uitgestor-
ven.

Grooter ontweeder ontstond uit Schotland. De stamme der Koningē met Alexander de derde en sijn enigste Dochter Margareet aldaar uitgestorben zijnde / dongen tien te gelijk na de kroon. Twee echter stonden inzonderheid in het oog / Robbert Bruce en Jan de Baliol. Bruce was te stantbastig / om op Edwards aanbod / het betwind aan te baarden / onder boozwaarden van leen-dienst aan Engeland. Meer eersucht had Baliol : als die genoegsaam de Schotsche byzheid ver-
pande

Baliol
daar toe
verkoren.

pande booz het Schotsche Rijk. Edward
 dan zet hem op den Troon: en te gelijk
 tot een doelwit der algemeine haat.
 Welke te stijver prikkelz kreeg/ dooz 't
 weigeren van recht tegen Alberneth,
 ober de moord des Graaf van Fife. Maar
 booz 't Engelsche Hof gedaagd / wierd
 so schamper bejegend: dat hy te rug ge-
 keerd/ tegen Edward den oorlog aannam.
 Deze gezwind derwaards gespat / slaat
 de handen aan de booznaemste Steden/
 en den Schotten bysien duizend man-
 nen af. Baliol onaangezien zijn onder-
 werping met een nieuwe Eed/ na Eng-
 land verboerd/ waren de blingels gekort
 om iets uit te rechten dooz de Schotten.
 Echter steekenze het hooft op onder
 Wilhem Walleys, met geen kleine ne-
 derlaag der Engelse bezetting. Op die
 maare stuift Edward uit Vrankrijk
 noordwaard aan; en zoo verwoed den
 muitelingen op 't lijf: dat beertig duisend
 in het veld verslaagen bleven. Hier dooz
 t'eenemaal verbijsierd/ treden wederom
 in een verbond. Niet lang duurde de ge-
 hoozsaamheid. Onder Bruce t'zaamen
 gerot / worden dooz Edwards booztoet/
 beleid hy Aymer de Valence, niet be-
 zwaarlijk versirooid. In middels Ed-
 ward, dooz Philips Fransche Koning te
 waapen gedaagd/ beherde in Vlaande-
 ren zeer ernstig dien Oorlog. Naast be-
 zaadigde de heebigheid / niet het treffen

beoorlogt
 Edward
 en word
 gevangen;

Edward
 slaat de
 Schotten
 voor de
 derde reis.

Sterft.

ban een tweejaarig bestand. Ontslagen
ban die zwaare beslommering tegen
Vrankrijk , balt Schotland wederom
berwoed op den hals. En ten 3de de dood
den bozderen intogt tot Boroug gestut
had / hy scheen de eerste wreedheden te
zullen berubbelen.

Edward
Carnarvan
Koning.

Geraakt
in groote
haat om
Gaveston.

Gaveston
onthalt.

De Schot-
sche Ko-
ning Bruce
laat de
Engelsche
schande-
lijk,

Edward Carnarvan zijn oudste Zoon/
tussen ongemeene toewijching des volx/
op den Croon gestapt / bespeurde eer-
lang een diepe berwijdering booz sulke
toegenegendheid. Gaveston uit zijn bal-
lingschap op ontboden / tegen d' uiterste
wille des oberleeden Koninx , stond ie-
der in de weeg / booz een ondraagelijke
hoogmoed. Edward, sich niet kreunen-
de aan 't gemeene misnoegen / scheen
hem te hooger plaats te geven in zijn
gunst hoe hy booz den Adel meer benijd
wierd. Doch dese eindelijk op te been ge-
stooben / krijgt hem tot Scarborough ge-
hangen. Zulke diepe wortels had de
wrok geschoten: datze na eenig oberslag/
onaangesien des Koninx weertwil / Ga-
veston onthalsde. Zwaarder ongebal-
treste Edward uit Schotland. Robert
Bruce bezeffende sijn berwijden inbozst/
maakte in 't kort sich meester van het
gantsche Schotsche Rijk: en / booz ge-
rukt met boetstappen van berwoedheid
op den Engelschen bodem / een Heer
van honderd duisend man te schande.
Bruce , moedig booz zulk een zeegen/
steekt

steekt ook na Yerland over: en by na dat
geheele Eiland in de byand. Die beginsel
len beloofde een overmagtige heerschappij
aan de Schotten: ten by in een Welslag
de kans verkeerd was. Want Bruce
dooz Brinningham gebangen genomen /
wierd tot Dundalk onthalt. Zoo soz
wzeekten de Onderzaaten die dood van
haar Koning: dat Edward, na 't verlies
van by na geheel Northumberland, ver
scheide steden en schermutselingen / geen
ander uithomst beoogde als van eē twee
jaarg verdrag. En immers so zeer har
deboide by tegen den Adel: de welke ein
delijk t'ondergebragt / die weder spoozig
heid boete met groutwelijk bloedvergie
ten. Spenser, na Gaveston, in Edwards
gunst ingewikkelt scheen de grondslag
geleid te hebben van soo veel onheil. Dit
alles kan slechts een beginsel uitmaken.
De zwaarste slag stond uit Vrankrijk te
wachten. Die Koning / gebelgd over
d'Engelsche weder spoozigheid in 't leen
recht te bezweerē / besnoeide haar grenzen
op den Franschen bodē. Edwards Gema
lin Isabella derwaards overgescheept tot
behozdering der verwerde zaken by ver
drag: nam die togt gewilliger aan: eens
deels om klagtig te vallen aan haar broe
der de Koning / over ondraagelijke we
derwaardigheden: anders deels ook om
te byer met Roger Mortimer haar lui
le liefde te plegen. Zoo heimmelyk ging

Word in
Ierland
onthalt.

Edward
dood veel
van den
Adel.

Gehaat.
om Spen
ser.

Zijn han
del met
Vrankrijk.
Boelaadje
van zijn
huisvrou
we.

Edward
verklaart
haar voor
vyanden.

de boelaadje niet toe / of Edward kreeg
 ger lucht van. Die terstond haar open-
 baar booz byanden der Staat liet uit-
 roepen. Zy/ziedende dooz wzaak/neemt
 den Graaf van Henegouwen in den
 arm: zijn dochter Philippa tot een Huis-
 vrouw booz haar zoon Edward; en met
 een tamelijk Leger de reis op Engeland.
 Ditgestapt in Noortfolk, bond inder pl
 geen zwakke rugsteun aan den Graaf
 van Lancaster, met een groote nasleep
 van Edelen. Gesterkt dooz sulke zeenu-
 wen/rukt na Oxford: en de Koning uit
 Londen na 't Eiland Lundy. Doch dooz
 tegenwind benoodzaakt in Walles te
 landen/ wierd eindelijk uit d'Abdye van
 Neth gebankelijk weg gesleept: en bin-
 nen Kenelworth tot afstand der Kroon
 gedwongen. De ellendige in 't openbaar
 van het Rijk beroofd/ leed heimelijk ge-
 vaar van 't leven. Na dat hy dan verdoe-
 melijk mishandelt / des nachts uit Bri-
 stouw na 't Slot van Bankeley was ver-
 boerd: met ongesonde spijs/in een hamer
 vol doode geraamten en stinckende aa-
 zen/ gepijnigd: dooz vergiftige dranken
 uitgeteerd: is ten laatsen / uit last der
 Bisschop van Hereford, dooz Gourny
 en Matrevers, in zijn bedde versmoord/
 en by den natuurlijken uitgang met een
 gloepend nfer gepriemt. Geluckiger was
 de heerschappij van zijn Zoon. Edward,
 toegenaaamt Windfor. 't Beginfel ech-
 ter

Zy land
 in Nort-
 folk,

en neemt
 haar man
 den Ko-
 ning ge-
 vangen.

Afgezet,

En seer
 jammer-
 lijk ge-
 dood.

Edward
 Windfor
 word Ko-
 ning,

ter horte by wat. Want Bruce, uit Zijn oor-
 berachting der Koninglyke minderjaa- log met
 righeid gewaapend te boozschijn ge- Schotland.
 spzongen / dwong d'Engelsche tot een
 schandelijk verdrag. Ondertussen de
 reex der Fransche Koningen met de
 dood van Carel ontschaakeld / dong
 Edward, uit de Dochter van Philips de
 Schoone herkomstig / om het leedige
 Rijk / met Philips de Vallois. Deze/
 volgens de Salische wet / (want hy
 om stond van Vaders wegen over
 Carel) booz Edward gesteld / ontbood
 hem terstond na Amiens, om zijn Leen
 te verheffen. Een diepe wrok kropte
 d'Engelsch man op uit die bitse hande-
 ling; welke Vrankrijk namaals zuur
 op brak. Want Edward temets meer in Vrank-
 mang geworden / wierd het hart onder rijk
 den riem gestoken / door Robert van
 Arthois, tot een wichtige toelag: die
 zeer wel beslaagde. Het was op Vrank-
 rijk gemunt. Doch om sijn streng te
 slijben/ verbind sich met Gelder, Gulich,
 Kleef, Henegouwen, Brabant en Co-
 len. Philips kreeg eerlang den snuf in
 den neus: en inschelijk Luik, Bohemen,
 Lutzenburg, den Paltz, Mentz, Oosten-
 rijk en Genua op sijn zijde. Met d'En-
 gelsche haperde 't werck in het eerst:
 by Rijsel, en namaals booz Doornik
 schendig genepen. Tegen de Schotten
 ook wierd met weinig boozdeel ge-
 boch:

Slaat de
Franschen.

En Schot-
ten.

Xanctoin-
je, Poictou
en Cales
door d'En-
gelsche in-
genomen.

De Fran-
sche Ko-
ning Joan
gevangen.

vochten. In Britanje liepen de zaaken
boozspoediger af / tot herstelling van
Montford in dat Hartoogdom. Dieper
wond kreeg Philips by Crossy, vermaard
dooz een nederlaag van dertigh duisend
Franschen. Eben de helft minder wierd
dooz Edwards Gemalin/van het Schot-
sche Heir / in Engeland ingeboord/ ver-
slagen. Dese togt stond te duurder/
dooz de gebankenis van haar Koning
David. Het liep nu met d'Engelsche hoe
langer hoe meer booz wind. Zeben dui-
zend man liet de Roaansche Wards-
Bisschop zitten. Lancaster maakte sich
meester van Xanctoinje en Poictou: en
Edward van Cales. Terwijl Vrankrijk
in dese droebige oorlog aldus bedzem-
meld stond / overleed Philips de Valois,
Zijn Doon Joan op de Croon gestapt/
maakte weinig reddering booz die ver-
werde zaaken. By Poictiers achterhaald
by Edward, Hzing van Wallis, deinzende
met de roof van 't afgefoolde Guien-
ne en Languedok, na Bordeeuws booz
sijn Heir. Dit ses maal machtiger
beloofde een zekere zegen. Ebenwel
de hoop verkeerde indierboegen: dat
Joan self gebangen / en de Fransche
teeneemaal verslagen wierden. d'En-
gelsche Koning moedig dooz sulc een
overwinning / set Vrankrijk in: en
boozby 't verbaasde Parijs, alles rond-
om her in de brand. In lang had de
ber-

berwoedheid des oberwinnaars zich niet
 afgeslooft : ten sy een verbaarljke storm
 van hagel / blirem en donder / op 't Le-
 ger neder geslagen / by hem opgenomen
 was booz een teeken des Hemels grim-
 migheid. *Chaus* begint *Edward* sich
 reukelijck te stellen. Men berdzaagd dan
 onderling tot hede / op boozwaarden :
 dat het geheele Hartoogdom *Guyenne*,
 met de *Landerpen* van *Guyenes* en *Ca-*
les ten eeuwigen dage aan *Engeland*
 verblijven zouden : en de Franschen uit-
 heeren dartig honderd duizend kroonen.
 De punten ter wederzijde aangenomen/
 wierd *Joan* uit sijn bysjaarige hechtenis
 ontslaakt. Maar dit duur smeulde meer/
 als dat het uitgeblust was. Na *Joans*
 aslijf bigheid / begon 't wederom in een
 bosse blam uit te barsten / onder *Carel*.
 De heerschappij van *Guyenne* had
Edward aan sijn Zoon *Prins* van *Wallis*
 overgedaan. Deze met een zeehaftig Le-
 ger uit *Castilie* booz die *Koning* weder-
 gekeerd / zag geen kans / om den ober-
 lastigen inlaag des selve / bemitig wan-
 betaaling / in te teugelen : ten sy dooz
 nieuwe schattingen op sijn Hartogdom.
 Ober die bezwaarnissen viel insonder-
 heid de Graaf van *Arminjak* klachtig
 aan *Carel* : de welke dit werk ernstig
 zich aantrok. En hier mede stakmen de
 banieren des Oorlogs op. Tot de dood
 des *Prins* van *Wallis*, met welke 't En-
 gel-

Vrede
 tussen hem
 en *Edward*
 getroffen.

Carel
 Fransche
 Koning
 neemt de
 wapenen
 tegen
 d'Engel-
 sche aan.

gelsche geluk te gelijk verstorven is/ be-
 bochten de wapenen ter weder sijde klein
 boozdeel. Maar toen nam de handel
 een andere keer: en de Fransche wederom
 geheel Guyenne in. Edward kreeg nu
 duidelijke proeven van de wisselballig-
 heid der weereldsche dingen: en zulk een
 geboelen uit het overlijden van zijn
 Zoon: dat hem een diepe hertzeer en
 berswakking des lichaams in 't hooft uit
 het leven weg nam.

Edward
sterft.

Richard
Koning.

De minderjaargheid van Richard,
 Zoon des Wallelsche Prins/ tot de kroon
 geborderd/ onder de hoogdp van zijn
 Gomen Joan Lancaster en Edmund
 Cambrids, leed bijster aanstoot. De
 Franschen weder meester van haar ge-
 heele Rijk / uitgezonderd Cales, beston-
 den nu op d'Engelsche kusten toezien te
 doen: en de Schotten ten Noorden in te
 bozen. De Zee-oberal onbeilig / schozte
 t'eenemaal den handel. Frankrijk gestijft
 met Spaansche Galleepen / zette den
 Teems op/ en Rye, Hastings, Portsmouth
 en Gravesend in 't buur. Swaarder
 onheil trefte Engeland door inlandsche
 beroering. Onder Joan Tyler rukte het
 schuim der gemeenten / ten getaale van
 honderd duisend/ uit Kent, Essex, Hart-
 fort-Shire, Cambrids-Shire, Suffolk en
 Nortfolk, by een: aan 't hollen geraakt/
 om de hoofschatting. De eerste togt
 stond Londen uit: zoo verwoed aange-
 ballen /

Fransche
vallen in
Engeland.
swaare in-
landse be-
roerten in
dat rijk.

ballen/dat de brand der huizen met menschen bloed scheen geblust te worden. Suffolk was byzonderlijk opgeruid/dooz een Priester Joan Rauw. In Nortfolk, Ely en Cambrids-Shire had sich booz hooft opgewoopen een Derwer Joan Litterster. Doch Tyler afgemaakt dooz Walworth, en Litterster dooz de Boozwitsche Bisschop / geraakte d'oproer haast tot stilte. Tot belooning van de dapperheid der Londenaars in die groutwelijke oberbal / vereerde haar Richard by het boozige Kruis in 't wapen een Swaard. Doch uit de bekentenis van Jak Strauw is de heilloose toelag der miutelingen bekend. Te weten / 't was aangeleid / om den Koning gebangen te nemen : den Adel / Bisschoppen en alle Geestelijke te vermoorden; Londen aan vier hoeken in brand te stellen ; nieuwe wetten booz d'Engelsche Gemeenten / en sich self aan 't roer der Staat. Gedurende dese miutery / trof Lancaster met de Schotten een drie jaarig bestand. Maar eerlang / niet sonder eedbruch / in Engeland ingeballen / deinsden eindelijk te rugge booz Richards macht : de welke van 't leedige Edenburg wraak nam / dooz vernieling. Haast bezaadigde ook de heebige tweespalt tusschen hem / Gloucester en Arundel, dooz den Hartoog van Yerland heimelijk opgeruid. Het misverstand ebenwel was soo niet bygeleid / of

Oorsprong des swaards in 't Londen-sche Wapen.

Edenburg verbrant,

Glocester
en Arundel
om'tleven
gebracht.
Richard
maakt
vrede met
Frankrijk

Lancaster
gebannen.

of 't begon in 't kort weder op te borres-
len. Zoo ongelukkig booz Glocester en
Arundel: dat d'een tot Cales gewurgd/
d'ander binnen Londen onthooft wierd.
Tusschmiddels had Richard, in een staate-
lijke by een komst / by Guisnes, met de
Fransche Koning / na een langwijlige
oorlog / vrede gemaakt. Hy scheen sich
nu een rust te belooften: wanneer 't ge-
luck als op haar luimen lag: om hem de
swaardste slag te slaan. Henrik Lancaster
Hartoog van Hereford had Thomas
Mowbray, Dozt folksche Hartoog tot
Coventrie booz de speer gedaagd. Om
den moed te koelen / was ieder nu ter be-
stemder plaats te paard gestegen: wan-
neer Richard de booztgang belette; en
Mowbray booz eeuwig Engeland ontzei-
de / en Lancaster booz zes jaaren. Deze /
na Vrankrijk overgescheept / ontmoete
meenighmaal den Cantelbersche Wards-
Bisschop: klagende elkander ober Ri-
chards dwing'andp. Doch na ettelijke
raadsplegingen / maakten sich onder-
ling sterk; om op middelen / tot afzet-
ting des Koninx te denken. Geduu-
rende deze overslag / overleed Lanca-
sters Vader. Met die eerste tijding
stuift hy te moediger ober / dooz hoop
van toegezeide bystand. De meening
bedroog hem niet: want tot Raven-
pur geland / kreeg terstond grooten
aanhang; de booznaamste Sterkten van
Jork

Jork
Me
den
Pon
gew
gere
met
kop
F
nim
eerl
Ma
ban
Gr
den
toe
niet
Lic
ken
leg
zaa
in c
op
Me
sch
haa
nis
'tle
Ow
toe
gin
den
'th

Jork en den Koning self in zijn gewond. zet zich self op den Troon, en Richard af: die door Ex-ton vermoord word,
 Meester nu van alles / zet zich self op den Troon/ en Richard af: dewelcke na Poncfret berboerd / en aldaar van acht gebwaapende ober 't middaghmaal aangerans/ zijn dood aan bier betaald sette/ met een bijl dooz Pieter van Exton de kop ingeslaagen.

Henrik met die slinger-slag tot de Koninglijke waardigheid berheben / bond eerlang geen kleine tegenspoezeling. Want tot Oxford hadden de Hertogen van Excester, Surry en Aumerle, de Graaven van Holland en Salisbury met den Bisschop van Carlile, op sijn leven toegeleid. De aanslag was soo dicht niet besteecken / of leekte by gebal uit. Lichtelyk konden de t'saamgerotte rekening maken / wat loon booz haar toezeg te verwachten stond. 't Geraadzaamst derhalven het uutterste te wagen/ in een openbaaren oozlog. Henrik sloop op dit werk niet : als die geswind een Leger op de been bracht : en zulk een schzick onder de misnoegden : dat ze / by haar benden verlaaten / meest in hechternis geraakten / en naderhand ook om 't leven. Walles innijddels/ opgeruid dooz Owen Glendor, de welke die kroon sich toegepast had / deed' ongemeene betwistingen/om 't Engelsche juk af te schudden. Henrik derwaards gespat / zoude in 't hozt dit hellert betengeld hebben : ten

Henrik na 't leven gestaan, en beoorlogd,

zijn oorlogen tegen Walles, Schotland,

*Percie ,
Stafford ,*

*d'Aards-
Biffchop
van York.*

*Henrik de
4. fterft.*

3p hy na Schottland te waapen gedaagd/
zich bedwongen bond booz een tijd fijn
opzet te fchorten. Doch van Edenburg,
na verfeide zegenen/ te rugge gedeinfd
met den winter : zag eerlang in die hoek
meer werk booz hem befehaft. Percie en
Stafford, geftijft dooz de Schotten, leber-
den by Schreeuwsbury den Koning soo
berbaerlijken Veldslag : dat het weinig
fcheelden/ of den nederlaag had de Kroon
bijfter doen waggelen. Maar die hoek
te boven gezeild / zet na' Waller , en met
kleine moeite het geheele Landfchap na
de hand. De Zee-kusten hielden de
Franchen gants onbeilig : terwijl
d'Aards-Biffchop van Yorke , Nort-
humberland en Bardolfe de ftaande
op de heubelen van Yorkswould tegen
Henrick opftaaken. Indien de lift van
Nevil , haar met minder macht onder
d'oogen getrokken / niet wel beftaagt
was / de Koning had lichtelijk gebaar
van 't Rijk geloopt. Doch de hoofden
der muitelingen/ of in 't veld/ of op fcha-
botten fchandelijk aan kant geholpen
finde / beftierde booztaan geruftelijker
het einde der heerschapp. En nu ont-
ftaagen van binnen en buitelandfche be-
fommering/ kreeg het oog op 't Beloof-
de Land : fonder twijffel / om de lafter
van zoo veel eedel bloedbergieten met de
Godbzuchtigheid van dappere daaden te
berdooben. Grootte toefel wierd bereeds
tot

tot de reis gedaan: wanneer zijn schielij-
ke dood den gantschen handel op een
storting deed' uitballen.

Henrik van Monmouth, de vijfde van zijn zoon
die naam / met ongemeene toejuichin- Henrik de
gen / booz Koning ingehuld in zijn Da- 5. in zijn
ders plaats / gaf terstond sulke proeven plaats,
in d'aanbang der heerschapp: dat het
Rijk iets zonderling sich van hem be-
loofde. Booz de Geestelijkheid opge-
ruid / om met wapenen aan te grijpen
het recht tot de Fransche kroon / afdaa-
lende van Isabella, dochter des Koning
Philips de vierde, aan Edward de tweede
getrouwd: zette gestwind met een machtig
Heir na Vrankrijk toe. De eerste don- beoorlogd
der des oorlogs sloeg Harfieu ter neder: Vrankrijk:
binnen weinig dagen tot overgeven ge- staat de
dwongen. By Agincourt dreunden 't met Franschen,
hebigier beweging: het Fransche leger /
tienmaal sterker dan 't Engelsche / ech-
ter in een Veldslag schandelijk vernield.
Zoo beel liet sich de Kaifer Sigismond Kaifer
aan die tweespalt gelegen zijn: dat hy Sigismond
uit Vrankrijk na Engeland overscheepte steld sich
om dese Koningen te bezedigen. De als midde-
moeite liep vruchteloos af. Men scharp- laar.
te dan de daggen wederom: dewelke in
de mond der Seine op Zee in menschen
bloed verschrikkelijk gedompeld wier- Fransche
den. Want Borbon booz de haven van vloot, ver-
Harfieu ten anker geloopt / kreeg booz nield tot
Berford sulke een schendige neep: dat vijf tweemaal
hou- toe,

honderd Fransche schepen in de loop bleven; en met die nederlaag Harfieu ontzet werd. De verwonnene hadden de moed te gelijk niet verloozen. Sy snijden dan wederom den toevoer af na dese Stad met een nieuwe bloot: welke van Huntington aangeranst / t'eenemaal verstroid is. Henrik moediger door sulke gelukkige uitkomsten / steekt voer de tweede reis met een magtig Heir na Normandye over / en d'eerste banieren voer 't Slot Tonque op. Na eenige bot van tegenweer kreukte dit: gelijk ook voer Salisbury de sterke Albervilliers. Hardnekkig verdedigde sich Caan: doch stormender hand bemaghtigd / bezuurde niet weinig die ziedende overmoed. d'Engelsche vergaaten inmiddeis haar gelegendheid niet: terwyl Vrankrijk. door inlandsche twisten / tussen Karel de Dolfijn en de Borgondische Hertog schendig gesplitst was. Verlang dan makense sich meesters van de Steden Bajeux, Liseux, Corfeu, Argenton, Alençon, Falays, Courton, Burney, Chamboit, Bechelovyt, Harecourt, Frantgernon, Crevener, Anvilliers, Bagles, Fresney, Chereburg, Eureux. 't Eiland Constantie, de sterkten Damfront en Milley Levesco. Ten ja Roan, door honger was uitgemergeld geweest / Henrik had sonder twijfel in de loop van soo veel zegenen alhier het hooft ges

Henrik
bemach-
tigd ver-
scheide
steden,

als ook
Roan,

gestooten. Doch nu die hoek te boven
gezeilt / sag in 't kout geheel Norman-
dyen ; door onachtsaamheid van zijn
boorzaten verlooren / wederom aan
d'Engelsche kroon aangehecht.

Joan van Borgonje , bezessende die
voortgang/ bond geraadsaamt / tot ei-
gener versterking/ de twee koningen te
behezen. Wachteloos liep de hande-
ling af : welke nochtan in 't kout we-
der aangehecht soude zijn : ten sp de Bor-
gonjon tot Mountstreu door den Dol-
sijn afgemaakt was. Philips zijn Va-
der in 't Hartoogdom gebolg / bond
eerlang gelegendheid tot wraak. Dit
wat insigt Baker de waarheid hier ver-
duisterd/ is ons onbekend: indien niet om
de dapperheid van zijn Lands-luiden
meer luister te gebē: als de welke de Fran-
sche mogendheid/ vereenigd met die van
Borgonje, te gelijk onder de voet kregen.
Hij schrijft dan dat Philips , overleggen-
de de swarigheden/ welke te verwachten
stonden / uit de tweespalt tussen hem en
den Dolsijn/ aan Vrankrijk getrouw ge-
bleven is. Daar in 't tegendeel / volgens
't getuigenis van Paulus Jovius en Pieter
Berthault, Philips met d'Engelse in een
verbond getreden/ haar overgaf den uit-
zinnigen koning Carel de zeste, den ko-
ningin en Parijs : dwingende Catharijn
Carels dochter binne Troye tot 't houtwe-
lijk met Henrik ; onder boozwaarden /

en geheel
Norman-
dye.

Bakers
mislag

Philips
van Bor-
gonje, om
zijn Vaders
doet te
wreken,
geeft de
Koning en
Parijs aan
d'Engel-
sche over,

dat haar kinderen / tegen de Salische wet / tot de Fransche kroon gebozderd: Henrik ondertussen booz Bestierder en Erfwachter van Vrankrijk aangemen: en de Dolsijn onterst en gebannen soude worden. Het liep nu met Henrik alles booz wind. Alleenlijk een kleine wolk verduisterde eenigfins die zonnenschijn. De Hartoog van Clarencen uit Anjou wederkerende / met buit beladen / wierd dooz Alenfon so binnig in een enge weg aangegrepen: dat twee duizend Engelsche nevens hem verslaagen bleeben. Henrik van dit ongebal sijns broeders verkundschapt / staat geswind uit Engeland den weg in na Vrankrijk; en soo gelukkig de handen aan Chartres, Dreux, Bawgency en Rougemond: datze na weinig tegenstand kreukten. De Dolsijn inmiddels lag booz Cosney in Borgeje begraven. Zoo geswind rept sich Henrik derwaards tot 't ontzet: dat hy dooz de haastige tocht berhit / tot Senlis sich qualijk beboelde: en na Boys de Vincennes verboerd / aldaar in 't 38. jaar des ouderdoms / binnē weinig dagē overleed.

Henrik van Windsor, nauwelijx negen maanden oud / volgde zijn Vader in het Rijk / onder de hoogde der Hartogen van Bedford, Gloucester, Exeter en de Winchesterfche Bisschop. Bedford, tot bestiering der Fransche saken gelaten / bond geen geringe bystand in die twee oorlogs blixemen

nederlaag
des Hartoog van
Clarencen.

Henrik bemachtigd
verscheide
Steden.

Verfr.

Bedford
Voogt des
jongen
Konink.

bliremen Thomas Montacute Saligbu-
 rpsche Graaf en Talboth. Dooz Pont
 Meulan wierden de daggen aldereerst
 ontbloot / met sulck een gelukkig begin-
 sel: dat Seyne, Pacye, Courfay, Traynels
 en Bray bermeefted: en de Fransche booz
 Cravant dooz Montacute opgeslaagen
 wierden. Noch dieper wond kregenfe
 by Vernouille: alwaar de Veldslag haar
 stond op ruim negen duifend mannen/en
 de gebankenig des Bebelhebbers Alen-
 son. De nederlaag fleepde na fikh't ber-
 lies van meer als beertig fteden en fterk-
 ten. In defe oozlog heeft een onfterffe-
 lijke naam verdiend dooz byfondere
 Heldenftukken Nicolaas Burdet; uit
 Sant Jacob de Benyon met zes honderd
 mannen tegen beertig duifend belege-
 raars soo boozspoedig uitgefpast: dat
 Richmond uit fijn begraabing/ niet fon-
 der d'uiterte lafter der Fransche naam/
 verftoof. Nergens geboelden d'Engel-
 fche eenige tegenftribbeling van't ge-
 luk. Dooz l'Escales vernieldenfe een
 Leger by Pontorfon: dooz Falftaf by
 Orleans. Alhier echter begon de kank
 een weinigt te heeren. Salisbury in dit
 beleg gefchooten / wierd het felfe dooz
 Suffolk flauwer aangedzeven. Ter-
 wijl Joanna d'Ark een maagt van ach-
 tien jaaren / genoegfaam uit een byfon-
 dere beftiering des Alderhoochfte/ dooz
 t'Engelfche Leger met toeboer en
 hulp-

neemt ver-
 fcheide
 fteden van
 de Fran-
 fche.

ftaat de fel-
 ve tot
 tweemaal

Helden-
 daad van
 Nicolaas
 Burdet.

Ettelijke
 nederla-
 gen der
 Franschen.

Joanna
 d'Ark ont-
 zet Or-
 leans.

bemach-
tigd ettelij-
ke steden.

Carel de
sevende
gekroont.

hulp-benden doorgeboord/soo fel uit Or-
leans haar sterkten aantasten : dat Suf-
folk eindelijk opbrak. Met die zegen
sloegse de handen aan verscheide steden/
d'Engelsche op de blucht in Beaufle by
Patay, en door 't midden der Vyanden
den weg in na Rheims, met de Koning
Carel de zevende, om aldaar gekroond
te worden. 't Gelukte in vierboegen/
dat op haar togt Sant Florentijn, Troye,
Chalons, Rheims en d'oberige steden in
Champanje sich om zeerst onder de ge-
hoorzaamheid van Carel stelde : en
d'Ards-Bisschop Renaud de Chartres
hem binnen Rheims de kroon op't hooft.
Groot boozdeel trok de Koning uit dese
staatelijke inhulding : want zedert die
tijd quamen niet weinig plaatsen in sijn
schoot zakken. En ten sy hy sich te veel
had laten gelegen leggen aan den War-
toog van Borgonje: hem selven aanma-
tigende 't gewicht om den ebenaar des
geluks na d'Engelsche of Fransche te
doen overslaan ; geheel Picardye was
Carel toegeballen. Chang door hem
misleid/ stiet hy 't hooft door Parijs. Op
welk ongebal by een swaarder slag
volgde. De Borgonjon Suffolk en A-
rondel benautwden gelijkelijk Compen-
je. Joanna d'Ark tegen haar uitgespat/
berwarde soo diep onder den dzang der
beleggers : datse door d'Alterling van
Vendosme gevangen / en door Bedford
na

na Roan verboerd/aldaar by een Gods-
deloos bonnis der verboerde Geestes-
lijkheid / in 't jaar veertien honderd een
en dertig / vooz een Coberes lebendig
verbzand is. Maar eerlang versachte
dat onheil een gelukkige verandering /
met d'aflijbigheid van Bedford , en het
omswenken des Borgonjons tot de
Fransche. Toen begon de handel te
schokken op een andere dzaf. Parijs , se-
bentien jaar by d'Engelsche ingehou-
den / schut dat jok af : en ontfangt haar
wettelijke Dozst / daar Henrik de seste
weinig te booren vooz Fransche Koning
was ingehuld. Na sulc een voozbeeld
schikten sich andere Steden. Onder-
tussen dong Sommerfet met York , om
't Fransche betwind / in Bedfords plaats.
York by de meeste stemmen verkoo-
ren / wierd vooz Sommerfets na-pber
sijn bediening eerlang ontfeld : en War-
wijk na Vrankrijk obergesonden. Doch
dese / na eenige bezrichingen met we-
derzijdig geluk / tot Roan aflijbig /
geraakte York vooz de tweedemaal
aan 't roer der Gegeering in Vrankrijk.
Men handelde thans tot Calis van
Dzede : welke namaals by Spanje,
Denemarken en Hongaryen wederom
opgebat / niet verder gebzacht konde
worden / als tot een bestand van achteen
maanden. Suffolk , geduurende dese
onderhandeling / bond gelegendheid /

Joanna
t'onrecht
verbrand.

Parijs valt
de Engel-
sche af.

onderlinge
tweedragt
tussen Som-
merfet en
York.

Houwelyk
van Hen-
rik de seste.

om met een der Fransche Gesanten te
 spreken van een houwelijk tusschen Hen-
 rik de seste, en een dochter des Anjouw-
 sche Hartoog. Onaangesien 't klein
 boordeel uit soo slechten Echt / en de
 trouw-beloften / die de Koning aan de
 dochter van Arminiak gedaan had: wist
 Suffolk de zaak so smakelijk te maken:
 dat Henrik binnen Southwich met Mar-
 gareet vā Anjouw gekoppelt wierd. Dus
 lang had Engeland haar t'zaamgebloch-
 te handen aan de Fransche kroon gesla-
 gen: doch begon nu onderling verdeelt/
 te woeden in haar eigen ingetwand. De
 Koning en 't gant se rijk blogen van Suf-
 folks hand: de welke/ genoegsaam mee-
 ster van alles / York uit sijn bewind
 schopte: Sommer set de leedige plaats op
 droeg: en Gloucester vermoorde. Met
 die dood begon York de hoozen op te
 steken: en sijn recht op d'Engelse kroon/
 herkomstig van Edward de derde, ober
 al uit te kraapen. De zake geraakten hoe
 langs hoe meer uit de ploof. Marga-
 reet had door dit houwelijk haar vader
 toegebragt 't Anjousche Hartoogdom
 en 't Graaffschap Mants, beide van En-
 geland afgescheurt: en Arminiak, tot
 wraak der trouw-bzeuck/ gants Guyen-
 ne d'Engelschen aan bruijk gemaakt.
 En waren nu ook uit Normandye ge-
 jaagt: het geluk / als moede van te vol-
 gen / d'oberwinnaars verlatende op de
 weg

*Suffolk be-
 stierd ge-
 heel Enge-
 land.*

*groote
 swarighe-
 den aldaar.*

*Engelsche
 verjaagt
 uit Frank-
 rijk.*

weg der zegenen. Dit verlies Sommer-
 seth en Suffolk te last geleid / hielp de
 Gemeente uit ongenoege op de been.
 De hardste stoot stont Suffolk uit: de wel-
 ke gestijft dooz de gunst des Koninx /
 echter by 't Parlament tot een vijf jari-
 ge ballingschap gedoemt is. Maar o-
 berschepende na Vrankrijk, word op zee
 genomen / en tot Doevers sand ont-
 hoost. York inmiddels in Ierland, be-
 goft aldaar een weg te baanen tot de
 kroon. De Kentenaars dooz Mortimer
 opgeruit / maken sich meesters van Lon-
 den: doch eerlang bezaadigt / lieten met
 de Daandels / haar Veld-Heer in de
 loop: de welke naderhand in een Tuin
 tot Hothfield afgemaakt is. Niet te-
 genstaande dusdanige berwezing / kre-
 gen d'Engelsche een boet in Gasconje:
 niet de dood van Salesbury wederom uit
 haar nieuwe besitting uit-geschopt.
 Maar York met Sommerset gebeins-
 delijk dooz den Koning bebedigt / boe-
 de tegens hem een diepe haat: die in
 dier boegen uitbozst: dat hy met Sales-
 bury en Warwijk een eedberwandschap
 en Leger oprechte: en tot Sant Albaans
 den Koning slag leverde: in welke Som-
 merfet met vijf duisend man sneubelde.
 York zeeghastig na Londen voortge-
 spat / word / by Slotbonnis des Par-
 laments / tot Bescherm-heer van het
 Rijk gekoren. Zoo hoog opgestegen /

York staat
 na d'En-
 gelische
 Kroon.

York be-
 oorlooft
 den Ko-
 ning: ver-
 wind hem.

stond hy beke in den weg. Eindelyk e-
 bentwel worden de zaaken bygeleid : die
 dooz een geringe toebal wederom byster
 ober hoop geraakten. De Legers te
 Wold gerukt / souden niet sonder bloed-
 storting gescheiden zijn geweest : ten zy
 York by de sijne verlaten / Engeland ge-
 ruimd had. Maar Yorks Zoon Graaf
 van March, uit Calis na Kent overge-
 scheept / bond geswind sulck een aan-
 hang : dat hy onder Northampton in een
 swaare kanswaging de oberhant / de
 kroon op 't hooft / en eindelyk dooz
 Thomas Talbot den Koning self gevan-
 gen kreeg. Zoo veel hoeken te boben
 gezeild / leed ten laatsen schip breuk
 aan de klippen der liefde. Verslingert
 op een Weduwe Elisabeth Grey, bond
 zich eerlang dooz die echt in sulck een ver-
 weering bedremmeld : dat de kroon met
 ongehoozde bewegingen op sijn hooft
 waggelde. Want Warwijk afgebaar-
 digt tot bebozdering van een houwelyk
 in Vrankrijk booz Edward, sag hem
 selven ten spot gesteld. Dooz een tyd
 kropte hy de wrok in : welke uitgeboz-
 sten / dooz d'echtelyke verbinding van
 Margareet's Konings Suster / met de
 Burgondische Hartoog Carel, Warwijks
 geslagen byand / sulke bloedbaden aan-
 rechte : dat Engeland, in haar inge-
 wand gesplitst / het hooft tot verscheide
 reisen onderhaalde booz yselijke ne-
 ders

Edward
Torx soon
 maakt
 hem selven
 Koning.

Trouwt.

Warwijk
 Raat tegen
 hem op.
 verslaat
 Pembrok.

verlaagen. Dit Yorks-shire slaan de muir-
 telingen den weg in na Londen : en soo
 gelukkigigen Veldslag tegen Pembroek :
 dat zijn Heir verlaagen / en hy gebangen
 bleef. Dit ongebal maakte Edward
 wakker : als die self op de been gestapt /
 een machtig Leger tegen Warwijk aan-
 boerde. Doch onboozsiens tot Wolney En krijg-
 oberballen / wierd na 't Slot Middle- den Ko-
 ham in hechtenis geleid. Gerlang eben- ning ge-
 wel zijn bewaarders ontsnapt / bracht Hy breeckt
 gezwind nieuwe heirkrachten te Veld : uit, en
 de Benden van Robert Wels op de verjaagt
 blucht ; en Warwijk tot sulc een wan- Warwijk,
 hoop dooz die nederlaag : dat hy Enge- Edward
 land ruimde. In Vrankrijk gestijft dooz uit Enge-
 Pembroek en Oxford , land tot Dart- land ge-
 mouth , met soo geweldigen aanhang : dreen.
 dat Edward , sich bindende rondom ver-
 laaten / geen andere uitkomst beoogt /
 dan van de blucht na Holland , (Chang
 geraakt Henrik uit een negen-jaarige Henrik
 gebankenis weder op den Croon : doch weder Ko-
 alleenlyk booz ses maanden. Want ning ge-
 Edward met twee duisend Nederlanders maakt.
 dooz de Burgonjon gestijft / stapt tot
 Ravenspurre uit. Kleine aanblik van
 sen goede uitkomst vertoonden de be- Edward
 ginselen. Overal slecht onthaalt / sach krijg- de
 den weg tot de kroon dooz wapenen Kroon
 opgedolven. Een meenedige lust ge- weder
 lukte beter. Hy bezmeert dan een af- door mei-
 stand van 't Engelsche Ryk : trachten- needig-
 heid, 3

de alleenlijk na het besit des Hartoogdoms York. Dooz dese billijke boozslag zwenkten self de verbzeemde gemoederen om t'hemwaards/ met sulck een aanwas: dat de naa- sleep t' ellekens gegroeit booz een selle indruk/ genoegsaam onkreukbaar was. Met die toeval der Landzaaten rukt Edward Henrik onder d'oogen: die/ om en om benard/ hem selben ter bescheidenheid des verwinnaars overgeeft. Waerwijck hier af verkundschapt/ spat na Barnet, met opset om een hang te wagen. En boozwaer ten zo een dzoebig ongebal/ sijn boozdeel in dese beldslag schielijk omgekeert had: die dag had Edward booz de tweede maal van den Zoon geschopt. 't Welck scheen alleenlijk eenige stuurshheid getoont te hebben: om te blijder te lacchen. Na sulck een heerlijke zegen / bebocht Edward een andere / onder Fewkesbury : alwaar de Koninginne Margareet , uit Engeland overscheept/ gebangen en haar Heir verstaagen wierd. En in 't kort verstoof ook de toeleg van Fauconbridge : tot Henriks verlossing na Londen gesakt. Doch dese dooz Gloucester in den Tour gepziemt / kreeg Edward eindelijk een binnenlandsche rust.

Met duurde ebentwel niet lang / of hem wierd buiten werk beschapt. Opgeruit dooz de Borgonjon, gespte 't harnas tegen Yrankrijk aan. En sijn Leger lag

nu

Warwijck
met sijn
Heir ver-
stagen.

nu verspreid in Normandye: wanneer de
 Bzede/dooz een mondeling gesprek/tuf-
 sen hem en de Fransche Koning tot Pic-
 queny op een brug ober de Some, naau-
 wer bevestigd is. In die stilte doersten de
 Schotten het hooft niet opsteken: maar
 dooz Gloucester aangegrepen / lieten den
 moed haast sakken. Chans scheen Ed-
 ward sijn dagen te sullen eindigen met de
 Bzede: wanneer hem de spijt indier-
 mate het harte wzong / uit onbenoegen
 tegen de Fransche: dat hy die landaard
 den oorlog aanspde. Besig met de toe-
 bereiding / verbiel in een siekte: welke
 een einde maakte van soo veel bloedig
 gewoel. Zijn oudste Zoon Edward, de
 vijfde van dien naam/naautolijx elfsja-
 ren / onthield sich doenmaels onder het
 opzicht van Rivers en Walles. Na Lon-
 den den weg in geslaagen. Word ach-
 terhaald van sijn Oom Richard Glo-
 ceester: welkers heilloose toelag op de
 kroon soo wel geluckte: dat hy die/
 bemoest van edel bloed / dooz herdoe-
 melijke bonden / op't hooft kreeg. En
 hy had sich nu volkomen in het opperste
 bewind ingedzongen: van welk de min-
 ste boozbal den dwingeland af schop-
 pen kon: soo lang de wettelijke Koning
 en sijn broeder in het leven was. Dooz
 Jacob Tyrrel dan wordenze beide op den
 Cour in het bedde verstikt. De moord
 bedeckt gehouden / was niet verhoogen

Edward
 de vierde
 sterft.

Richard
 verstoort
 sijn Neef
Edward
 van de
 kroon: en
 vermoort
 hem.

*Richards
ongerust-
heid.*

*Sijn oor-
log met
Buckin-
gam.*

*Met Rich-
mond.*

booz 't alsfende oog des Alderhoogste.
En zeker daar de wereld geblindhokt
staat / leggen de diepste schuilhoeken
booz God t'eenemaal open. Dit laatste
schelmstuk maakte den hoop van Ri-
chards boozige grouwelen by grooter:
en hem soo ongerustig / uit een diepe
woeging: dat hy baak ten bedde des
nachts uitgestapt / in huis van plaats
veranderde; om quansuis de pzikhelen
der ziel t'ontloopen / die / te diep gewoz-
teld / ober al volgden. Dese inwendige
finerten verdubbelden de wapenen tegen
hem opgebat. Bukkingam, 't booznaam-
ste werktuig van Richards verhooging/
was nu eindelijk verbzeemt: en in een
bloekberwandschap tegen hem ingetre-
den: om Richmond, naaste ersgenaam
van Henrik de seste, op den Croon te
helpen. Bukkingam bereeds te belde ge-
toogen / bezeegelde d'aanhang der Boz-
log met zijn bloed. Soo veel moeds be-
hielden echter de t'zaamgespannene: dat
zy / dooz Carel de achtste uit Vrankrijk
gestijft / na een langwijlige zammeling
en hacchelijke ontmoetingen / eindelijk
met Richmond aan Milfords-haven lan-
den. Dese gezwind booztgespat / kreeg
temets sulx een aanhang: dat hy by Bos-
worth Richard onder d'oogen trok. Des-
welke / dooz Stanley van sijn hulpbenden
ontbloot / den Delslag en t'lebē verloor.
Richmond sley op die zegen niet. Hy
set

fet dan na Londen; en tot Westminster *Henrik de*
 hem selven in de leedige zetel der hoogste *levende*
 heerschappij. Met de kroon wierd hem *Koning.*
 de bynaam van Henrik de zevende toe-
 gepast. Hy / om de selbe booz't minste
 waggelen te verzekeren / vereenigt / door
 zijn houwelyk met Elisabeth, dochter van Trouwt.
 Edward de vierde, de verdeelde huizen
 Lancaster en York. Aldus sonder tegen-
 spozreling ingehuld / begon het noodlot
 wat werk te schaffen. Indien de muite-
 lingen onder Lovel en Stafford sich zijn
 gehoozsaamheid niet onderworpen had-
 den: hy soude gebaar van 't leven en rijk
 binnen York geloopt hebben. Langer
 hardebolde hy met de bedriegery der
 Priester Richard Simons. Dese in Yer-
 land overgescheypt / bzagt zijn leerjon-
 gen Lambert Symnel, een Schoen- *Symnel een*
 makers Soon / derwaards: en de zaak *Schoen-*
 soo bezre: dat Symnel booz Edward *makers*
 Warwylsche Graaf: en eindelyk tot *Soon voor*
 Dublin, booz d'onder Koning Fits-Ce *Koning*
 rard, booz Koning aangenomen is. Het *aangenom-*
 bedrog was soo heimelyk niet bedekt:
 of sag aan Lovel en Lincolne genoeg-
 saam open. Doch be-dogende boozdeel
 uit de list / verkrigen hulp-benden
 van de Bourgondische Hartoogin-
 ne Margareet: die insgelijks (onaan-
 gesien de kundschap der gantsche
 handel) uit een oude wrok tegens
 het Lancastersche huis / dapper on-

Lincolne
verslagen.

Henriks
oorlog
tegen
Vrankrijk.

Sijn ver-
bond met
Kaiser
*Maximi-
liaan en
Vrankrijk.*

der dese hapering roeide. Henrik hier
dooz te wapen gedaagt / grijpt de mui-
telingen by de Trente aan / in soo heebi-
ge Welslag: dat hy de zegen wel behield:
Ooch Lincolne met vier duisend gesneu-
beld / geen geringe eer van dapperheid
uit de nederlaag. Kozte rust bond Hen-
rik na dese overwinning / tegen Vrank-
rijk in het Harnas gegesyt / booz den
Hartoog van Britannie: dewelke onder-
tussen aflijbig wierd / en de Landzaat
berdeelt. Chang kreeg de Fransche kro-
ning Anna, eenigste erfgenaam des ober-
ledene ten vrouwe: dooz dat houwelyk
't Hartoogdom met recht en wapenen
in sijn gewoud: en den Roomschen kro-
ning Maximiliaan aan den hals. Een
dubbeld ongelijk pozde dese tot wraak;
siende sijn byuid Anna aan Vrankrijk in
d'echt verbondé/en sijn verloofde doch-
ter aldaar van Carel verstootten. Ce-
lichter krijgt hy Henrik aan den snoer:
als die uit sich self en de boozige weder-
waardigheden na de Fransche oozlog
jookte. Flaauw wierd het werk by Ma-
ximiliaan aangebonden: want Henrik,
na Calis overgescheept / bond de hulp-
benden zwak en onbetaald. Hier dooz
in den aanvang beteutelt / greep echter
moed: en gezwind Bolonje aan. Eer-
lang had de Stad booz de belegeraars
gekreukt: wanneer Vrankrijk met
groot geld de wapenen af-kogt. Dese
kalm-

kalnte stuurde een onberwacht onwe-
 der uit Vlaanderen. Margareet, niet
 geleerd door de boozige mislukking van
 Symnel, herbat den handel op die boet
 noch eens: met soo veel listige omstan-
 digheden van langer-hand bestooken:
 datze niet weinige verboerde. Perkin
 Warbek, door Richards jongste Zoon
 van Edward de vierde, uitgegeven / had
 in haar Hof al eenige tijd herwaards
 de rolle geleerd: om op 't Toneel van
 Engeland tot Henrix uitbotsing te spee-
 len. Het bedrog vereischte schijn. Hy
 begeeft sich dan na Portugal: en einde-
 lijk / met een schuim van Vlaamsche
 en Engelsche Landaard / na dit Ko-
 ningrijk. Soo raauw uit Kent beje-
 gent: dat sijn boozbaarigste in de loop
 bleben / en hy benoodsaakt wierd Yer-
 land te kieser. Weinig boozdeel aldaar
 beoogende / neemt den toeblycht tot
 de Schotten: Catharina Gourdon doch-
 ter des Graafs van Huntley ten huis-
 vrouw: en Koning Jacob in den arm.
 Dese omgepzaat/balt Northumberland
 in met diepe boetstappen van berwoed-
 heid. Surrey hem onder d'oogen gerukt
 brenghet de Schotten aan 't boetslaaken:
 en de Spanjaard als middelaar tot een
 bestand met d'Engelsche. Perkin inmid-
 dels weeg gepakt / bond eerlang gelegd-
 heid / om te boozschijn te spzingen. In
 Cornwal stonden de gemoederen op het
 gypen

Warbek
 geeft sich
 uit voor
 de Soon
 van Ed-
 ward de
 vierde.

Sijn hou-
 welijk: en
 listig be-
 drijft,

Word ge-
vangen,

En ter
dood ver-
welen.

Henrik
sterft,

Sijn Soon
Henrik
d'achtste
Koning.

Sijn oor-
log tegen
Frankrijk,

gijpen/om te herbatten haar eerste muiterp / ober d'inzaameling der schatting. Derwaards dan afgescheypt / wierd tot Excester achterhaald/en in de Cour vast geset. Niet tegenstaande seer naauwtoesicht ontsnapt hy na Scheen. Doch ter boozige hechtenis besteld/soude de tweedemaal zijn uitgebroken: ten zy de toeleg hy gebal bekend geworden/hem dooz een schandelijke dood om 't leven geholpen had. Maar Henrik dus lang by de nabuuren gezeest / by d'inboozlingen bemind/berloozt sijn achtbaardheid onder d'eerste / sijn liefde onder d'andere dooz een verdoemelijke geld-zucht: welke Engeland tot het been nitmergelde.

Afslybig in het jaar vijftien honderd negen/ volgt hem / met onwedersprekelyk recht / sijn eenigste Soon Henrik, bygenaamt d'achtste. Dese tot Westminster, dooz Wilhem Warham, te gelyk met Catharina Arthurs Weduwe gekroont / begon de heerschappyn in een vermakelijke rust. 't Derde jaar verschaft te eerst werk. Want vooz de Paus Julius de tweede tegen Frankrijk met de Kaiser Maximiliaan en Spaansche Koning Ferdinand in oorlog verbonden: baardigt Dorset, op Ferdinandus aanhouden en toefegging van hulp/na Biscayen: om uit die hoek de Fransche aan te tasten. Doch 't Engelsche Leger bedrogen in de be- loof de bystand/ versmolt te mets sonder
ver-

bezichtigung / by gebrek van levens mid-
delen / onder een heeten Hemel : en heer-
de eindelyk t'huif waard. **De togt aldus** twee zee-
te land qualijk beslaagt / wierd herbat op slaagen.

de Zee. Onder Howard set een bloot
na Britanje : en in de bogt van dit Har-
toogdom de Fransche schepen aan
boord / met klein boorddeel. Maar de
selbe Admiraal naderhand wederom af-
gestooken : om met een nieuwe kans-
waaging de oude blekken uit te wisslen :
berloof in d'Inham van Blankesable de
slag en 't leven. Henrik door dese tegen-
stribbelsing des gebals wakker gemaakt /
steekt self na Vrankrijk over : en de ba-
nieren op rondom Terwijn. Hardnekkig
berdeedigden sich de besettelingen / eerze
tot dadingen gebragt konden werden.
Maet die zegen slaat Henrik soo fel de
handen aan Doornik : dat de Stad na
weinig tegenweer kreukte. De Schot-
sche Koning Jacob ondertussen / opge-
ruit door de Fransche , ruikt een heir
van sebentig duysend man Engeland
op den hals : en Surrey geswind sulke
een magt by een : dat hy hem in syn
boorddeel doofst aantasten. By Bram-
ston ontsak de strijd : uit welke
Surrey met d'oberhand een onsterfe-
lyke naam van Velden dapperheid
weg droeg. Jacob , ontbloot van bei-
de de bleugels / schopte een geruime
tyd gants onderzaagd den indruk der
byan

*Henrik
veroverd
Terwijn en
Doornik.*

*Surrey
levert den
Schotten
een vree-
felijke
slag.*

Onzeker
waar haar
Koning
gebleven
is.

Henrik
maakt
vrede met
de Fran-
sche Ko-
ning.

de vrede
gebroken.

Henrik
overwin-
ningen in
Frankrijk.

hpan den. Ten laatsien afgeslooft deinst
te rugge/ bedekkende sijn blucht met een
eeuwige vergetenheid. Want nooit isser
zeker bericht geweest; of hy in den strijd
te moeselen getrappelt en dooz wonden
onkenbaar gewozden: of heimelyk /
volgens Buchanans geboelen/na Jerusa-
lem vertrokken is. Henrik moedig dooz
dese zegenen / liet sich echter verspreken
om de vrede en 't houwelyk van sijn
suster Maria met Vrankrijk te sluiten. En
nu / uit een ingebooze dzift tot wellust
genegen / bragt hy sijn rust in Hoofsche
tijtkozting en steek-speelen over. Tot
mond-gemeenschap met de Fransche
Koning na 't dal van Ardres overge-
scheept/ wierd wederkeerende van Karel
de vijfde, binnen Grevelingen prachtig
onthaalt. Te langduurig vermaak had
hy van de vrede genomen. Sijn geest
bzp te woelende / om stil te sitten. Dit
eenig onbenoegen dan wozen de wape-
nen weder gegespt tegen Vrankrijk, Sur-
rey, bereeds zeeghaftigh met de verobe-
ring van Morleys uit Britanje na Wicht
gezeild/ kreeg terstond nieuwe heikrach-
ten: en met de selbe Sellois, Brunbridge,
Senekerk, Maustier en Dorlens in. Dese
gelukkige beginselen gaven Henrik
spooz tot wigtiger toelag. Om die uit
te voeren / sleepte Suffolk stijf dertien
duisend Man na de Fransche bodem:
welke hy dieper afgesoold had; indien
hem

hem de winter niet bedwong / met de
 berobering van ettelijke Steden en Slo-
 ten / tot Calis wederom te deinsen. De en oorlog
 tegen de
 Schotten.
 Schotten (onaangesien de vzychteloose
 optogt onder d'Wartoog van Albania
 tegen Dorset, en de nederlaag der Fran-
 sche hulp-benden by Treport) bespzingen
 d'Engelsche grenz-bestingen. Surrey te- Hy ver-
 staat we-
 der tot
 Vrede.
 gen haar uitgespat / soude sonder twijffel
 een kans gewaagt hebben : indien niet
 ter wederzijde opschozting der wapenen
 was ingetwilligt. En Henrik treste ook
 te lieber een vrede met Vrankrijk : als sijn mis-
 noegen op
 Kaizer
 Karel.
 die / om de berwerping van zijn verloof-
 de Dochter Maria , tegen Kaizer Karel
 een diepe wrok opnam : geboed dooz een
 na-pher ober 't uitdypen sijner heerschap-
 py in Italie. Ammers sulc misnoegen
 bat hy tegen Thomas Woolsey op. De- 't leven en
 bedrijf van
 Woolsey.
 se uit een seer geringe staat by trappen
 opgeklabert tot de hoogste Geestelijke
 waardigheid in Engeland , wist het rad
 der heerschappyy alsoo te draapen : dat /
 in spijt der Edelen en Bisschoppen / de
 Koning self van zijn hand bloog. Maar
 eindelijk dooz hem uit de zetel der booz-
 naamste waardigheden geligt / soude
 buiten twijffel na de eerste bal swaarder
 nedergeplotst zijn : ten sp de dood die
 dzeigende vernedering boozgekomen
 was. Ondertussen had Henrik by ster-
 ker wind in 't hooft gekregen. Twintig
 jaar bereeds met Catharina, weduwe van
 zijn

Henrik
laat de
Wettelijk-
heid van
zij hou-
welijk be-
pleiten. Is
verstoort
op de *Paus*.

verwerpt
Catharina.

Anna Bo-
lein ont-
halft.

sijn overleden broeder Arthur getrouwt/
begint in twijfel te trekken de wettelijk-
heid van dese echt. Hy beschrijft dan een
Gerechtshof: welkers slotbonnis inge-
houden wierd / om bescheid uit Rome.
Ter quader trouwe handelde de Paus:
soo oëvel hy Henrik opgenomen: dat hy
't hooger betrek der bonnissen en de ge-
woonlijke Geld-opbrenging aan hem
gantschelijk af-schafte. En nu gestijft
dooz 't oordeel der Fransche en Ita-
liaansche Gods-geleerden/hy Crammer
verzaamt/maakt hy echt-scheiding met
Catharina: en Anna Bolein Mark-gra-
vinne van Pembroek. Op haar verstin-
gert/boerdze tot het mondeling besprek-
met de Fransche Koning na Bolonje.
Kruisch was zijn liefde. Want hy verbind
sich in 't houwelijk: welk naderhand
bzuichtbaar geweest is dooz de geboorte
van Elisabeth. Anna aldus tot de kroon
verhoogt / vernam eerlang een schande-
lijke vernedering. t'Onrecht en sonder
blijh van bloedschand en Overspel / be-
tigt: wierd echter ten swaarde ge-
doemt. Dat bloed der Koningen (wiens
uitmuntende deughden te heller afstaa-
ken hy 't licht der gesuiberde Gods-
dienst / doenmaals in haar eerste moe-
genstond) besoodelde met schandelijke
blekken Henrix waardigheid. Weinig
kreunde hy hier sich aan; tredende ter-
stond van dit moord-tonneel op 't bruy-
lofs-

Iofs-
de p
liet
hertz
le ja
toen
met
niet
mein
gebr
wier
versn
ses l
en t
beert
't pbe
wel.
Surre
fulke
nust
aann
booz
Koni
groot
gebo
uitge
Lon
ke d
Cron
aang
ting
bera
't nie

Iofs-bed van Joanna Seymour. Dese in *Henrik*
 de pijn des baarens-nood weggerukt / trouwt
 liet een Soon Edward na : en diepe *sijn derde*
 hertzeer booz haar Man. Twee vol- *Vrouw.*
 le jaaren bleef hy weduwenaar. Doch *sijn vierde:*
 toen booz de vierde reis gehoutwelyk *die hy ver-*
 met Anna van Cleve, scheide eerlang / *schopt,*
 niet sonder haar verwilliging. 't Ge-
 mein geboelen is / om een heimeijk
 gebzek des lichaams. Inmiddels *voert een*
 wierd de kerkelyke styl t'eenemaal *geheel an-*
 versmeed : en de Geestelykheid uit *dere ker-*
 ses hondert vijf en veertig Kloosters *ken-order*
 en twee duysend drie honderd seiven en *in,*
 veertig Kapellen geschopt : meest dooz
 't pberig aandryben van Thomas Crom-
 wel. Dese tot Putney, een Dorp in *Leven en*
 Surrey, by de smisse booztgeteelt / gaf *bedrijf van*
 sulke pzeuben van een baardig ber- *Thomas*
 nist : dat Woolsey hem in sijn dienst *Cromwel.*
 aannam / en omtrent hoogwigtige
 boozballen gebzuikte. Eindelyk in des
 Konincs gunst ingewikkeld / wierd tot
 grooter en grooter ampten t'elkens
 gebozderd. En nu booz Essere Graaf
 uitgeroepen / stond den Bisschop van
 Londen te meer in den weg : de wel-
 ke den handel alsoo bedisselt : Dat
 Cromwel, ober hetterp en bezraderp
 aangeklaagt / sonder eenige beplei-
 ting / den kop verloor. Doch niet de
 verandering der Gods-dienst haperde
 't niet weinig. In Lincolne rukte twintig
 duis

Oproeren
 om de ver-
 andering
 der Gods-
 dienst.

duisend op de been: in 't noozden een ge-
 tal muitelingen eens soo sterk. d'Erste
 dooz de Koning self / d'andere dooz
 Shrewsburg in stilte gebzagt. Cumber-
 land, Westmerland en een deel van Lan-
 caster, opgeruit dooz d'Abten Wally en
 Sauly, betemden Darby en Suffex. Nort-
 folk dwong by Carlisle de wederspanni-
 ge/ onder Musgraaf en Tilley: en Ellar-
 ker by Hul de t'zaamgerotte/uit Setring-
 ton, Pikkering, Leig en Scarborg. Het
 rijk na sulke hebige bewegingen in rust
 geraakt: schudde eerlang op een andere
 bzaf. Henrik met de liefde van Cathari-
 na Howard ingenomen / kreeg soo haast
 niet den scheid-brief der verwozvene An-
 na, of verbond sich aan dese. 't Was hem
 niet ongewoon in 't ontschuldig bloed
 van een Gemaalin Godbergete handen
 te wassen. Catharina dan aangeklaagt
 ober schandelijke minne-pleging met
 Deerham en Culpepper, verlooz/ sonder
 blijh/ met hooge ontschuld tuiging booz
 God/ de kroon en leven/dooz een schan-
 delijke dood. De Schotten ondertussen
 niet bezadigt in de nederlaag tegen Da-
 cres, Musgraaf en Warton: wierden/
 booz de tweede togt op de been gestapt /
 dooz Seymour soo raauw bejeegend:
 datze de steden en sterkten ten besten/ en
 sich op de blucht gaben. Maar adem
 scheppende/ setten na vier duisend Engel-
 sche, beleid by Ralph Evers, toe: en haar
 booz:

*Catharina
 Howard
 onthalt.*

*neder-
 laag der
 Schotten,*

boozige schaden aan die betaalt. Ter- *Henrik*
 wijl men aldus in 't noorden woelde: *neemt Bea-*
 wierd d'oorlog / dooz den Kaifer gestijft / *lonje in.*
 op de Fransche boodem heebig booztge-
 dzeben. Henrik self derwaards gescheept /
 maakt sich meester van Bolonje: en ein-
 delijk met Vrankrijk byede. Onder dese *trouwt*
 stommeling liet hy 't oog ballen op de *Catharina*
 weduwe van Latimer Catharina Par. *Py / Par.*
 een boozbeeld der godsaaligheid / toege-
 daan d'herboznde Gods-dienst / had son-
 der twijfel een ontwaardige uitkomst te
 verwachten. En in de drie jaaren / dieze
 met de Koning overgebragt heeft / wag-
 gelde haar staat / niet sonder schroom *sterft:*
 booz een pselijke bal / tot vermozeling
 der kroon en leven. Maar Henrik aflij- *Edward*
 big / eer die dzeigende slag ging: liet haar *de felle*
 Koningin: en Edward 't Rijk na. *Koning,*

Dese / oud negen jaren / had sijn Va-
 der by uiterste wille acht en twintig
 Raads heeren toegeboegd. Onder wel-
 ke boven andere in gesach uitmunte
 Edward Seymour. Seymours eerste
 werk / aangevangen met een oorlog te-
 gen de Schotten, gelukte beter in een
 Veldslag / dan na het oogmerk / dat hy
 sich boozgesteld had. Want in 't harnas *zijn oorlog*
 gegozd / om d'echte-band tussen Edward *met de*
 en minderjarige Schottische Koningin *Schotten,*
 Maria, onverbzekelijk vast te knoopen:
 ontsuapt sy tussen d'Engelsche kruissers
 in Vrankrijk: haar Leger / beleid by
 Hunt-

Hervor-
ming der
misbrui-
ken in
d'Engelse
Gods-
dienst.

ley, onder Musselburg, gants outdaan
zijnde. Engeland aldus woelende op de
noozer grenzen / hijgde met diepe trek-
ken uit het ingewand na den adem.
Zulk een zaak ist' ingewoxtelbe mis-
bruiken / insonderheid omtrend den
Godsdienst / af te schaffen. Bp verloop
van jaaren was de Son der Apostoli-
sche waarheid aan 't duiken geraakt.
En de magt der Geestelijheid / te mets /
met de boozspoed der kerken / 't recht te
boven gewassen / strekte sich onbepaald
over lichaamen en gewissen uit. Na 't les-
ben sonder regel wierd de Leer gefat-
soeneert : op dat d'ongeregeldheid by die
regel niet te sichtbaar soude wesen. De
welke soo nu soo dan in dese algemeine
duisternis oogen hadden dooz verlich-
ting des Heilige Geests : wierden van
't licht berooft / dooz een verbloekte
dwinglandp. Doch de zuivering der
misbruiken / ernstig nu by de hand gebat /
van die aan 't roer des staats saten / ber-
dozsaakte ongemeine swarigheden. De
weten geen scheuten wederstaan hard-
nekkiger den uitroeper : dan die de dwa-
ling inwoxteld in een onverstandig herte.
De wereld opgequeekt in een nacht der
ontwetendheid / was of te seer geblind-
hokt / of te teder van oogen ; om de
straalen der waarheid aan te schouwen.
Bp slot bonnis dan der Raadsheeren
wierden de kerken gesuivert van d'af-
godis

godifche beelden-dienst. d'Ingefetenen
dooz verftandige Gods-geleerden afge-
maand/ met onderzetting uit de fchzift /
van de gebeden tot de Heilge/ booz d'af-
gesturbene/ met kraaltjens / in een on-
bekende taal/ van Wiffen en Ziel-mif-
fen. Terwijl dit heilsaam werk bafte ober
al ftand greep: ftuift ten laaftten 't onbe-
zuifde graauw op de been. De grootste
t'zamenrotting/ uit Somersfet en Devon,
floeg fig neder rondom Excefter. Fier
berdedigd haar de Stad/ tegen 't huft
getweld der befyzingers. Eindelyk ech-
ter / dooz gedurige ftormen en mangel
van lebens-middelen afgemat / had be-
reeds den moed laten fakkhen. Wanneer
Gray en Ruffel, in't Leger der muitelin-
gen ingeboozd/ Excefter te hulp; en dese
fo fel op den hals quamen: datze uit haar
begraving tommeliny berftooben.

Oproër on-
den Gads-
dienst.

Dit onweder was naautolijx oberge-
waid/ of een ander ontfak uit Nortfolk. Tot Montfhold dan rechten de roerbin-
ken/ onder Robert Ket, haar ftandaards:
en/ om fchijn te geben van gerechtigheid/
aldaar een viurschaar op. Northampton
derwaards afgevaardigt/ wierd fo rauw
onthaalt: dat hy met befloimmerde ordze
boetflaakte. Niet lang verblijde fig Ket
met die zegen. Want aangegrepen van 't
felbe Leger dooz Warwijks hulp benden
gestijft/ kreeg een fchendige neep. En nu
berftaude de hebigheid der muitelingē:
als die aan d'aanbood van 's koninx ber-

Tweede
oproer.

derde op-
roer.

oorlog
met de
Fransche.

Somerſet
onthalft

Edward
de ſefte
ſterft.
ſijn lof,

giffenis gehoort gaben : en de belhamers
der oproer ober. Dese kalmte ſtilde te ge-
lijk den ſtoom van York. Want Wilhelm
Ombler , leunenbe op den rugſteun van
Nortfolk , had aldaar 't graauw aan 't
hollen geholpen. Dit haast adenloos in
die ren / nam 't boorbeeld der Nortfolken
tot uabelgingen liet haar aanleiders in
de klem. Onder dese vertoningen ſpeelde
Frankrijk een meenediger rol. So brak
dan plotselyk de Drede af : en plante
d'oorlogs-banier rondom Bolonje. So
ſier vochten d'Engelsche beſettelingen ;
dat den Belegeraars geen moed ober-
ſchoot. Echter de Stad word ingeruimt/
boort groot geld / in de punten der bredes-
handel bedongen. Die ruſt buiten 't
rijk / ſcheen een binnelandſe verdeelt-
heid berwekt te hebben. Om Somers-
et uit te honnen / ſpande Northumber-
land alle kragten in. De toeleeg beſloeg in
dierboegen ; dat ſijn wederpartij / by ne-
gen-en-twintig Richters / onder welke
de Wyn-heer Cromwel , ten ſwaarde ge-
daemt wiert : niet ſonder verbittering vā
bele. 't Hof aldus in ſtrijdige lijntrekke-
ren gepliſt : oberlijd Edward , op 't ſefte
jaar der heerschappij. Een Doort zeker de
welke in ſijn kindſheid / die dagen boort-
by geſtapt / blijf gaf van een griſe erba-
rendheid. Sonder boortbedenking be-
antwoortd' hy vaak uitheemsche Gefan-
ten op haar eigen taal. Soo geboortd
in de weereld-wijsheid : dat de geleerde
her-

herfenen der diepsinnigste by hem leeren mochten. Zulke een doozsnuffelaar van geestelijke twistingen : dat by de diepste kibbelaars ober Geloofs-punten de mond konde stoppen. In sijn pber tot suivering der kerkelijke misbruiken gaf by pzeuben van een ongemeine Godsgeleerdheid na de kennis en 't leven. Dit berlies was te swarder. Want Engeland , terfront in tweespalt berdeelt / scheen self / dooz bloedige offerhanden / de schade van soo grooten Wijk te bergrootten.

Gedurende Edwards krankheid / had Northumberland het werk in dierboegen besteken ; dat sijn schoon-dochter Joanna Gray , uit den huise van Suffo k by des Konink niterste wille / met uitsluiting van Maria en Elisabeth , booz Staarvolger nagelaten / en binnen Londen uitgeroepen wierd. Tien dagen duurde de heerschappij. Want Maria , int Hovedon boozgerukt / kreeg op den weg een merkelyk aantal des Adels / Hastings met hier duissend mannen / ses schepen van Yarmuyden , en Northumberland self aan den suer : en eindelyk de kroon op 't hoost. By had den Scepter soorag niet aangegrepen : of don pelde de selve tot driemaal in 't bloed. De eerste die den hals moesten buigen booz haar byl / waren Northampton , Warwijk en Northumberland. Chans dooz de Winchesterse Bisschop gekoont , beschreef

Joanna
Gray voor
Koningin
uitgeroe-
pen.

door Ma-
ria afgele-

Maria Ko-
ningin.

Haar
wreedheit

voerd't
Pansdom
in.

verlooft
aan Phi-
lips.

oproer van
Wyat.

Suffolken
Joanna
Gray ont-
halt.

Haar loff.

een kerkelijke vergadering: in welke de Kroons-gefinden by meeterheid der stemmen haar dwaaling doorzegen. Met een moord van Martelaren wierd terstond d'inboering des afgeschafte Paus doms by de hand gebat. Terwijl de sake der Kerken sulh een heer namen/ verloofd' haar Maria aan Philips, Prins van Spanje, op seer boozdeelige boozwaarden. Dit houwelijk kreeg sijn bolle beslag niet/sonder grouwelyke tegenstribbeling. Want Thomas Wyat, tot berhinderung van dese trouw na Londen den weg ingeslagen/ soude sonder twijfel een ongemeene bezricting uitgeswerkt hebben: soo hy niet onthoorsichtig op de togt verzamelt/ en hem self dwaaselyk overgegeven had/Suffolk in Warwick besig/ om hem met volk te stijben / herbalt onder Huntingtons krygs-knechten: en gebangen in sulh een ongenade des Konings: dat zy met sijn dood niet verzaadigt/ Joanna Gray selfs Suffolks dochter ten swaarde doemde. Dese/ oud sebentien jaaren/ was niet sonder reden booz erf-volgerse der kroon van Edward by uiterste wille verkooren: als dewelke / hem in blugheid des verstands geslyk/ geen minder wonder aan de wereld hertoonde. Volkomentlijk ervaren in de Griex en Latijnsche Talen. Met sulh een grondige kennis van de Godsgeleerdheid: datze in twijffeliet: of die verhegen was booz onderwijsing: of

ingestort dooz een ongemeine Hemel-
sche inbloesing. Aan dese bloedbaden
had ook Elisabeth een aanpart gedra-
gen: ten sy dooz de Luitenant der Cour
het bonnis van haar dood by de Win-
chesterse Bisschop uitgewerkt / den
Koningin vertoond was: dewelke ein-
delijk met Philips getrouwt/uit die ver-
menging / de Spaanse wreedheid scheen
obergenomen te hebben. Afgemat by
de buuren der Martelaaren/ steekt Phi-
lips ten gebal / andere in Vrankrijk op.
Onder Pembroek dan word een merke-
lijk Leger derwaards overgescheept:
het welke booz Sant Quintyn die beruch-
te zegen tegen de Fransche den Nederlan-
ders hielp bebegten. Doch de verwon-
nene herschepten eerlang sulck een moed:
datze dese schade dubbelt betaalt set-
ten. Want onder Guyse te beld gerukt/
slaan de handen aan Calis. De Stee-
boogt Wentworth, in onmacht dooz
de swakheid der besetelingen / kreuk-
te binnen acht dagen. De belegeraars
met sulck een zegen booztgespat / boten
na weinige tegenstoot d'Engelse gants
Vrankrijk uit. Zoo seer trok Maria
dit onheil ter herte: dat een bittere droef-
heit haar wegsleepte in 't drie en beer-
tigste jaar.

Elisabeth
loopt
groot ge-
vaar.

Maria
trouwt.

verliest
Calis.

en sterft.

Elisabeth dooz de Bisschop Oglethorp
booz Koningin ingehuld / geboelde ten
eerste 't gewicht der kroon. Sy verkooz
dan tot behulp sodanige Raads- heeren /
die /

Elisabeth
Koningin:

die/ aansienelijk dooz wijsheid en opge-
 boet in d'herbozinde Gods- dienst / de
 Rooms- gesinden / bereeds by Maria in
 het selbe ambt geset / dooz een tegentwigt
 konden ophalen. Chang ten houwelyk
 by Philips versocht / neemt uitstel : en ter-
 stond de zuivering der leer van de Paap-
 sche dwalingen by de hand. Sonder ee-
 nige tegenpozteling besloeg dit groote
 werk : als het welke langs trappen te
 mets gebozdert / minder beweging ge-
 boelde dooz een langsame verandering.
 Elisabeth inmiddels booz wettelijke erf-
 volgster des Rijkz (onaangesien d'uit-
 sluiting dooz haar Vader Henrik) by het
 Gerechts- hof verklaart : maakt einde-
 lyk een vrede met Vrankrijk. Op die rust
 volgden veelvoudige onrusten. Want
 niet tegenstaande de misnoeging van drie
 Koningen der Spaansche en Zweedsche /
 om't af- slaan van haar echts- versoecken:
 der Fransche / ober sijn boozwendingen
 op Engeland : der Paus / om d'uitbot-
 sing van 't Roomsche Geloof: bondze sig
 in oorlog / met de Schotten bedzemmielt.
 Dese onderling berdeelt / hadden ten we-
 derzijde een rugsteun : d'een aan de
 Fransche , booz de Koningin Maria :
 d'ander aan d'Engelsche , tot handhaa-
 ving van de nieuw herbozming der
 Gods- dienst / dooz Joan Knox insonder-
 heid gebozdert. Na eenige schermutse-
 lingen wierd de vrede getroffen / op na-
 deelige boozwaarden booz de Paus- ges-
 sin-

Schaft het
 Pausdom
 af,

haar on-
 rusten,

In oorlog
 met de
 Schotten.

finden. In Vrankrijk hadde Condee ^{als ook in}
 tegen Guise booz 't gezuiberde Geloof ^{Vrankrijk,}
 de Wapenen aangegrepen. Doch in 't ^{voor Con-}
 onderspit/ krijgt Warwijk uit Engeland ^{dee.}
 tot hulp: en eindelijk lucht op 't houtwe-
 lijk van de Schottische Koningin. Ge-
 kittelt dooz die inbeelding/ besluit met
 Guise een briede: en Warwijk binuen Ha-
 ble-neuf. Hy/ machteloos dooz een swa-
 re besmetting onder de besetelingen/
 stelt sich echter te weer: maar/ op Elisa-
 beths aanschrijven en billijke beding-
 punten/ de Stad in handen der Belege-
 raars. In Schotland berliefs de de Ko-
 ningin Maria op Darley, met sulck een ^{Maria}
 heebige minne gloed: datze/ berdoost ^{trouwt}
 booz de donder van dzeigende swarig- ^{Darley.}
 heden/ in weer-wil der Engelsche, hem
 tot Man en Koning aannam. Dit hou-
 welijk/ gezegend met twee mannelijke
 affsetsels/ nam een dzoebige uitgang. Ma-
 ria verstaauwt in lief de tegē haar Bed- ^{haar der-}
 genoot: (als dewelke te soet op 't jagen/ ^{telheid.}
 sich meer affloofde achter 't wild/ dan
 met dartele minne-plegingen) had te
 meer haar zin afgetrokken/ smakelijker
 lichtelijk getroetelt dooz d'Italiaansche
 lief hoosserpen van David Rizie. Die uit-
 lander stond den Koning in de weg. Ge-
 hoont dan in geen gemeene wederwaar-
 digheden/ nam een bloedige wzaak/ en
 Rizie 't leven. Maar hy eerlang self ver-
 tourgt/ en ten benster uitgeworpen: liet
 Schotland bijster verwerd/ en Maria booz

*Maria be-
rigt van de
moord aan
haar man :*

*trouwt
Bothwel :
zy gevan-
gen : ont-
flycht.*

*Onrustoa
in Enge-
land.*

de tweede reis weduwe na. Sy / gene-
gen tot dertelheid / berfingert op Both-
wel , handdadig aan de moord des kro-
nings: welke doo? Murray en Morton o-
pentlijk haar op den hals geschoven / nu
te meer die beschuldiging betwaarheide.
Dit vermoede by den Adel en 't graauw
opgevat / boest niet sullk een heebigheid
uit : dat Bothwel , noch huppelende van
sijn Koninglijke byzloffts-bzeuchde / op
de blugt gejaagt / en Maria gebangen
wierd. Maar sy / de hechtenis ontslipt /
bergt sich booz 't woedend' nuiten der
Onderdaanen in Engeland. Dese gele-
gentheid nam d'Harttoog van Nortfolk
waar : tot versoek van 't houtwelijk des
gebluchte Konings. Doch Elisabeth ,
achter 't geheim geraakt / batte die be-
dekte toeleg soo oebel op : dat Nortfolk
de zaak liet steken. Doch hier doo? ge-
hoont / kreeg andere wind in 't hooft :
Northumberland , Westmerland en Al-
ba aan den snoer : en stijf vier duisend
Krijgs-knechten op de been. Maar woe-
dend' gedommel in de Kerken van Dur-
ham klonk terstont tot binnen Londen.
Geswind rukken Suffex en Warwijk
derwaards : maar de muitelingen tom-
melinx op de vlucht : in welke ettelij-
ke achterhaalt / de wederspannigheid
met de dood bezuurden. Dit dese asse
stookte Dacres in Cumberland een
nieuwbuur : doo? Hunsdon , na kleine
flikkering / gebluft. Maria ondertussen
van

van de Schotsche kroon verſteken: wierd *Maria*
 Murray tot beſchermer des Rijx/ gedult- *Stuart af-*
 rende Jacobs minderjaarigheid/ aange- *geſet.*
 nomen. Maar geſneubeld op de ſtraat
 bā Lithquo, dooz Hamilton met een ko-
 gel getroffen: liepē de zaken ober dwers:
 en Carre en Walters ſhot d'Engelſe gren- *Suffes*
 zen af. Een ſtreuge wzaak nam Suffex *vernield*
 van die inbal: als die op den Schotſchen *S. ſotland.*
 boodē hondert Dozpen en hūftig Sterk-
 ten omkeerde. Onaangeſien deſe tegen-
 wind/ ſocht Maria met ongelukhige wo-
 ſtelingen de ſtroom der onheilen dood te
 zeilen. En zeker haar wiſpelingen waren
 niet anders dan boozbooden van dood-
 ſtuipen. Sy ſtookt dan een muiterij in 't *Mariaas*
 Moorſden: ſijft de Schotsche en Neder- *ſchelm-*
 landsche wederſpannige: verſoekt by- *ſtukken.*
 ſtant uit Spanje en Roome; en een Bant-
 bzief van de Paug tegen Eliſabeth: boed
 Nortfolks liefde/ en tracht by alle wegen
 zijn ontſlaking uit den Tour. Maar hy *Nortfolk*
 bā hoog beſraad obertuigt/ wierd einde- *onthoof.*
 lijk tē zwaarde gedoemt. Onder deſe ha- *Eliſabeth*
 pelingen met Maria, drijft Eliſabeth, ten *verdriift*
 verſoek der Spaanſche Geſant/ de Ne- *de Neder-*
 derlantsche ballingen/ derwaards getwe- *landers.*
 ken booz Albaas dwinglandp/ uit Enge-
 land en treed in een verbond met Vrank-
 rijk. Doch dooz Anjou tē houwelijk ver- *Word ge-*
 ſocht / was berceds bezre in den handel *vrijd.*
 ingewikkelt: dewelke echter / op het ver-
 ſchil-punt der Godsdienſt gedzaait/ plot-
 ſelijck te looz liep. Dit ſelbe werk met

Verwerpt
d'opdragt
van Hol-
land en
voorstel
der Staten
om geld.

Joan van
Oostenrijk
leid op
Engeland
30e.

Engelsche
Gefanten
in Spanje.

Alen son namaels hebiger aangebonden/
besloeg eindelijk niet gelukkiger. Gedu-
rende sijn bypaadje / bertwierp Elisabeth
d'opdracht van Holland en Zeeland; dooz
Marnix, Doufa, Nyvel en Melsen haar
aangeboden: en naderhand ook 't verzoek
der Nederlandsche Staten / by d'Aubi-
gny voorgestelt / om het lenen van geld-
middelen: tot verdedding der byzheid te-
gen d'uitgelaate Spaansche verwoedhe-
den. Joan van Oostenrijk had ondertus-
sen / in Zwingaas plaats / de landboogdy
alhier aangebat. Horsey na hem afge-
baerdigt / doet / uit des koninginne naam
de gelukwensingen en aanbod van by-
stant: indien de Staten aan Vrankrijk
heul sochten. Dese gunst beranderde eer-
lang in een diepe wrok. Want Elisabeth
verhondschaft van Joans toeleg op haar
kroon / dooz een houtwelijk met Maria
Schotsche koningin; begunstigde de
Statistische party / om wraak te nemē van
die heilloose aanslag. Maar op datze ech-
ter niet schijnen soude boet te geven aan
d'oneenighede in Nederland wierd Wil-
kes na Spanje overgescheept / met last;
om Philips aan te dienen; hoe sy ten allen
tijden de Nederlanders de gehoozsaam-
heid onder haar wettelyke Wozst inge-
scherpt had: niet sander zware dreige-
menten aan Oranje: indien hy sich doof
hield booz d'aanbod van byede. Doch
de zekerste teugel booz 't hollen der On-
derzaaten moest vast sijn aan haar booz-
rechten.

rechten. Welke onkreukbaar bewaard/
 de herten des volks in de selve by-
 plaats te gelijk beilig op slooten. En de-
 wijl Joan van Oostenrijk hem een gesla-
 ge byand der Engelsche betoonde ; so
 versocht : dat hy geschopt mocht wor-
 den uit zijn Landvoogdschap. Inmid-
 dels berwarden de Nederlandsche za-
 ken hoe langz hoe meer. De Keiser,
 Vrankrijk en Engeland lieten sich gelijk
 daar aan gelegen zijn. Swartzenburg,
 Bellievre, Cobham en Walsingham der-
 waards overgeschikt / om den tweespalt
 te bereffenen / leerden onverrichter han-
 del. Met den Paus Gregorius de der-
 tiende hield Philips heimelijke Raadsla-
 gen van groot belang. De toeleg was op
 Elisabeth gemunt : om haar d' Engelsche
 en Yersche kroon afhandig te maken :
 de een booz Spanje , d' ander booz Buen
 des Paus Aterling. Terwijl dit werk
 in til is / geraakt Joan van Oostenrijk
 om hals : en Alexander de Farnese aan
 't roer van zijn bewind. Alenfon herbat
 oock de oude bypaadje : welke Suvier in
 dierboegen aanbond : dat Engeland be-
 reeds beducht stond booz 't boltrekken.
 Een andere Fransman Esme Steward
 joeg inschelyks den Schotten geen klei-
 ne vrees op 't lijf : als die in de gunst des
 Koninx bereeds ingeboesemt / na de zijde
 der Guises en Paapsche Godsdienst hel-
 de. Maar p' Yeren , onder Fits Morris ,
 aan het muiten geslaagen ; verlozen eer-
 lang.

Vergeeffe
 vrede-
 handel in
 Nederland.

Des Paus
 en Span-
 jens raad-
 slaagen.
 tegen En-
 geland.

Alenfon's
 vryaadje
 met Elisa-
 beth.

Tersche-
 mult-
 ryen.

lang den moed en Veld-heer. Na eeni-
ge tegenstribbelingen krenkte ook Des-
mond: in openbaare wederspannig-
heid / onaangesien Morris dood / uitge-
broken. Sant Joseph, niet geleert door
dese boozbeelden / smeet seben hondert
Italianen te land / en nieuwe Sterkten
rondom 't Slot Lor. Doch door Grey
aangetast / gaf de plaats over: liet
sonder schantblek van betwijf oheid / en
ongemeine wreedheden der oerwin-
naars. Op den Nederlandschen booz-
dem hardebolde de Spanjaard met een
fiere tegenstand van die Landzaaten.
In Portugal liep het beter booz wind.
Want dit Rijk / by Henriks kinder-
loose aflijbigheid in heur van erfvol-
gers twijfelachtig / wierd binnen seben-
tien dagen door Alba aan de Casti-
liens gehecht. Chang verboozdert A-
lenfon, ernstiger dan ooit / sijn oude
byperp. Door Camerik had hy de Be-
leggers doen versuiben. Wansiene-
lijk door die zegen / scheept na Enge-
land over. Zoo rekkelijk toond sich
Elizabeth: datze hem in een vriendelij-
ke mondgemeenschap haar ring aan de
hand stak. Doch des anderen dags ber-
wijdert / door Leycesters opruien en het
gehem der Staat-juffrouwen / ontbied
Alenfon tot een heimelijk gesprek. Maer
hy na dziemaandig vertoeven / niet son-
der klagten over een maagdelijke licht-
vaardigheid / en groote sleep van Engel-
sche

Philips
vermee-
kert Por-
tugal.

Alenfon
vervoor-
dert sijn
vrycry.

sche Adel / op Antwerpen vertrokken ; Word
 wierd aldaar tot Brabandsche Hartoog Braband-
 ingehult. Gebelgt door zijn bepaalde sche Har-
 macht / neemt een heilloose toeg op het toog : ver-
 puik der Steden in Braband en Vlaen- trekt na
 deren : en sonder bezichting de reis na Vrankrijk,
 Vrankrijk. In Schotland waggelde Ja- Onrusten
 cobs kroon / met een meer heftig als in Schot-
 duursaame beweging. Want by Gowry, land.
 Marre en Lindsey op het Slot Reurhen
 aangehouden / ontfijnt zijn geweld-
 naars : herstellende terstont de wanorde
 des Rijx. Geduurende d'aanhang van Verrade-
 dese spozreling / broutde Trogmorton ryen op
 met kundschap van de Schotische Ko- Elisabeths
 ningin/aangestookt door Spanje en Gui- leven ont-
 se, een verbloekt onheil voor Elisabeth. dekt.
 Verklukt uit onderschepte brieben / ver-
 loot voor d'uitboering het leven. Dat
 dood-bonnis schikte andere soo seer niet
 af : of bestonden echter op d'Engelsche
 kroon en Kroon-draagster / door een
 verbloekte pber tot de Roomsche Gods-
 dienst toe te leggen. Dagelijx brak de Eedver-
 bommel van sulke aanslagen uit. Dies wand-
 halben verbonden sich in eed-berwand- schap der
 schap een merkelyk aantal der Landza- Onderza-
 ten/ Leycester onder alle de boozbaarig- ten voor
 ste/tot Elisabeths behoudenis/en eē doo- Elisabeth.
 delijke berbolging van alle die de minste
 onheilen voor haar smeetē. Waar in Ne- Verloop
 derland geraakte de handel hoe lang te der Neder-
 meer ober staag. Parma seeghaftig boort- landiche
 gerukt/kreeg te niet den gantsche staat zaken,

*Elisabeth
weigert de
felve op te
vatten.*

*Helpt
nochtans
Holland uit
vrees voor
Spanje.*

*Leycester
derwaards
gefondens,
verricht
weinig.*

onder de boet. Antwerpen stond op het
grijpen / om te kreuken booz zijn mo-
gendheid. d'Engelsche besetting in Aelst
had hem bereeds de Stad overgegeven:
en Nederland t'eeneemaal benard haar
self aan Vrankrijk. Dese aanbod/aldaar
in den wind geslagen / wierd Elisabeth
booz gehouden. Ma lange leutering en
strijdige oordealen der Raad / stemdeze
tot Antwerpens verlossing vier duisend
man: onder boozwaarden/dat Sluis haar
in handen gestelt soude worden. Maar
namaals beter beraaden / (uit oberflag
van d'aengroepende macht der Spanjaar-
dē; die te sijner tijd op de verheerde Hol-
landsche Zee-kusten een onwrikbare zes-
tel van schadelijken oorlog booz Enge-
land planten konden) baardigt Leyce-
ster met vijf duisend boethnechten / en
duisend Guiters herwaards ober: Vlis-
singen, Rammekens en den Briel tot on-
der panden booz d'onkosten verbonden.
De draad aldus aangehecht met Span-
jen, moest afgesponnen. Onder Draak en
Carlille, slaan d'Engelsche in West-Indien
de handen aan Sant Jago, Dominico
en Carthagena: en met een rijken buit/
den weg in na huis. Een geheel andere
boet hield Leycester als dewelke 't hooft
stiet booz de Graaf, Venlo en Rhijnberk:
sich affloofde om Zutphen: de bygheden
verbzack: en den Ingeseten uitmergel-
de booz nieuwe schattingen. Doch ter-
wijl Elisabeth met gelt-middelen Na-
varre

varre stijfde tegen de Guises : eenen vaste verbond-knoop met Schotland toe- strikte : had Sauvage en Babington een partyt bloekberwanten aan den snoer gekregen : om d' Engelsche Koningin van kant te helpen. De toeleg was son- der twijfel gelukt : indien Giffort uit een woeging des gewisse omgekeert / het geheim niet berklijkt had / Maria Stuart, met plechtig aan dese heilloose handel/ bemerkte haast haar selven in de klem : na soo veel boozgaande wispelingen ; om/ uit de gebankenis binnen Fotherin- gay ontsnapt / een weg tot d' Engelsche kroon te baanen. Gedagbaart booz de Duurschaar van Elisabets Geholmach- tighden / onderwierp sich eindelyk / niet sonder tegenkibbelingen / gegrond op haar oppermagt. De beschuldiging / bekrachtigt dooz het eenpaarig ge- tuigenis der verwese bevraders / bond inimmers soo veel blijk aan ontcijferde papieren. In / ter Rechtbank inge- stapt / weder spreekt dit bewijs met twee verantwoozdingen. De bekende- nissen van Babington en sijn metgesellen t'haaren laste / waren of afgeperst in doods nood op hoop van byzdom / of dooz omkoping verdacht : en de schrif- ten valschelyk nagebootst. Doch 't ge- heim der gantsche handel lag te naakt : om dooz verloocheningen te betwimpe- len. Het Doodbonnis dan word gestre- ken : om welkers uitvoering 't Gerechts-

Verraad
op *Elisab-
eth*

Beschuldi-
ging tegen
*Maria
Stuart.*

Sy word
ter dood
verwelen.

hof

Elisabeth
radeloos.

hof tot Westmunster hart by Elisabeth
aanhout. *Sp* in twyfelachtige gedachten
bedut: hield haar betwilliging slepende.
Wangepoort aan d'eene zijde door de boos-
rige aanslaagen en onheilen te verwach-
ten in't toekomende. Doch wederom af-
geschikt / uit een teedere genegenheid/
van het bloetbergieten aan soo naauw
vermaagschaptige Princes. Het koning
des Doods inmiddels over Engeland
uitgeroepen: maakte insonderheid de
Schotse en Franse Koningen wakker
tot boozbidding. De nood had de wegen
der barmhertigheid toegesloten. 't Ge-
wijjde dan neemt sijn boortgang: en
Kent, uit last van 't Hoger en Lager-
huis/ d'uitvoering by de hand. Koning-
lijk droeg haar Maria: met een ontzich-
bare stant vastigheid nederbuigende booz-
den bijl. So seet trok Elisabeth die dood
ter herte: datse / lang sprakeloos / haar
leet aan Davison boete: dewelke de be-
zeegeling van 't Konink te seer verhaast
had. In Schotland boelde Jacob dieper
sinerte: en sich bereeds geprikkelt tot
zaak over sijn Moeders onthaling.
Eindelijk evenwel door Elisabeths ver-
ontschuldiging en hoop van d'Engelsche
kroon ter nebergeset. Terwijl den han-
del alhier op dese draaf schockte / holde
Leycester buiten het spoor in Nederland.
Sijn verkeerde zucht tot eigen Lan-
daard/ (want aan d'Engelsche waren de
aansienlijkste bedieningen opgedragen)

Maria
onthalt:
tot Elisa-
beths leed-
wesen.

Leycesters
misgrepen
in Neder-
land,

ver.

verbrodde 't werk indierboegen: dat de gantsche staat nu waggelde door gevaarlijke in en uitlandische beroeringen. York Slotboogd der Sterkte ober Zutfen, bragt de plaats aan den Spanjaard: en Stanley soo bezre; dat hy inschelijk Deventer bezried. Maar Leycester t' huis ontboden / wist sich in dierboegen ter gunst van de Koningin in te boezemen: dat hy de beschuldiging ober d'ontrouw der Hollandsche handel ontzeenuwde. in Engeland beschuldigt.

Omtrend Oostende hield de Spanjaard Engeland sleepende / met aanblik van brede: om te beter sijn naad te naven. Want ondertussen wenden Alfonso Medina en Joan Martyn Recalde de stebens van hondert en dertig schepen / bemand met dertig duisend Zielen / na de Teems. Elisabeth sloop op dit werk niet. De Spaansche Vloot van 't jaar acht en tachtig.

Sp beset dan de kusten van 't zuiden: door Hunsdon alle de bequaamste havenen / om te landen: door Leycester de mond der Teems met machtige heirlegers. Howard, Draak, Hawkins, en Forbisher hielden wacht tot Pleimuiden: en den een en twintigste van Nooimaand des jaars vijftien honderd acht en tachtig het eerste schutgebeert met de Spaansche Vloot. Welke afgemat in verscheide schermutselingen / en eindelijk op de helft verswakt / achter Schotland om / sich benoodsaakt bond na huis te keeren. Also Parma die vijftig duisend oude krijgs-knechten in Engeland word verjaagt.
aan

*Elisabeth
fijft Na-
varre.*

*haar oor-
logen ter
zee tegen
Spanjen.*

*Frankrijk
maakt
vrede met
Spanje.*

aan land soude smijten/ingehouden door
't Hollandsch haartuig/Medina niet slij-
ben konde. Elisabeth had nu de handen
ruini: en gelegenheid / om Navarre, tot
Koning uitgeroepen / tegen Guise en
't Roomsche bloekberwandschap behulp-
zaam te sijn. En zeker sonder dese rug-
steun was hy wel licht nooit op de been
gekomen. Doch eindelijk tot het Paus-
dom verballen / om de Fransche kroon /
berwijderde met diepe smerten Elisabeths
gemoed. De welke berbittert op de Span-
jaarden, so nu so dan haar vlooten onder
America aantast. En Yerland muite
Tir-Oen: terwyl schaars hondert zeilen/
gestijft door Hollandsche schepen/ onder
Essex uit Pleimouth affstaken. 't Boot-
volk door Calis uitgestapt / vernielde de
Stad/ en een ontelbaare meenigte van
haartuig. De togt aldus wel beslaagen/
wierd naderhand herbat / doch ongeluk-
hig. Want de Vloot / gestingert door
schrikkelijke stormē/liep/ met kleine ver-
richting op de westersehe Eilanden/scha-
deloos binne haar havenen. Immers so
weinig beschikte de Spanjaard ter Zee:
die op Yerland 't oog scheen te hebben. En
nu ergerde d'Engelsche boozspoed in een
sorgelijke toestand. Onaangesien 't naau-
we verbond tusschen Henrik de vierde en
Elisabeth, sloot hy de vrede-handel met
Philips. Groot onbenoegē batten d'Han-
ze-Steden en Poolen: en Tir-Oen, na sijn
bersoening met de Koningin / wederom
de

de wapenen tegen haar op. **N**edergeflaagen om Blakwater, bemagtigde die sterke; verschijkt dooz 'therlieg van bijstien hondert nedergehaakte ontsetters. Doch met die zegen stakē die muitelingen overal op de been: en sommige om hulp na den Spanjaard over. Greetigh grijpt dese die gelegendheid aan. Onder Aquila dan land hy sonder tegenstand tot Kings-saal: en vermeerstert de plaats. Gestijft dooz Tir-Oen bzagt ses duisend boetknechten en bijf hondert Ruiters te beld: en dit Heir tegen d' Engelsche aan. **D**etwelke so mannelijk ter bypandlijke slagozdens inboozden: datze/ eindelijk ont snoert / de boozgaende schaade bykans betaalt settē. **D**e moed was nu Aquila ontsonken. Hy bedingt dan eē beilige aftogt: geeft Kings-saal wederom over: en sich ter zee na Spanje. Dese haperingen met Tir-Oen kosten Essex 't leven. Want Elisabeth, misnoegt over sijn zammelen tegen die wederspannige / tot nadeel des Rijx en van haar waardigheid / had dit in scherpe bzieben hem schamper toegedzeben. Hy gebelgt/ neemt een heilloose toeleg by der hand: om Elisabeth in haar Dalleis t'overbalen. Tot dien einde met eē sleep van twee hondert Man/aansienelijk dooz Bedfort en Cromwel, Londen ingespat; wierd soobinnig aangetast: dat hy/ na eenig tegenweer uit sijn huis/ sich overgaf. t'Schelmstuk leed geen verontschuldiging: waardig geoordeelt eē schandelijke dood. **N**iet son-

muitieren
van Tir-
Oen in Ier-
land.

Spanjaard
dan uit Ier-
land ge-
dreden.

weder-
spannig-
heil van
Essex.

Elisabeth
kerft,

sonder tegenstribbeling des gemoeds
stond Elizabeth d'uitboering van 't bon-
nis toe. Maar sy bereedde dooz hooge
ouderdom berfwaakt / volgde Essex met
een geruster uitgang.

Smeeck-
schriften
der Gee-
stelijk-
heid,

Verraad
op de Ko-
ning:

Tot Richmond dan afstijbig / treed Ja-
cob Schottfche Koning / by erf-recht van
sijn ober-grootmoeder / Henrix de seven-
de oudste Dochter / op den Croon. Bin-
nen Hirtchinbrooke , toebchoozende den
Ridder Olivier Cromwel , begroet dooz
d'hooge School van Cambrids ; binnen
Londen dooz de Gefanten van den Paltz-
graaf aan den Rhijn, Albert van Oosten-
rijk, Spanje, Venetie, Florensen, Vrank-
rijk en 't Vereenigde Nederland. De
doozbaartigste in smeeck-schziften was de
geestelijkheid: om 't overgebleven grond-
fop des Pausdoms uit de gezuiverde
Godsdienst weg te nemen. Rekkelijker
heerschappij verwachten de Roomsgefin-
den: soekende byze oeffening des geloofs.
Dooz beide had Jacob geen oozen / tot
beider misnoegen. Ghebeler ebenwel / dan
d'andere / namen 't twee Pziesters Wat-
son en Klerk. Dese in bloekberwand-
schap getreden / kregen Kobham Grey ,
Raileg en andere aan den snoer. Doch/
't bezraad ontdekt zijnde / loon na wer-
ken. Niet weinig echter der metplech-
tige liet de Koning by. Dewelke nu met
Spanje in een verbond / gelegendheid sag
in die rust ; om den staat des Rijx te ver-
sekeren. Het Raad-hof was nu tot West-
munster

munster by een: wanneer een verbloekte
 aanslag/ weinig hoorde de bestelde uitboe-
 ring / aan den dag quam. Ik schrik de
 gozighen op te schuiben van dit ver-
 doemelyk Cooneel: op welk de groutwe-
 len uitgelaten een rolle spelen/ die de we-
 reld zedert haar schepping niet gehoozt
 heeft. Robert Catesbie booznaamste aan-
 leider bzagt Percy, Winter, Roekwoed,
 Wricht, Tresham, Faulks en Digby so
 bezte: datze sich alle met eed verbonden/
 om den Koning en Rijk-vergaadering te
 gelijk om hals te helpen. En zeker 't Wer-
 raad was van langer hand listig beste-
 ken. Want Percy had een jaar te boozen
 't naaste huis aan 't Hof gehuurt: en met
 sijn aanhang by midbernachten besig ge-
 weest: om van daar de zaal der Landsaa-
 telijke byeenkomst 't ondergraven. Doch
 gestuit door de grondbesting der muur
 dik negen voeten/ kreeg gewenster gele-
 gendheid / en een helder onder de zaal in
 huur. Hier verbergt hy negen duisend
 pond buspoeder: en bestuut de baten
 met taksen-bossen. De vijfde dag der
 Slagt maand van 't jaar sesien hondert
 vijf tot d'uitroering bestemt / was bui-
 ten twijfel schrikkelijch verscheenen door
 een vernozfelende donder van Koning /
 Rijk-vergaadering Schatkamer/ Raads-
 huis / en / na gissing / van dertig duis-
 send Zielen: inden d'onbarmhertige
 Moordenaars niet barmhertig wa-
 ren geworden. Op waarschowden van

noch een
 ander, om
 den Ko-
 ning en
 Rijk-ver-
 gaadering
 door bus-
 poeder te
 doen op-
 springen;

wörd
 wonder-
 lijk ont-
 dekt.

Mon-

Montaquil dooz een brief: die aan Salsburg behandigt / hy van blotte hersenen gedicht docht. Geheel anders bat het de Koning: en niet sonder Goddelijk ingeben / uit eenige omstandighede der woorden / den verborzen zin. Flux worden alle hoeken opgestommelt: en geen tekenen van bedrog gebonden. So weinig scheelden 't / of de slag der heilloose toelag was gegaan. Maar Knevet snuffelde gelukkiger: als dewelke in de kelder van Percy 't geheim ontdekte: en te gelijk Faulks, hengelde weinig na de midbernacht aldaar omtrend. Dese aangegrepen / beskeide tersond booz de Koning 't bepraad. Welk, seide hy / sonder de minste ontroering / 't geval t'ontijdig verklikt heeft. Alsoo onderhaald dikwils een goddelijke wraak de bedrivers van grouwelen / soz geloos booz een wel besieken uitkomst: op dat den boose geen vrees: en d'ellendige hoop ontbreken soude. d' Manslag aldus ontdekt / hielp de schuldige aan een schandige dood. Op dit ontweder volgde een sachter buy. In Northampton, Warwijk en Leycester sloegen de Boeren / onder Joar Reynolds, op de been / en de handen aan de heininigen: die d'Adel om de gemeine Landen der Dorpelingen / tot eigen profyt geleid had. De moed verstaauwde haast. Want dooz Huntington en Excester aangeetroffen verlooren den Veldslag: en verscheid / uit de blucht achterhaalt / het leven.

Doch

Mutery
der Boe-
ren,

Doch terwyl de toefiel van Elizabeths
 houwelyk niet den Paltz-graaf Frederik *Henrijk*
 gemaakt wierd : overleed haar broeder *Jacobs*
 Henrik : min ongelukkig booz Engeland, *won*
 dewyl Jacob een vertet van erfgenaam *sterft.*
 houdt / by aflydigheid / aan zijn andere
 Zoon Carel. Onaangesien dese dood / *Elizabeth*
 nam Elizabeths Trouwstaatsie boozt- *trouwt den*
 gang : en Christiaan Deensche Koning *Paltz-*
 booz de tweede maal den reis op Londen : *graaf.*
 om Jacob , oberlang in d'Echt getreden
 met zijn suster Anna, te versoeken. d'En-
 gelsche kroon dus lang buiten eenige ha-
 pering onbeweeglyk / begon nu dooz bui-
 tenlandsche beroeringe aanstoot te lij-
 den : niet by van inwendige waggeling.
 Groot misnoegen batten d'Onverdaag-
 nen tegen haar Koning op : als dewelke
 den Pausgesinden te ruimen toom gaf:
 om dooz die toelating 't houwelyk booz
 Karel met Spanjens dochter te beboez- *Karel vrijt*
 ren. En dese booz Vrankrijk derwaards *in Spanje*
 overgescheept zammelde een geruime *tot mis-*
 tijd in 't Hof van Madril : de Land zaar *noegen*
 t'onbreeden ober dat verblijf / uit een af- *der Engel-*
 keer van alle Spaansche verbinteniss. *sche :*
 Doch Karel met vruchteloofse hoop ge-
 boed / liet eindelyck zijn Wyfpaadje steken:
 en bond een andere in Vrankrijk aan: die
 beter besloeg. Wy krijgt van Henriette
 Maria, suster van Luidewijk de dertiende, *verlooft*
 tot Gemaalin: en de misnoegde herten *aan Hen-*
 dooz dese trouwt hemwaards geneigt. *riette Ma-*
 Dinniger hardebolde Jacob met zijn *ria.*
 Rijk-

Rijx vergadering en dochter Elizabeth :
welkers Man / uit haar aandzighen / de
Beemische Scepter aangegrepen had.

*Paltzgraaf
Frederik
uit Bohe-
men ver-
jaagt.*

Maar / na kleine tegenweer / van 't Rijx
dooz den Kaiser afgestooten ; quam be-
roerd nederzakken onder de bescherming
der Vereenigde Nederlandsche Staten.
Tot reddering van deze verwerde za-
ken / stont Jacob hard aan by zijn Raads-
hof. Geen oogen had dit / (gebelgt dooz
's Konink slappigheit / omtrend 't beteu-
gelen der uitgelaten Pausgesinden) om
geldmiddelen dooz den Duitschen Oorz-
log in te willigen. Eindelyk ebenwel
kreeg hy 't werk op zijn duim : en twaalf
duisend Man by een. Met dit heit ruht
Mansfeld vast de Kaisarsche onder d'oo-
gen : terwijl Jacob , in de bozdere uit-
boering bedraait / tot Westmunster
overleed.

*Jacob mis-
noegt op
zijn Rijx-
vergade-
ring.*

Kerst.

*Carel
word Ko-
ning.*

Carel, zijn Vader in 't rijx gebolgt / liet
't werk niet steken. Op Spanje t'onbree-
de ; eensdeels uit een wrok / opgeno-
men dooz d'afgebrooke bypaadje ; an-
dersdeels om den handel des Paltz-
Graafs : in welke Philips sich diep in-
gewikkelt had ; hem aan brunk makende
sijn Erf-landen. Met een vloet / gestuift
dooz Hollandische zeilen / onder Nassauw,
boer d'oorlog na de straat Gibraltar over.
Op Cades was 't gemunt. 't Scheeps-
volk aldaar te land gestapt, verincesterde
gestwind de sterkte Puntaal. Doch te
lang raad plegende over de bozdere
ver-

*Oorlogt
tegen
Spanje.*

*Puntaal
ingenom-
men en
verlaten.*

bezicthting / verliet de tijd en kans : de Spanjaard soo sterk afsakkende / dat het benoodsaakt wierd te deinscn na de Vloot. Carel met 't Vereenigde Nederland in een verbond getreden / herbat booz de tweedemaal den krijg te water. Maar uit-geput van geld-middelen / dooz d'onkosten der eerste Vloot / versoekt bystand aan de Rijk-bergaadering. De boozstel wierd plat afgeslagen ; uit misnoegen tegen Bukkingem, 's Koninck boezem-briend : die duslang geen rekenfchap van fijn bediening had ge-
 daan. Eindelyk echter krijgt Carel , uit berpande kleinoodjen / pennigen by een : en festig Schepen in zee. Dese moediger dooz de hulp-zeilen uit Holland onder 't beleid van Laurens Reaal , loopen 't Spaansche vaartuig en de Kusten af ; met fulk een hebigheid : dat self de Fransche, derwaards in aantogt / niet berfchoont wierden. Luidewijk dubbeld gebelgt dooz 't berfenden der Roemfche Geestelykheid / betigt van heimelyke toeleg / tot nadeel van d'Engelfche Kroon ; haardigt Bassompierre derwaards ober : en berkrijgt soo beel ; dat Carel ettelijke Priefters wederom riep. Die inwilliging fteelde Vrankrijk niet te byede : alwaar alle handel met Engeland gefchozt wierd : doch tot weerwraak infgelijk in Engeland met Vrankrijk De berfchillen refen hoe langer hoe hoger. Om Rochel lag Luidewijk nedergeflagē. Tot

Spaansche
kusten af-
gelopen.

Misnoegen
der Fran-
fche Ko-
ninck op
d'Engel-
fche.

Carel soekt
Rochel te
vergees
t'ontfaten,

Bukkingam ver-
moord.
d'Eerste
grond der
tweespald
tussen
d'Engel-
sche Ko-
ning en
Rij verga-
dering, om
't Ton en
Pond-
geld.

ontset der Seloofs-berwanten / steekt
cen Blegt uit Engelandt af / met kleine
bezichting. 't Mislukken / nebens an-
dere ongeregelsheden / wierd in een ver-
toon-schijf der Lijx vergadering / Buk-
kingam te last geleid. Hy ebenwel ober
een nieuwe scheeps-magt gestelt / soude
d'aanslag booz de Rochelloisen herbat
hebben : ten zy Joan Felton hem van
hant geholpen had. De manslagt stond
den moordenaar op 't leven. Het Hof
was nu wederom by een geroepen. Ward
hiel de Koning aldaar aan / om 't Ton
en Pond-geld; niet sprak hy uit eenig in-
gebeeld recht, maer alleenlijk door een
dringende nood : weshalven altijd dese
schattingen aan sijn voor-zaten vergunt
waren. Geen ooren hadden de leden der
vergadering booz die boozstelling : als
de welke by slotbonnis / berachtende de
last der schending / bast-stelden : dat hy
schuldig soude wesen aan hoog bepraad ;
die 't Paus dom / Arminianer / of andere
dwaling trachte in te voeren : Pond en
Ton-geld / sonder last des Hofs / den
Koning betaalden ; of hem ried en be-
hulpsaam was in 't ontfangen. Chang
wierd de grond geleid van die droebige
tweespalt : dooz welke Engeland geskut
heeft / tot vernielinge haars selfs / en ver-
wondering der gantsche wereld. Or-
bel bat Carel die handel op ; en de
Raads-heeren Eliots, Saanon, Callis,
Huibert, Selden, Cariton, Densir en Va-
lentin

lent
doe
An
heir
zyd
re b
sich
t'el
ban
han
scha
der
d'o
nier
wer
plo
roe
inse
ban
Or
He
geb
leer
lus
W
nin
sta
St
bed
re
ger
min
ing
die

lentin by 't hooft. Om onderzoek te
 doen na haar misdaden / berkieft hy
 Riechters/ dese bezeffende d'onwettelij-
 heid van haar keur / beducht aan d'eene
 zijde booz's Konink toorn / aan d'ande-
 re booz de ongunst des volks : bonden
 sich in dier boegen bedrenumelt : datse
 t'elkeheng de rechts-bozdering der ge-
 bangene Heeren uitstelden. De Koop-
 handel stond over al stil : terwijl Carel
 schatting af bozdert / en 't Hof d'inboz-
 dering verhindert. In middels wierd
 d'oorlog met Vrankrijk by geleid : doch
 niet de binnelandsche scheuring. Het
 werk geraakt hoe langs hoe meer uit de
 plooy. De weerstuit der Engelsche be-
 roering maakte ook Schotland gaande :
 insonderheid : misnoegt over 't gedoogen
 van de moedwil der Rooms-gefinnen.
 Onder dusdanige haperingen / berloft
 Henriette Maria van een Doon. Zijn
 geboorte / gebiert door een goddelijke
 leer-reden / op d'open plaats Sant Pau-
 lus Crosse, betwekte een verwondering.
 Want in 't midden der Heplige oeffe-
 ning vertoond sich den Konink en 't om-
 staende volk by helder Sonne-schijn een
 Sterre aan den Hemel. Dzeemde booz-
 beduidfels maakten sommige schzande-
 re geesten. Welke / indiense by gissing
 geraden hadden de tegenwoordige ver-
 mindering van Stuarts heerlijke luister /
 ingetrokken tot sulc een slaauw licht in
 die selbe Carel, so soudens schynen geport

Koophan-
 del in En-
 geland
 staar stil,
 Vrede met
 Vrankrijk
 gesloten.

geboorte
 van Carel
 der tweede

Vrede met
Spanje.

te wesen door een voorseggende drift.
Spanje ondertussen rondom benarr / be-
sluit de vrede met Engeland; reukelijker
in die onderhandeling; om haar toele-
ger zee op 't Vereenigde Nederland beter
uit te voeren. Maar dit / door de groo-
te toerusting aldaar / wakker gemaakt /
sette sich schrap tot tegenweer / en Tromp
ober een wel bemande Vloot. Hy uit-
gelopen ontdekt drie Engelsche zeilen /
na Duinkerken bebracht / om styf dui-
send Spaansche Soldaten verwaards
ober te verre: dese aan boord geklampt /
geben die last ober: door d'Hollandsche
Ammiraal by Burgfleer op den Fran-
schen boodem gelost. De Spanjaard in
middels / met 't begin der Herfstmaand
uit Gallicien afgetrokken / onder Anto-
nio d'Oquendo, Andraa de Castro, Pe-
dro de Quaderon, Francisco Fevo de
Sotto Major en Lopes Docias, met seben
en sestig Schepen / vijf en twintig dui-
send zielen; verneemt Tromp alder eerst
ten oosten van Bevesier. 12 Zeilen smijt
hy die geduchte Vloot booz den boeg /
met sulc een hebigheid: datse niet son-
der slaanwte / om den noord na de hoek
der Cingels deinsde. Door die voors-
spoedige schermutseling stede de dapper-
heid van overmoed. By slot-bonnis
van der Krijgs-raad wierd een hang-
waaging vast gestelt ter bescheidenheid
des gebals in de nacht. Met 't opgaan
der Maan en verloop van ebbe ging 't
treffen

Zee-slag in
Duyns tul-
sen de
Spaansche
en Neder-
landers.

treffen te gewisser aan om doel te ropen/
 op stil water. De Spanjaard schendig ge-
 nepen / dreef boozbedachtelyk onder de
 Slooten van Duinsten ancker : binnen
 een maand aldaar beset door ruim hon-
 derd Schepen. Tromp aldus gestijft/
 verdeelt de Vloot in ses slag-ogdens.
 Om Oquendo aan te tasten / hield hy
 self achtiën zeilen. Dertien boerde Joan
 Everdszoon tegen Lopes Docias : Cars-
 tien tegen Michiel Dorn : eben soo veel
 Houtebeen tegen 't Noozdere gedeelte :
 en Denys acht tegen 't zuider der Spaan-
 sche Vloot. Op d'Engelsche/onder Joan
 Pennington, pasten Witte Wittenzoon
 en Bankaart met negen en twintig sche-
 pen. De weerd berlangde ondertussen
 aan wie een hang waging de heerschappij
 der Oceaen soude overgeven : want
 neer d'een en twintigste dag der Wijn-
 maand van 't jaar festien honderd negen
 en dertig met dypfge nebel verscheen.
 Doch / opgeklaart sag eerlang de
 Spaansche mogendheid op het water
 ontzenuwt : haar Vlooten tot gruis ge-
 slagen/ of tegen de stranden aangebott/
 of na de Hollandsche havenen weg ge-
 sleept : spazren/ spaanderen / verminkte
 lijken / geen geringe oberblijffels van
 een vermaarde schipbreuk op de zee dob-
 beren. Door die oozlog-donder booz de
 kusten van Engeland scheen 't geheele
 Rijk inwendig te dzeunen/tot onderling
 verderf.

Oorlog
des Ko-
nings met
de Schotten.

Maakt met
haar Vre-
de,

In d'Engelsche Kerken was / door
's Koning last/ een gedrukt boek der ge-
meine gebeden ingeboert. Schottland
meer halstazrig omtrend d'uiterlijke ze-
den dan 't wesen des Gods dienst self/
weigerde dit aan te nemen : insonder-
heid opgeruit door die sich van 't znibe-
ren der gezuiberde leer Puritainen noe-
men. De verwijdering in dier voegen
aan gegroeit : dat Carel geen andere
uitkomst beoogde ; als van de wapenen.
Welke hy echter niet opnam / of vaar-
digde eerst Hamilton af : om de hebig-
heid der Schottsche gemoederen te be-
zaadigen. Doorbedachtelijk hielp dese
de misnoegde boozt aan 't hollen : bis-
fende in die beroerdheid na goede gele-
gendheden en de Kroon self. In mid-
dels kregen de Schotten den snuf in de
neus van de toefsel der oorlog in Enge-
land : en geswind een magtig heir op de
been. Met dit rukkense den Koning
onder d'oogen. Haar Vaanen opge-
wonden / pieken slepende / en trompen
gekeert / bekenden een onderdanigheid ;
meer heerschappy sig nochtans aanma-
tigende / niet buiten laster van weder-
spannigheid / om wetten te geven : dan
leenig zijnde om t'ontfangen. En de
Wegers stonden bereeds ter weder-zijde
in slag-ordens geschaart ; wanneer d'En-
gelsche , weigerig een kans te wagen /
sulk boozdeel den Schotten toefstonden.
Dat Carel hennodsaakt wierd brede met
haar

haar te sluiten; op onbillijke boozwaar-
den. Doch haast opgeruit/ herbat den
boozloog/ onaangesien dit verbond/ son-
der eenige bezichting / booz de tweede
reis te leur gesteld dooz wederhoorigheit
der Soldaty om te bechten. En nu uit-
geput van geld-middelen/soekt bergeefs
bystand by de beschreven Rijk-bergade-
ring. Het selfde aan Rosset en andere
Pauselijke Dienaars / dooz Henriette
Maria, boozgesteld / onder beloften van
byzheid der Gods-dienst booz d'Aersche
Kooms-gefinden / wierden afgeslagen.
Nadien uit de schat-kist van Urbaan de
achte geen hulp te verwachten stond
booz een Dozt van andere als Koom-
sche gesindheid. Dese handeling onder
't grauto uitgeleekt / bzagt Rosset in
groot gebaar : ter nauwer nood/ in on-
bekend gewaad / by Maria de Medicis
versteken : en naderhand / dooz toedoen
der Venetiaansche Gesant/na Vlaande-
ren ontsnapt. De Ieren herbatten onder-
tussen haar miterp. Terwijl Carel een
nieuw boek van de Kerken-zeden/strydig
met die Elizabeth ingeboert had / de ge-
meenten ober al op den hals dzong.
Twee bysondere toeballen / vermeer-
derden niet weinig 't onbenoegen ober
dese verandering. Om d'ontslaking van
seben Pzesters / dooz 't Gerechts-hof
ter dood verdoemt / hield de Fransche
Gesant by den Koning hard aan; dewel-
ke sonder berwilliging der Rijk-bergade-

sijn volk
wel ert te
stryden.

De Konin-
gin ver-
soekt geld-
middelen
van de
Paus.

Een Ker-
ken-zeden-
boek in
Engeland
ingevoert.

Carel in
groote
hapering
om seven
Priesters.

't Lager-
huis krijgt
de gunst
des volks
tegen den
Koning.

Groote
onrusten
om den
Tour-
voogd.

ring sich in dit werk niet steken wilde. Doch verstenbicht / dat de booz-
slag aldaar niet kleine hapering was
aangenomen; sogt / dooz onthidige booz-
koming / bank te behalen by de Fransche.
Hy liet dan gehangene los. De Raad /
over sijn verhaast gesag in dier boegen
gebelot; datse haar Raad-slot tot by-
dom in een bonnis des doods verander-
de: en (onaangesien 's Koninx aanhou-
den booz de verlossing der Geestelyke)
aan twee uitboerde. D' Ellendige ver-
tooning van dese Priesteren / ten straf
gebozdert / behaagde 't volk ten hoogste:
ingenomen / zedert d'herstelling der
Gods-dienst met een doodelijke haat
tegen de Leeraers van het Paapsche
by-geloof. 't Lager-Hof in de gunst
des graauw ingewikkelt / leide haar
banden aldaar baster / dooz openbaare
bertoon-schryften: tot schennis der Ko-
ninglyke waardigheid. Dooz 't Hoger-
hups deed Carel beklag over dusdanige
moedwil / met swaare aantuiginge: en de
beschuldigde Vergadering insgelijx al-
daar over sijn onbepaalde heerschappy.
Als dewelke tot Bebelhebber der Cour
gesteld had een oproerig mā / niet sonder
't uiterste gebaar booz Londen. Na rijpe
overslag gaf 't Opper-hof tot antwoord:
sy souden sig niet moeyen met zaken, de
welke haar niet raakten. 't Vergeven der
bedieningen had van ouds her aan de Ko-
ningen gestaan. Dit bescheid wierd oebel
op =

opgebat. Men dreigt dan d'Edel 'tgrau
 op den hals te schennē: ten zyse gelijkelijk
 tegē den Koning met haar aanspāde. En
 't duurde niet lang: of eē geweldig schuim Oproer
 van knechten / en boeven rot te samen binnen
 booz 't Hof. So veel bragtense te weeg; Londen.
 dat / op haar gebod / de Cour-boogd af-
 geset wierd. Chans aangemoedigt dooz
 die intwilliging / maakten sich wederom
 sterk: om de Bisschoppen uit haar be-
 dieningen te borsen. De moedwil meer
 en meer uitgelaten / was toomeloos aan
 't hollen: soo berwoed in de Kerk van
 Westminster ingeballen; dat het heilig-
 dom / der graf-steden de lijken nautolijx
 beschermde: en de Koning sijn Hof.
 Maar hy dooz d'oploop wakker ge-
 maakt / verzekert sich met een nieuw
 aantal van Hys-wacht: en 't Hof ook
 na dit boozbeeld / met Burgery / onder
 Essex. Tot verhandeling der zwaarwig- Een nieu-
 tigste boozballen / was nu een nieuwe we Raad
 Raad / in Carels weerwil / op 't Stad- tegen
 huis aangerigt. Van die tijdt af begon de 's Konings
 donder der onheilen t'elkēns zwaarder dank in-
 slagen te doen. Op Straffort, alderceerst gestelt,
 getroffen / wierd de grond van 't volgen-
 de bloedbergieten geleid. Hy ter hyl ge-
 doemt / herwon ten holle de laster der
 schandelijke dood / dooz een heerlijk af-
 scheid van de wereld. Ik kom hier met een Laatste
 vernoegt gemoed, (waren sijn laatste woorden
 woordē) om 'tgewijsde, tegen my gegaan, van Straf-
 onderworpen te wesen: verwachtende fort,

vergiffenis van den Vader der bermhertigheden in een vast vertrouwen : en daarom een jegelijk vergevende. Hem zy dank , dat dit getuigenis uit het herte voortkomt: welk geensints bewust is van andere insichten, als samentlijk strekkende tot welvaren van den Koning en het volk. Mijn ongeluk is 't : dat het echter anders geduid word. Dwalen hangt de menschen aan, soo lang sy leven. 't Rechtvaardig oordeel volgt namaals. God zegene 't Rijk en den Koning: en make vereeniging tusschen beide met mijn bloed: van 't welk de minste druppel niet opstaren jongsten dage. **W**einig na Wentwordts dood/sloeg Yerland aan 't muitē. **B**p slotbomis der Engelsche Rijkvergadering was bast gesteld een naauwe beteugeling der Rooms-gefindē aldaar. **D**it uitgeleekt in haar oozen / deed alle uit d'oogen sien. **S**p spannen t'zamen / met sulck een berwoedheid: dat de weerd / sedert de schepping / geen berdoemelijker bloed-baden heeft gesien. **N**an dese mishandeling dzoeg de Koningin geen klein aanpart: beticht bā heimelijh aanstoken der Aersche wederspannelingen. **C**arel hier door ten hooghste gebelgt / beschuldigt ses Raads-Heeren Mandevil, Pym, Hasebing, Hambden, Holles en Strod van hoog verraad. **D**och by 't Hof te leur gesteld / bliegt self met een sleep van vijf honderd soldaten derwaards: eischt syn beklagden; en betoont d'erne

Moord
van Yer-
land en
des selven
oorsprong.

De Konin-
gin daar
van betigt.

Raads-
Heeren
ver ge-
g en .

d'ernstige genegendheid / die hy t'allen
tijden aan de Ruyx-bergadering had toe-
gedragen. Het selve dooz hem mondeling
op 't Stadhuys booz 't oberige der Raad
bertoond / liep wederkerende gebaar van
't leven / onder het verwildert graauw.
Maar hy was nu de klem al quijt; toe-
staande een drie jaarige by-eenkomst
aan beide de Hoben / sonder af-snyding.
Want dese aldus gegrondbest raadsple-
gen onderling / om op alle manieren sich
te wreken ober 's Koninx handel tegen
haar booz rechten. En gezwind worden
de Burgers gewapend: de winkels toe-
geslooten: aan ieder verbod gedaan / den
Koning niet behulpzaam te wesen in 't
opsoeken der beschuldigde Heeren. Carel,
onder dit gedommel / sat oock niet stil. Hy
beset dan den Cour: verklaart d'aange-
klaagden schuldig aan hoog verraad: en
belooft haar goederenden aanbengers
der selve / lebendig of dood. Weinig
kreunden dese sich aan die toefegging: in
spijt der Koningsche / omringt met Bur-
gerp / ter bergadering ingestapt. Chans
wiert ober al uitgesirooit: Carel socht
volk den hals af / en de Stad in bzant te
steken. Tot uitboering van die heil-loo-
se toeleg stonden de Rooms-gefinden be-
reids op de wacht. De Landzaat ron-
dom beschreven / rukt ten getal van
tweintig duisend in de waapenen na
Londen: om dit dreigend' onheil booz
te komen. Aldus gestijft / souden den
Koning

Carel
loopt ge-
vaar van 't
leven.
Staat het
Hof toe
een drie-
jaarig ver-
blijf.

Groote
oproer
binnen
Londen te-
gen hem.

Byvlacht

Begin der
Engelsche
onrusten.

Koning als byand van 't gemeene-best
des anderen dags aangetast hebben: in-
dien hy niet getwaarschouwt by tijds na
Hamtoncourt ontweken was / en van
daar na Windesoor, met klein gevolg.
Sinniddels geraakt Londen in de wa-
penen: en de Rijx-bergadering-meester
der booznaamste Steden. Moediger
dooz sulc een gelukkige toeval / schrijft
den benarden Koning beding-punten
booz. Sy wilde op de selve voet als Schot-
land bestiert werden; om na welgevallen
by een te komen, en de bedieningen des
Koningrijx te vergeven. De Bisschop-
pen moesten uit den Raad uitgebotst.

Voorslag
van 't La-
ger-huis
aan 't Op-
per.

Maar Karel dooz Hotham van Hull
schamper afgewesen: weigert / op het
versoek der Rijx-bergadering / uit vrees
booz 't hollende graauw: binnen Lon-
den te keeren. Die verbitterde indiers
voegen 't Lager-huis / datze aan het
Opper een sineek-schrift inleberde: om
bolmachtigt te zijn / tot verdeeling van
alle bedieningen te land en zee: om de
Steden met toevoer en sterkte te stijben.
De oude dienaars / en Priesters soo
Fransche als Engelsche soude de Ko-
ningin benoodsaakt zijn te verlaten:
en de Koning by eeds verbonden /
noch in het burgerlyke noch in het
kerckelyke / met haar te raadsplegen. De
Bisschoppen en Roomsgefinde Adel
moesten uit de Landzaatelijke by-een-
komst geschopt. Weinig smaak bond het
Opper-

Opper-huis in de booz-stel / tot sulc een
 misnoegen der smeekelingen : datze / na
 gewoonte / haar 't graantw op den halz
 dreigden te schennen. Hier dooz ver-
 schikt / nemen onwillig 't versoekaan:
 om den Koning dooz twintig gebolmag-
 tigten booz te dragen. Wy te slaphartig/
 tot eigen nadeel / staat de boozslag toe in
 beraad houdende 't punt der uitsluiting
 van de Bisschoppen. Met die slaautwte
 slabbakte te gelijk de moed van bele. De-
 welke / nu booz siende het dreigende tref-
 fen des ongevals / sich na andere getwe-
 sten in een getwillig ballingschap : en de
 Opper-Rijx vergadering / verzwakt tot
 vijf en twintig leden / ten besten gaben.
 Maar booz 't bertrek der Koningin na
 Holland met haar dochter / verlooft aan
 Oranje; inwilligde Karel oock d'afschaf-
 fing der Bisschoppen: en verkondigt een
 streng plakkaat tegen 't Pausdom; niet
 sonder groote bergenoeving van den
 Rijx-raad. Doch die bedriegelijke sonne-
 schijn veranderde eerlang in een zwaar
 ontweer. De Koning te laat bezeffende
 sijn dwaalingen / begon nu te aarzelen;
 om den keur van vergeben ambten met
 toestemmen te bekrachtigen. Soo oebel
 wierd dit opgenomen : dat d'oorlogs-
 banier ter stond by de Rijx by-eenkomst
 opgestoken is : tot geen gemein onbe-
 noegen der Londensche Raad. Gelter
 het aangevangene werk greep stand:
 en het Lager-huis de koop-lieden by

*Het Opper-
 huis seer
 verzwakt*

*Karels
 kleinmoed-
 ighheid.*

Oorlog in
Engeland
aangevan-
gen.

Pennington
afgezet.

Smeeck-
fchrift van
Kent en
Somerfet.

Essex tot
Veldheer
gekoren,
brengt des
Koninx
zaaken tot
verloop.

den kop / die sich / nebens de Stad
Londen , met het selve gemoeit had-
den. Chang geraakten de zaaken t'ee-
nemaal op 't hollen: Carel beklad met
de laster van verandering der Gods-
dienst / van de Schotsche en Iersche
onrusten / verdedigt sich by openbaar
geschrift : niet sonder opset / om geweld
dooz geweld af te keeren. Hy ontbied
dan den adel op na York : en de Rijz-
vergadering uit Pennington uit Holland
t'huishwaard. Dese gelast sijn Ammi-
raalschap neder te leggen / gehoorzaam-
de : doch alleenlijk met bewilliging
des Koninx. Terwyl het Lager huis /
ondertusschen sich schzap sette ten oor-
log / leberde Kent een smeek-schzift in /
tot opschorting van alle bozdere handel
buiten Carels toestemmen. Het selfde
inschelijk by het Graaffschap Somers-
fertoonde : wierd immers soo weinig
aangenomen als het eerste. Onder de-
se haspelingen bozst het werck tot een
openbare krijg uit. Dooz Hull' wier-
den aldereerst de daggen ontbloot : bin-
nen Nottingham de standaard opge-
stoken : Barwijk en Nieuw-kasteel met
Koninglijke besetting gestijft. De Rijz-
vergadering had nu ook 't harnas aan-
gegeeft: en Essex 't bevelhebberschap ober
't voetvolk / en Bedford ober de Guitery
op-gedragen. Dese / niet sonder tegen-
scribbelingen des gebals en wederzijdig
plengen van burger-bloed / in verscheide
scher-

schermutselingen overwinnaars / bza-
 gen des Konink's zaken tot geen gering
 verloop. In echter meer berlaten van
 't geluck / dan van hem self / bekomme-
 de sich binnen Oxford met d'herstelling
 der krigs magt : welke of hardnekkig
 in 't tweede jaar om Plymouth neder-
 geslagen bleef / of wijs en zjds in ber-
 scheide sterkten en steden ; tot uittrek-
 king des oorlogs : dewyl de veldslagen
 met klein voordeel uitgevallen waren.
 Maar de Rijx Raad onderling gesplitst/
 verdoorg eindelyk. Maar vereeniging
 scheen te naauwer bevestigd in 't bonnis
 tegen de Hothams, Vader en Zoon :
 beide ten bijle gedoemt. Chang ver-
 scheen ook / na een drie jarige gebange-
 nis de laaste dag voor Wilhem Laud :
 bereedst tot de galg veroordeelt / om half
 lebendig gebierendeelt te worden. Zoo
 veel vermogt sijn waardige bediening van
 't Mantelbergsche Wards-Bisdom / en
 uitgeleefde grijsheit ; dat de sichtbaar-
 der straf met onthalsen gematigt is.
 Terwijl Londen vermaak schepte voor
 dit bloed-tooneel ; liep de toefleg van
 Prins Robbert op Abbingdon, van Gren-
 vil op Plymouth, van Goring op Port-
 mouth en Whitchurch te looz. En eben
 so de vrede-handel tot Uxbridge. Doch
 ten sp Waller Wymouth te hulp was
 gekomen / de Stad had sonder twijfel
 gekreukt. Onder dusdanige haspe-
 ling wierd de Koning Meester van ge-
 heel

De Ho-
thams

en Willem
Laud ont-
hoofte.

vrugteloos
oorlogs-
vonden.

en vrede-
handel.

Voor-
spoedige
voortgang
des Ko-
ninx.

Neemt
Leicester
in.

Sijn mis-
slag.

Veldslag
tot Na-
zeby.

heel Wallis : niet sonder hoop op ge-
lukkige vordering / door de verdeeld-
heid der vbandelijke Legers en Veld-
Heeren. Dese moed groeide te meer/
met de voozspoedige hangwaaging by
Terribridge tegen Fairfax. Maar hy/
in Essex plaats / tot het opperste be-
velhebberschap geboordert / wiesch die
schandblek eerlang met heerlijker zegen-
nen uit : 't geluk maakte hier toe slechts
voozbereiding by Ihip in een veldslag :
welke Prinz Robbert op hy na duifend
mannen stond/en 't verlies van Blechin-
ton. De Koning echter in 't landfchap
Leicester ingevoozt / bemagtigde de
hoofstiad / na mannelijke tegenweer/
ftoziender hand / 't befloeg Fairfax foo
niet vooz Oxford ; gedwongen op te
bzeken ; om de vordere indruk des ober-
winnaars te fchorten. Maar dese t'on-
kundig in het gebruik der zegen / verfag
geen ongefiene hang. Had hy fijn ge-
dachte heir d'ontbloote Landfchappen
East-Engeland en Nortfolk op den hals
gerukt/de twijfelachtige trouwe der on-
gewaapende inwoonders was buiten
twijfel tot hem omgezwenkt. Doch dien
het noodlod een onbermijdelijk gebaar
befchoozen heeft/wozd gemeenlyk in fijn
raad verbijfert.

Fairfax dan van Oxford na het afge-
toolde Leicester heen gefpat / greep den
Koning by Nazeby aa. De dag verfcheen
inniddels / op welke aan een veldslag
't ge-

't geheel belang der saken toebertrouwt
 is. Met schermutselingen wierd de strijt
 aangehangen; die terstond sich verheef
 door alle de slagordens. 't Doozhooft van
 's Koninx heit boymde de ruitery. In
 't tweede verband stonden de regemen-
 ten. Wyself/ Robbert en Maurits boerde
 den rechter vleugel / gestijft met 't pink
 van 't paarde volk aan: den linker
 Aschley. De soldaat aamende ter weder
 zijde d'oozlog ten oogen uit / sette soo
 binnig toe: dat geswind man tegen man/
 paard aan paard raakte. 't Vermengd
 geschreeuw der aan en nederballende
 sloegen de naaste heubelen met een pselij-
 ke galm wederom. En booz Waley deins-
 den nu de ruiters van Langdale, booz
 Cromwel de gantsche linker hoozn: en
 wederom aan d'ander zijde Ireton:
 swaarslij gequetst / booz den Koning.
 Robbert, onder d'eerste vermengt / joeg
 de voetslakende tot aan Nazeby ton-
 melinx op de blugt: enden besetting van
 de pakhaadje. Chans kreeg Skippon
 ook in de middelstroep door hem een
 schendige neep: Terwijl Cromwel tus-
 sen Aschleys gebrooken gelederen in-
 geboort / de Koninglijke linker vleugel
 deed verstuiwen. Nooit stond de zee-
 gen meer twijfelachtig / om party te
 kieser. In 't kort ebenwel verheerde de
 kans. Want de Koningsche te heet op
 buit / met ontsnoerder orde onder
 de leger-pakken belemmert / vergiften
 sich

's Koninx
 slagorde.

Sijn linker
 vleugel
 geslagen.
 Voor
 Prins Rob-
 bert ver-
 stuift de
 rechter
 hoorn van
 Fairfax.

De Koning
verliest de
Krag.

Vlucht na
Walles.

Fairfax
bemagtigt
veel Ste-
den.

Montrosse
laat de
Schotten.

sich inde tegenwoordige toestand. Fairfax versag sulx een voordeel niet: als de welcke/ te zamen gedruimt/ soo binnig de verstrooide aantaste; datze/ bereeds overwinnaars/ 't veld ruimden. 't Blaauwe Regiment rondom bestreden / hield echter stand: en de becht plaats booz een graf van eer in. Want te mets verswaakt / bleef dood/daar 't gebochten had. Carel gedurig in de booz-spits/ en meer berlaten van 't geluk en sijn leger / dan sich self/ bluchte ook eindelijk ober Richfield na Walles. Met die nederlaag sakte de moed der Koningsche: en 't land rondom her / uitgesonderd Walles; in de schoot van haar vanden.

't Roodbloed herbatte t'elkenz binniger slagen/ Goring tweemaal aangetast/ liet stijf twee duisend Man sitten by Langport. Dit zeeghaftig heir ruimt Fairfax de Steden Bridgewater, Scarborough, Pontefract, Bathon en Sherborn op den hals: alle met een ren van overwinning bemachtigt. Doch terwijl de Schotten booz Herford, onder Leven, sich af slooben/ spat de Koning uit Walles noordwaard aan; om sich met Montrosse te verboegen. Dese in verscheide schermutselingen afgemat / viel eindelijk soo binnig van sijn bergen af: dat hij duisend Schotten by Kistham, dooz een hinderlage/ in de loop bleven. Moed greep thans Karel: en / na de berobering van Huntingdon, geheel East-Engeland aan. Dooz Hart-

Hartford en Bedfordt geboort / niet sonder
 berwoede voetstappen / geraakt binnen
 Oxford. Maar eerlang keerde de kants.
 Na 't innemen van Bristol, schaambe
 sich niemand overwonnen te worden. Al-
 soo kreeg Fairfax de Sterkten Barclay en
 Devizes in zijn gewoud. Op Westcester
 stozinden Jonas en Louthian. De Koning
 tot ontset derwaards in aantogt / achter-
 haalde Poinze by Millersheath. Hier ber-
 hief sich de stryd: in welke Poinze d'ober-
 winning wegdoeg. 't Is nu met de
 Rijk-bergadering hoe langs hoe meer
 booz wind. Winton, Langford en 't slot
 Bazingham bemeeesterde Cromwel: Ti-
 verton en Monmouth de Gloucestersche
 Steeboogd Morgan. Dooz Jones kreeg
 Biron; dooz Roslitter Prinz Robert een
 schendige neep. Carel by beele berlaten/
 ontsnapte met d'oberblijffels van zijn
 berdeelde ruiters uit Newarke binnen Ox-
 ford. Alhier besig in d'herstelling der
 boozige afbreuken / sonder groote booz-
 gang / verlooz Latham, Skipton, Herford,
 Dardmouth, Belvoir, Cester de slag van
 Torrington onder Hopton tegen Fairfax,
 van Ashlei tegen Morgan, Excester en
 Barnstable. Gelijkelijk belegerde Ains-
 boroug de stad Wodstocke; Brereton,
 Lichfield; Morgan, Worcester, Waley,
 Bambury, Fleetwod en Ireton, Oxford.
 De Koning rondom benard / soekt met
 hooge aantuigingen t'elkehens den bze-
 de-handel aan te binden. Geen oogen

Poinze
 slaat den
 Koning.

Groote
 nederla-
 gen des
 selve.

Kome
 binnen Ox-
 ford:

En word
 aldaar be-
 rent:

had.

had de Kijr vergadering tot de Boorzlag.
Op dan te gemoed fiende een swaar be-
leg/Fairfax bereeds in aantogt uit 't ver-
heerde Wesien / neemt in onbekend ge-
waad de blucht na Newarke tot de Schot-
ten. In haar heit ontfangen / trekken
te rugge op Jork: doch omgekocht booz-
geld/ berlaten Engeland, en den Koning
in handen van Skippon.

d'Inlandsche boozlog scheen nu geein-
digt / wanneer een nieuwtw ontweerd uit-
bozt. De soldaat/dartel booz boozspoed/
floeg aan 't muiten: en/ op datter geen
rust soude sijn / beschuldigde de booz-
naamste. Commelinx geraakt alleg-
oerhoop. Booz den hollenden overlast
bergden sich veel in vreemde lande/ wel-
ker dapperheid self booz deswapenen en
troutwe tegen 't Gemeene-best bekend
was. De Staat van 't Engelsche en
Schottische rijk had nu negentien vre-
despunten op 't papier gebzagt. Aan Ca-
rel verboerd van Hollenby-huis en
Hampton-Court, en onder Hammont,
binnen Carisbrooke, op 't eiland Wicht
duflang bewaard/ was eindelijk vryheid
bergunt tot Nieuw-kasteel. Maar 't le-
ger/ Londen genaadert/ leberd' een ver-
toon schrijft aan de Kijr-vergadering/tot
afbrek der vrede-handel. Dit onbeant-
woord / wierd met sulck een waakgierig
misnoegen opgebat; dat de Koning in een
berachte hechtenis op de sterke Horst
gevangen geset; Londen ingenomen /

en

Vlucht in
onbekend
gewaad
na de
Schotten:
word van
haar over-
gegeven.
Groote
onrusten
in Eng-
land.

Vrede-
handel
met den
Koning.

word af-
gebroken:
en Londen
ingeno-
men.

en de welnemende leden / die booz dit
ontweder uit den Raad niet geweken wa-
ren / verzekert zijn. 't Recht en billijk
thans onder de voet getreden / heeft in
twijfel gelaten / of ooit flimmer eenw sal
volgen / dan of dese d'opgehoopte boos-
heid van alle eunwen te gelijk ingeswol-
gen heeft.

Carel van is uit Horst na Windsor: en
van daar booz den nieuwe buurschaar
binnen Londen gebracht. De rooysitter
in de Rychbank deed 't woord. d'Engel-
sche Gemeente seide hy / en dese vergade-
ring, daar gy tegenwoordig gedaagt zijt,
heeft een levendig gevoelen van d'onheil-
len, met welke eenige tijd herwaards dit
arme volk is gellingent. *Karel Stuart*, u
word te last geleid 't plengen van so veel
onnoosel bloed. Indien de beschuldiging
uitvlucht lijd, gy kond antwoorden. On-
der de hoofsche instukken wierd hem
boorgelesen. Verrader, Moordenaar,
Dwingeland en openbare Vyand des ge-
meene best. gy hebt d'Iersche en Engel-
sche bloed-baaden aangerecht: de wape-
nen tegen de Rixx-vergadering opgevat:
u soon en andere tot d'oorlog gevol-
magtigt; om op 't uiterste verderf der
vryheid eigen gesagh te grondvesten. Op
het toefnauwen der schand-namen grins-
lachte de Koning. Hy stond niet voor een
wettige vuurschaar: en diefhalven niet dood ver-
sonder reden wederhoorig om t'ant-
woorden. Na een vierdaagsche pleit /
wierd

Rechts-
vordering
tegen den
Koning.

Word ten
oordeels.

wierd 't slotbannijs gemaakt : en Carel
terwijl gedoemt : onaangefien de hooge
aantuigingen der Schotten en 't verfoek
van de Staatfche Gefanten / tot opfchot-
ting der Rechtsvoezdering.

De dattigfte des Louwmaands van
't jaar fectien hondert negen en beertig
verfcheen in middels. Wanneer de Kro-
ning / tuffen de bloeken der gemeente /
booz Whithal op een fchabot / omringt
met boetvolk en ruiters / gebzagt / fijn oos-
gen Hemelwaard opflog / benedē van ie-
der dwars aangefiē. 'k Sal feid hy / Thom-
lifon, weinig gehoor vinden: en daarom
tot u fpreken. 't Stilswijgen ftrekte lichte-
lijk voor fchuld-erkennen by vele. Hy is
getuige, die my rekenschap fal afvorderē;
dat ik d'eerfte de Wapenen tegen de Rix-
vergadering niet heb aangegort: noch oit
voorgenomen haar voor-rechten te ver-
minderē. Quade aanftokers zijn ter we-
derzijde werktuigen geweest van foo veel
onheilen. 't Was te fwak geloovig byal-
dien ik alhier niet verftond de billijkheid
van Gods oordeelen: als dewelke fomwijl
rechtvaardigheid pleegt door een on-
rechtvaardig vonnis. 't Gewijs tegen Straf-
ford is nu mijn ftraf. Ik begeere niet te
weten, wie d'oorfakē van mijn dood zijn.
God weet het, en wil 't haar vergeven. De
weg, dieze inftaan, is de rechte niet. Nim-
mer duurt geweldige heerfchappy lang.
Wat zegen verwachten zy doch: door
welke God het fijne onthouden werd en
den

zijn laafte
reden op
e fchavor.

den Koning? Tot het eerste is nodig een Kerken-zaameling: van het ander konne de Wetten onderrichting doen. De vryheid der Onderdaanen, die ik altijd betracht heb, bestaat niet sonder een heilsame regeering en rechten, tot verzeekering van levē en goed. Had ik ingewilligt d'onbepaalde wille van een Leger, ik betrad dese plaats niet. Doch mijn bloed worde haar niet toegerekend. **Dooz** Juxta na sijn geloof ondersogt. Ik sterf, spzakh/ als een oprecht Christe, volgens d'herformde Gods-dienst, openbaar in Engeland gepleegt. 'k Heb een gerechtige zaak en eē barmhertige God. **Endelijh** nederknielende wierd dooz eē vermomde Beul onthooft / va een 24 jaarige Heerschappij: en nebens Henrik d'achte begraven.

De draad van soo ongehoorde verhandeling aangehecht / moer afgesponnen. In Lente maand van word een plakkaat afgelesen / en aan ieder dooz dē ozuk gemeen gemaakt tegen Carel en Jacob Stuard; beide geoordeelt / met nakomelingen en maagschap versterken van alle recht tot d'Engelsche en Iersche kroon. Die sich t'eeniger tijd bemoside / dooz raad of daad met haar herstelling / soude schuldig sijn aan hoog verraad. **De** byzheid des volx / gegrondbest op de tegenwoordige heerschappij / houde voortaan geen onbepaalde magt van een Koning bulden. **En** / om vooz te komen de laster over haar handel / gaf de Nieuwe Raad een

sijn dood
en begra-
fenis.

Carel en
Jacobi
Stuart by
plakkaat
ontferst.

Verklaa-
ring der
Nieuwe
Raad in
Engeland,

een

*Hamilton ,
Holland en
Kapel ont-
halft.*

een verklaringe uit/ tot rechtvaardiging aan de verandering der Regeering in een byge staat; en naderhand ook redenen van d'afgebrooke byde met Carel op Wicht. Ondertussen verscheen de laatste dag vooz Hamilton , Holland en Capel; na hooge aantuigingen van onschuld en openbaare belijdenis des gesuiverden Gods-dienst/ onthalt.

*Cromwels
overwin-
ningen in
Ierland.*

De nieuwe Regeering in Engeland had nu de handen ruim/ om d' Iersche muitelingen te temmen. Cromwel derwaards overgescheept maakt geswind sulke red-dering in de verloopen zaken: dat de byand uit 't held/ verscheide Steden en Sterkten versloof. Met een ren van ze-geen wierden Tredah , Tiim , Dundalke , Carlingfort , Newry , Belfast , Colraine , Waxfort Rosse Duncannon bemachtigt. Mouro op de been gestapt / om Carik-fergus t'ontfetten / liet de helft van zijn heir in de loop; sonder byucht vooz de belegerde.

*Schotten
soeken
Karel tot
Koning.*

Binnen Sant-Iohnson bekommerde sich inmiddels de Raad der Schottse Staten met Koninkzaken. Vooz sijn welstand was nu bereeds in alle kerken gebeden: en een leger op de grenzen geleid; tot schorzing van alle byandlyke indruk. Doch onaangesien dese gunstige toefstel / wierden de Schotten onderling verdeelt / en de gunstelingen van Carel de tweede na 't eiland Orkney getwaken/ vooz wederspanningen verklaart. De Ro-

hij sing ondertussen sloegh sich neder op
Iarica : de handen aan alle Engelsche
zeilen. Met aanbod van billijcke booz-
waarden wierdt Liberton uyt Eden-
burg derwaarts na hem afgebaardigt.
d'Onkundighejdt des wapen-handels
en onderling wantroutwen bzagt de za-
ken der Ieren hoe langh hoe meer in
verloop. Gerlangh dan verloozenze
Bandebrigde, Baltimore, Castelhaven,
Krookhaven, Timlach, Corbery, Ibaw-
ne, Baryroe en Kynalmakey. 't Ghe-
luckte Prins Robbert beter : als de-
welke op de Spaansche zee veel prijzen
kreeg ; en verlof van de Portugaalsche
Koning / om den roof in zijn Rijck tot
geld te maken. En hy onthieldt sich nu
binnen Lissebon : wanneer Blaak in de
rpl de stroom Tayo slopte. Anniddels
bzagten de Schottsche gebolmatigden
tot Breda 't werk soo verre met Carel de
tweede : dat hy niet alleen booz Koning
van Schotland, maer oock Engeland en
Ierlandt binnen Edenburg uytgeroepen
is : lichtelijck dooz een wet van bergel-
ding sich aenmatigende recht op d'En-
gelsche kroon / terwijl een slaggh booz
Withal den Schot en Ier van kroon be-
rooft had. Onder Lesley en Straughan
lag bereeds een leger te veldt tegen alle
buptenlandtsche indruk.

Binnen Londen wierden de koning-
lijke goederen aengeslagen : en / tot een
nieuw

Verloop
der Ier-
sche za-
ken,

Zeeroo-
very van
Prins
Robert,

Karel
voor Ko-
ning uit-
geroe-
pen.

Neder-
laag van
Montroffe.

Wort ge-
vangen
en ghe-
doodt.

Carel
komt in
Schot-
landt.

Neder-
laag der
Schot-
ten.

nieuw Kiechthof/ negen en sestig / meest
uyt de Krijgs-raad/ verkoozen. Op de
Schottische eylanden en 't noorder ge-
bergte sat Montroffe inschelijk niet stil.
Cemets dieper naa Edenburg in-ge-
boort/ wierd so aangetast: dat de boor-
tocht / onder Hurry, in de loop bleef.
Niet verslaauwt door die neep daagt
Lesley, moediger dan gelukkig/ boor de
kling: Want/ na een harde tegenweer/
afgeinat/ geraakt aen 't voetslaken: en/
die dagen verborren in een poel / eyn-
delijk gebangen. 't Doodt-bonnis te-
gen hem gebelt / wierdt eerlang uytge-
boert. Spottelijk op een berheben wa-
gen door Edenburg na de galg gebragt/
berachte so onkreukbaar die smaad als
de doodt self. Doch terwijl Cromwel
uyt Ierlandt zeeghaftigh t'huyward
keert: ontsnapt Carel de tweede, niet
sonder 't uiterste gebaar/ van Terheyde
afgeschcept in Schottlandt. Geen ghe-
menne swarigheden berkeerden haast
den bedrieghlijken oogenblich der ghe-
lukkighe intrede. Want d' Engelsche,
uyt overslagh van naakend' ongebal/
rukken/ belepdt by Cromwel, om in de
boor-baad te zijn / met sesten duysend
man den Schotten op 't lijf. Moediger
door d' Inlandsche onrusten onder
de Wyanden (dewyl beele Carel boor
Roomsgesint verdacht hielden niet son-
der diepe verwijderingh) setten so bin-
nigh

nigh toe: dat bystien duysend Wapen- Lieth en
nen/ drie duysent gebangenen/ dertig Eden-
beldstukken/ twee honderd en tien baa- borg in-
nen en standaarden in haar handen ber- geno-
bielen. d'Oberwinnaars kregen hoe men.
langs hoe meer den slagboeg mede: en/
met de selve ren der zegen/ Lieth, Eden-
borg en na klepne tegenstand ook haar
sterk Slot in.

Schottland aldus afgefoolt/ had ech- Karel ge-
ter moedt; om Carel in d' Abdij van kroont.
Schoonen tot Koningh in te hulden: Engelant
terwijl't Vereenighde Nederland, dooz voor een
Ioachimi, Spanje dooz Alonzo Carde- vrye ge-
nax, Engeland dooz een byze Gemeyn- meine-
best erkenden. En alhier wierden nu best er-
kent,
ober al 's Konincs wapenen met die van
de Rijk-bergaderingh verwisselt: als
upt Lankaster, Nordwich en Wallis een
t'zamenzweering outijdig uptbozst tot
berderf der metplechtige. En boozwaer
ten byze gesmooyt was in haar gebooz-
te/ hacchelijk had een rijper wasdom/
krachten verzaamt booz heebige be-
wegingen. Onder dese haspelingen ko-
men twee Engelsche Ghesanten Ihon
Richtbanck en Walter Striklandt in 's
Gravenhage. Dooz de bergadering der
algemeenne Staten deed Richtbank een
lange reden/ aanbiedende naauwe ver-
bintenis tussen beyde de Gemeynne-be-
sten ter wederbyde. Seben gebolmag-
tigden upt het Lichaam bande Staten
h 2 bzaghten

Engel-
sche Ge-
santen in
's Graven
hage,

Onder-
hande-
ling met
Portugal
afgebro-
ken.

bzaghten d'onderhandeling byn berre.
Doch d'Engelsche t'hups ontboden/
bzaken 't werk plotselyk af. Immerg
foo weynig verriichte de Portugaalsche
Gesant binnen Londen: met welke de
Kijr-raadt aldaar tot geen Dzedever-
staen wilde; boo: de herstelling der scha-
de by Dzing Robbert gheleden / en ver-
goeding van d'onkosten der Vloot on-
der Blake boo: de Taio.

Aanflag
op Iarn-
sey mis-
lukt.

Inmiddels berzekerden sich d'En-
gelsche / ghestijft doo: Tromp, van de
roof-nesten de Sorlings. Harrisons aan-
slag op Iarnsey besloegh nergens na foo
wel. Zijn volk ten storm gebarndigt/
wierdt doo: Karels besettingh alsoo ge-
haabent: dat de boo:baarigste van de
wal astuymelden / d'andere ten doel des
geschuts ghestelt / uyt de booten in zee
ploften.

Tot uytbinding der krijgs-onkosten
wierden nu de Koninglijke Goederen
en verbeurde Landeryen van alle uyt-
ghetwekene Heeren aangheslagen: niet
sonder groote verwyderingh van beele.

Eed-ge-
span bin-
nen Lon-
den.

De Predikant Love vermenghden
sich onder d'eed-gespannene: dewelcke/
doo: Carel berkhuntschapt / op sijn intogt
in Engeland te boo:schijn soudens spzin-
gen. Maar 't beraadt ontdeckt / hielp
de schuldige aan kant.

Crom-
welsover
winnin-

Cromwel ondertusschen meer belet
doo: de Schottische berghen en blind-
klippige

klippige stroomen dan byanden/maakt ningen
 sich Meester van 't stercke Enlandt tegen de
 Brunt en Sant Iohncton, by Souther- Schotten
 landt, na een anderhalbe daagsche bele-
 geringh / overgegeven. Mangemoedigt
 dooz de gelukkige heldtslag onder Ne-
 sterton : (in welke Huntley, van d'op-
 perste Lambert aangetast/ stijf duisendt
 Ruiters / drie duisendt Wapen-rustin-
 gen en vijftigh baanen in de loop liet /)
 berspreid sich ober 't Graaffschap Fife.
 Carel, dooz Bukkingams aanraden/ na Karel
 Sterlingh gherukt / set 't Doozden den trekt En-
 oberwinnaars open / en met vijf en gelant in
 twintig duisend Man/van welke op de
 Schottische grenzen eenige afdoopen/
 Engeland in. Hy had nu bereeds den
 bodem van Lancaster onder de voet; in
 meening om / langs Worcheester ober
 de Severne, den weg na Londen t'ope-
 nen. Met kleine verrichtingh liet hy
 ober al een algemeine vergiffenis af-
 kundigen/en den trommel roeren. Bin-
 nen Londen sat de Rijk-Vergadering
 niet stil. Sy verklaarde dan Karel schul-
 dig aan hoog verraad : Stijfde West-
 munster, Soutwark en Tour: en lichte
 geswind beertien duisend krijgsmach-
 ten. Monk in Schottland gelaten / be-
 magtigde eerlangh Sterling, en boozt
 alle Sterkten van dit Koninkrijk: ter-
 wijl Kromwel aan Harrison vier duisend
 Ruiters overset/ om de Koningse op te
 houden.

Worche-
fier inge-
nomen.

Derby
en Mas-
sey gesla-
gen.

Veltlag
tuffchen
Crom-
wel en
Karel.

houden. Maar sp'bermeesterende War-
rington, rukken hem soo fel op 't lijf :
Dat zijn Paarde-bolck na Knotfortf-
heat verstoof. Dooz Schrewsbury stie-
tenze 't hoofd: Gelukkigiger boozt-ge-
spat nae Worchester: welchers Bur-
gerp de besettelinghen verdreef / en de
Doozten booz Karel opende. Hy inge-
laten liet terstond de Stad versterken
en rontom nieuwe werken afsteken. Het
Leger afgemat ruste hier van den ver-
haasten togt: Als Cromwel gestijft met
nieuwe Benden / te moediger toefette :
nadien Lilburn in Lancaster Derby en
Massey; gelaten om volck te werben en
den weg ten noozden op te houden / te
eenemaal in de blucht had geslagen. Ka-
rel niet weinigh in de klem / bebindt
sich eindelijk tot een kauswaaging be-
noodsaakt. Met Fleadwoods rechter
bleugel ging de strijd aan. Dooz de brug
ober de Severne wierd zijn sinker hoozu
lang staande gehouden. Doch de kro-
ningsche eindelijk verzwakt deinsden
na 't gros des Legers. Chans gelijke-
lijk indzingende / dwongen 't boetvolck
beslommerder ozde te wijken. Val ston-
den de Benden om Cromwel tegen dese
indruk: terwyl andere Ridderlijk den
berg op klaverden / daar Karels veld-
stukken met een jacht van kogels een
sichtbaare Moord wijd en zijds in 't
veit verspreiden. Dese afhandig ghe-
maakt/

maakt / wierden geswind omgekeert/ Sijn ne-
derlaag.
 en t'elkens op de koningsche geloft.
 De kans begon nu met haar te verkeer-
 ren. Aldereerst dan blucht de Finiterp/
 binnig ingebolgt dooz d'Oberste Lam-
 bert. 't Doetvolk aldus ontzeemwt/
 sag ook om een goet heen komen. En
 Worchester schoot nu weinigh moedt
 ober. Den selven avond kreeg d'Ober-
 winnaar de Stad in: asgefoolt niet son-
 der wreedheid den gantschen nacht/ tot
 waak booz 't lichtbaardig in-nemen
 des Konincs: Den welken de neder-
 laag te staan quam op seben duisend ge-
 bangene en vijf duisend dooden. Doch
 hy twee dagen met Wilmot in een oude
 holle Boom versteken / spoeit dooz
 Bos en Wildernis naa 't Graasschap
 Lancaster. Aldaar geherbergt van vrou-
 Laude, verwisselt sijn huijn hair met
 een roode parruik: En swerft een ge-
 ruime tijd gints en weder in Engeland.
 Om de naautwe opsicht op de reisigers/
 niet derbende van Bristel afsteken / ver-
 kleed sich als een Edele Juffrouw / en
 trekt na Londen. Hier drie weken
 bertoebende / bestond self de zaal tot
 Westmunster, vergader-plaats der Rijx-
 raad / te besichtigen. Eindelijk naa
 Havre zepl gaende / wierd dooz den
 Schipper bekend. Desen / uit bree-
 van straf/ wederhoozig af te baren/ber-
 sprach Wilmot met geldt en schoone
 beloften/

Hy ver-
 bergt sig
 in een
 boom.

Geraakt
 wonder-
 lijk uit
 Eng-
 lant.

beloften/in dier boegen: dat hy 't anker
lichte. Carel op den Franschen bodem
gelant / begeeft sich na Parijs.

Plakkaat
des Rijk-
Raad.

Derby
onthalt.

d'Eilan-
denMan.

En Iarn-
sey be-
magtigt.

Neder-
landsche
Gesan-
ten bin-
nenLon-
den.

Met die zegen kreeg de Rijk-Ver-
gadering de handen ruim. Tot hant-
haaving van den handel ter Zee / wierd
't in en uitvoeren van eenighe waaren/
anders als met Engelsche zeilen / op
berbeurte der Schepen en Goederen/
by openbaare plakkaat verboden. On-
der dese Wet waren echter niet verbou-
den de koopmanschappen / welke in
een Landschap vallen. Maar Derby
binnen Chester gebangen / onaengesien
't ootmoedig versoek om vergiffenis en
den hoogen Ouderdom / sagh sich in't
kozt van het leven / en sijn kinderen van
Erfdom berooft. Want Dunkelfield
uit Leverpoole met drie duisend boet-
knechten en twee hondert Ruiters nae
Man obergescheept / kreeg / sonder de
minste tegenweer / 't gantsche Eiland/
en te gelijk d'ontwinnelijke sterkte Peol
in sijn gewoud. Naa een swaar beleg
kreukte ook eindelijk Jarnsey. De be-
setting van 't slot is aan Sant Malo op-
geset. Die boozspoed scheen den grond-
slag te leggen tot moedwillige berwij-
dering tusschen Engeland en 't Veree-
nigde Nederland. Cats, Schaap, en van
der Perre binnen Londen in Onderhan-
deling met de Gebolmagtigden van de
Rijk-Raad / beoogden haast 't doelwit
der

der selve. 't Bewijs wierd naderhand noch blijkelyker: wanneer by brieven van wederneming alle Zee-schuijmers bolmagt kregen om 't Nederlandsche baartuig aan te slaan. De gelegendhepd der Habens was soo boozdeelig: dat de gelukkige roberijen dagelyk meer en meer aan namen. Holland, te soet buiten twijfel op rust / sag haar verarming bereeds te gemoed: t'elkens beriswacht dooz byandlijcke aanransingen in 't midden der Vrede. Die by tijds de tanden toonde / na een billijcke wet van gelijcke vergelding / booznamentlijck als een laffe sachtsinnighepd de krachten des eene bermindert en den moed en mogendhepd van d'ander tot onzage-lijker last doet aengroepen / schijnt boozwaar geen berstand t'ontbreken. Daar d'oberlast te swaar balt / om uit te harden / worden de wapenen te traag gescherpt. Een wederparty / stout dooz d'uitstel des tegenweers / sietmen hoe eer hoe lieber onder d'oogen. Wyboed sich met een ydele hoop / die rust van hem verwacht / aan welcke uit onrust groote boozdeelen toekomen. Hoe boozbedachtelyk d'Engelsche op de Nederlanders 't gemunt hadden / bleek aan de Barbados. Twintig Schepen tusschen de sloten in de Haven om verbersing ingelopen / wierden te lichtcr overrompelt: de wiyl de booznaamste Bevelhebbers

Holland-
se sche-
pen by d'
Engelse
aenge-
haalt.

Sachtsin-
nige uit-
stel som-
tijds ge-
heel scha-
delijk.

Twintig
Schepen
aen de
Barbados
overval-
len.

berg onder schijn van Vriendtschap / op 't Eiland te gast waren genodight. By Slothonnig der Engelsche Raad was nu vast gestelt / behalven vijf en dertig by-beleiders / haar gewoonlijke Vloot tot hondert en twintig zeilen te sterken.

Omtrent de boozbereiding van dese toe-rustingh / vertoonde sich een wonderlijk ghesicht / 's morgens ten negen uuren / by helder Sonne-schijn / acht mijlen buiten de Maas, by 't witte water. Ik soude die vertelling schroomachtiger hier inlassen; ten zy getrouwe Schrijvers dooz bewijs van diergelijke boozballen ten minsten 't tegenwoozdige gebeurlijk gestelt hadden; om niet lichtelik de waarheid t'eenmael te ber-

Wonder-
lijk ge-
zicht in
de lucht.

werpen. Te meer alsoo de sichtbaare getuigen Ewoud Adriaenzoon Drouwer, Sebastiaan Dirkzoon, en Godevaar Sebastiaanzoon booz het Gericht van Maaflands-fluis het selbe bewaartuight hebben. Een mans hoogte dan boven d'aard-himmen vertoonden haar in't Noozd-oosten Doetknechten en Ruuters: welke haast berdwennen / plaats maakten booz een Vloot tegen de klare lucht aan. Een groot Schip met Oranje Vlaggen / verlooz sijn stengh: Doch was in 't kort weder klaar. Ut den Zuid-oosten quamen andere zeilen tegen d'eerste aan: die onder malhandel vermengt / 't gesigt dooz dikke dampen

pen verbijsterden. Drie uren duurde 't ghebecht: op 't welk een Leeuw uit den Noorden gestaadig loerde. Doch 't zy dit Gesicht-spoek in de lucht te sien is geweest / het zy 't verdichtscelen zijn geweest van logenachtige monden / het zy dwase inbeeldingen van blotte herzen; altijd den handel begon byhang op sulck een draf te schokken.

Om dan ten Dozlogh te gewinnen/ wierd een aanbangh gemaakt met de Fransche Cerneufsbaarders: sonder waarschouwen alle onboozsiens overballen. Van Bristol set Georgh Ascue ook met dertig Schepen na de Barbados: en aldaer twee duisent man te lant. Willougby, die eigendom aan 't Cilant sich aangematigt had/ rondom benard; berdzagt op billijke boozwaarden. De handel der Hollandse Afgesanten verachterde hoe laugs hoe meer met d'Engelsche. De byieven der wederneming op de naam van Anna Paulet, om een geschil van twintig duisent gulden/ bleven in bolle kracht: niet tegenstaande de beelboudige berrooningen van sulck een onredelijk werk. Dewyl de berkozte party / volgens ordze van alle volkeren/ noch herfsiening des gewijsde/ noch herstellingh der goederen boozgeslagen had. Dooz weinige penninge/ daar Paulet dooz een rechtbaardig bonnis van bersteken is/ waren bereeds veel tonnen

Fransche overval-
len.

Ascue
versekert
sich van
de Barba-
dos.

Onge-
regelde
handel
der En-
gelsche.

Onrecht-
vaardige
handel
der En-
gelsche.

Hollant-
se sche-
pen ge-
rooft.

Verbod
der alge-
meine
Staten.

Toeru-
king in
Engelant

gouds gerooft/staande d'Onderhande-
ling. Maar de geweld-schziften ein-
delijk intrekkende / gaben terstond we-
derom andere op Fransche en Spaan-
sche Waaren / tot bekommering der
Nederlandsche scheepvaart. d'Algemei-
ne Staten d'onheilen dagelijx meer en
meer te gemoed siende / kundigden een
verbod af/ van inhoud: Sy waaren ge-
sint eerst daags anderhalf honderd ooz-
log-schepen in zee te brengen / boven 't
gewoonlijk getal. Belasten dieshalven/
om booz te komen de Roerpen der
baatsoekende/ alle Kloopbaarders/ uit-
gesondert die tot verboering der Ossen
en kleine Disscherp gebzuikt worden/
geen anker te lichten / booz den eersten
des Gras-maands / op verbeurte van
Schip en Goed.

Dese toerusting aan alle Bondgeno-
ten bekend ghemaakt / was nergens
qualijk op ghebat / als by d'Engelsche:
Oewelke dagelijx trotser booz de be-
groetingen der Gesanten uit Spanjen,
Italien. Denemerken en d'Hanzesteden,
sich nu schzap setten tot den Oozlog.
Met dat insicht wierd een slotbonnis
beraamt / om den Land-zaat by wil of
weerwil na de Vloten te persen. Aan
't roer der Schottsche Staat saten vier
Engelsche Gebolmagtigden/ van wel-
ke dagelijx de Gemeente meer en meer
berwijderde. 't Vereenigde Nederland
inmid-

inmiddels ontbood haar Bootsgesellen / in dienst van andere Dorsten / te huiswaard / op verbeurte van Lijf / Goed en eeuwige Ballingschap / binnen drie Maanden weder te keeren. Tot Amsterdam wierd omghefien na vijftig Dorlogs-schepen. De Bestierders ober d'uitrusting. Ioan Bikker, Iacob Antonis zoon van Stralen, Gerard Smit, Wilhem van Borsalen, Nicolaus Rokus zoon van de Cappelle en Hector Pieters zoon namen 't volk aan op 't West-Indische Huis / met een ongemeene toebloeping.

Der Nederlanders binnen Amsterdam; Volk aldaar aangenomen.

Het liet sich nu ten bollen aansien na een felle Water-strijd. Holland boozag haar Zee-kusten door nieuwtwe Sterkten en Soldaten. Vlissingen, Middelburg, Veere en Zierikzee stijfden inscheijde de Wallen en Dijken met Krijgsmagt. Onder dit woelen saten d'Engelsche niet stil: Tot verzekering der Havenen / en insonderheid Londen en Kent, by een gerukt. Men herbozmd ook nu de Vergadering der Ammiraliteit: By welkers slotbonnis terstond op alle koopvaarders beslag is gedaan om de kloekste ten Dorlog toe te stellen / en de kleinste op te leggen. Dese toerustinghen bozderden te meer: dewijl de Roerberpen dagelijc ghelukkig afstiepen / Want d'Engelsche op d'Hollandsche koopvaarders-schepen uitgeballen/

Holland en Zee-land gesterkt.

Nieuwe Ammiraliteit in Engeland.

Veel
Schepen
aldaar in
gebragt.

Uitschrij-
ving der
Holland-
se Vloot
voor
Scheve-
ling.

Tromp
onder
Enge-
land.
Soekt se-
ven
Straats-
vaarders
te veili-
gen.

ballen/ sleepten ruim dertig weg. De
By-beleiders vander Meer en Kerkho-
ven geraakten in de grond: de Leeuw
seer beschadigt binnen.

't Was nu de tijd booz 't Vereenig-
de Nederland, om uit d'ooogen te sien.
Tot beveiligung dan der Oceaan qua-
men tegen Bloeimaand vijfen negen-
tig zeilen booz Schevelingen ten Anker.

Langs de Vlaamsche Kusten krui-
sten acht en twintig Fregatten uit Do-
veren: Terwijl Tromp sterbende on-
trend de Maas, Wielingen, Oostende en
Nieupoort, eindelijk dooz een storm bes-
lopen / genoodsaakt wierd onder Sout-
lands Hoofd te setten. Dooz Ioan Tyl-
zoon en Pieter Allarts deed hy terstond
aan den Bevelhebber Bourn, op de ree-
de van Duins, de weet: hoe sijn orde
slecht s strekte/om't Nederlandse baar-
tuig te bebjiden. By't ruig weder de
Engelsche Kusten genadert / soude na
weinig bedaaren op Vrankrijk ober ste-
ken. En nu bereeds onder Calis Klif ge-
deinst / ontmoet de Hopmannen van
Sanen en Huyrluyt, By-beleiders van
seben Schepen / herwaards in aantogt
uit de Middellandsche Zee / geschat op
vijftig tonnen Gouds. By Goud-start
aangeranst dooz drie Engelsche Fregat-
ten/ ober 't strijken der blagge / hadden
't geset onder Fiverley: werwaards ruim
beertien kloeke zeilen van onder En-
geland

geland affackten. 't Stond te beduch-
ten / dat sulc een rijke Vloot licht in
hapering en haar handen mogte gera-
ken. Tromp van die gebaarlijke toe-
stand verkundschapt / wend terstond
drie en dertig stebens derwaarts. Dooz
Doveren verballen onder vijftien kloe-
ke zeilen / (beleid by Robbert Blaak, in-
gebolgt van twaalf andere uit Duins.
aangeboerd dooz Bebelhebber Bourn)
sogt met ingenomen schober-zeil / dicht
opgegepde Fok en Mars-zeilen ter hal-
ber stengh gestreken / den naderenden
Ammiraal te pzeppen. Doch dese / nu
binnē schoots / loste dzy reisen agter een
met scherp. Tromp lang genoeg gezart /
(te meer alsoo hy bereeds berscheide ge-
quetsten had) dzyft Blaak een kogel toe/
booz bedachtelyk berre mis. Soo oebel
nam dit d'Engelsche Zee-boogd / dat
hy gestwind de geheele laag geeft. Doch
met gelijke munt betaalt / gaat 't ge-
becht aan. Bourn boozde van achter te-
gen de Hollandsche Vloot in. De strijd
ten half byben heebig angehecht / wierd
omtrend negen uren meer gescheiden
dooz de duisternis / dan verzaadiging
der bitterheid. d'Ammiraals ter we-
derzijde wierpen 't thans op de ly: Om
ieder sijn Vloot te vergaderen. De Ne-
derlantsche buurde den ganschen nacht:
En sagh in d'uchtend-stond d'Engel-
sche beneden windt nae Doveren zepl
maaken.

Wordt
door
Blaak al-
dereerst
viandlijk
aange-
tast.
Eerste
Zeeslagh
tussen de
Hollan-
ders en
Engel-
sche.

Tuine- maaken. Tuinemans en Sipke Fopkes
mans en uit d'achtertocht afgesneden / handen
Sipke sich eindelijk / na een langduurige te-
Fokkes ghen- weer / overgegeven. Doch Fokkes
gheno- schip masteloos en byster dooz-nagelt/
men. was by d'oberwinnaars geplondert / en

Blaak ten. Blaak, buiten and're niet misghe-
seer be- deelt / dooz sebentig groote schoten in
schadigd. Hol en Masten; al 't Wand/Zeylen en

Takelen ontstucken/en de heele Vloot
dapper beschadigt/ deed hem gheboelen
geen geringe neep: Hy onbequaem dan
tot zeylen / wierdt met groote moeite in
Duins gesleept. Ten waer dan Tromp
met tegenlast en Gods belieste/ binnen
de Palen van hoogh gedzongen/tegen-
weer was wederhouden; de Engelsche
mogendheidt scheen op Zee genoegh-
saem oberrompelt en ramp overkomen.

Zijn Blaak zond in 't Ketzen de dooden / en
Schipper daer onder sijn Schipper / en ander
en andre boozname personen/ die onder Tente
dood. met zwart Laken bekleed te land ghe-
boerd/ een Bzief van beklag afgebeer-
digd na Londen, doch in 't verhaal van
berininkte Lijcken 't getal zeer sober.

Van dit toebal herwittighde ooch
Tromp d'Algemeyne Staten/ als ook
haar Ghesanten binnen Londen. De
bzief aan dese/verbzeemde te lichter; de-
twijl zo/ overmits de dompige lucht/ uit
de Stadt na Chelsey getweken waren.
't Engel-

Eerste Zee-gevecht, tussen den Adm. Tromp. en den engels. adm. Blaak.
op den 29 may 1652.

177

't Engelsche graauw ondertusschen/ in
welkers ooren 't gerucht der zee-slag
nu uitgedijt was/ rukte derwaards/ om
haar moed aan d' Hollandsche Gebol-
magtigden te hoelen. En ten 30 by tijds
een lijfwagt de toegangen na de verblijf
plaats der selbe verzekert had / die dag
sag 't recht der volkeren / dooz een ver-
bloecte schennis van geheiligde / ver-
brooken. De Land-zaaten ten platten
lande in Kent en Suffex ontstelden sich
in dier boegen over den tegenwoozdige
toestand: dat beele bekommert booz een
brandlijke indruk/ na gesterkte plaatsen
verhuisden. Cromwel, om dooz eigen te-
genwoozdighejd de verslagenen op te
richten/ schikt sich na Doveren, en bin-
nen die plaats / als oock Gravesand,
Greenwits en Sandwits nieuwe besette-
lingen. 't Gantsche werk scheen nu te
hangen aen 't recht bescheid na d'aan-
banger der Opandschap. d' Hopmannen
Brandley en Denis Bont by Cromwel
ondersocht/getuigden: dat Tromp, na
afwachten van drie schooten / bod van
tegenweer deed. De ghevangne Tuine-
mans inschelijx gebozdert tot meldingh
der waarheid/ bekende den Hollandsche
Zee-booghd ghetrotst te zijn dooz drie-
maal los branden; en terstond oock een
geheele laag/ eer hy uyt metaale buisen/
op ghelijcke toon / antwoorde: Dooz
Pleymuiden ransden d' Hopmannen

Oprore
tegen
d' Hol-
landsche
Gesantē.

Groote
vreesē in
Kent en
Suffex.

Cromwel
na de
zee-ha-
venen.

Getuige-
nissen
tegen
Blaak
over
d' eerste
vyand-
schap.

Engel-
sche
afgesla-
gen.

Long,

Brief van
Blaak an
Tromp.

Long, Chapman en Reynolds, drie by-
beleiders van een Vloot uit Genua en
Livorno aan / om 't strijken der Vlag.
Doch raauwvelph bejeegend / wenden
af. Tromp inmiddels klutste zijn Schip
onder Bolonje; terwijl / op 't berfoech
van Tuinemans ontsaaking / hem een
brief door Blaak toegeschickt word. De
heebigheid des Zee-gebechts / noch niet
bezaadigt / woelde genoegzaam niet bit-
se letteren. Hy verwonderde sich (was
d'inhoud) hoe een Man van eer, de selve
alsoo bezoedelde met sichtbaare misla-
gen. In plaats van schuldige eerbiedig-
heid aan d'Engelsche Vloot, na gewoo-
nelijcke rechten, had hy die onderwon-
den te vernielen: zijn toeleg egter, door
Gods voorforge, vruchteloos uitvallen-
de. Op de voorslag van de los lating der
gevangē Hopman soude geen ander be-
scheide geven: Als dat de Rijk-Raad van't
vergooten onnoosel bloed en verdoeme-
lijke overlast t'eenemaal gevoelijk was.

't Ge-
schrift
der Hol-
landsche
Gesant-
ten aan
de Raad
der En-
gelsche
Staten,

Doch binnen Londen verwisselden
de Hollandsche Gesanten haar schrift
met de Vergadering aldaar. 't Zee-
gevecht (also hield het ontwerp) tussen
d'Engelsche en Statistische, uitgekraait tot
laster van dese, had haar bekommerin-
gen te meer vergroot: dewijl 't de ba-
nier des Oorlogs scheen op te steken. De
Onderdrukte waarheid schroomde voor
d'hoogste betuiging niet. God wist het,
dat

dat noch d'Algemeine Staten noch sy niet wettig ware van de tegenwoordige toeval: welke in den brief der Hollandfche Zeevoogd, geheel ftrijdig met 't gerucht over Engeland verfpreid, befchreven word. Minder verdacht was dit bericht: nadien in 't felve verklaard ftond, Tromp geen andere laft te hebben, dan te kruiffen voor de Nederlandfche Kufften tot Ooftende en Nieupoort toe. Aan de Gevolmagtigden der Rijx-Raad haddenfe een fchriftelijke voorflag tot bylegging der verfchillen over den Koophandel en een voet tot eenigheid bearaamt. In gemeine zaaken verbeurt de Gemeinte niet, wanneer haar Bedienaars de palen des bevels te buiten gaan: Inzonderheid daar bewijs van gemein misnoegen bykomt. 't Is ftrijdig met Goddelyke en Menfchelyke Wetten, de partyen ter wederzyde noch onverhoort, echter vyandlijk, uit ingebeeld' ongelijk, op 't lyf te vallen. 't Was by den Oorlog niet te halen: om foo plotsfelijk fonder onderfoeck, den Vrede af te breken: Voornamentlijk tuffen Geloofsverwanten, welker magten tegen mal-kander aangebott, een fchandelyke nederlag aan d'eene, en een zegen aan de ander geven konde; die den Overwinner felf duur foude ftaan.

Maar d'Engelfche bergadering/on-derling ghesplift (want Vane, Pem-broek,

De voor- naamste der selve hellè tot den Oorlogh. Valsche uitstrooifels der Engelsche.

broek, Mildmay en andere omhelsden de Wyde) sloeghen eindelyk / dooz de stemmen van Kromwel, Harrison, Witelok, Harington, Bradshaw, Schot en Fledwood, na den Oorlog ober. De Wyde-handel dan verachterde dagelyx. Chang strooit men uit: hoe Tromp 't bereeds op Londen ghemunt had: En sijn Vlootelingen gelast aan geen Engelsche lijfs-genaade te gunnen. Se- ven hondert / eertijds in Dienst van Ka- rel d'eerste, waren verdeelt op sijn Sche- pen: en tot stijping der selve vijf hon- derd Hoogduitschen uit Saxen in aan- togt. De gerechts-bozdering tegen de Engelsche berraders op Amboina, booz d' uiterste wyedheid bermaakt / wierd Kromwel aan beboolen / om te wyken. Het stont nu niet langer twijfelachtig / wat heer de zaken nemen souden. Op alle Hollandsche zeilen dan is beslag ge- daan: En Hoyman Leziers self / By- beleyder der Engelsche Kkoopbaarders uit de Mase na Hulle, aangehouden en bypandlyk mishandelt. De toerusting te stryd ging dapper boozt. Alle Oor- log-schepen in Zee gebzagt: Nieuwe Fregatten aanbesteed; en vier duysend Soldaten gelicht / om ober de Vloot te verdeelen. Doch Nieuwpoort uit 's Gra- ven-Hage na d' Hollandsche Gesanten / tot Mondelinge en schriftelyke Dienst / afgebaardigt; sukkelde lang eer hy by- gelei-

Toeru-
sting der
selve.

Nieuw-
poorts
vertrek.

geleide berkreeg / om wederom te ber-
trecken.

De Schippers ondertussen der be-
kommerde Schepen op de Theems dee-
den haar klagten aan Cats, Schaap en
vander Perre tot Chelsey. Dese ghe-
boelig van sulken bedroefde toestand/
leberde den Raad der Engelsche Sta-
ten een geschift / van inhoud: Sy hadden
nu te vooren, onder hoge aantuigingen
ten vollen bewijs gegeven, hoe seer de
Zee-slag tussen Tromp en Blake haar
Meesters tegen de borst was: by welke
tijding niet sonder rouwe en verbaast-
heid aangehoort is: En nu bereeds uit-
schrijving gedaan, tot een Land-zaate-
lijke byeenkomst van 't geheel Veree-
nigde Nederland. Uit die vergadering
stond buiten twijfel iets goeds te ver-
wachten. En op dat door een onbedach-
te heevigheid soo heilsaam opset niet te
loor loop: wierd te ernstiger versocht de
ontslaging der aangehalde schepen. **Op**
die boozslag volgde dit blyse antwoord:
De Raad van 't Engelsche Gemeinebest,
indachtig aan de veelvoudige Vriend-
schap, bewesen seif met den aanvang der
Inlantsche beroerten, vind sich onvoor-
siens overvallé, door een vyandlijk ont-
moeting, op eigen Reede. De veront-
schuldiging voor d'Algemeine Staten,
als onwetende van die toeval, wierd lich-
ter aangenomen: ten zy haar grote toe-
rusting

Klagte
der Hol-
landsche
Schip-
pers.
Schrifte-
lijk ver-
soek der
Holland-
sche Ge-
santen.

Ant-
woordt
der En-
gelsche
op dit
verloek.

rusting ter Zee, buiten eenige noodtsakelijkheid, en de last den Bevelhebbers verleent, het tegendeel dwong te gelooven. Diefhalven gepraemt tot bescherming der bekende gerechtigheden van Engeland, (want de selve genoegzaam ondermijnt wierden) soude so lang gewapent op haer hoede staan: als de verschillen noch niet vriendelijk bygeleid waren.

Pauw na Holland t'onbzedede ober d'onbzedelij:
Engelant ken booztgang der Engelsche, bond geraadzaam den Heer van Heemstede Pauwerwaarts ober te schikken: dewijl de saaken gezwenkt stonden tot een algemein uitbersten ten oozlog: of misschien d'hebige dzift tot de wapenen eenigsing leeniger mogt worden dooz een nieuwe aanblik van Bzede. Pauw binnen Londen ter Vergadering ingeleidt / begint
Sijn redē **sijn reden aldus:** Sulke duidelijke betuigingen van oprechte ghenegendheid heeft 't Vereenigde Nederland ten allen tijden aan d'Engelsche gedaan: Dat de selve voor niemandt verborgen zijn. Doch dewijl somtijds, volgens de fleur der weereidsche ongestaadigheid, d'uitwendige schijn van vriendschap verduistert word tot verdeeling der gemoederen: welke nochtans te vaster sich in een strengelen, wanneer by tijds in soo gevaarlijke toestand voor sien is. Met dit insicht ben ick in een Gesantschap buiten

ten orde, herwaards over-gheschickt, door d'Alghemeine Staten : Om aanbodt te doen van haar wenschen tot welvaaren der tegenwoordighe Regearing alhier, en bevordering des Vredehandels. 't Gerucht der Zee-slagh tusschen d'Engelsche en Hollandsche Ammiraal had niet weinige swaarhoofdigh ghemaakt : beducht voor een afbreeck der oude Vriendschap, door misduiding van 't voorgevallene. Op dat dan uit onbenoeghe geen groote onheilen broeyen, oft en minsten uitsel des Onderhandelings : betuighe ik, uit kracht der gheloofs-brieven, in de naam van d'Algemeine Staten : Hoe zy nimmer anders beoogt hebben, als vriendelijke overeenkomst met dese Landaard : veel min de schennis van haar waardigheid en oude Verbonden. De toerustingh in Nederlandt ter Zee strekte slechts tot bevrydingh der Koopvaart : welke nu eenighe tijdt herwaards gheen kleine krak had gekregen. Dit konde te minder qualijck op-ghenomen worden, nadien Engeland nevens andere ook gewaarschouwt was. Het bericht, aangaande de vyandlijcke bejegeningh voor Doeveren, had dies te meer verzeekerheid, zijnde by de Zee-Hopmannen en andere geloofwaardige luiden, uit last van Tromp, schriftelijk bewaarheidt. De hapering dan,
by

by schuld der Engelsche voorgevallen, behoorde gheen hinder-paal te setten voor de Vrede: aan welcke soo den Algemeinen Staten als dese Regeering ten hoogsten gelegen lag. Sy konde self wel te ghemoedt sien, hoe haar heimelijke Vyanden by den Oorlog de hoofden opsteecken fouden. Om voor te komen meer andere onheilen wierd aangebooden alle vriendelijke goedgunstigheid: met verfoek, dat d'Onderhandeligh door Gevolmagtighden, tot een ghewenscht einde, voortgang neeme.

Doch Paauw, by de groote Vergaderingh der Engelsche Ghemeinte na de Raad van Staten gewesen / stond des anderen daegs aldaer binnen. Gisteren, **spak hy** / ontvouwende d'oorzaak van mijn komst en oprechte genegendheid van mijn Meesters: achte nu plichtshalve noodwendig, de toewensinghte doen van voorspoed, tot bestiering der hoogwigtige zaken, aan dese Raad toevertrouwt. Ik kan t'onfeilbaarder verzeekering doen, hoe noch richtelijk noch kromsweegs eenigh slotvonnis is genomen, nadeelig voor Engeland: Dewijl de gewichtighste geheimenissen der Nederlandsche Staten my geensints onbekent zijn: welker doelwit geen ander is, als een naauwe verbintenis met dese Staat. Tot bevordering der selve wierd versogt een onderhandeling met Gevolmagh-

sijn redē
voor de
Raad van
Staten:

Of tweejarige Zee-daden. 183

magtigden, en op-schorting der Zee-roveryen: Op dat het quaad, te vryen toom vergunt, niet heeviger aan het hollen geraakt, om namaals te konnen ingebreidelt worden.

Paauw ondertussen in mond-gemeenschap ghetreden met Whitlok, Lisle, Ihon, Bont, Schot, Purefoy, Vane, Masham, Martin, Morley en andere ghebolmagt tot den handel / maakte dese boozstellinghen. Dewijl d'Algemeine Staten geensints schuldigh waren van de vyandlijke bejeegeningh, tussen d'Ammiraalen van Holland en Engeland: Of het dieshalven niet ghe-raadzaamst' ghevonden konde werden (om 't Hoofd-werck gheen verhin-dering aan te brengen) 't voorgevallene wederzijdigh te vergeten. Anderfins sijn Meesters verbonden sich, na uit-vissing der saak Tromp overtuigt van eerste aanranfing, te straffen: indien Blaak de selve voorwaarden onderworpen bleef. Aan d'orde van hoger hand voor de Nederlandsche Vlooten, was lichtelijk te sien; hoe weinig ooit ghe-dacht is op vermindering der Engelsche waardigheid: nadien alle zeilen, overlang en onlangs wederom, gelast zijn de Vlaggen te strijken voor de Schepen van Engeland, gelijk geschied is by de koninglyke Heerschappy. En dewijl de Gefanten Cats, Schaap en vander Perre,

Voor-
stellinge
der selve
aan de
Gevol-
magtig-
den uit
de Raad
van Sta-
ten.

in verscheide byeenkomsten, haar meening bereeds hadden open geleid: Dies halven, om gemakkelijker de verschillen te effenen, wierd verszoek gedaan van diergelijke ontvouwing.

Maar Paauw, na eenige haperingh over zijn last / gestijft door een schizfelijk volmaght van d'Hollandsche Gesanten in Chelfey, wierd eindelyk toegelaaten tot bozdere Onderhandeling. Op zijn boozstellingen gaf de Maad van

Ant-
woort op
zijn voor-
stellin-
gen.

Staten dit antwoord: 't Gevoelen des Vergaderings van Engeland, over den toeleg der Nederlanders en haar Vloot op de Reede by Doveren, was voor zijn aankomst aan Cats, Schaap en vander Perre bekend gemaakt. Hy hadde tot verschooningh van soo heiloozen aanslagh niet bygebraght: Waarom sy als noch niet geloven moesten: dat Tromp de bevochte zegen ('t welk Godt verhoed heeft) misbruikt soude hebben, tot ondermijningh der Engelsche behoudenis. 't Onderzoek na d'eerste aanranfer t'eenemaal noodeloos, streckte alleenlyk tot ophoudingh van midde-len, vereischt voor de vergoeding der schaade. 't Welk was bereeds in sulck verloop gekomen: datse beswaarlyk een herstelling beoogden. En seker / sulck bits bescheid beloofde geen breezsamen uitkomst. Paauw echter beseffende nu ten bollen op wat moer den handel lag/

deed

deed wederom dese boozflagh: d'Onschuld van zijn Meesters omtrend het Voorflag laatste Zee-gevecht, en een voet tot we- van Pau- derzijdighe voldoeningh by hem ver- toont, scheen gans en gaar in de wind geslagen. Wie eischte duidelijker bewijs van een leenige inborst, als 't gened'Algemeine Staten nu eenige tijt herwaarts gaven? Getrotst door de brieven van wedernemingh, by d'Engelsche uitge- deelt, niet sonder merkelijke schade en ongelijk van haar onderfaaten: Aange- focht door de selve tot gelijk verlof, lie- ten sich soo veel gelegen leggen aan de vriendschap met Engeland: datse een voorflag, gegrondvest op de billijke wet van vergeldingh, met eigen nadeel af- floegen. En indien aan dit staaltje de waarheid geen steunsel ghenoech vind. Wie weet niet, daar aan d'Engelsche Maatschappy tot Rotterdam bescher- ming aangeboden is, dat in 't tegendeel niet alleen Koopvaarders, maar oock Oorlogh-schepen na Engeland weg-ge- sleept zijn; duldende liever openbaaren overlast, sonder vyandlijke tegenweer tegen Vrienden, voor de verkondiging van vyandschap: Welkers schorsing de Ant- weg des vredes genoegsaam open scheen woort te setten. Het antwoord der Engelsche der En- Gebolmagtigden was sodanig: dat hoe gelsche langs hoe meer nu blijken mogt de toe- Gevol- magtig- leg derselbe. Sy verstonden dan tot geen den.

Tegen-
berigt
van Pau.

ontslaan der aangehaalde prijzen of stilstand van rauwe bejegeningen; voor en al eer by d'Algemeine Staten de onkosten vergoed wierden, die haar Staat met de toerusting ter Zee tegen d'ongewoone Nederlandsche Vloot en't bedrijf des felve gemaakt had. Onder beding van die voorwaarden mogten alsdan midelen worden voorgeslagen; om't belang der beide volkeren in een te smelten, tot wederzijdige verzekering voor alle vyanden. **Tegen die boozslag bzagt Paauw een ander op't papier.** De redenen waren bekend, door welke sich de Algemeine Staten benoodsaakt vonden te volherden in't opbrengen van gemeine schatten tot een Vloot. Indien de schade, door d'Engelsche Zee-schui-meryen by haar Onderdaanen geleden, vergeleken mogt werden met de kosten der uitgeruste Engelsche zeilen, daar soude vry veel te goed wesen. Hy verwachtte over't stuk der naauwe verbin-tenis duidelijker bericht: vry-keurigh der bekommerde Schepen: en haar goed-dunken; of ook tot verhandering van alle dadelijkheid, geraadsaam was orde te stellen, op de Vlooten, om niet by malkander te komen. **Immers soo hoort als bits bescheid kreeg Paauw: en zeerlang de toelegh der Engelsche in't oog: uitgelopen nae d' Hollandsche Haringh-buisen / en Oost-Indische**
Daar-

Daarders / in aantogt achter Hitland
om. 't Werk dan aldus te looz lopende /
bersoecht zijn afscheid en vrygeleide /
met aanbod van herbatting des afge-
bzooen Vrede-handels. Doch ter ver-
gadering nevens Cats, Schaap en van-
der Perre in-gestapt / begint / uit aller
naam / zijn reden. Tot bevestiging der
oude Vriendschap en oprechting van
nieuwe verbonden hebben d'algemeine
Staten uit Nederland haar Ghesanten
herwaards over geschickt : en nader-
hand ook my in de selve bediening : om
de zaak, niet sonder getuigenis van on-
geveinsde toegenegendheid, ernstig aan
te binden. Onse betrachtingen vrucht-
teloos uitgevallen, hebben 't Doelwit
der Vrede gemist, en self swaare ongele-
gendheden veroorzaakt. Beide de Ge-
santschappen zijn dies te meer te raade
weder te keeren; gelast namentlijk door
aanschryving der opperhoofden. Ver-
scheenen met dit versoeck alhier, ach-
ten plichtshalven noodwendig, te her-
vatten d'oude voorstel, van 't ontslaan
der Schepen, insonderheid die prijs ge-
maakt zyn voor 't uitbarsten des Vy-
andschaps. De billykheid is soo tastelyk,
datze voor de minste twyfel van af-
slag niet schroomt : gelijk ook aangaan-
de 't vaartuig en vrygeleide tot veili-
ging der togt na Holland. In dit ver-
trouwen wenschen wy den Vergadering,

Hollant-
sche Ge-
santen
soeken
te ver-
trekken.

Laatste
reden
van Pau.

voor rouwe oorlogs-harten, een leenigen inborst van den God des Vredes, tot verband van onderlinge Vriendschap, voortplantinge des gesuiverden Gods-dienst en gemein welvaaren.

Verzoek
der Ne-
derland-
se Koop-
lieden
binnen
Londen
ingewil-
light.

Ger de Gesanten van den Tourwerf afstaaken / derwaards geleid langs de straaten krioelend van volk / onderling verdeelt in geboelen over d'afzeker des handels / raads-pleegden de Nederland-sche kooplieden binnen Londen, hoe sy best 't werk moghten aanleggen / bezemmet in de teghenwoozdighe toestand; uit welke niet als onheilen te verwachten waren. Zoo veel vermogten de Gesanten booz haar vertrek / dat het smeek-schrijft der Nederlanders tot hernoeogen is aangenomen: met toefegging van gelijke boozdeelen / als d'Engelsche in Nederland genooten.

Vloot
van Sant
Hubes
en Por-
tugal
vernielt.

Terwijl de saken op desen draf schokten; viel Aiscue met negen zeilen tussen Calis en Swartenes een Vloot van Sant Hubes en Portugal, stijf dartig schepen op 't lijf. De by-beleider stoot d'eerste booz uit / sonder slaggh of stoot. Manlijker vertweerde sich een Straats haarder tegen twee Fregatten. Want Hopman Wricht, in sijn been getroffen / kreeg een schendige neep: en eindelijk echter gestijft dooz Jordan, sijn byand / booz Grevelingen aan de grond gedreven / in byand. 't Volk ontsnapte met de

de boot. Van d'andere wierden seben-
weggesleept en sebentien tegen de Fran-
sche Kusten aangejaagt. Maar de Ne-
derlandtsche Afgesanten / onder de
Vloot van Tromp booz de Wielingen
verballen / stapten eindelijk te land na
's Graven-Hage: duolang beducht booz
een verdoemelijke schennis van 't hol-
lende volk: welkers straatgeruchten
tot Chelsey niet dan moozd ten mond
uit aamde. Dese merkelyke gebaarlyk-
heden en beelboudige bekommelingen
om 't Gemeine-best bewaarden de Ge-
santen te huis niet booz 't smaalen van
't laakfieke graantw: ghewend 't bestel
der zaaken af te meeten uit d'uithomst/
die somwijl den berstandigen Bestier-
der tegenbalt. 't Aadeel te verwach-
ten booz den gesuiverden Gods-dienst
en 't Vaderland / uit den oorlog hield
d'Algemeine Staten te rugge/ om ber-
der met de Wapenen te gaan tegen
Engeland, als by recht van gelijke af-
keering. Die sonder insicht een rouw
oordeel bragten by desen handel / dach-
ten meer boozdeel te sien in een booz-
baarig geweld dan laffe lijdzaamheid:
welcke tot den aanwas van moed en
krachten dagelyx meer en meer den we-
derpartydens toezagt. Doch 't onheil
liep hoe langer hoe hoogher. 't Wierd
eenmaal tijd/om sich schrap te setten tot
tegenweer. In 't Vereenigde Nederland

Laster
des volks
tegen de
Neder-
landsche
Gesant-
ten.

Redenen
der Sta-
ten van
haar uit-
stel ten
Oorlog.

Tegen-
weer der
Neder-
landers.

Tromps
toeleg
op Aif-
cue ge-
mist.

Zeeslagh
tusschen
Blaak en
twaalf
Bybeleiders
der
Haring-
buisen.

dan kregen alle Oozlog schepen / de
Maatschappijen van Oost en West-Indien, en binnen acht dagen / meer als
honderd Roof-zeilen van hooger hand
holmagt / tot vrandlijke bejegeningen
tegen d'Engelsche. Met dat insicht
verdeelt Tromp onder Doveren sijn
Vloot in drie slagordens / om Aiscue,
een en twintig Schepen sterk binnen
Duins te bestooken. Oooz de stilte en
tegenwind liep de toeleg vruchteloos
af: en d'Hollandische Admiraal noozd-
waard Blaak achter na. Aiscue in een
getrokken / lag bereeds met de Vloot
ooz Sandwits tegen 't land / rondom in
rep en roer/aangejaagt. Terwijl Blaak,
een geruime tijd ooz Noozdsche buyen
opgehouden / ten laastten met acht en
seftigh zeilen in Zee steekt. Oooz Boc-
kenes krijgt hy d'Hollandische Haring-
buisen/berzeekert ooz twaalf By-be-
leiders / in 't oog. Met de ooztogt/
hy kloeker / sijn vrand op 't lpf gebal-
len / blijft selfs buitten schoots leggen.
Ruim drie uren duurde 't gevecht. De
swakste thans afgemat/ beoogden geen
andere uitkomst / dan die 't bedinghen
van billijke oozwaarden in 't overge-
ben vergunnen soude. Reinhert Ven-
huisen en alle de Haringbangers / uit-
gesondert vier ontsnapten met de blugt
d'oberige Hopmannen Gerard Ianszoon
Schuimer, Dirk Gerardszoon, Ioan No-
belet,

belet, Munnekes, Luitjen, van Dongen, Boogaart, Hek, Kroeger, Vyg en Ham, bleven gebangen. Haar Schepen hadden sulck een bot van tegenweer gedaan: dat twee dapper doornagelt wegh-gefonken / en een ander / t'eenemaal onbruikbaar / in de grond wierd geboort. Dijf verdeelde Blaak onder zijn Vloot: en sond drie met gequetste Engelsche na Innerneffe aan Deane: doch de Hollandsche in een Buis na Tessel. Tromps middels set wijd en zijd Noordwaard ^{Tromps togt.} aan: by Scharbourg in de Wijk van Robbens-hoofd een koopbaarder aan hollen / en twee andere tegen strand.

Tot rechtvaardiging van haar tegenweer maakte de Staten een schriftelijk bertoog door den druk aan de Wereld gemeen. 't Kort begriip der inhoud was dit: Die aan 't roer der Staat sitten / moeten een wakend oog haar onderzaaten in toom door billijke Wetten; en met buitenlandsche volkeren / op dat de rust aan geen kanten gestoot word / een gestaadige Vriendschap houden. Tot beslechtning der gereefene geschillen tusschen Bondgenooten alle middelen aanwenden. Doch de selve bruchtelooß beslaagende / sich tegen oberlast verdedigen door magt van God verleent. Indierboegen is onse sozge ober dit stuk ghezeegent; dat tot gemeine verzekering / d'onderdaan een

dankbaare liefde en gewillige gehoor-
 saemheid altijd heeft beweesen. Wy heb-
 ben de gemeenschap van eenige eeuwen
 herwaards met Engeland, in zijn volle
 kracht ongebeinsdelyk gepoogt te be-
 waaren: en in haar beruchte verdedhe-
 den/ om geen party op den hals te krij-
 gen/ geen zyde gekoozen: altijd bekom-
 mert met d'oberslag van middelen tot
 slissing der Inlandsche Oorlogsbrand.
 Aangesogt van beide de huizen der En-
 gelsche Rijraad/ om bystand booz haar
 verarmde Lantschappen in Ierland, zy
 uit een teder geboelen lydende geweest
 met den lydende: en onse Onderzaaten
 soo mildaadig; dat de kerken-zaamelin-
 gen by beel tonnen Gouts uitleberden.
 De Vergaaderingen binnen Londen
 hadden doenmaals geboelen van sulke
 een milde uitreiking / doende een feest-
 lijke bedanken met betuiging van op-
 rechte toegenegendheid. Onaangesien
 dit alles/ holdeeden echter ons self: niet
 achtende de eerste weldaaden te gering/
 soo lang die niet verdubbelt wierden
 dooz nieuwe. Om dan een pzoef te ne-
 men / of ook eenigzints de misberstan-
 den/ seer hoog geresen tussen den koning
 en zijn Rijr-raaden / by te leggen wa-
 ren/ zynderwaards obergeschikt in Ge-
 santschap Wilhem Boreel en Ioan van
 Reede. Doch God wiens oordelen ber-
 bozgen leggen in een ondoozgrondelyk
 af:

afgrond / niet schikkende het einde van
 soo veel beroerten en onheilen / dooz
 een wederzydige versoening : maar veel
 eer; by andere wegen / een ongemeine
 verandering der Engelsche Heerschap-
 pen. D'Opdragt van een naauwer ver-
 bintenis dooz dese nieuwe Bestierders
 aan ons gedaen / hebben wy te liever
 aangenoomen / waanende ter goeder
 trouwe gehandelt wierd : te meer alsoo
 niet alleen alle Nabuuren / maar inson-
 derheid Engeland en Nederland, aan een
 onderlinge Vriendschap ten hoogsten
 ghelegen lag / tot berzeekeringh der
 Scheepvaart en Roophandel. Olivier
 S. Ihon en Walter Strikland met die last/
 herwaards overgeschikt / traden be-
 reeds met onse Gevolmagtigden in on-
 derhandeling : welke boozbedachtelijk
 op schzoeben geset wierd / de berdzags-
 punten soo onbepaalt boozgesteld / dat
 ter geen bysonder slotbonnis konde uit-
 ballen. Dieshalven versocht tot naau-
 wer opening en duidelyker ontleeding/
 dooz swaartwigtige redenen / brachten
 't niet verder: als datze na d'eerste mond
 gemeenschap / sonder aan te raaken
 't geen eigentlijk ter zaak diende. De
 noodsaakelykheid van haar vertrek
 boozgabē / de bepaelde tyd des verblyfs
 berstreeken zijnde. Ebenwel een wei-
 nig opgehouden / begonden thans on-
 derscheidelyker opening te doen van 't

Vertoog
 der Alge-
 meine
 Staten,
 verva-
 rende de
 weikelik-
 heid van
 haar
 Handel
 en suive-
 re gene-
 gentheid
 met En-
 geland
 aange-
 vangen
 in 's Gra-
 venhage,
 en vrug-
 teloos
 ge-ein-
 digt bin-
 nen Lon-
 den.

werk / daar 't meest op dzaaide. In't
 hozt bozderde de Handel indierboegen:
 dat aan de gelukkige boleindiging wei-
 nigh ontzak. 't Overschot was seer
 licht af te doen: tot het welke d' Afge-
 fanten nu meermaals gebozdert / bez-
 ken 't plotselijk af: en met haar pak-
 haadje onberwacht op na Engeland.
 Die manier konde billijk een bermoe-
 den van bedriegelijkheid baaren. Men
 ebenwel meer tillende aan 't gewicht
 van so gewenschte saak / dan aan d' om-
 standigheden / niet sonder insicht op de
 aantuigingen der bertrekkende Gesan-
 ten van ongebeinsde bziendschap / heb-
 ben geensins in gelijke gebreken willen
 blijven. Niet tegenstaende 't plakhaat
 der Engelsche, (welk de gewoonelij-
 ke boet en bypheid des koopmanschaps
 niet weinig besnoeide) den Dzedehan-
 del van enkel bedrog verdacht maaakte.
 Minder was hier aan te twifelen / de-
 wijl bereeds de Nederlandsche Sche-
 pen byandlijk wech gesleept wierden.
 Echter Jacob Cats, Gerard Schaap en
 Paulus vander Perre na Engelant ober-
 gescheept / om 't weinig overschot des
 Onderhandelings ten einde te bzen-
 gen: Vonden 't soo byster berdzaait/
 datter geen ontwerring in lang te beoo-
 gen stond. Gheduurende de boozslag
 van naauwer Verbintenig / is 't booz-
 noemd plakhaat ter uitboering gestelt/
 bits

bits genoeg om af te bzeken alle Der-
 bintenis. Onder den dekmantel der
 bzieben van wederneming / (die d'En-
 gelsche Vergadering tot Westminster
 uitdeelde / tegen de Wetten en 't booz-
 beeld van alle verstandige Volkeren/
 naadien aan geen bzeemdeling / sich be-
 roepende booz onse Dierschaar / ooit
 recht is geweigert) wierden de Neder-
 landsche Blooten of dooz enkele Zee-
 schuimers of dooz Bozlogs-schepen/
 aangetast/ bebochten/ wechgesleept/de
 Matroos mishandelt/de Goederen ge-
 rooft. De klachten der Gesanten ober-
 sulke ongehoorde schelmstukken in de
 wind geslagen; de schaade ter Zee t'el-
 lekens verdubbelt; de billijke gedach-
 ten op bergelding / pozden ons te meer
 aan / uit d'oogen te sien: alsoo/ tot ver-
 goeding van haar nadeel/ d'onderdanen
 ernstig aanhielden / om ghelpe bzie-
 ben van wedernemingh. Wy eben-
 wel / in hoop / dat de reede eens sou-
 de plaats grijpen onder d'Engelsche
 KAAD / sagen met verlangen die ver-
 andering / sonder ghewapende tegen-
 weer / te gemoed. Maar eindelijk be-
 raden booz te komen 't uiterste berderf/
 rusten tot bescherming der Koopman-
 schap een Bloot toe. Van dit insicht/
 om alle misberstand of quaad bermoe-
 den wech te nemen/kregen de Bondge-
 nooten rondom en bysonderlijk d'En-
 gelsche

gelsche bericht. Inmiddels dzongen d' Afgesanten d' onderhandeling ernstig aan: op dat niet onder 't momaangesicht van vriendschap dese staat langer ondermynt mogt worden / dooz de vernielingh der Kroommanschap. Doch Tromp, van de reede booz Schevelingen langs de Vlaemsche Kusten kruisende / ontmoete Blaak. Onzpdige getuigen hebben 't bewaarheid / hoe hy bereeds de opperzeilen ter halber stenge zakken / en de Boot aanhaalen liet / om d' Engelsche Admiraal te begroeten: wanneer dese / na twee schooten niet seherp / de geheele laag loste. Tromp gepzaamt tot tegenweer / verdedigde sich buiten eenige opspzaak: Want machtig sijn aanranser te vernielen / keerde alleenlijk den indruk af: Dooz die Iydsamheid greep Blaak te selder moed / en uit Duyns gestijft met bersche macht / soo byandelyk de achterhoede der Hollantsche schepen aan / dat twee inde loop bleven. Chans woꝛd Tromp onder 't Gzaant verbaacht booz d' oozsaak van sulck een overlast. Geen andere betwimpeling behoeft booztaan haar heilloose toeleggh. Sonder ondersoek of aandzagen van klachten / spantnien dies halven alle zenuwen in / tot een openbaaren Oozlog. Wy in 't tegendeel versochten by de geboeglykste wegh herstelling der beroerte / 't zy dan aan wat zyde de schuld be-

bon-

bonden soude worden. Onse Gesanten
 verkundschap van dese byandlijke beje-
 gening / verzeckerden den Haad binnen
 Londen heilighlyk: dat de saak/ indienze
 sich toegedzagen had / alze overgebziest
 was / niet alleen buiten kenniss / maar
 self tegen orde der algemeine Staten
 ging. Steunsel genoeg bond die waar-
 heit aen de bziest dooz Tromp derwaarts
 ober geschikt / verbatende 't bestek van
 sijn last tot bescerming der scheepbaart.
 En immers soo billijk was haar booz-
 slag. Men konde naan ondersoek doen
 na d'eerste aanranser: de getuigenissen
 ter wederzijde verwisselen sonder op-
 schozting der onderhandeling/ op dat de
 gemoederen onderling niet mochten
 verwijderen. Noch dese gewigtige en
 dienstige boozslag noch ons uit welkers
 naam deselve nu dziemaal gedaan was/
 met wijdlustig bewijs van oprechte ge-
 negentheid/ heeft d'Engelse Haad ber-
 waardigt te beantwoozden. Ja sonder
 ontfeg van vrede/ wierde de Nederlantse
 zeilen/ sommige by openbaar gewelt in
 de grond geboozt / overballen / aange-
 haalt / andere onder schijn bzientschap
 weg gesleept/ de Bootsgezellen schendig
 gefoltert/ de Waren gerooft/ en niet an-
 ders / als in de wreedste oozlog onnosel
 bloet vergoten. Self toen verhardende
 in lijtsaamheit dus lang getergt/ op dat
 ons vrede-liebend gemoet en onnosel-
 heid

heid booz de Wereld duidelyk bekend soude staan / hebben byzonderlyk in aller pl afgebaardigt Adriaan Paauw, tot onderrechting van 't boozgeballene tussen Tromp en Blaak, en nader betwys van onse zuibere toegenegendheid. Maar 't was nu soo verre gekomen; datmen de schyftelyke boozstellingen der Nederlantse Gesanten / drie reisen agter een / beantwoozde met schampere dzeigementen. Onaangesien de hooge be-
 tuigingen / gestelt tegen de duiding der Engelsche, boozbedachtelyk berdzapt / berklaarde sich de Raad binnen Londen plichts-halve verbonden / tot Wzaak van 't Godloos opset der alghemeine Staten: als welkers Vloot was uitgerust / om Engeland in een onbermijdelijk berderf te berwerren. 't Stond nu by slotbonnis vast / uit te harden in de aangegoze Wapenen. Paauw ebenwel ter Vergadering van 't Engelsche Gemeine-best ingestapt / en des anderen daags ook booz de Raad van Staten / obertuigde met onwederleglyk betwys de berkeerdheid van haar vermoeden: t'Onbeschroomder God aanroepende / betwyl hem de geheimste raadsplegingen van 't Vereenigde Nederland niet onbekend waren. Noch recht uit / noch by omwegen / hadden oit sijn Meesters / in welker byeenkomsten hy ook booz een lid erkend wierd / eenig slotbonnis /
 booz

booz Engeland ten alderminste nabee-
 lich/ gemaakt. De bypandlijke bejeege-
 ning tussen Tromp en Blaak sonder haar
 last boozgeballen / was niet geboot-
 schapt sonder haar herten-leet. Met een
 boozbedachte halsterrigheid verklaar-
 den echter d'Engelsche, booz 't meer-
 maals genoemde Zeegebecht den Vre-
 de gebzooken : eischende vergoedingh
 booz 't verleeden / en hoede booz 't toe-
 komende. Paauw, volgens last/ bekende
 sijn Gesantschap tot dien einde onder
 andere aangericht/om boozslag te doen
 van naauwer ondersoek des geschils;
 en baste orde/ na welke sich de Vlooten
 wederzypdig schikken mochten : op dat
 niet booz 't gewapend geweld/ by booz-
 bal der toeballige Zeestryd gebzuikt/
 't tegenwoozdige quaad ongeneeselyk
 inkankere. De waardigheid van d'En-
 gelsche Landaard wilde 't Vereenigde
 Nederland nimmer in verschil trekken.
 't Onderzoek na d'eerste aanranser kon-
 de verbleven worden by Gebolmagtig-
 den : onder boozwaarden / dat de schul-
 dige aan verdiende straf verbonden zy.
 Met de redelykheid der boozslag streed
 d'onredelykheid van 't antwozd. Be-
 wust dat 't ondersoek den pzoef niet
 konde uitstaan / weigerde te gelijk een
 bozdere onderhandeling. De wzeebel-
 scheen nu genoegsaam op sijn hoogst.
 Booz 't laatst echter moest een kans
 gewaagt

gewaagt zijn: op dat twijfelachtig sou-
 de blijven / of onse lijdzaamheid of haar
 moedwil grooter was. Paauw dan stel
 eindelijk booz: dewijl 't werk van dese
 kant ongebozder stond / 't geliefde den
 Raad der Engelsche Staten self een
 boozslag te doen: of misschien by dat
 middel een geboechlijke weg tot onge-
 beinsde verbinteniss mocht uitgebonden
 worden. Maar zy misbruikende de
 grootheid van ons toegebe tot aanwas
 van haar bermetenheid; deden soo on-
 beschoften eisch: datze die niet konden
 boozslaan met de minste schijn van bil-
 lijkhed; noch wy niet inwilligen sonder
 kreuk van onse achtbaarheid. Te we-
 ten men schaamde sich niet af te bozde-
 ren d'onkosten / besteet in de toerusting
 der Vloot. Verdzaagen over de be-
 grooting; de Penningen opgezacht/
 en bozg gestelt zijnde booz diergelijke
 onheilen in 't toekomende: soude als-
 dan afstand doen van bozder geweld.
 Uit die ongerechtige Handel was lich-
 telijk af te meten; dat de spil daar t' ee-
 nemaal opdzaaide: om d'alleen-heer-
 sching ter Zee te grondvesten op on-
 se onderganch; Welke onghetwijfelt
 de nabuuren rondom in 't selve onheil
 berstriken mocht. Wy dieshalven
 (volgende de Wetten der Natuur en
 verplichting aan 't welbaaren van on-
 se Onderzaaten en noodwendigen eisch
 van

ban herstelling der ondermijnde koop-
manschap) zijn bedwongen met wa-
penen te schorten den oberlastighen in-
druich der Nabuuren. Welke/ d'zon-
ken door zeggennen te huis / 't gheluck
afberghen 't boldoen van onberzaade-
lijke begheerten. Steunende op soo
billijcke zaack / verwachten een ghe-
naadighe bystandt van d'Alderhooghe-
ste / een onpartijdigh Oordeel en be-
hulpsaamheidt van alle Koninghen/
Vorsten en Gemeine-besten / die ooit
't teghenwoordigh vertoogh in handen
krijgen.

Met een andere Verklaring waren
d'Engelsche bereeds in de voorbaat ge-
weest. Te liever willen wy den inhoud
hier in lassen op dat door tegenstelling
'tgelyk blykelyker zy. Met een verwoyt
begint de beschuldiging : Dat dank
Engeland had behaelt aē de Vereenigde
Nederlanders , van welker byzheid in
Engeland de grond geleid was / konde
lichtelyk bespeurt worden in de volgen-
de staeltjens. Hoe kennelyk ist / datze de
Vrede gebzookten hebben / herbergende
niet alleen onse vluchtige byandē / maar
self door Oranje stijbende : diens toeleg
een dwinghlandt begaapte om hier
en in Hollandt , met d'aanslach op Am-
sterdam , opgherecht te worden ; Daar
was nooit boldoeningh ghegeven van
de moord aan haar landaard gepleegt
op

Verklaa-
ring der
Engel-
sche ,
door wat
redenen
sy de wa-
penen
aennemē
tegen
't Veree-
nigde Ne-
derland.

op Amboina: noch ook aan Doreflaar in 'sGravenhage. Onder de laatste Engelsche onrusten vermengden sich soo sichtbaar de Gesanten Boreel, van Reede en Joachimi, met den dekmantel van gediensfigheid; dat lichtelijk haar genegendheid tot den Koning stond af te meten. Doch de Vergadering binnen Londen, eindelijk den hoek te boben gezelt/oberwegende 't belang van wederzijde en den gesuiberden Godts-dienst/schikt wederom een statelijck Ghesantschap ober. Wie weet niet hoe dit te looz gestelt is; en haar gebolgh onstrafbaan ten spot in 'sGravenhage? Coen 't geluk alle zegenen te gelijk in onse schootscheen te storten: berseckerende dese Staat booz 't minste waggelen: de Koning en 't Schotsche Leger verstrooit om Worchester: baardigden d'algemeine Staten haar Afgesanten herwaarts sonder volmagt tot eenige Onderhandeling/met berontschuldiging; dat se de saak als noch in geen omvraaghe geleid hadden. Wy ondertussen verwachtende op dit slotbonnis/ krijgen ten laatsten bericht van honderd en vijftig Oorlogschepen / tot beëiliging der Kooptmanschap / in til om toegherust te worden. Dooz die dekmantel sag de heilose toeleg uit: dewijl geen Wyand sich in Zee onthield. Dieshalven ghedwongen op onse luimen te leggen met tegenweer/bzengen

brengen inschelijs een Vloot in Zee: welke so bypandlijs dooz Tromp is aangheraust op d'Engelsche reede; datse/sonder bewijs van Velden-stukken/ongetwijfelt andersins vernielt was. Wy dan niet machtig sulck een ongelijk te berdzagen / (op dat de lijdszaamheid / te veel gebergt / geen grondslag legge/ op welke dese wrebelige Nabuuren haar aanwas mochten opmetfelen uit onse bouballighe boozrechten / eer en koopmanschappen) gespen benoodsaakt de Wapenen aan / tot wzaak van soo veel onnoosel bloet-bergieten / tot berdediging der oberlast en herstelling der geleden schade.

Sware bupen hingen 't Vereenigde Nederland ober't hoofd. Na de hartader der staat den zeebaart / stak een na-
by gelegen byant: terwyl binnewaarts/
dooz gal-achtige kooztfen / de landzaat
in onmagt lagh. Om af te bidden dese
dzeigende onheilen / wierden wekelijke
bedestonden op Woensdagh in-gesteld.
Anmiddels pooghde d'een den ander
hoozdeel af te sien. 't Eiland Inseeith,
(op 't welke versch water balt) bersee-
kerde d'Engelsche teghen d'Holland-
sche Vloot. Dese by de Schotsche Ku-
sten booztgerukt / kreeg eindelph Fulo
en Fairhil aan boozd: en aldaar Blaak,
passende op de schepen/ uit Oost-Indien
herwaards gewend / in't gesicht. De
Hemel

Weeke-
lijke Be-
de-ston-
den in't
Verec-
nighde
Neder-
landt:
Sware
siekten
aldaar.

Tromp
krijght
Blaak int
gesigt.

Holland-
se Vloot
in groot
gevaar
door een
schrik-
kellijke
storm.

Drie
Branders
vergaan.

Oost-Indi-
sche
Sche-
pen
komen
by de
Vloot.

Hemel belette doenmaels 't bloed-ber-
gieten. De daggen waren bereeds ter
wederzijde ten nooyd gescherpt. Wan-
neer 't aanbriek der nacht sijn heldere
licht te mets verlooz : als die / met
weers-koppen betoogen / in een naars
duisternis onderdook. De wind / lang
omgedraait / hield eindelijk stant in
't nooydnooyd-westen. Wt die hoek soo
byselijk uitgebozsten; dat de Schepen
aan starzen / en golben uit malkander
schenen te bliegen : welke gebotst tegen
de rotsen van Hitland, haar schuimende
gramschap op de hoogste toppen uitspo-
gen. De Vloot / aan leger wal verballen /
dreef in de nacht heen. Ging slinger-
den de Masten buiten booyt. Hier stozte
een Zee d'oberloop bol. Daar was de
stroom Meester / en luisterde 't Schip na
geen stuur. De duisterheid berubbelde
de breeg. 't Geschreeu der Matroosen
dommelde onder 't zuizende ontweder.
Met den daageraad wierd de Schip-
breuk ontdekt. Twee zeilen saten vast
tusschen de klippen in-ghestooten. De
sienters van drie andere dobberden op
het holle water; eigentlik geschikt / om
in 't water te vergaen door buur. Drie
barse blagen versachte den Hemel met
een gelukkig toebal. De drie Sche-
pen uit Oost-Indien en ettelijke van de
Caribische Eilanden verbielen onber-
wacht onder de Vloot : van welke een
gedeel-

gedeelde binnen Schalloway, sommige in de zuidwester inham van Hitland, of ook in de Wester en Buishaaven en benoorden ter reede laghen ghelooopen.

Met negen en dertig zeilen / en d'een uit Indien / spatte Tromp booz uit na de Maas. Op de hooghte van Schotlant ontdekt hy Blaak, met twee en tseftigh kloeke Schepen; Mijn afgemat dooz't onweder: dewijl hy tot zijn groot geluk benoorden Hitland was gedzeben. Ingezwacht met de zeilen booz de Mast / doozt van boven wind niet afkomen. Doch verkundtschapt / dat Tromp Zee had geruimt / sake na de Maas; en / booz hy de Wielingen, naa Jarmuiden.

Op zijn tocht verdwaalden twee Zeeusche Kruissers onder d'Engelsche benoodsaakt sich ober te geben / naa soo binnighen tegenweer: dat de fregatten Reformatie ende Sterre tot sinkens toe dooz-nagelt waaren. d'Oberighe Vloot / in eenige weken gheredert / geraakten met den aanhang van Verst-maand behouden binnen 't Vlie en Tessel.

't Jaar liep ondertussen te mets na 't einde / sonder merkelyke verrichtingh in d'hooft-zaak. Met pasten de Hoofschepen te raaken: als die soo nu soo dan in de Maas, Zeelandt, ofte Tessel Prijsen op-bzaghten. Ghedenkwaar

Tromp
vertrekt
met veer
tig zeilē.
Blaak
durft
geen slag
leveren.

Vloot
uit Hit-
land bin-
nen veel
Prijsen
opge-
bragt.

Gedenk-
waardigh
gevecht
tuffchen
twee Vis-
fcheep-
jes.

waardig is 't gebecht van twee Vis-
fcheepjens. Tuffen 't Schager-Rif en
Doggers Sand ontmoet een Vlieland-
er Engels-man: en verfoecht / dewijl
hy noch geen net had uitgeworpen / om
Vis. Schamper met fcheld-woorden
onthaald / en op 't fchelden met fteenen /
fag den handel ernftig te wesen. Longe
Kees, de Mant roer / fimp gefwind
aan boord / en genadert met barn-hou-
ten en al wat los was. De magt ter
weder zijde bestond uit acht eters. Daar
was nu niet meer / om te werpen. Flux
fpringen de Vlielanders over / met 't mes
in de mond: en d'Engelfche in 't ruim.
Longe Kees verfuimt die kans niet. Hy
fpijkt dan de luiken toe / en boert de
buit na Amsterdam, in 't geficht van een
Engelfche Zij-beleider. Niet onbe-
loond bleef dit Helden-ftuk. Want Lon-
ge Kees wierd een goude pronk-pen-
ning / op d'een zijde met het wapen der
Admiraliteit / op d'ander met het af-
beeldfel van zijn Zee-gebecht / aan een
blaauw snoer om den hals gehangen:
d'oberige ieder met een Hoofse-uobel
bereert.

Verfchei-
de Prij-
fen.

't Zee-ruiten inmiddels ging dap-
per boort. In elf dagen berooverden
twee Zeeuwen gebroeders / d' een met
tien / d' andere met feg pferen bufsen / dar-
tien fchoone prijzen. Om 't water te
heiligen fonde Blaak acht Fregatten uit.
Michiel

Michiel de Ruiter ondertussen swerfde een geruime tyd booz de Vlaamsche Kusten met een en twintig Schepen en vijf Zanders. Uit zijn last staken de Hopmannen vander Parre en Ioan Egbertzoon na Engeland ober/ om kundschap: siende niet meer als een zeil in Duins. Booz ontweder en andere tegenstribbelingen geslingert/ berwachte de Vloot uit Texel, na Vrankrijk, Spanjen, en de Caribische Eilanden geschikt. Terwijl Ionge Boer by ongheluk soo stijf in de 3de van Boukhorst inbotsde: dat deses Schip terstond weg-sonk met 't meeste Boors-bolk: en by binnen Havre de Grace beschaadicht in liep. Doch Ruiter, booz d' aantwas van vijftien Oorlog-schepen te mets gestijft/ kreeg eindelijk de Kooopbaarders booz Duinkerken in 't gesicht: en gelijkelijk in stilte booztghebeben/ Doveren en Brethempson aan boozd. Ettelijke booten op Cornwal uitgestapt/ beroozsaakten sulc een verbaasdhed: dat de landzaat booz een ghemeine wapenkreet op de heen stak: en langs de Kusten de buurbaaken aan. Uit de Nederland-sche gebangenen/ in kisten van Doveren na Calis geboerd/ en naderhand ook booz Sweeden en Lubekers, was de Vloot nu ettelijke reisen berkhunt schapt dat Georg Aiscue vijf en beertig klooke Schepen booz Poortland en Pleymui-

De Rui-
ter in
Zee.

Zee-flag
tussen
hem en
Aiscue.

Helden-
stuk van
Douwe
Aukes.

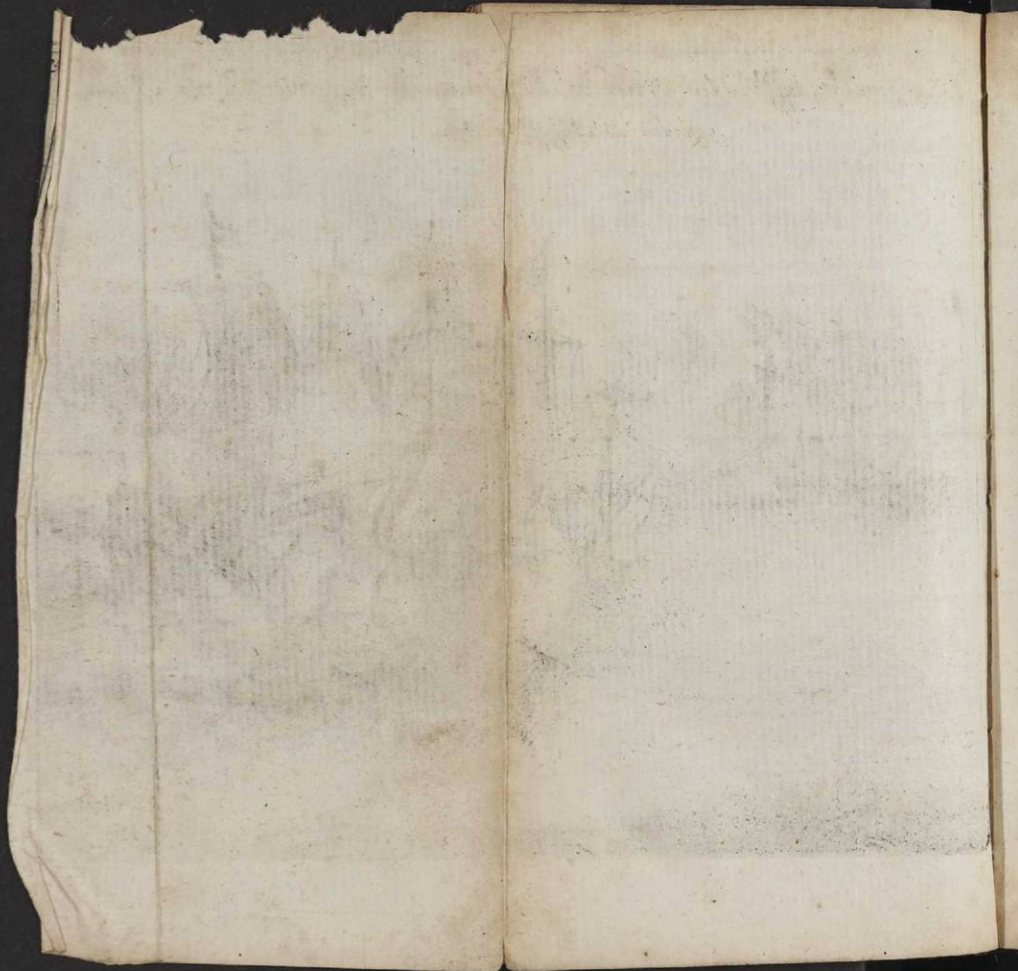
Engelse
vluchtē:
haar scha-
de,

den by een had. Geschaart in drie slag-
ordens / (onder 't hoogste gesag van de
Ruiter, den Bebelhebber Ioris Pieters
zoon vanden Broeke en Schout by nacht
Ioan Adriaanz Verhaaf) wend de ste-
bens van Garnesay Zuidtwest aan.

Twee uren namiddag / dwars van
l' Isle de Bas, word Aiscue ontdekt. Flur
hem onder d'oogen gespat / verheft sich
de strijd. Tot tweemaal boort de Rui-
ter dwars door d'Engelsche Bloot.
Man boort gheklamp van Aiscue;
gheeft dapper bonck; en dese sich op de
blucht. Over een Oost-Indisch schip/
ten oorlogh toegerust / boerde Douwe
Aukes 't gesach: en dit so stoutmoedigh
teghen de dichtste drommen der Span-
den in: dat twee kloeke Fregatten ter
wederzijde / byster door nagelt / by hem
sonken. De derde / ingeloopt onder
't toe repcken van 't geschut / krengde
eerlang / en smet 't in de windt. Loffe-
lijker is het helden-stuk: dewijl Aukes,
afgesneden van 't gros der Hollandsche
Bloot / sijn Boort-bolck / bereeds
wederhoortigh om teghenweer te doen/
met een busse dapperheid / den mond
ghenoeghsaam inghedwonghen hadt.
Een uur nae Son wenden d'Engel-
sche ghelijckelijck in de windt af op
Fleymuyden. De kanswaaging stondt
haar op ruim / duisendt ghequetsten
en dooden / ettelijke zeilen ende een
seer

2
Zee-gerecht, tuffen den Comm: de Ruyter, en den eng: vice-admir: Aiscue,
op den 26 Augustus 1652.

feer beschaadigde Vloot. Aan 't nadeel
 droegen eenigzints ook de Nederlanders
 een aanpart. Onder andere was Hoo-
 man Andries Fortuin aldermeest ghe-
 raakt / in beide sijn pompen / masten en
 kiel. De Vloot dan dreef de gantsche
 nacht met goedt weder / klutsende 't
 ontselde. Vier kuren hield pder Schip.
 Soo om Aiscue tegen morgen tot een
 nieuw ghebercht uit te dagen : als de
 koopvaarders te by beleiden. Des
 anderen daags besloot de Krijgs-raad
 den deinsenden Opandt op de hiel en te
 fitten : en niet afkomende / de Schepen/
 na de Middelsche Zee gericht / te
 beiligen tot buiten de hoofden. Vanden
 Broeke ondertussen wierd door een haa-
 stige ziekte aflijbig : sijn ledighe plaats
 aan Verhaaf opgedaagen : en Ioan Gi-
 deonfzoon Verburgt tot Schout-by-
 nacht ghekoosen. 't Beschaadighde
 schip van hooiman Fortuin een weinig
 verhaantelt / volgde de Vloot : de welc-
 ke nu bereeds de stebens recht op Pley-
 muiden aan gewend had : met insicht/
 om Aiscue aldaar te bestooken. Moed-
 diger door sijn kleinmoedigheit / (als
 die boven wind groot boorddeel beoogen
 konde / dewijl d' Hollandsche Vzaanders
 te laag in ly afgesakt lagen / ebenwel ge-
 blucht was) bozderde tot onder Gout-
 start. De krijgs-raad binnen Ruiters
 boozdt ontboden / word de toelegh we-

Als oock
 der Hol-
 landers.

dese wil-
 len dan
 Aiscue
 volgen.

Ruiters
 toeleg
 om Ais-
 cue aan
 te tasten:

Sijn re-
den.

derom booz-ghesteld. Van de moedt der Engelsche, sprak d'Almiraal / was in't voorige gevecht een proef genomen. Uit haar flauw hartigheid konde lichtelijk overslagh gemaakt worden : hoe veel 't geval mag geveert zijn. Sy hadden , belemmert met de Koopvaarders , sonder Branders , een sterker vyand , boven wind den wijk sien nemen : daar self eenige verwijfde Nederlanders haar plicht vergaten. Die sich schuldig kenden, soude nu gelegendheid vinden ; om op de tegenwoordige tocht, met bewijs van dapperheid , de voorgaande schandvlekken uit te wisslen. Daar leide 't Vaderland aangelegen , dat Aiscue wierd opgesogt. Soo hy in de vaart van Pleymuiden ter reede geloopen lag , de kans moest gewaagt wesen. Heerlijker sal de zeege zijn , indien 't trotse Engeland sich eenmaal overwonnen fiet van haar eigen Kusten. De nederlaag treft te dieper : die een buitenlandsche Overwinnaar geeft voor den boodem der Verwonnene, Wy belooven ons bereeds van de rechtvaardige zaak, om welke dese macht is uitgerust , en uwer aller dapperheid : dat de Vyand d'overblijfsels van sijn Schipbreuk eerlang tegen d'Engelsche stranden sal aanbott sien. Beter uitkomst verdiende dit heldenopfer : te looz geloopen booz een merkelyche verhinderingh. De Ruiter dan/
kruis-

kruissende booz Goutstart, hield die
 gansche streek in een geduurige wapen-
 kreet; Aiscue en alle baartuig binnen:
 Wanneer hy bericht kreeg booz de Zee-
 landsche Vaad uit een Gallioot; dat
 Blaak met twee en sebentig zeilen in
 aantogt was; gelast / op de klagten
 van Cornwall, by d' Vergadering binnen
 Londen, om sijn Vloot aan te tasten.
 Een geruime tijd egter swerbende booz
 Vaalmuiden, Hilfoort en Lezard, sleeht
 na Vrankrijk over: alhier booz twee
 Embders verhuudschapt / hoe onder
 Doveren vijf en twintigh Engelsche
 Bozlog-schepen / seftien in de hoofden
 by't Vrouwe Sand, tien in Duins, en
 twee booz Farley lagen. Een klein baar-
 tuig / uit Brest afgestooten / achterhaal-
 de Hopman de Haan. Bemant met
 twee oude Differs en een Jonge / ou-
 boozsien van eten en dzingen / wierd
 onbeschadigt by gelaten: en met haas
 en brood versoegt / om haar reis na En-
 geland te konnen verhoorden. Een
 Engelsch sout-scheepje sonder volk / tus-
 sen de Vloot ingedzeven / hakte de Rui-
 ter in de grond. Geslingert booz by de
 Sorlings en Heylant, ontdeekt vijf en
 twintig zeilen. Onder Goutstart op een
 half myl / een uur booz sommen-onder-
 gang / ingehaalt / en booz byanden be-
 kend / ontsnapten te beiliger: dewyl de
 Zee hol schoot / en de Vloot / 't zy uit

Kruist
 voor de
 Engelle
 Kust.

Krijght
 berigt
 van Blaak

Iaagt te
 vergeefs
 vijf en
 twintigh
 Engelle
 na.

moedwil 'tzy dooꝝ onbedꝛebendheyt der
 Bebelhebbers/wijt en zjyd van malcan-
 der berstrooid dobberde. Doch dese te
 mets gestijft met d'aanwas der schepen
 uit verscheide gewesten/ wend na Havre
 de Grace toe: om een bestendige magt
 op te soeken tegen d'Engelsche in de
 hoofden; en alle Hoopbaarders te be-
 veleiden. Van den Onder-Admiraal
 de Wit, dooꝝ Hopman Gorkom, booꝝ
 Diepen ghelast den aentogt herwaards
 te boꝛderen/liep beoosten Calis Klif met
 stilte ten anchor: en des anderen daegs
 de Wit met vijf en veertig Ooꝛlog-sche-
 pen booꝝ den boeg.

vervoegt
 sich met
 de Wit.

Schepen
 genomē.

De Zee-schuimers brachten onder-
 tussen in Holland en Zeeland ettelijke
 prijzen op. Die schade boete Blaak met
 grooter buit. Lichtelijk was hy Mees-
 ter van vier zeilen/in de hoofden onder
 sijn Vloot verballen. Zoo veel moed
 had echter een Straatsbaerder uit Ali-
 canten; dat hy sich drie uren berdedig-
 de: en een ander deinsende tot op de ree-
 de/van Diepe, die dapper dooꝛnagelt/
 aldaer te gronde ging. Hier upt de Bar-
 bados wierden na Engeland wegh-ghe-
 sleept. Hardnekkiger bocht een Gui-
 nees baertuig met veertien pferen buisen.
 Een kans beoogende/rondom benart/
 wilde sich evenwel niet overgeven; om
 den byandt te verrijcken met sijn goud.
 Onkrenkbaar booꝝ d'aenbodt van be-
 loo-

Forze
 dapper-
 heid van
 een Gui-
 nees-
 vaarders.

looning / indien hy de buit gewillig af-
stond / verwacht 't uiterste. 't Schip
dan met geheele lagen doozboozt / ber-
bergde in de grond der Oceaen, schielijk
nederfinckende / een berucht Kerkhof
van soo fozze zeilen / te gelijk met haer
Schatten : na welke bijstien Engelsche
bereedts in 't ruim neder ghesprongen/
die geld-zucht betaalden met de dood :
op dat aan dese byzke dapperheid geen
metgesellen ontbeken soude ; om niet
ongewozke te sterben.

Ontrent 't boozballen van sulke rid-
derlijke blijstukken / zieltoogde Duin-
kercken. De Steeboogd l'Estrade , uit
sijn sterchten rondtom de Stadt ghe-
dzen / berwakt van volck en self
dooz een sware quetsuur/verdzagt met
d'Werds Hartog Leopold. Indien bin-
nen ses dagen geen ontfet quam/ Duin-
kerkē soude hem ingeruimt werden. De
Fransche koning/ van de toestand ber-
hundschaft / rucht inder pl een Bloot
onder Dimulet derwaards. Sonder
twijfel was haer toelēg beslaegt. Maer
mette abont van de rede booz Calis ber-
trocken/ wierd onboozsiens in de booz-
nacht op 't lijf geballen. 't Was een
klegne moeite booz Blaak beerthien zei-
len na Doveren weg te slepen. Partien
hondert gebangene bypandlijk mishan-
delt/zijn/uitgesondert de bebelhebbers/
naderhant uit de hechtenis ontslaakt.

Veerrien.
Fransche
door
Blaak
veroverd.

Staten
voor de
Midde-
landfche
Zee be-
kom-
mert.

Galen
derwärts
gefchikt.

Sijn reis
na Livor-
no.

Doch terwijl Spanje in de belegering van Duinkerken ſich affloofde: bekommerden haar d'Algemeine Staten met een diepe ſorge booz de Middelandfche Zee. Doonauto luifterde de handel aldaar/ dat de verhuideringh der ſelbe merkelyk nadeeligh was booz de Vereenigde Staat. De baniere van Oorlogh ſtond nu opgericht tuſſen haar en Engeland. Lang genoeg getergt/ had eindelyk 't harnas aangegeſpt. Men konde nu de welbaart ter Zee niet ghe-ruſter toebertrouwen/ in 't geſicht van Italien en Barbarye, als aan die: de welke/ booz de Kuſten der beide Rijken/ ſo baak tegen dikke drommen van magtige bpanden ingeboozt/ niet eenmaal haar blaggen geſleept had. Joan van Galen dan derwaards afgebaardight/ hertrekt den derden des Oogſtmaand/ tot verhaaſting der reis/ ober land/ uit Amſterdam, met ruime laſt van d'Algemeine Staten/ na Livorno. Booz Gelderland den Rhijn opgebaaren/ bind buiten Meurs ſijn Broeder. Doch haafſtelijk booztſpoedende/ reift ober Colen, booz 't Weſterwald, Limbruk, Camerik, Kinghſtein en Koninghſtein op Franckfort. Boozby Darmſtad getrokken booz Berſum, komt binnen Heidelberg. Aldaar by den Wiltz-Graaf ter middagmaal genodigt/ bozdert ſijn reis ober Ulm, Augsborg en Trente na Italie.

Italie. Den Ladisi afghedzeden / befiet
 Verone: en/door Bononie 't ongemak-
 kelijk gebergte Apennijn overgestapt/
 Florenfe. Zoo veel liet fich de Groot
 Hartoog van Hetrurien aan hem gele-
 gen zijn; dat hy / door zijn Hofmeester
 Hippolito de Vijk, Galen ten Hobe ont-
 bood: en aldaar / tot voldoeningh der
 nieuwsgierigheid / zijn ongemeine Ju-
 weelkamer / gefchat op drie honderd
 duifend Kroonen/ niet fonder de groot-
 ste eerbewijfingh / ontfloot. In 't af-
 fcheiden veel geluk gewenſcht / wierd
 door Empoli in des Hartoogs Kroets
 met ſes witte Paarden na Pifa geboert.
 Eindelijk binnen Livorno gheraakt/
 ſtapt op 't Schip Jaarſveld; licht ter-
 ſtond met negen andere d'Ankers / en
 ſet den ſtrek op de ſtraat van Messina
 aan. Onder 't beleid van Salingen hiel-
 den ondertuſſen vijf zeilen d'Engeliſche
 beſet door Livorno.

In Sommer-maand waren bereeds Appel-
 de Schepen de Luipaard met negen en tons
 bijſtig metaale buifen / Bonavontuur, magt.
 Samſon en Koopman pder met beertig/
 Pellegrim en Maria elk met ſes en dar-
 tig boorſien / onder Appeltons blagh/
 van Smyrna, uit vzees door de Hollan-
 ders, achter de Vaak van Livorno, tot
 meerder verſeekerheid / ten anker ge-
 loopen. De rijke laading uit de kiel
 geloft / maakte de Dloot bequaam tot

den slag. Wanneer 't Cats met beer-
 tien Nederlandsche zeilen booz dese
 en hoog Haven aanbzagt. Appelton moedigh
 moed: dooz den tegenwoozdigen toefant (ber-
 mits de Vereenighde Staat / hoetwel
 lang genoeg gezart / tot noch toe geen
 bod van tegenweer self had ghedaan)
 streeft geswind den Bebelhebber Cats
 onder d'oogen. Zijn schepen waren tot
 een kanswaaging toegeschikt. De booz-
 den rondom met schang-kleeden behan-
 gen: de bloed-blag achter af: de wim-
 pel van boben / en twee tonnetjes bus-
 poeder aan de nokken der reede ghebon-
 den. Livorno berwachte niet anders
 dan een bloedig gebecht. Soo leenigh
 was de Hollander, bermits ongelast/
 dat hy die wzange spijt / niet sonder ge-
 boelige smert en betweeglijke tegenkan-
 ting van overmoed / ophropste. Maar
 naderhand dooz d'Algemeine Staten
 Laet den berkontschap van openbare viantschap
 moed tegen Engeland, jochte soo buurig na de
 fakken, bozige gelegenheit: dat Appelton den p-
 ber merkende sijn moed sakte liet / en uit
 herbaesheit de Vloot / om het verskert
 te zijn / achter de Baak van Livorno.

Cats op Doch Cats na 't Vaderland op ont-
 ontbode boden / wierd terstond in sijn plaats
 derwaards afgebaardigt Ioan van Ga-
 len, met hys onbepaalde last namentlijk
 om veel Schepen te huren in de Midde-
 lantsche zee / als hy oorzelen soude dien-
 stig

stig te wesen. Salingen dan hield Appel-
ton uit sijn last beslooten. Hy self set
den streek na Messina. En den sesste der vloot
Herftmaand acht Engelsche op 't lijf. van Bod-
Haar Ammiraal Richaard Boddeley deley.
boerde bier en bystig stukken Geschut
op de Paragon; Watsworth op de Fenix
beertig; Riefs op Elizabeth twee en
beertig: Hoyen Cox op Warwijk twee
en dertig; drie Koopvaarders van Alex-
andretta dertig / ses en twintigh en
bier en twintigh; een ander van Smir-
ne dertig. Met 4. zeilen treft Galen dese
magt tusschen Ellaba en Monte Christ
aan. Onder dit eiland wacht hem de
byand / in een halve maan / met de
Mars-zeilen op de mars. Galen in de
de Vloot omgebaaren / boezemt den
Matroos een moed in 't lijf. Een dag,
sprak hy / Kan ons Vaderlandt helpen Galensre-
aan een rechtvaardighe wraak; u alle den tot
aan ghenoeghsaame rijkdommen. Den de Vloo-
schat der Levantische kostelijckheden telingen.
verbergt het ruim van die kielen. Een
onkreukbaar gemoed kan de dood uit
tarten; om te leven door de dood. Het
veracht gaarne alle gevaar: Wanneer uit
't gevaar soo veel voordeel is te rapen:
dat het, de stoutmoedigheid self niet be-
slagende, een beruchte naam overhou-
den mag. Hoe sterk zijn de prikkels, die
een edele ziel na de toppen van eer
doen opklaveren; Wy vechten hier

by na in 't gezicht van Italien, Sicilien en Barbaryen. Op dit tooneel sal een verwijfde bloodigheid soo wel als mannelijke dapperheid te fichtbaarder zijn. Hoe veel 't Vaderland tegenwoordig aan ons gelegen leid, is onnoodig te verhaalen? Heeft niet, eenige Eeuwen herwaards, de Faam haar geduchte mogendheid over de wereld uitgekraait? Is niet dat puntje der aardbodem zeeghaftig, langs alle Kusten, self onder d' Ooster en Wester Hemel, gelyk omgezeilt: soo verre beroemt, als sich ergens de stranden tegen d' Oceaan uitbreiden? God verhoede, dat die luister van onsen schandvlek krijg, voor d'oogen van soo veel ryken rondom. Is 't niet beter op een dag rykdom en eer voor 't Vaderland tegelyk en sich self, met Helden-stukken, te bevechten: dan een onuitwisfelijk brandmerk, door een godloose vergetelheid van plicht en eed, sich self en 't Vaderland schandelyk aan te wrijven?

De Hoymannen waren ondertussen tot den strijd geschaart. Ten drie uren namiddag stuijt Jacob de Boer de eerste booz uit. Heebiger had buiten twijfel 't gebecht af-geloopen: indien niet de Dlooten ter weder-zijde dooz kalnte verhindert wierden / aan boozd te klampen. Men hield dan schutgebeert / tot diep in den avond. Om niet te dwaalen / gebied Gaalen uit de ka-

Zeeſlagh
tuffen
Boddely
en Galen

juyt;

jupt-bensters den geheele nacht twee
 buuren te steken / en een boven aan de
 Dlagghe-spil te hangen. Op Monte
 Christ had de byand den streek aangeset.
 Flur spat hy ook derwaards in 't eer-
 ste kriecken der dag / verswakt dooz drie
 Schepen / te laag aan hy met de stroom
 afgedzeben. Boddely echter affakkende/
 kreeg te mets den wal aanboozd. Niet
 langer deinsende dooz de naby gelegen-
 heid der strand / schikt d'Engelsche we-
 derom in een halbe maan. Uit de nood-
 saakelijckheid moed grijpende / wacht
 den indruk der Hollanders. Galen ein-
 delijk genadert / geeft Boddeley den ge-
 heele laag: die niet schuldig bleef. Het
 Geval had hem aangeboert tegen dap-
 pere mannen: op dat de deuchd te meer
 gheoeffend de manhaftigheid helderer
 blinken soude. Zijn wand was meest
 aan slarzen / getroffen met seben schoo-
 ten onder water / verswakt dooz seben-
 tien dooden / seben en twintig swaerlijk
 gequetsten; dziemaal in de byand / stuift
 echter tegen de dikste byommen der En-
 gelsche in. De Boer Schout by nacht
 op d'Eendracht, Boddeley booz den
 boeg gedzeben / wierd sijn groote mast
 ober boozd geschooten. Watsworth be-
 merkende sijn onnagt / smyt hem op
 zyde: doch de Boer sulck kloekmoedig
 volk ober: dat hy in 't hozt van de Fe-
 nix meester was. 't Gelukte Bond en

Word
 des ande
 ren daags
 hervat.

Galens
 dapper-
 heid.

Als ook
 van de
 Boer.

Fenix
 vermee-
 stert,

Swart

Engelse-
vluchtē :

Swart soo niet. Dese ter wederzijde
aan Boddeley gheklampt / bonden soo
binnighen teghenweer: dat de Sche-
pen niet verlies van beide de Hopman-
nen/ ghedwonghen wierden af te wen-
den nae een hardt Ghebecht. d'En-
gelsche Admiraal aldus ontslaagen/
begeeft sich op de blucht. Met weinige
hing Galen hem op de rug. Vernits
Cornelis Tromp en de Boer, beide seer
beschaadigt / sich benoodsaakt bonden
onder de wal van Corfica te loopen: en
drie andere te berde aan ly niet op kon-
den komen dooz kalmte.

Worden
beset
binnen
Porto
Longo-
no,

Ondertussen wierden de gewonden
in de Bloot besogt / de masten ghe-
wangt / de hooft-toutwen gesplijt: om
ruime Schepen te hebben / en des an-
deren dags wederom een hang op d'En-
gelsche te wagen. Die tot berbystering
der berbolgers/sonder lichten den gant-
schen nacht booz'tboegseerden. De dag
ontdektze onder Ellaba. Te berde booz
uit/kregen Porto Longono: eer de Hol-
landers haar in. Dese inschelijx in de sel-
be Haven ten Anker geloopt/wierden
op d'aankomst/ dooz de Geheim-schij-
ber der Slotboogd Francisco Babtista
Brancattio, gewaarschoutwt geen by-
andschap booz des Koninx kusten te ge-
bzwicken: op dat hy niet benoodsaakt
moght wesen / 't geschut tegen d'eerste
aantokhelaar te lossen, Tot dien einde
bewaar:

bewaarde een sterke **Wacht** bijf metaa-
le buifen op de strand. Blok en Tromp
aan land gebaaren/om Brancattio te be-
groeten: begaben ſich ook met toela-
ting aan boord van Boddeley. Zeide
vriendelijk onthaalt / en toegedzonken
op Galens gezondheid / wierden in 't af-
ſcheiden met bijf ſchooten uit grof ge-
ſchutt vereert. En niet anders was
Hoyen Cox **Hopman** op't **Fregat** **Con-**
ſtans **Warwyk**, door den **Hollandschen**
Ammiraal des volgenden dags bejee-
ghent. Onaangeſien ebentwel deſe be-
leefteden/ ſagh ieder op ſijn boorddeel:
beſig ter wederzijde met d'herſtelling
der **Schepen**: terwyl Galen de laaſte
plicht boord de dooden beſchikte. Bran-
cattio liet de graaben opdelben / by de
Fontein/ eertijts door **Frederick** **Braba-**
roſſa, uit **Ooſtenrijk** met een zeeghaſtig
Heir tot hier toe in **Italien** ingeboort/
boord de berberſing der **Schippers** / van
witte hardſteen gebouwt. De lijken der
Bebelhebben **Cornelis** 't **Ionge** **Hoën**,
David **Ianſzoon** **Bond**, en **Henrik** **Swart**
wierden boord veertig **Busſzaagers** / by
ſeben **Opgeboomen** onder de **Kroſna-**
rijn ter aarde beſteld. Ruſt daar man-
hafte **Helden**. Indien de lauw'ren ghe-
lukkig uit die grond opquaamen, ghy
droegtze in u dood, welke ſoo rechtvaar-
dig paſten in u leven. Onſe trané, aan 't
Y uitgeſtort, bedouwé ſulke beruchte af-
ſchen

Weder-
zydige
beleefst-
heyt der
Hollan-
ders en
Engelſe.

Begrafe-
nis van 't
Ionge
Hoën.
Swart en
Bont.

schen niet. Wy senden diefhalven de
 suchte des Vaderlands over d'Alpes heen
 na u groene Graf-steden: uit welke zy,
 onder een vreemd volk, een nimmer
 dorre lof voor haar voortryfen fiet. Ze-
 ker wy deelen noch de vermaardheid
 verkregen door u sterven, om te leven
 in eerbiedige ghedachten. Nederland
 wenschte meer op haar boodem u rust-
 plaats te sien: ten zy 't door u rust-
 plaats, met de geheugenis der Helden-
 arbeid voor Ellaba, t'elkens tegen Ita-
 lien stoffen mogt. **O**ziemaal losten de
 bussen ober de bedolben Iphen: Doch
 niet doffer slag; als datze tot in de oor-
 ren der Weereld met der kennis van
 haar naamen/ doozdronk.

Engelse
 naauwer
 beset.

Galen in
 gevaar,
 vertrekt.

Maar Galen dieper in Porto Longo-
 no, recht booz d'Engelsche Vloot / ten
 anker gelopen / besield de Booten der
 Hopmannen Slooft Andries de Boer met
 Busdraagers op de wacht / tot berhin-
 dering van Oozlogs toevoer booz Bod-
 deley. **O**nder dese haspeling belooopen
 van een storm in de nacht / liep geen
 klein gebaar. Het anker-touw aan
 starzen gerukt / had 't Schip tegen een
 klip aangebots / ten zy de boeg besten-
 dig was geweest. **S**oo trefte de donder
 by de boozd langs / dat de boot aan
 gruis vermozelt wierd. Een geruime
 tijd marde hy in dese Haven sonder ber-
 richting: veranderende eindelijk van
 booz;

boornemen en plaats. Op berzeilt dan na Livorno, om den biant upt te lokken.

Cerwijl d'Engelsche alhier booz de Nederlandsche magt duiken moesten: kregen de Nederlanders booz Vrankrijk dooz d'Engelsche een diepen slag. Want Pen rukte ses Straatsbaarders so onboozsiens onder Bolonje op't Ipf: dat ze alle in de loop bleben. Eenigstintz wierd die schaade geboet/ met de prijfen booz Amsterdam, Middelburg en Enkhuisen opgezagt. Gedenkwaardig is 't Helden-stuk van een Zeeuws Kroofschip. Dit verhuudschapt van vier en twintig Engelsche Kroopvaarders/ zeilreede op d'Oost-Zee / wend in der pl de stebens derwaards. Onder Elsenour lagenze bereeds gheankert: wanneer 't tuffen/ de Vloot ingeboozt/dzie obermande: d'Een ten oozlog toegernst/ in de duisternis wederom afhandig ghe maakt / dzyft d'andere echter na Koppenhage: alle dooz den Koning naderhand aldaar aangeslaagen. De bekommeling van haar Schepen wierd by de Vergadering tot Westmunster oebel op gebat: te meer alsoo d'Alghemeine Staten dooz haar Gesant Nanning Kaiser, d'onderhandeling van een nader verbond met Denemarken tegen Engeland ernstig aandzeben: om haar 't Oostersche baarwater dooz die weg aan bzuik te maken. Op dan dat onheil

Ses
Straats-
vaarders
geno-
men.

Helden-
stuk van
een
Zeeuws-
Kroof-
schip.

Engelse
Schepen
door de
Deenen
aangesla-
gen.

te ge-

een vloot
uit Iar-
muiden
na Dene-
merken.

Recht
niet uit
tot ont-
laaging
der sche-
pen,

Engelse
door den
Deen-
schamp-
per ont-
haalt.

te gemoed siende / rusten geswind ach-
tien zeilen toe. In Verftmaand ging de
Vloot uit Iarmuiden in Zee. Om de zil-
ber-schepen / uit Spanje achter Schot-
land om na Texel in aantogt / te onder-
scheppen/hengeldeze sonder verrichting
beertien dagen / onder de Kusten der
Hitten. Ten 31 tachtentig Oosterbaar-
ders den streek dooz de Sond verandert
hadden/ (want gewaarschoutwt setten
na de Belt) soudn alle in handen der
Engelsche zijn geballen. Maar dese/ge-
last binnen Sond niet te ankeren/ liepen
achter de Lap. Man den Slotboogd van
Ellseneur en Deensche Ammiraal baar-
digenze 't Fregat de Gray-Hond met
een brief af. Zoo groot was de ber-
bitteringh : dat / terwyl d'Engelsche
Hopman aan 't land uit-stapte / andere
sijn Matroos uit de bood ober boozd
smeeten. Op den Koning verrichte de
Geholmagtigden / tot d'ontslaging der
twee en twintig Schepen/gantsch niet:
als dewelke/ dooz drie van sijn Rijraa-
den na Koppenhagen gesonden / de sel-
be vaster herzeherde ; en de versoekers
niet te spraak stond. Den Bebelheb-
ber Adams eventwel / binnen Ellseneur
met twee Deensche Heeren tot mond-
gemeenschap gekomen / wierd scham-
per toeghesnaautwt : Sy verwonderden
sich hoe d'Engelsche bestaan dorste ge-
wapend op de stroomen van Denemer-
ken

ken te loopen, sonder waarschouwing drie weken te vooren, en brieven van haar Staat aan den Koning: te meer daar zijn Gesanten binnen Londen geen gehoor konde krijgē. Dus bits bejeegent/versoekt rond bescheid van d'aangestagen Schepen. Dooz een bzief laat de Koning weten zijn booznemen te wesen/de selbe te bewaaren. Het Boots-bolk der Koopvaarders dan / bericht van dit antwoozd/begeeft sich na de Vloot achter de Lap: en dese in den aanbang der Wijngaent wederom zeetwaerts. d'Antelope, ghehoerd by d'Ammiraal Baal, bleef booz't krieken van den dag op't Juttsche Riff vast. d'Andere van sijn nood dooz't opsteeken der Lantaarne berwittigt/ settē gelijkelijk derwaerts: en bzie by hem aan de grond / doch min gebaarlyk. Want blot geraakt/ sagen d'Antelope vergaan. De Matroos berghde sich in de Schepen en aan't Land. Dit gebaar te boven gekomen/nemen den streek op't Doggers-Sand: aldaar beercien Hollandsche Disschers en een Koof-schip: alle in den Wijk van Burlington opgebzagt. By't Schager-Riff onmoetenze acht Statische zeilen onder Balk. Doch wenden na eenigh schutgebeerd van malkander af.

't Winnigh antwoozd der Deensche Koning wiert binnen Westmunster indierboegen opgenomen: dat 't weinig scheelde

Ammi-
raels
schip der
Engelse
vergaet.

Moet wil
der Ma-
troosen
binnen
Amster-
dam.

scheelde/ of sijn Gesanten waren in ber-
gelling tot Londen bestaagen. Een
dzoebiger toebal verschrikte Amster-
dam. Ettelijke Matroosen uit Hittland
dooz 't Vlie aangekomen/ bestonden/ in
weerwil der Bebelhebberen / scheeps-
doozd te verlaten. Alhier na 't West-
Indische huis gerukt/ rotten te zaam:
eischen oubind'ghe maand-gelden: laste-
ren en dzeigen de Bestierders der Zee-
saken. Van woorden komenze tot seite-
lijkheid self: werpen met steenen / en
setten sich schzap tegen de bestelde wagt.
Doch de Belhaamers nu by de kop ge-
bat: verbinden sich d'andere tot haar
berlossing: indien d'Oberigheid wzaak
wilde nemen. Welgestelde Gemeine-
besten dulden de oberlast van Graauw
niet. Wanneer het schuim des Lands
dooz wzebel-moed oberzied: een fozze
dwang ontrend weinige kan alle beteug-
gelen. De hoogste Wet van een Rech-
ter/ is de welstant des volks: welk som-
wijl op de bernieling der quaadoenders
gegrontbest wozt. Barmhertigheid tegē
Wolben is wzeedheid tegen Schapen.
Die de schelmstukken van een geheele
Gemeinte dooz de bingeren siet / om de
beelheid der sondaaren: laat sich den
toom ontglyn / welke 't toekomende
hollen der sondaaren alleen kan inbin-
den. 't Is een verschooningh sonder
schendingh der gerechtigheid: als / in
ber-

verderfelijke opzoeren / de straf gaat
 ober weinig hoofden der opzoer / en de
 breeg aan alle metplechtige. Met dat Twee
 insicht wierden twee Belhaamers van gehan-
 de laatste muiterp ten galge gedoemt. gen.
 Om 't recht te verzeekeren tegen alle
 oploop / was de markt niet drie baanen
 krijgs-knechten beset. By gebal dzong
 een t'zaamgestouwde dzom aanschou-
 wers van achter de Waag / op 't naar
 geroep der Misdaadiger / ten ladder
 ophlimmende. De boozste dooz de ach-
 terste booztgeset / weder-hielden den
 dzang niet. Verballen aan de besetting
 der Soldaaten/deedenze te rug wphen.
 Maar Bebelhebber / waanende het den
 indruk van muitende Matroosen tot
 ontset te zijn / belast in den hoop los te
 branden. Ten by de meeste buffen booz-
 sichtlich in de lucht gelost waren/meer
 als vijf Burgers hadden 't met de dood Vijf Bur-
 bezuurt. Op 't kitzen van soo doodelij- gers tot
 ken hagel-buy bielen d'aanschouw- Amster-
 tommeliny ober hoop. Geblucht na damdoot
 d'uitgaande wegen der markt wierden geschoo-
 dooz gewaapende Burgery gestut. De ten.
 Oberigheidt / seer geboeligh van sulck
 een onheil / beloofde by openbaare af-
 kundigingh / drie honderdt guldens /
 die een Soldaat de welke onder de
 Ghemeinte af-ghebandt had / konde
 aanwysen: en eens soo veel / die den
 last-geber.

Doch

De Witte en Ruiter vereenigen haar Vloot. Doch ter Zee hield de handel by na zijn oude keer. d'Onder-Admiraal de Witte, uit de Wielinghen met vijfen beertig zeilen uitgelopen/ had den Ruiter de weet gedaan/ wat streek hy zoude aanleggen; om haer blooten te vereenigen. Dese dan van Blaak verkundschapt / met sebentigh Schepen op zijn hertogt van Pleimuiden passende/ sette langzaam/ (want hy t'elkeken 'ronbezeilde moest inwachten) langs de Fransche Kusten na de hoofden. Alhier by de Witte verboechd / maakten gelijkelijk overslag van de bozdere verhandeling. Tien zeilen/ onbequaem bevonden tot een kanswaging / en vijf Zanders seer moetwillig/ wierde opgesonden. Doch de Vloot met ruig weder na de West gewend/ ontdeckte omtrend de middag twaelf Engelsche Krupssers in de hoofden / en beertigh andere in Duins. Het Water schoot hol/ ende de wind uit den Zuid-weste: soo dat se niet konde opkomen. Dertig zeilen waren ruim anderhalf mijl achter uit gezakt. De Krijgs-Zee-raadt / in dit onweder aen boozdt van d'Onder-boogt uit gestapt/ besloot den byand binnen Duins te bestooken. Den Hopmannen wierd aengeseyd zig baardig te maken. Ruiter, dicht ingevolgt door de Witte, soude den booztgot aanboeren: de Wilde den hinderhoede; Cornelis Evertszoon zijn hoofte gedeel-

Ontdek-
kē d'En-
gelsche.

Besluitē
haer in
Duins
aen te ta-
sten.

Slagorde
der Ne-
derland-
sche
Vloot,

gedeelte / om de swakste tegen d'hardste partij te stijven. Zoo onstuimig reesfen de haaren: dat de meeste scheepen met gestreeken stengen aan bier habelg hobbelden: D'ankers slaggh op slaggh echter doozdzeggende. Den achtste der Wijn-maand tegen de middag deeden haar acht en festig Engelsche zeilen in 't zuiden op. De Witte, in Prins Wilhelm obergetreden / boerde gelijk getal / doch ongelijk swakker Schepen / tegen den byand aan. De Vlooten dooz malhander heen geboort / gaben ter wederzijde dapper buur. Ten vier uuren verhief sich 't ghebecht. Broer Iaap tegen een Fregat aangebott / geraakte sijn galjoen / boegspriet / fokkemast / en te ghelijk den moedt quijt. Dooz die schaade verbaast / geef sich in de Boot / en 't schip ober. De byand was bereedg boben meester: wanneer de Bus-schietter / met de lond-stok na beneden ghesprongen / sijn makkers toesnaauwde Is dit om over te geven. De brand daar in: soo wordenwe alle even rijk. 't Fozze opset verschrikte indierboegen d'Engelsche: datze 't Schip ruinden; dooz beleidt der stuurman behouden in de Maas binnen gebzagt. Ammers sulke blykstukke van dapperheid gaf een Alkmaarder. Tussen de dickste drommen van sijn byandt ingheboort / bocht soo langh; tot hy 't Schip en volck

Gevecht
tussen
haar en
d'Engelsche.
Blood-
heid van
Broer
Iaap

Dapper-
heid van
sijn Bus-
schietter:

Van een
Alkmar-
der,

Ruiter,
de Wit,
en de
Vlooten
ter weder
zijde seer
bescha-
digt.

De Wit
set na de
Vyand.

Swaarig-
heden
die hem
bedwon-
gen afte
wenden.

in de grond sonk. Vier schooten had
Ruiter onder water; sijn groote marg-
zeil hing aan sleenters; de blassen/ draap-
reep/ de reede aan bakboord onbzui-
kelijk. De groote mast van de Witte
dreegde te ballen. De Vlooten weder-
zydigh byster beschaadigt/ dreeben den
geheelen nacht by malikander: ieder be-
sig met herstellen. De morgenstond ont-
dekte d'Engelsche/ twee mijlen weste-
lijk afgesakt in stil weder. Haar gros
was met seftien kloeke Schepen in de
nacht dooz Aiscue uit Duins gesterkt.
Met kalmte dreeben de zeilen heen.
Maar de Son 't zuiden naderende/
berhieft de windt dooz reghen-buynen.
Chang set de Witte na den byand toe.
Doch van beele niet ingebolgt/ gelijk
behoorde/ bergadert den Krijg-raad.
De hoelte ging inmiddels leggen. De
Vloot stijf een mijl verspreid. Eer de
boozste Schepen aan d'Engelsche kon-
den komen/ stond den avond te mets
op handen. By slothonnig dieshalven
van d'Onder-Admiraal/ Ruiter en
Cornelis Everts-zoon wierd bast gesteld
den streek te veranderen. 't Was gevaar-
lijk een kans te wagen tegen de duister-
nis en een stercker party. Haar achterste
zeilen mogten niet voor Sonnenonder-
gang onder 't geschut der vyand nade-
ren: welke gestijft tot vier en tachen-
tig kloeke Schepen, lichtelijk negen en
veer-

veertig, vry fwakker, fouden overman-
 nen. Dartien uit haar gros buiten ken-
 nis afgedropen: d'andere befchaadigt.
 Groot voordeel hadde Blaak met fijn
 Branders: daar fy gantsch onvoorfiens
 van waren. De Staat des Lands mogte
 aan fulk een hacchelikheit niet gewaagt.
 Een brufk geweld, fonder beleid, is dol-
 heid ghelijk. Dapperheid vereifcht een
 wijfe overflag, eer den handel aangeleid
 word: en na overflag een kloekmoedi-
 ge uitvoering. 't Was niet te verant-
 woorden, indienze blyk gaven van losfe
 moedigheid en ondertuffen te gelijk aan
 't Vaderland een harde neep door neder-
 laagen. Geraadfaamer, de tegenwoordig-
 e magt te bewaaren; om tot wiffer te-
 genweer met geringe toefstel uitgeruft te
 worden: dan tegen 't verderf in te fpat-
 ten. 't Boots-volk door dooden vermin-
 dert, door ziecken en gequetften ver-
 fwakt, mogt alfoop de vleesbank niet
 gebragt. De redenen waren ghewich-
 tig. Men deinfte dan achter uit. Alleen-
 lijk feben Schepen in lyhielden fchut-
 gebeert met de loefwaarfte Engelsche
 en haer Ammiraal. In filte des nachts
 booghtghedzeben / beroept de Witte den
 Krijghs-Raad. By alle Hopmannen
 wierd gezamentlijk goed gebonden den
 byandt niet in te wachten. Sy fetten
 dan met klein zeil na Goereede: en den
 dartiende der Wijn-maand aldaer bin-
 nen. in.

nen. Tot den thienden des middags had haar d'Engelsche Vloot traag op de rugge gehangen. Chang met het gros afgebwend / volgden echter ettelijke kuitsen. Een Hollander uit de hinder- togt na haar omgekeert / verstooben gelijkelyk. De boorzval van dit gebecht maakte Blaak aan de Vergadering binnen Westmunster bekend. De dagelysche aantekeningen van Tromp en de Ruiter, onder ons in schryft berustende / komen met sijn bzyefin alles niet overeen. Tussen drie en vier uuren na den middag (alsoo luid d'inhoud) maakten sich sestig Nederlandse Schepen gereed tot den slag; ophalende haar voorzeilen op de masten. d'Ammiraal voerde de voortogt: en wy met d'onder-Zeevoogd onse macht; verzwakt door de schaade, onlangs by onweder in Duins geleden. d'Hopmannen, gelast geen kogels te verwisselen, voor datze wisse rooy konden houden, loften geheele lagen op den vyand, tussen de Vloot nu diep ingeboort. 't Geheele gros geraakte ter weder zijde by na gelijkelyk aan den strijd. Met de nacht eerst bezaadigde de heevigheid. In 't donker malkander geduurig onder d'oogen leggende, dreven des morgens met stilte: en den vyand soo veel kogels toe, als 't Geschut lyden konde. Na den middag keerde de wind ten noorde: en de Witte van ons af. Om 't ont-

Brief van
Blaak o-
ver 't laa-
ste ge-
vecht.

ontsnappen, sette hy alle seilen by; oost-
waard na sijn Kust: en wy hem op de hie-
len. Schutgeveert hielden ondertussen
onse loefwaardste, met de Nederlanders
aan ly. Doch dewijl zy den wind van ons
hadden, hielden ter halver wegen, even
buiten de hoofden, stant. De voorste Fre-
gatten evenwel joegen haar na, tot in 't
gesicht van West-kappele. Wy missen op
ons Schip alleen drie man, onder welke
de Hopman Purvis. Van de vyand zijn
drie zeilen geheel reddelos: een verbrant
en de Schout by nacht genomen. De ge-
vangene oordelen uit innemen der vlag
en opsteeken van een blaauwe, de Witte
geslaagen te zijn.

Meer boozdeel deed Hopman Sokes:
de welke twee rijke Sweetsche schepen
uit Guinea na Pleimuiden opsond. Van
de Silber-bloot uit Cadis kregen d'En-
gelse geë klene brok. 't Is qualijk te seg-
gen/of 't gebal/of een besteken list haar
berrijkt heeft. De gissingen souden ten
quade meer overhellē: indien aen straat-
geruchten gehooz gegeven wierd. Wy
delen 't booz de waerheid niet uit: dat de
Spaansche Koning binnen Londen op
boozwaardē berdzagen is/om dese schat
in haar schoot te laten vallen. Hoe het
zo of niet: d'Handel kan qualijk buiten
laster van bedzogh onbespzooken blij-
ven. Want de Silber-schepen/bekom-
mert booz de togt booz d'hoofden/bon-

Twee
Guinees
vaarders,
en ses uit
de Silber-
vloot ge-
nomen,
niet son-
der ach-
terdocht
van be-
drogh.

den beiliger / achter Schottland om / de Vlaamsche Kusten aan te doen : want de meeste behoorden t'Antwerpen , en weinige t'Hamborg te huis. Maar beschreeven door haar kroopluiden; (sonder twijfel misleid) dat een troep Zy-beleiders in de hoofden wachte / om den reis te beiligen; wenden derwaards. Acht ontsnapten binnen Oostende, Duinkerken, Sant Malo, Nantes, Havre Grace en Zeelandt. Ses wierden in Doveren, Pleymuiden en Duins opgebragt. Onder d'aanghehaalde / boerde Otto Iuri-aens zoon van Lubeck dertig yfere buisen / en veel reisighers. Ontdeekt door een Engelsch scheepje / laat sich dwingen na Duins: onaangesien 't volk haer hulp aanbodt / om tegenweer te doen. Wessel Philips-zoon alleen geraakt uit Pleymuiden binnen Oostende.

Maar in de Middellandsche Zee hadden d'Engelsche , na d'eerste nederlaag / noch soo veel moed overgehouden: datse een aanslagh maakten op haar verloren Fregat de Fenix. De toelag besloeg te gemakkelijker : dewijl d'Hollanders, sonder achterdocht te landt uitgestapt / sich beiligh waanden op de reede boez Livorno. Hoyer Cox verspiedende die gerustheidt / mand drie booten. Alder boerde dertig Boodts-gezellen / gewapend met handt-bussen / houwvers en sakjens meel : om in d'ooghen der we-

Klein-
moedig-
heid van
Otto Iu-
rians-
zoon.

Aanslag
der En-
gelsche
op haar
verlooren
Fregat
de
Fenix.

berstaande te werpen. In den abondt
 stillekens uitghebaaren / berdwalden
 van malkander. Eindelijck vereenigt/
 leggen aan boord / met beraamder oze-
 de. Want d'eerste soude de kabels af-
 kappen: de tweede de zeilen bestieren:
 de derde 't Scheeps-bolk beneden hou-
 den of afmaecken. Hopman Tromp,
 tot tienmael de sinkroers ontboecken/
 ontblucht met weinig andere / na eeni-
 ge teghentweer / in de boot. Gelukt:
 Cer de tijding onder d'Hollandsche Vloot quam/
 berliep een gants gety: in welke kangs
 was / om den buit te bergen. Wreed-
 woed handelde d'oberwinnaar: dat acht heid der
 Matroosen in koelen bloede wierden felve.
 afgemaakt. De gequetsten smeetenze
 tot Napels aan landt / Galen versachte
 een weinig die schaade met een Engel-
 sche prijs van Sant Hubes.

Cerwijl men in die hoeck aldus has-
 pelde / ging Tromp met seventien Oor-
 log schepen / drie Oost-Indische-baar- Tromp
 ders / acht Szanders en stijf drie hon- in Zee,
 derd koopbaardn-zeilen zeewaard uit
 Goereede. Dese by kalmte te rugghe
 ghesonden / set self na Duins. Met een
 wind uit den westen stopt hy den negen-
 de der Winter-maandt de bloet tussen
 Calis en Doveren. Teghen 't stil water
 wierd de Vloot onder zeil gezeint. d'En-
 ghelsche in Duins, hadden haar nu in 't
 gesicht; en gewend / om na Doveren; en

boozts by de West op te komen; sterk
 twee en vijftig Schepen. De buyen on-
 dertussen schoten eenigzints noordelijk/
 en de golven hol. Tromp, benoodsaakt
 te ankeren / slingerde den gantschen
 nacht in een zware storm: en eenige sche-
 pen en Zanders van het gros af. De
 morgen-stonde ontdeckte d'Engelsche
 dicht onder 't hoogeland ten west van
 Doveren, twee mylen recht inde wind
 van hem. Met 't opgaande gety ber-
 waards gekeert / geraakten de best be-
 zeilste tot schutghebeert: en de byan-
 den onder de Singels. Tromp, in opset
 haar alhier te stutten / wend na Blaak.
 Dese met boozwindt booz hem overge-
 zeilt / wierd / op 't aflossen der geheele
 laag / niet schuldig gebleven: dicht in-
 gebolght dooz Carel Battyn Hopman
 van de Roose-krans met vier en veertig
 buisen: soo heebig by Tromp aanghe-
 klampt; dat sijn galjoen en boegspriet
 booz de stebē afbrak. Besig met die we-
 derparty / smijdt hem Achson op d'ande-
 re zijde den Bonavontuur aan boord.
 Dinniger was den indruk: dewijl beide
 de Bevelhebberen sich met Blaak in eed
 verwandschap verbonden hadden / den
 Hollandschen Zeeboogd weg te slepen/
 aan kant te helpen of in de grond te bo-
 ren. Achson, booz Tromps boeg ge-
 dzeven / verspreide over des selven over-
 loop een schadelijk schroot. De Ge-
 heim-

Zijn
 voorste
 Schepen
 geraaken
 aan de
 Engelse.
 Hy word
 an boort
 geklamt
 door
 Bartijn
 en Ach-
 son.

Groot Zee-gerecht tusſen den Adm. Tromp en den A. Blaak op den 10 Decemb. 1652.
 Tel. 236.

Dover

a. Luyt. Admiraal Tromp.
 b. Den Admiraal Blaak.
 c. V. Adm. Jan Everez.
 d. Commandeur de Ruyter.
 e. Cap. & Maasjen van Middel.
 f. Capiteyn Battyn.

1. The first part of the book is a history of the city of London, from its foundation to the present time.

2. The second part is a description of the city, its streets, buildings, and inhabitants.

3. The third part is a history of the city, from its foundation to the present time.

4. The fourth part is a description of the city, its streets, buildings, and inhabitants.

5. The fifth part is a history of the city, from its foundation to the present time.

6. The sixth part is a description of the city, its streets, buildings, and inhabitants.

7. The seventh part is a history of the city, from its foundation to the present time.

8. The eighth part is a description of the city, its streets, buildings, and inhabitants.

9. The ninth part is a history of the city, from its foundation to the present time.

10. The tenth part is a description of the city, its streets, buildings, and inhabitants.

11. The eleventh part is a history of the city, from its foundation to the present time.

12. The twelfth part is a description of the city, its streets, buildings, and inhabitants.

13. The thirteenth part is a history of the city, from its foundation to the present time.

14. The fourteenth part is a description of the city, its streets, buildings, and inhabitants.

15. The fifteenth part is a history of the city, from its foundation to the present time.

16. The sixteenth part is a description of the city, its streets, buildings, and inhabitants.

17. The seventeenth part is a history of the city, from its foundation to the present time.

heim-schrijver by zijn zijde ter dood getroffen/ verzaagde den Admiraal niet. Daar de sachtsinnigste uitspatten tot heebigheid / en de fozste ghemoederen kreuken: behield Tromp een minzaame bezaadigheid in binnige bejeegeningen; en een onbeweeglijke fierheid in nijpende booyballen. Kinderen, seide hy / Wy moeten deelen, of aan een schandighe nederlaag of aan een heerlijke zegen. Kan Engeland den Zeevoogd der Nederlandsche Vloot doen duiken: Nederland is ghenoeghsaam verwonnen op 't water. Indien 't hoofdt niet bestaan mach: waar sullen de leden blijven? Als de voorganger sneuvelt, word de navolger verbaast. De val der meerdere, verward de mindere in ghelijk verderf. Na 't voorbeeld, dat wy geven, sullen sich d'andere ook schikken. Ghy vecht niet alleen en voor eighen lof-verwering en behoudenis, en de welstand des Vaderlands, tot voorschrift der geheele Scheeps-macht; maar onder Tromp: daar de blykstukken van dapperheid en sichtbaarst zijn en best beloont worden. Zoo veel klem batte de redeur; dat een Matroos tegen de zabels op de Roose-krans inghesprongen / tusschen een hagel-bup van kogels / by de hooft-toutwen ophladerde: d'Engelsche blag van de stengh ruchte / en een Prinse van boben liet waapen. Met vijf

Tromps
reden.

Prinse
vlag op
de Roose-
krans
geplant.

Battijn
en Ach-
fon ge-
nomen.

Blaak
feer be-
schadigt,
vlucht.
Twee
Engel-
sche ver-
overt.

Inin-bol
vorbrant.

Een Con-
daats-
vaarder
en de
Hercules
geno-
men.

honderd guldens wierd 't Helden-stuck
beloont. Doch Battijn, afgemat door
seftig dooden en nu ge-entert / gaf sich/
na een uur teghentweers / op. Inmid-
dels had Joan Everdszoon Achfon op
de zijde gesmeten: en soo veel volk ober:
dat hy de Bonavontuur ruimde. Blaak,
door de Ruiters aangetast / liet steng en
mast in de loop. Van de Hopmannen
d'Haas en de Liefde, ter weder zijde be-
stozmt / deinsde na Doveren. Twee-
maal ghe-entert / deed 't overdeck op-
springen. Gelukkiger bielen d'Haas en
Liefde den blijde Intreede met ses en
dertig / en een Fregat met ses en twin-
tigh buisen op 't lijf. Beide / na kleine
tegenstand / berobert. Met de duyster-
nis scheiden de Blooten. Alleenlijck/
die onder d'Engelsche 't diepst' berward
waren / hielden schut-gebeert tot negen
uuren toe. Tegen 't donker verbzande
Juin-bol. De Bebel-hebbers in 't wa-
ter booz de blam ghebergh / wisten self
d'oozspringh der brand niet. Maar de
Bloot den gheheele nacht besigh met
leken te stoppen / masten te wanghen/
spliffen en herstellen / ontdeckte in de
morgen twee zeilen. Geswindt maakt
Saanen jagt op 't een; en sich van 't sel-
be / uit de Condaat na Londen gewend/
meester. Den Hercules, met ses en dar-
tig stukken Geschut / bemagtrighde Se-
bastiaan Sentsen. Onder de vermiste
Sche-

Schepen waren Joan Evers-zoon en de Ruiters; die Blaak geduurig op de rugge hangende/ den Teems oploegen. Tromp had de Blootelinghen aan boordt ghezeind: En sijn Schip gereddert. Tromp soeckte te vergeefs d'Engelsche. Eenig sints klaar licht het ancker: met opset; om den gewecken byand boordt Dover of in Duins te soecken. Verhindert doordt tegenwind/ logge Schepen een slaauw bloed/ wend na de Fransche kust ober/ onder Bolonje: verwachende gelukkingher gety en weder. Nooit joochte de Krijghs-man meer na een hang-waagingh. Doch d'hemel belette doerna maals 't verbolgh van gheen ongesiene hang. Eenighe Hollandtsche Schepen hingelden boordt 't Marigat. Matroos/ Hollanders landen in Engelandt. op Kent en Suffex om berberfing uitgestapt/ kreegh een merkelyk getal ossen en schapen: Maar te langh zammelenende/ (want de wapen-kreet ging langhs de gheheele kust) de Ruiters op 't lijf. Des bleben dood/ en vijftig gebangen. Tromp ondertussen/ verwachende de koopvaarders/ hield sich in de Hoofden; en de byand alle baartuig binnen. De keel der Teems aldus ghestopt/ Duurte binnen Londen. woerde Londen: alwaar/ insouderheid d'uitheemsche waaren/ tot groot opslag quamen. Doch ten zy den Hollandtsche Zeeboogd bequaame piloots ontbroken hadden: de blugtelingen waren op de reede van haar Teems aangetast.

Zeeslagh
tusschen
twee Hol-
landsche
en En-
gelsche
Hopman-
nen.

Met weder-zijdige schade liepen da-
gelijx de Floosfchepen uit en in: terwyl
de Hopmannen Kamp en Gideons, van
de Bloot bersteken / booz Bevezier met
twee kloeke Engelse Fregatten slaags
geraakten. Van Kamp kreeg d'een den
wind; en soo veel boozdeel in d'eerste
bejeegeningh; dat hy den Nederlander
't groote mars-zeil / rade en fok van
boven neder schoot. 't Gelukte den an-
der tegen Gideons niet minder; tref-
fende sijn groote en besaang-mast. Wei-
de in onmacht / weerden sich met het
geschut. d'Engelsche versagen oock de
kans niet. Maar aan boord geklamt/
bonden sulkeen tegenstand / datse / na
een bloedig gebecht / afwenden. Die
glazen lag de eene t'eenemael afgemat:
schietende los kruid aan hy/om bystand
van sijn Makker. Weinig kreunde die
sich aan sulck versoek. Hy quam dan
wederom af: doch soo onthaaft; dat
alle sijn masten buiten boord plotsten.
Gideons en Kamp konden noch doel be-
reiken met de kogels. Sy verghden
dies halben 't geschut soo veel als 't lij-
den moght. Geen bod van tegenweer
deden d'Engelsche. Die haar Schepen
niet weg gesleept hadden: indien de booz-
ten en zeilen der Hollanders bzuikbaar
waren geweest. Aan de Redenaar der
Vergaderingh binnen Westmunster,
schreef Robbert Dromfort de boozbal
aldus

Brief van
Drom-
fort.

Of tweejarige Zee-daden. 241

aldus ober: Wy op't Portsmuider Fregat, vergeselschapt met den Hopman op Ruby, ontmoete voor Bevezier twee Hollandsche schepen: yder voerde veertig yfere buisen. Ten acht uuren gingh 't gevecht aan: soo vinnig ter wederzijde, dat de hevigheid na festien glaafen eerst bezaadighde. Geheele lagen, dicht an boord verwisselt, treften gewis. Want in d'eerste aanranfing storte des Vyands groote mast van boven neder. 't Groot en voorzeil, wand en touwen van d'andere hing aan slenters; en de zeege nu aan een oogenblik. Wanneer twee schoten de groote en voor-steun der kiel wegh namen; en te gelijk die buit uit onse handen. De Zee slingerde hol: en de masten der Hollander buiten boord. Beide dapper doornagelt, vonden geraadfaamt de Fregatten te bergen binnen Portsmuiden.

Sonder teghen-scribhelinghe was Tromp met sijn koopvaarders doo: de hoofden na Sant Martijn gezeilt. Alleenlijk 't Oost-Indische schip de Diamant, te laagh na de wal gesakt / geraakte onder Zierikzee aan de grond. De goederen nu gebergt / boyst van malhander. Binnen Westmunster had 't Hof haar genoegen niet ober de slauhertigheid van Blaak, in de laatste kanswasing tegen Tromp getoont. Maar hy stont te wel by 't leger; om angaende die

Oost-Indisch
schip ver-
gaat.

Misnoe-
gen van
Blaak.

handel aanghespoochen te worden. Ebenwel 't graauw moede hier op. Dit moest d'oogen uitgesteeken zijn. Kromwel dief halben den Teems na Spits-head, daar de Vloot gheankert lag / afgedreven; neemt verscheide Hopmannen gebangen: namaals in geldt-boeten / om haar slaauwigheid / ghedoemt. Doch Aiscue, dooz Blaak berlaten / leide de schuld van 't laatste ongebal op hem; en uit onbenoegen den deghen neder: boozsijn diensten echter begifticht met drie duisend gulden eens / en achtiën honderd jaarlijx uit grondt-panden in Jerlandt. Dese haperinghen holden de Schotten. De Koningsche insonderheid begonden nu de hoofden t'zamen te stecken. Op 't slot Hueston, en self in de kercken / wierden ghebonden handt-bussen / pieken / zwaarden en buspoeders; kenbaar bewijs van een broepend' berraad. Zedert die ontdekkingh / berwijderden de Schotten hoe langshoe meer van d'Engelse. In 't ongebal des eenen groeide d'ander. De Fransche Koning belemmert / booznamentlijck dooz inlandsche beroerten / had so veel moed niet; om hem selben te dienen van dese gelegentheid; tot boozdeel boozsijn nebe Carel Alderhardst' hield Villeroy aan; in soogebaarlijke toefant van zaken / geraadsaamst te wesen / Enghelandt met een besendigh gemoedt te komen: als hetwelche

Aiscue
leid sijn
dienst
neder.

Onru-
sten in
Schott-
landt.

Vrank-
rijksoekt
met En-
geland te
hande-
len.

welcke / op-gheruit dooz Spanje, in Vranckrijx hart-ader een diepe steek konde doen. Bordeeus dieshalben na Londen overgeschikt / maakt een boozslag tot onderhouding der oude bziend-schap / ontflaakingh der aangehaalde schepen : om een bozders boet te beraamen op de koophandel ter weder zijde.

In's Gravenhaage versochten Ghebalmachtighden uit Ierland hulp booz Carel de tweede : Smalijker wierd de zaak boozgesteld : dewijl de Lotharing-sche hartooq sijn volk aanbod ; indien de Staten schepen en krijs-tuig wilden by setten. Geen geringh boozdeel stond te wachten : wanneer Engeland, in den boezem aan-getast / haar magten berdeelen moest. Onaangesien die nuttigheid sloegen de Staten den boozstel af : om niet de Kroons-gefinde Ieren, hoewel Bondgenooten / tegen d'Engelsche van 't gesuiberde geloof par-tyen nochtans / te stijben.

Geruster waren de koopvaarders met Tromp booz by de byantlijke kusten van Engeland, geset als in de Fransche habenen. Ettelijke / dooz onweder van de Bloot gedwaalt / quamen ter gesette bergader-plaats / onder Sant Martijn, te mets ten anker. Die na Bordeeuws berzeilden / heerden meest sonder bzachten : dewijl de Condeesche binnen de Stadt / en de koningsche op de stroom /

De Ier en Lo-taringer soeken hulp aan de Staten tegen d'Engelsche :

Worden afgewe-sen.

Overlast den Hol-landsche Koop-vaarders door de Fransche aange-daen.

tol

tol afbozderden. Op andere plaatsen wierdenze immers soo onfacht gehandelt. Tot Havre de Grace eifchte de Stee-boogd Richelieu, fwaar Anker-geld: tot Rochel de Graef van Oignon, de tiende penning der verhandelde Goederen: tot Nantes Mesteray fchurfde erkenneniffen. Doch eerlangh hielden die belastingen / uyt laft des Koninghs / op. Met Vrankrijk hadden thans de Algemeine Staten veel in den fin. Wy haar flocbonnis kreeg Tromp onthiet; de Schepen van Condee en fijn ahangh te veroberen; en den Franfchen Ammiraal Vendofme ter hand te fteflen.

Tromps
laft te-
gen Con-
dee.

De Graef
van Glo-
cefter ar-
melijk
gevoed
binnen;
Londen.

Word na
Duinker
ken over
gefchikt.

Binnen Londen fwerfde in armoede de jonghste Doon van Karel d'eerfte Glocestersche Graef. De Vergadering tot West-munster beducht booz een breeemde flinger-flag / uit na-pber op eenige hoofden des legers: die nu of dan misnoegen mogten opbatten en dit kindt tot Koningh: om haar strenght te flijben / en den handel glans te geven. Diefhalben werd goetgebonden hem wegh te pakken. 't Gereedste was op Duinkerken. Derwaards obergefchikt sonder geld of reis-tuig / bond meer medelijden by den Stadt-boogd aldaar. Want dese waardeerende 't affetfel van een magtig Koning / liet hem feestelij onthaalen: berwittigende in 's Gravenhage.

hage den Prinses Maria van sijn ober-
komst. 'k Bedwing mijn tranen niet
in sulc een bal: die de Koningen van de
berhebenste troonen in d'afgrondt der
bersmaadheden nederploft. Hoe wei-
nig staat is te maken / op menschelijke
dingen! een swier van ongestadigheid
wenteld het hooge na beneden / 't bene-
denste na om hoog. Rijdommen/ eer/
gesach / hoogheid verwisselen somtijds
van besitter. Niemand soo groot / die
niet klein worden kan: noch soo vast
geseten op den zetel van boozspoed / die
in een oogenblik niet uitgelicht magh
worden. Langsaam klabertmen tegen
de toppen: maar hoe haast/ als de boet
eens uytglippert/ is 't gerolt in de diep-
ste ballen.

An Denemerken liep de handel met Handel
d'Engelsche ober dwars. Bradshauw in Dene-
uit Londen na Koppenhagen afgebaar- marken.
digt / doyst by daag die Stad niet aan-
doen; uit vrees boozschennis van 't
Hollandsche Boots-bolk. Op sijn twee
boozstellingen / 't ontslaan der achtiën
koopvaarders en herstellen bande ge- Ant-
strande goederen tegen 't Juttsche Rijk woordt
uit 't schip Anteloop, gaf de koning Fre- des Deen-
drik dit antwoort: 't Is kennelijk, hoe de sche Ko-
Engelse alhier met onse inwilliging fig ninx op
in de Haven gebergt hebben voor haar de voor-
Vianden: aangehouden niet door beslag stellingē
van Bradshauw.
maar vrees voor d'Hollanders: want
yeder

246 De Beroerde Oceaan.

yeder Schipper is by 't Schip , en sijn Goed magtig gebleven. Onaangesien dese veilige gastvryheid, set een magtige Vloot voor Kroonenburgh ten anker, sonder voorige waarschouwing, en volmagt van d'Engelsche Staat : begeerende de Koopvaarders door ons by-beleid, of die te moghen halen van de stroom voor Koppenhage. Die heersche voorflag is te meer geweigert, dewijl de Nederlandsche Oorlog-schepen tussen dese Stad en den Zeevoogd Baal lagen. Soude wel ergens een Vorst die smaadheid gheduldig op kroppen ? waar wierd het geleden, dat sonder aanschrijving, op eens anders stroomen twee uitlandsche volkeren krijgh voerden : om een proef te nemen wie Meester van de selve soude zijn ? 't Is niet meer geoorloft den Sond gewapend in te loopen : als met Soldaten op een vreemde bodem. De Bondgenooten self, aan dewelke met bysonder beding, die vryheid vergunt word, blijven t'allen tijden verbonden, ettelijcke weken te voeren, waarschouwing te doen ; en niet meer zeilen van Oorlog voor de Kusten of op de stroomen van Denemerken te brengen, als wederzyds verdraagen is. 't Schijnt Engeland een dwinglandy wil oprechten : die geen vrye volkeren sullen draghen. Wy kunnen ons alsoo niet laten ringelooeren : om met goede oogen aan te sien :

fien
ver
De
ger
te r
baa
mi
des
in d
bill
daa
hoc
doo
Hoo
tege
ding
gew
van
voo
mo
I
sche
De
En
vin
Ij
her
wa
loc
to
on
to
ep

fien: dat haar Vlooten (onwilligh self verlot te verfoeken) in de boezemen der Deensche watere inboren, ten krijg toegelust. Die spijt is niet ligt te verdouwen: te meer nadien 't minst bewijs van dankbaarheid niet is gedaan voor de bescherming der Engelsche Koopvaarders in dese Havenen: welke andersints alle in de kaars gevlogen waren. Voor een billijke erkennenisse van sulck een weldaad: is openbaar beslagghghedaan van hooger hand op de Deensche Schepen door d'Engelsche: en een ander in de Hoofden vyandlijk weg gesleept. Niet tegenstaande d'overlastghelyke vergelding vereiste, word aan Bradshauw ingewilligt 't gebergde uit de schipbreuk van Antelope teghen Iuttland: onder voorwaarden van betaaling, aan die de moeite om 't wrak gedaan hebben.

Dooz Persien liep den Oost-Indische Maatschappij de slagboegh mede. Drie Hollandsche zeilen ontmoeten de Engelsche rijk geladen schepen de Geelvink en Roo-bok, De Dpand mannelijck op 't lijf geballen / bocht niet slaauhertig twee daghen lang dooz sijn onwaardeerlijke Schat. Chang ademloos geeft sich en den moed op: beide tot Samaron opgebragt. Doch Tromp, onder Sant Martyn afgemat dooz 't berdoeben na de koopvaarders / krijght eyndelijck stijf anderhalf honderdt by een.

Twee
Engel-
sche
Oost-Indische
vaarders
geno-
men.

Tromp een. Met sebentig Zy-beleiders wend
steekt hy gelijkelijc de stebeng na 't Vader-
van Sant landt. Gheslingert dooz stozmen en te-
Martijn gen-stroom berbalt berre om de West.
in Zee.

Ontdekt
d'Engel-
sche,

'Voert
de Vloot
regen
haar aan.

Twee zeilen sneubelden achter de Sor-
linghs in dit ontweder. Zy bedaarde
bupen schaart hy de Vloot in de vier
hoofst-gedeelten. 't Doozhoofd bozm:
de sijn slagh-ozde: den rechter-bleugel
boerde de Ruiter aan: den slinker Ioan
Everds-zoon: in d'achter-hoede hieldt
sich Pieter Floris-zoon. Tussen Kif-
kassen en Portland worden met den da-
geraad d'Engelsche in sy ontdekt; sterk
tsebentigh kloeke zeilen / onder 't hoog-
ste gesach der Ammiralen Blaak, Monk
en Dean. Tromp', booz de Kooopbaar-
ders aldermeest besozght / belast haar
dicht in een te dzommen: ende Ioan E-
verdszoon sich uit te spreiden na d'En-
gelsche Kust; (Want de Kooopbaar-
dy-schepen waren derwaards gewend/
ong boven wind te komen) op dat de
Opandt niet booz hem ober-ghezeilt/
de weerloose zeilen op het lijf soude bal-
len. Maar Blaak bezessende den toes-
leg / gebied een troep na de Fransche
strand te zakken; om van achter in te
boozen. De Ruiter, wijs en zijds ber-
deelt/rukt geswind haar onder d'oogen.
Doch terwijl dese met de staart der
Engelsche slag-ozde den strijd aanhegt:
set Ioan Everds-zoon op den middel-
troep

troep aan : Tromp en Pieter Floris-
zoon op 't hoofd-gedeelte : het welke
Blaak met de machtigste Schepen aan-
boerde.

Weinig te bozen / eer de Hollanders
sich opdeeden / wierdt hoor d'Engel-
sche Bloatelingen een Leer-reden ghe-
daan uit de gheschiedenis Iosaphats,
opgetogen tegen Ammon en Moab. De
Goddelijke woorden uit het tweede
Boeck der heilige Tijdrekening eigen-
de een Prediker op de tegenwoordige
gelegendheid toe. Sy luiden in onse
taal aldus : Trekket morgen tot hen
af : fiet sy komen op, by den opgang
van Ziz : en ghy sultse vinden aan het
einde des dals, voor aan de woestyne
van Ieruel. Ghy en sult in desen strijd
niet te strijden hebben : stellet u selven,
staat, en fiet het heil des Heeren met u,
ô Iuda en Ierusalem : Vreeset niet, noch
en ontsettet u niet, gaat morgen uit
hen tegen; Want de Heere sal met u we-
sen. Maar Blaak ontdekkende Tromp
ten loefwaard/om den Matroos moed
in te boezemen : spreekt hen aan met
dese woorden. Hoe gelukkig d'Inland-
sche Oorlogen onlangs afgelopen wa-
ren, konde een yder te meer verheugen:
dewijl d'overwinningē noch versch zijn;
en niet weinige, zeegastig uit bebloede
Veldslagen scheep gestapt, een vyand
alleen verwisselt hebben; om op 't water

Leer-re-
den van
een En-
gelsche
Prediker

Aan-
spraak
van Blaak
tot zijn
volk.

Rid-

Ridderlijke proeffstukken te geven, gewend altijd op 't land te winnen. Onwrikbaar ist steunfel 't welk een Christelijke Krijgsman vind aan een rechtvaardige zaak. Want die kan in hacchelijkheid beloften doen van een gewenschte uitkomst, en verzekering van rust aan 't ghewisse. Menschelijke machten bestaan niet sonder bystant uyt de hoogte. Moediger worden de Harnassen aangegort, als uitgetooghen: daar Gods eer tot een doelwit niet strekt. Dit oogmerk sal heden buiten twijfel sijn verdiende loon niet missen. Wy hebben overlang ervarendheid, hoe gewisse zegenen metgesellen zijn van gerechtige wapenen. Onse strijd is des Heeren. Want dese Vloot tegen wreevelige Nabuuren uitgerust is; trachtende den grondslag van haar hoovaardighe aanwas te leggen op de vermindering der Engelsche vryheden en Koopmanschap, op de verwerping tussen Geloofs-genoten. Gy vecht, niet alleen voor de welstandt van 't Vaderland; maar ook der Kerk: niet alleen voor u leven; maar ook om schatten; die yder in 't bysonder verryken kunnen. 't Schijnt of de belooning der voorige dapperheden uitgesteld is tot dese dag. Met sijn Koopvaarders sal de Vyand betaalen den bloedige moeite, uitgeslooft in een Adelijke besigheid omtrend beruchte Helden-stukken. Waar toe sleept

hy anders een opgepropte Vloot vol kostelijke waaren achter sich? als om ontlast te worden door die gene: Dewelke, indachtigh op eed en plicht teghelijk Gods eer, 't Engelsche welvaaren, haar eigen vrydom en verryking betrachten. Meer kleni hadden de woorden: dewijl Matroos/op hoop van buit berlekkert sich geseggelijker had beginnen aan te stellen. Want in 't begin der Syrokelmaand waren Geholmagtigden na de Vloot/ op den Teems geankert/ met betaaling afgeschikt. 't Bootg-bolk/ onder den duim opgeruit / sette met geheele swermen Blaak onder d'ooghen. Daar moest een volkomen afdoen der achterstallen wesen sonder askoztingh. Sy werden genoegsaam op de vleysbank gebragt: en wilden niet onder sulke een Zee-boogd. Soudenze haar bloed uitslozen sonder loon/ en haar leben in de waaghyschaal stellen sonder vergelding? Erlang bezaadigde die heebigheid. De Solbaaten/ tegen d'opproerige aangeboert/bzagtenze haast in stilte. Twee der belhamers bezuurden 't met de galg. Sulke een schrik baarde die bercooning: dat d'andere weg-sloopen. Doch d'Ammiraalen Blaak, Monken Dean, van Quinborg afgestoken/hielden de Vlootelingen in den teugel/ met beloften van den roof der Nederlandsche kooopbaarders.

Oproer
der Eng-
elsche
Boots-
gesellen.

Word
gestilt.

Tromp

Tromps
reden tot
de Vloo-
telingen.

Tromp aan d'ander zijde vergat in-
schelijc niet d'aanmoedigingh tot den
stryd onder de zijne. Op de Kampanje
met den zabel in de buist gestapt : (be-
reeds boven wind na d'Engelsche affak-
kende) Kinderen , seide hy / Wat genaade
te verwachten is van die vyand , konnen
de Schotten ghetuighen , soo deerlijk
uitghemergelt , afghestroopt , en met
een jok van verdoemelijke dwinglandy
gheperst. De Nederlandsche rijckdom
dobbert hier op 't water : en de voor
en teghenspoet des Vaderlands hangt
aan d'uitkomst van een slag. Godt
verhoede , dat haar ondergangh onse
flaauwhartigheid te last gheleidt soude
worden. Die in 't Veldt overwonnen
zijn , stuiten somwijl d'Overwinnaar
voor hooge wallen en moeyelijke over-
togten. Hoe meenigmaal zijn de Heir-
legers op de vlucht ghebraght : dewel-
ke echter , naa een merckelijk ver-
swakken , binnen Sterkten ghebergh-
moedt grepen van haar steile Bolwer-
ken; en soo fel uit die hoogten een zeeg-
haftigen wederparty aan : dat de kans
verkeert is. Sulck een voordeel kan
niet verwacht worden : daar de Vloo-
ten , onder een ghemenght , het water
voor een graf aanschouwen , en in 't hol
der kielen een moordadigh Bus-poe-
der. Doodelijk is de minste quetzuur
aan 't hart. Het leven van 't Vereenig-
de

de
Ee
del
kan
pij
fal
lan
sta
vle
dui
den
der
pen
noo
de z
spro
dom
aan
kon
geet
bran
wen
wede
den
hem
fer t
dien
ghev
se re
mel
T
Piet
hoof

de Nederlandt hobbelt in dese Schepen. Een naauwe toeficht vereifcht den handel : want een wondt haar ontzielen kan. Indien de Water-leeuw met feven pijlen het hoofd moet onderhalen , zy fal voor drenkelingh drijven teghen 't landt. De fpiere van onfe Staat beftaan uit zeilen. Sonder foodaanighe vleughelen beweeghtze fch niet een duim breedt. Kan de Vyandt die heden affcheuren ; op een dagh fal hy verder komen als Spanje heeft derven hopen in tachtentigh jaaren. Door de noodtfaakelijkheid is dickwils een bloode ziel ftoutmoedigh te voorfchijn gefprongen. Wie fiet niet dat d'eer, rijkdom , welftandt en 't leven des lands aan een kanswaagingh hanght ? Ghy kondt hier noch plicht noch eed vergeeten , fonder eighen verderf en een brandmerk, het welke in geen tien Eeuwen verwaffen foude. Doch wy vechten wederom met een Vyand , die onlangs den Teems voor ons op-ftoof. Laat hem dicht op zijde naderen , om gewif fer te treffen. Daar is geen twijfel , indien 't fchort aan dapperheidt , of een ghewenfchte uitkomst fal in 't kort de fe rechtvaardighe Wapenen uit den Hemel bekroonen.

Tromp ondertuffen / ingebolgt van
Pieter Floris-zoon , fet fachtens op 't
hoofd-ghedeelte der Engelfche Bloot
aan,

De strijd
verheft
sich
over de
geheele
Vloot.

aan. Blaak boozhaariger drijft hem ge-
swind een jagt kogels toe / sonder beel
rooy te schieten. Verlang bedaarde die
overmoed. Want d'Hollandsche Zee-
hoogd op een roer schoot sijn boeg ghe-
naadert / giert hem aan de zijde. 't Ges-
chut dus lang gespaart tot wissel tref-
fen / donderde gelijkelijk met een gehee-
le laag: en terstond omgewend / word
ook de tweede gelost. Chang ging de
strijd onder de Vlooten aan. Hier bie-
len de masten buiten boord. Sints hing
het wand aan slenters. Daar kraak-
ten de ribben / en zuisden de kogels door
de zeilen heen. Door 't barsten der hand-
granaaten repte sich Matroos van de
oberloop: of stoof verminkt in 't water.
Hier hechte een boeg-spriet in de hoofd-
touwten. Een ander enterde sijn byand /
en bloogh met 't berdeck in de lucht.
't Shekerm der ghequetsten / berdoost
door 't quiten der kneppels / hoeboeten /
gloepende / schuiftangen / getakte Mo-
gen-sterren en dzaad-kogels / versette
d'aanballers te minder. Onder een dik-
ke rook flikkerde t'elkens de Blixem
ban 't aengestookte buspoeder. 't Licht
scheen verbaast geblucht te wesen: ter-
wijl in een damp de doode rondom
snozde. Bolonjens berghen zidderden
boor de donder der Koztouwten ende
Poortland beefde. Daar weemelde een
ziel tooghende in 't water / en gaf sijn
laatste

laatste snikken onder gehoozt te wo-
den. Gints dobberde een op-gescheur-
de denne / of haalde het hoofd onder
hebloede golven. Hier slozpten de kie-
len een Zee in dooz lage gaten: ende
rukte Schip en Volk zuigende na den
afgrond.

Oziemaal verwisselden d'Ammira-
len met malkander de laag. Blaak toen
afgewend / quamen bier kloeke Engel-
sche in sijn plaats: alle soo rautw beje-
gent / datse na vijf glaasen schut-ghe-
baart Tromp verlieten. Doch hy day-
per beschadicht / berdedighden sich
echter tegen den verschen indruk van
Blaak omtrent twee uren. Een Hol-
lander eindelijk tussen beide Zee-boog-
den ingehoozt / hield den Engelsche soo
lang gaande / tot Tromp een weinig ge-
reddert / sijn beurt weder ober nam.
Dooz den middag slabbakte Blaak. Al-
ter uitgedienst dan behield so veel moed
niet / dat hy Tromp naderhand onder
d'oogen doost sien. Ammers soo booz-
deelig had de Ruiter den staart der En-
gelsche Vloot aangetast: indien niet et-
telijke van sijn slagorde haar plicht ver-
gaaten. Met een Schip van twee en
dertigh pferen huisen leid hy een ander
van ses en vijftig aan boord. Eer lang
krukte de Prosperiteit: want ghe-en-
tert / gaf sich ober. De Overwinnaar
terstond onder twintig Engelsche ber-

Gevecht
tusschen
Tromp
en Blaak.

Ruiter
veroverst
de Pro-
periteit.

wart / kreegh 't ten laatsen te quaad :
 doch / nabijf uuren bechtens / berooft
 van groote mast en boozstengh / Ioan
 Everds-zoon tot hulp.

Manhaf-
 tigheid
 vā Kruik

Op 't Oost-Indische schip de Vogel-
 struis had Kruik 't hoogste gesach. Ge-
 lijkelyk met de Hopmannen Poort en
 Zweers tegen d' Onder-Ammiraal Pe-
 cocq, aanboerende seben groote Engel-
 sche, slaags geraakt / gaf sulke Helden-
 blijstukken / en soo dapper bonk : dat
 ze alle den wijk namen. Kruik in hy
 onder vier verballen / verliet hem self

Engelse
 te rugge
 gedeint
 keeren
 wederom

niet. Na drie uuren smeten 't d'aanbal-
 lers ober staagh. Een sonder masten
 wierd gesleept na Wicht : en Pecocq ge-
 noodtsaakt te krenghen. Doch siende
 vier versche zeilen uit den Noord-oo-
 sten tot bystand affakken / en de loef-
 waardste Hollanders boven wind hen-
 gelen / greep een nieuwe moed / en met
 negen Schepen sijn Opand wederom
 aan. Poort aangheklampt trefte den
 Engelsch-man soo gewis : dat hy be-
 reeds in 't onderspit / om hulp zeinde.
 Geswind spatten twee derwaards / die
 beide een geheele laag ter wederzijde af-
 loste. Poort onder water dapper ghe-
 raakt / riep Hopman Zweers toe / hy be-
 gon te sinken. Flux smijt het dese booz
 sijn boeg : terwyl de twee Engelsche
 Poort ter wederzijde mannelijk aan-
 bielen. 't Schip was indierboegen door
 boort :

Poort en
 Zweers
 met een
 Engels-
 man sin-
 ken,

boort: dat het eindelijk oberstozte / en te gronde ging. 't Volk bergde sich by Zweers: die in de Byand met de boegspriet verwart / dooz vier Fregatten t'elkens de laag kreeg / inmiddels van twee andere boort aan boort bebochten. Onbertzaagd joeg hy d'aanballers af: en soo gelukkig den een de kogels toe: dat hy senk. Maar self byster doornagelt / konde 't niet langer boven houden. 't Overschot dan der Matrosen bergden d'Engelsche.

Doch Kruik teghen neghen slaags / weerde sich soo lang: tot hy van darde half honderd man weinig ongequetsten oberhieldt. De byandt dan (den welken 't ghebecht bereeds te staan quam op een gesonken schip met vijftigh buisen) bemerkende d'onmaght van zijn wederpartij / licht inder yl 't meeste volk en ghereedste Goederen uit de Vogelstruis; en lietze drijben / beducht boort sinken. Kleidijk van d'zie aangeballen / kreeg 't eindelijk te quaad: maar dooz Regenmorter gheholpen / de handen ruimer. Dieshalven aanghemoedicht balt zijn bespringer soo binnig op 't lijf: dat hem eerlangh de moedt en 't schip ontsenk. Omgetwend dan komt den Engelschman / aan Regenmorter geklampt / op d'ander zijde. Maar onder water ghetrossen / konde de lekken niet stoppe. De zee schommelde bereeds by

Kruik
t'eene-
maal in
onmagt.

Kleidijk
en twee
Engelse
gaan te
grond.

Meer-
man
sinkt: als
ook de
Poort
van Tro-
jen.

hoogh boben de buik dellingen heen. Schaars beertig mannen waren noch overgebleven. 't Schip begon te meten te duiken onder de golven. 't Lag daar by. Gezwind dan bliegense met de zabels in de buist ober d'Engelschman na Regenmorter toe. Dese aldus gestijft (want niet weinige waren in de loop gebleven) herbat den strijd met nieuwe dapperheid. De Wyand stont die indruk niet uit. Maer afgewend/ging te gront.

't Scheeps-volk op de Meerman soo gehaabend / dat de baren in 't hol hand booz hand hoogh en hooger ingolpten / beklemmt inmiddels tusschen twee kloeke Fregatten / soude buiten twijfel gesneubeld zijn: ten zy de Leentwin / den eene Wyand aan boord gesmeten / d'afgematte ober 't Engelsche schip overgesprongen / geberght had. Moediger droeg sich de Poort van Troyen in 't gevecht / als boozsichtig na de bebochten zegen. Want meester van sijn wederparty / die niet langer 't water uitkeerde / roofde onder de gereedste goederen eenige baten Zek. Smaak bond Maatroos in die drank: gewend sonder mate den lust tot suipen onbesuist te boeten. Wy bergat sich dan in de kisten / en te gelijk de lekken van 't schip: dooz welke de Zee met sulke sloztingen insiel / dat 't eerlang wierd onder ghaalt. An een boot ontsnaptten alleenlijk negen.

gen. De tweede / by gehal aan de nok
der fokke ree gehecht / zeeg gelijkelijk
na de grond.

Acht bezeilde Fregatten met de ste-
bens op de koopbaerders gewent / deins-
den booz Tromp , derwaards uit de
Dloot in aentogt te rugge. Pieter Floris
zoon russen ses benard / kreeg den Am-
miraal tot hulp : de Burcht een En-
gelsch schip. Doch onder water bin-
nig doornagelt / stapte 't holk op de prijs
over : welke terstond aangelampt soo
lang tegenweer deed / tot ze weg zonk.
meer buske dapperheid als teeder ge-
boelen van een Christelijk gewisse be-
toonde Schelte Wighman. Tusschen
twee kloek Engelse ingeboort / was
eindelijk soo magteloos ; dat hy niet lan-
ger den indruk uitstond. Kiesende van
de dood booz 't overgeven / om niet son-
der wraak te sterben / steekt 't buspoe-
der in de hand ; ende met die blant
beide sijn byanden aan. De Ruiter , de
lywaardste van de Dloot op de staart
der byand aangheballen / dreef byster
ontreddert. Gelukkiger bielen Saanen
en Kamp een Engelse Schout by
nacht op 't lijf : na eenig schutgebaart
in de grond geboort.

Indien niet ettelijke Nederlanders
haar plicht meinedig vergeeten had-
den ; die dag soude Engeland overwon-
nen hebben gesien op zee. Want Tromp

De Burcht
krijght
een En-
gelsch
schip , en
blyft met
het selve.

Wighman
steekt
sijn schip
aan.

Engelse
Schout
by nacht
blijft.

Kleine
moed by
den vy-
and.
Flaauw-
hertig-
heid van
ettelijke
Neder-
landsche
Hop-
mannen.

behoor-
de ge-
straf.

tegen haar Bloot booz uit ghestooben/
herstrooide Blaaks slag-ozden van mal-
kander. d'Nchterhoede lagh ruim een
mijl achter de booztocht. Zy koppe-
len van tien en vijftien dzebenze heen.
Flaauwhertig ten strijd geschaart sou-
den eerlang gekreukt hebben : ten zy de
loefwaardste Nederlanders sonder slag
of stoot boven windt ghebleven waren/
't Is booz beel eeuwen in 't werck ghe-
stelt/ tot bebozdering der gemeine zaak:
dat dapperheid opgeweekt wierd booz
loon / en kleinmoedigheidt booz straf.
Daar met Helden-stukken prijs te ha-
len is / sal een fiere Ziel te lieber in de
waagh-schaal treden. Hoe gewilligh
gaat d'arbeit aan/ wanneer onseilbaare
bzuchten uit d'arbeit te rapen zijn : Op
half kans spzinglyt een rustigh man te
boozschijn : en prikkelst sich aan met ze-
kere belooningen van onzekere uitkom-
sten. Daar 't recht onbuighsaem blijft
booz groote en kleine : en aan peder
rechtvaardige bergeldingen doet : krij-
ghen de goede moedt / en de boose een
teugel in de mond ; om niet uit te spat-
ten. Zy missen niet/ die geraadzaamst
oozdeelen booz de welstandt van onse
staat een naauw ondersoek te doen na
de meinedige: booz welke de blooten en
gheheel Nederland in de blooten t'el-
kens gebaar loopt ; de trouw-hertighe
berlaaten / de plichten bergheten wor-
den :

den: op dat de straf aan weinighe de
brees onder alle mocht komen; tot een
pijkel booz logghe zielen; om lieber/
op 't hacchelijck aan/ een eerlijcke dood
in 't gemoed te sien/ als zeker een schau-
delijk sterben te verwachten.

Doch Pieter Floris-zoon, berre bui-
ten 't gros der zeilen gheset / redbderde
sich al daar / Tromp had die dagh acht
honderd maal los gebzandt: en met een
metaal gheschut / het welcke achter op
sijn wint-beeringh kruis-wijs dzaapen
konde/sebentig schooten gebaan. Oost-
waard dzeef de Vogel-struis met de fok
en 't groot marg-zeil. De Wilde, nebens
twee andere/ derwaards afgebaardigt/
socht het bergeefs wegh te slepen; te
meer alsoo vijf Fregatten op hem af-
saken. Kruik echter set sich wederom
schrap: maar t'eenemaal machteloos
geeft het eindelijk ober. Soo beel be-
leeftheidt was by d'Engelsche: datze
ook die adelijde blijck-stukken van on-
kenkbaare ghemoeden in haar byandt
wardeerden. 't kleine overblijffel dan
van een groot ghetal Schceps-bolch/
wierd met wijn onthaalt. Onaangesien
sulke bejeeningen/ontsnaptien dactien
Matroosen des nachts met de boot.

Maar de kroopbaarders/ loefwaard
d'Engelsche kust genadert / siende den
slag ghe-eindicht / saken wederom na
Tromp af. De Krijghs-raadt aan sijn

De Vo-
gelstruis:
konde
niet ge-
berght
worden.

Tromps
gevoelen
over de
vordere
handel.

Slotvon-
nis der
Neder-
landsche
Krijgs-
Raad.

hoort ontbooden / wierd de bozdere ber-
handeling in ombzaag geleid. 't Ghe-
boelen der Bebelhebberen / oordeelen-
de geraadfaamt / de Koobaardp-sche-
pen te laten drijven; om onbelemmert
den byand onder d'oogen te trekken:
keurde Tromp niet goed. De rijkdom
leidt hy / van Nederland, die 't ontzeenu-
wen of styven kan, drijft hier op zee.
Tot haar bescherming is dese vloot uit-
gerust. Indienze soo licht gewaagt mach
worden: waarom sleepen wy sulc een
magt, op onwaardeerlijke kosten, langs
dit vaarwater? Waarom zijn de Koop-
vaarders, sonder bybeleiding, niet veili-
ger achter Schottland om-gezeilt? Mis-
schien fullense onbeschadigt door snap-
pen. Doch wie stelt haar alsoo onbe-
dacht ter bescheidenheit des gevals? of
kunnen wy een gedeelte der Vloot mis-
sen, tot bevryding der onweerbare zei-
len na't Vaderland? Men veracht niet
licht een Vyand: dewelke meerder in
magt, naulijx in dappere ervarendheid
wyken wil. Of heeft yemand verzeeke-
ring, dat in de Hoofden geen achterhoe-
de schuilt, bestendig om so veel schatten
weg te rukken? En voorwaar, hoe weinig
wapenen worden vereischt voor welke
een groote menigte ongewapende dui-
ken moeten? **Ma rijpe overslag van sul-**
ke gewichtige redenen / is by slotvon-
niss vast gestelt: den byand onder klein
zeil

zeil in te wachten : geen bergeeffche
 schooten te doen / nadien 't Oorlogs-
 gereetschap fchaers om quam: de Vloot
 te fcharen in een halve maan; en binnen
 die kring de Kooopvaarders te befluiten.

Doch Tromp met een fachte booz-
 wind ooftelijk booztgedzeben / buurde
 den gantsche nacht; befig in 't laffen/
 fpliffen / knopen en herftellen van 't aan-
 ftukken gefchooten. Op de lantaarnen
 faken d'Engelfche uit de loef achter in.
 Tegen den middag vielenze aan / drie
 mijlen ten noozdweften van Wicht, ge-
 ftyft met fectien fchepen en ettelijke kit-
 fen / bol volck gepzopt. Mannen waren
 aangeboerd tegen mannen. Op mis-
 gunnen den weder-partyders die lof
 niet. Doch haar indruk hebig toege-
 fet / wierd gefchozt met geen minder
 hebigheid. Indien op de boozgaanden
 dagh ieder alfof fijn plicht onthouden
 had: de bypand foude buiten twijfel den
 kants niet herbat hebben. De ftrijdt
 berhief fich nu dooz de Vlooten. Min-
 mer fpatte d'aanballer feller boozt.
 Minmer ftondt d'aangheballene meer
 pal / om fich te verdedigen. 't Geval
 twijfelde felf / aan wie de zegen berblij-
 ven foude. Dzeefelijk ging 't donderen
 aan. Op 't loffen der huifen bleef nie-
 mandt fchuldig. De kogels fcheenen
 malkander t'ontmoeten : en een jacht
 van pfere kloten een andere te flui-
 zen

ten. In de lucht boerde 't schot self
 oozlog: met sulke stozmen uit de trom-
 pen uitgedzeben / dat het naulijx dwa-
 len konde; of het stiet aan gruis in sijn
 booztgang tegen schot. Gantsche la-
 gen / gelijkelijck geloft / balderden met
 soo sterke slaggh / dat het meer gehoozt
 wierd aan de Fransche en Engelsche
 stranden / dan by de Blootelingen self.
 In de duisternis der dampen sliker-
 den t'elkens de blixemen / korte booz-
 hooden van een geweld; het welke rib-
 ben uit de zijden / gaten in de hielen / ar-
 men en beenen van de menschen / wand /
 touwen en zeilen aan starzen smeed.
 Desmaal herbat de Wyand sijn indruk:
 om dooz de halbe maan te boozen: t'el-
 lekens sonder berrichting te rugge ge-
 dzeben. De bezeilste Enghelsche Fre-
 gatten stozmden op d'uiterste bleugels
 der Hollandsche Vloot: met opset / ce-
 nige Schepen af te snijden / en tussen de
 koopbaarders in te bzeken. Tromp,
 beseffende de toeleggh / spat den aanbalk-
 lers / aan de rechter hoozn / tegen Eng-
 land uitgestrekt / onder d'oogen. Doch
 sy achter uitgedeinst / lieten haar opset
 steken. Na Vrankrijk rekte sich d'ande-
 re bleugel uit. Doozdeeliger bocht al-
 daar de Wyand. Want gezwind inghe-
 stooben / sneed Bruin van Seelt, Joan
 la Sage en ettelijke koopbaarders van
 de Vloot af. Meer buit had hy sonder
 twijfel

Engelse
 Fregat-
 ten door
 Tromp
 gestuit:
 Nemen
 eenighe
 Schepen.

twijfel gekregen: ten 3p sommige met de blucht ontsnapt waren binnen Havre de Grace, en andere onder de *Nederlandsche* slag-ozde gebergt. Tromp inmiddels bezoꝝgde 't oberige gros der *Koopbaerdu-schepen*: soo dat d'*Engelsche* te metꝝ dieper ingedꝝongen gheen hang beoogden. Twee kitzen bol volk haalde Bankert onder de kiel dooꝝ. Van Zaanen schoot andere in den grond. Blaak, op de boozige dagh verswacht dooꝝ hondert lijcken / hield sich uit het heebighst des gebechts: het welke ten elbe aengehangen / twee uren na Son eerst eindighde.

In den abound maakten de *Blooten* ter weder-zijde haar wederom klaer: en niet weinige *Nederlandsche* *Hopman-*nen aen Tromp bekent de *schaarsche* *Schaars-* oberblijffels van buspoeder en scherp. heid van buspoeder in de *Hollant-* Met de nacht en boozwindt dꝝeben de zeilen heen. d'*Ochtenstondt* ontdeckte Bevesier en Verley. De gheschut-boe- sche *Vloot.* rende *Koopbaerders* setten in de duis- sternis buuren op: en / verdeelt onder d'*Oozlogh-schepen* / sich schꝝap tot te- genweer. Op booz middag berhief sich booz de derde reis de strijdt. d'*Heebig-*heidt niet bezaadight in twee daghen / scheen booz 't laast' haar bekomst te willen nemen. Fel dan ballen d'*Engel-*sche boven windt in. Doch soo raauw bejeeghent / dat de moedt binnen twee

uuren verflaauwde. De hardnekkige
kantswaaging had de strijders afgemat
terwijl d'een / om zijn eigen schatten te
behouden / d'ander om te verkrijgen
lijf en leven opsette. Moed besweek
soo seer niet / als kragt. Ademloos
echter hing de Vpand op de rugge der
Nederlandsche Vloot: van welke de
helft nu ten einde van buspoeder was.

Eenige
der be-
hoeftige
worden
binnen
getrok-
ken.

Tromp hier af verkundschapt / trekt
die behoefstige uit de slaghoede binne-
waard: onder schijn tot beschermingh
der koopvaarders. Schaars dartig
zeilen konden noch teghentweer doen.
Maar Blaak, siende 't boozhoofd van
de Hollandsche oorlog-schepen inghe-
krompen/greep berschen moed/en haar
op nieuw dapper aan. Onaangesien
't gebrek des krijgs-gereedschap / laat
Tromp de mars-zeils ballen / en wacht
hem in. Aan hy poogde Pen met twee
Fregatten door te breken: en bier an-
dere te loefwaard. Dijn West-Indisch
Vaarders/ uit de achterhoede tegen de-
se boortgespat / maakten sulx ontzag:
datze tommelinx afweken. 't Gelukte

Pen
neemt
drie sche-
pen.

Pen beter: weg slepende twee Fluiten
en een Galjoet. By middel van bus-
poeder konden 't d'oorlog-schepen niet
berhinderen. Monk gestijft door een ge-
selschap van eenige zeilen/zakte moedig
op Tromp af. Doch hy/ onder de wind
ghestookken / liet zijn vbandt dicht in
komen.

homen. **C**hang toen 't geschut gewis
doel konde treffen / lost geheele lagen;
soo gelukkig : dat Monk , onder water
gheraakt / krengken moest. Een uur
booz Son bleven d'Engelsche eben bui-
ten schoots leggen / alle by malhander
gedromt. 't Scheen zy adem schepten
tot een nieuwe aanbal. Want schielijk
afgesakt / grepen d'hindertogt der Ne-
derlanders aan. Met Tromp en Ioan
Everds-zoon hielden de boozbaarigh-
ste een uur schutghevaart. Maar / te
mets verslaauwt / dzeven de koghels
van verre toe ; en eindelijk buiten 't
toc-reicken der grobe buisen. Van de
koopvaarders / langzaam booztgezeilt
en onbedacht wijdt en zijds booz de
vloot verspreidt / bleven dese dag de
meeste in de loop. Ioan Everds-zoon en
andere hadden nu t'eenemaal haar bus-
poeder verschooten. Andien dit gebzek
den byand ten bollen was bekend ghe-
weest : hy had groot boozdeel daar me-
de konnen doen. Doch afgeslooft in soo
bloedige kanswaaging van drie dagen/
stak in de wind : en tegen de nacht sijn
buuren op. Tromp met redelijke koelte
en klein zeil booz by Stapels , achter de
koopvaarders / noozd-oost aan gewend/
berlooz d'Engelsche lichten omtrent
midder-nacht. De dageraad ontdekte
Calis. De slag stond den Byand im-
mers soo duur als den Nederlanders.

Monk
krengt.

Verschei
de Koop-
vaarders
genomē.

Engelse
wenden
af.

Dier

Schade
by de Ne-
derlan-
ders ge-
leden.

Dier en twintigh Kloopbaarders lieten dese sitten. Dit ghetal echter wordt uit Londen vergroot: alsoo twaalf Hamburgers, sommige Oostendenaars en Embders moettwillens naa Blaak toezeilden: vergift in haar inghebeelde byzdom: want merst alle / ten dese bebzagt met Hollandsche Goederen / aangeslaagen zijn. De groote Sant Lucas, de Vogel-struis, de Liefde en gulde Haan wierden binnen Weimuiden en Doveren opgebzagt. De Kroon, d'Engel Gabriel en Kleidijk waren ghesoncken: en Schelte Wigman in de lucht gespyongen. Uit de Hopmannen sneubelden Balk, van Zanen, Poort, Spanhem, Pieter Allarts, Sipke Fokkes en Regenmorter. Schey van Zeelst, en Sweers bleven ghebanghen. Doch dese ontsnapte namaals in Vlaanderen, bersteken onder 't ghebolgh der Spaansche Gesant / dooz d'erbarendeheid in die taal. 't Getal der dooden is begroot op drie honderd en vijftig / der ghequetsten weinigh meer. Een zy de Noordt-hollanders van Medenblick en Hoorn slaauwhertigh des nachts in de booten geballen waren / minder Kloopbaarders souden in de loop ghebleven zijn. Een kits nam drie schepen gelijk: daarze lichtelijk met hand-gheweer afte heeren was. Een trouwloose ziel sal eer den kans waghen / om eighen gewin; dan tot boozstand van eens anders.

derg Goederen/ hem toebertrouwt. De Ruiter had indier boegen in de spits gestaan; dat hy sonder masten en volck (want het was gesneubelt of op de oberde Prosperiteit ober-ghestapt) na huis gesleept wierd.

Dan d'Engelsche zijn gesonken de Regenboog, Saturnus, Samson, de Roos en Bebelhebber Button: Charles verbrant/ gelijk naderhand ook 't Fregat Fairfax tot Chattam; soo gehabend dat het genoegsaam onherstellig was. Marmadukke, Merlin, de Fasand, Grayhond, de Koningh David en seven Broeders hadden inschelijc sulke litteekenen/ die nooit verwassen konden: want gheen van alle is naderhand wederom in Zee gebragt. d'Ammiraal/ beide d'Onder-Ammiraalen en Schout-by-nacht kregen weinig sachter neep. Dooz de Ruiter kreukte de Prosperiteit, Behalven stijf twee duisendt soldaaten en boodtsghesellen/ bleben oock de Hop-mannen Milmay, Barker, Bale, Hal, Kirbey, Dakers, Broadridge, Iesson en Button. Onder de ghequetsten waren/ Blaak, Day, Tadel, Lauson en andere. 't Gestal des verminkten graauw is qualijck op te nemen/ rondom verspreidt en insonderheid na de West.

Doch wy achten niet ondienstigh den korten inhoud der brieven/ ter weder zijde gheschreuen/ hier in te lassen.

Ge

Schade
by de En-
gelsche
geleden.

Blaaks
brief van
de Zee-
slagh.

Te meer / op dat de waarheid van de loogen te sichtbaarder mag onderscheiden worden ; bindende een onwrikbaar steunsel aan de getuigenissen der ghene die geen gering gedeelte op dit tooneel uitmaken. Den Bedenaar der Vergadering tot Westmunster , deed Blaak dit bericht : Godt heeft ghevochten met ons tegen een machtige Vyand , ('t is het begrijp van sijne letteren) In drie raauwe bejeegeningen t'eenemaal ontzenuwt. Drijvende op de hoogte voor Poortland waren beducht , dat hy doorsnappen mogt. Doch terstond , na gedaane Godts-dienst , in den dageraad ontdekt , wenden gheswind de stevens derwaards. Door teghenwind konden verscheide niet op komen. Tromp versach sulck een voordeel niet. Want afghesackt , viel soo vinnigh aan : dat op ons Schip de Triumph de helft der Bootsghesellen in de loop bleven. De moedt echter verswackte niet met die verminderingh. Duur ghenoech buiten twijfel staat d'ervarendheid den Nederlanders. Een Onder-Ammiraal en drie Schouten by nacht wierden in de eerste aanranfingh bemaghticht : drie andere soncken. Maar op de tweede dagh , bedeeft door de voorighe ontmoetingh , deinsen achter uit. Dicht saaten wy de Vluchtelingen op de hielten. Veertigh Koopvaarders en Schepen

pen van Oorlogh wierden wech ghesleept, in Tromps ghesicht, niet dervende af komen. d'Hopmannen Lawson, Martijn ende Graves zijn zeeghaftigh in aantoght, yder met een veroverd Oorloghs-schip. De overwinningh staat ons op ettelijke manhafte Bevelhebbere, in de slaggh ridderlijk gesneuvelt.

Dan de reede hoor Doveren quam dit bescheid binnen Londen uit 't schip de Waterhond. d'Hollandfche Vloot by Poortland ontdekt, wierd alderceerst geteld honderd en vijftigh zeilen sterck, doch naderhand meer. De wind blies uit den West-noord-westen gunstig voor haar. Blaak, nevens de voorbaarighste, voor uit gestooven, boorde dwars door de Vyand heen: welkers Koopvaarders wijd en zijd verspreiden. Drie Branders na ons afgefakt, liepen mis. De nachtscheide 't gevecht. Doch met den volgenden dagh wederom aanghehecht, deinsd' hy achter uit. Een schip van Rotterdam wierd afghesneden en verbrand. Vijftigh Matroosen hebben wy gebergt. Tromp, Joan Everdszoon, de Ruiter en Joan Gideons voerden yder een slagorde aan. De Vogelstruis, verfwakt door honderd dooden, is na Portfmuiden opgesonden. Ten zy de duisternis een einde gemaakt had van de strijd, de hevicheit was in die tijt niet besadigt.

Met

Brief
van 't
Schip de
Water-
hond.

Met de voormiddagh ging de kanfwaag-
ging voor de derde reis aan. De moed
had nu den Nederlanders begeven: wapt
voortgeschooven, schooten alleenlijk
uit haar achter-poorten. Haar Vloot is
soodoornagelt, dat weinige weder in
Zeesullen ghebraght konnen werden.
't Scheelde niet of sy waren door ghe-
snapt, terwijl wy by 't Eiland Alderney
overstaaken. d'Onder-Ammiraal met
de blauwe vlagge, moet noodtsakelijk
dapper ghetroffen zijn: loopende naa
Wicht op den eersten dag van 't gevegt.
De masten der fregatte President stor-
ten over boord. Honderden oxhoofden
vol wijn drijven in zee: buiten twijfel
van 't verdek afgesmeten, om de Sche-
pen te lichten.

**Doch op dat dit bericht getoetst mag
worden aan een ander / by Tromp den
Algemeine Staaten overgeschikt / by
oordeelen noodig sijn brief hier aan te
hechten.** Van de driedaagsche strijd, aan-
gevangen met den laatsten van Sprok-
kelmaand voor Poortland. Tot Swarte-
nes en Bolonje toe, is geen volkomen
bescheit te geven. De Hopmannen heb-
ben alleen gelegendheid gehadt, om de
eerste der Lentemaant aan boord te ko-
men; met aanbrengen, dat de Ruiter op
de staart der Engelsche gevallen, eenige
Schepen haar ontweldight en gesonken
had, niet sonder wederzijdige schade.

Brief van
Tromp.

Wy

Of tweejarige Zee-daden. 273

Wy met Pieter Floriszoon tegen het
hooftgedeelte, door Blaak aangevoert,
ingespat, hebben geen Schepen verlor-
ren: na middag gedwongen afte wen-
den, dewijl acht der bezeilste Fregatten
op de Koopvaarders aansetten. De
Krijghs-raad in den avond by ons ver-
gadert, maakten overslagh van de vor-
dere toelegh. Een bybeleiding, om de
weerloose zeilen na 't Vaderland te vei-
ligen, konde de Vloot niet missen. By
slotvonnis is vast gestelt d'Engelsche in
te wachten: de Koopvaardy-schepen
binnen een halve maan te besluiten:
en geen vergeefsche schooten te doen,
naadien het bus-poeder schaars om
quam. Een groot einde beoosten van
ons dreef de Vogelstruis met sijn fok
en marszeil. De VVilde, nevens twee
andere, derwaards afgevaardight, om
hem wegh te sleepen, sagh geen kans.
Hevigh ruckte de Vyand den tweeden
dagh sijn macht by een. De sneedigh-
ste Fregatten trachten door de vleugels
door te booren. 't Gelukte haar aan de
eene hoorn, alwaar Bruin van Seelst,
Joan la Sage en weinige Coopvaarders
afgesneden wierden. Den tweeden der
Lentemaand hervatten de Engelsche
met een felle indruk den strijd; doch
verflaauwden binnen twee uren. Het
buspoeder en scherp was nu verschoo-
ten by de helft van onse Vloot. d'Ont-
bloote

bloote dan zijn uit de slag-orde ingetrokken; Onder schijn, tot verdediging der Koopvaardy-schepen. 't Ghevecht eindigde even voor den avond, uitgehard door vyf en twintigh zeilen: want d'andere by mangel van krijs-gereedschap geen slag leveren konden. Doch Blaak weder ten strijd geschaart: hield slechts met de voortogt een uur schutghevaart: en stak toen over staag, sonder twijfel na Wicht; om sich te herstellen.

Geheel anders wierd dese kanswasingh over Engeland uitgekraait. Uit Westmuster verspreiden sich de tastelijke logenen: Hoe Tromp, Ioan Everdszoon en de Ruiter gesneubelt; honderd koopvaarders en vijftigh oozlog-schepen ghenomen of vernielt waren. Die uitstrooiselen dijden tot in Vrankrijk, Sweeden en Denemerken uit: by de meeste booz bersierselen opghenomen. Om 't beredichtsel ebenwel op te smukken / schreef d'Engelsche Raad een algemeine dank-dag uit. De gebangene / by koppels dooz een bende Ruiters landwaard in na Kantelberg geboert / scheenen duidelij bewijs te geven van Blaaks overwinning. Men trok rondom de klokken / daarze dooz-gingen: op dat het sichtbaar ghetuigenis ontwerd sprekelyk moght zijn. Uit Doveren kreegh de Plaats-houder Glarges tot Calis

Calis het selbe bericht. Van die tijding
berkundschaft hy terstont d'Algemeine
Staté. d'Inhout van sijn letteren hielt
aldus: Indien 't gerucht uit Doveren
herwaards overgewaait, met de waarheid
over een komt, soude de Nederlandsche
Vloot in de grond geboort, genomen,
verniet en tegen de Fransche Kusten
ghestrant: d'Engelsche onder Wicht:
de Vogel-struis met twee Koopvaarders
tot Portsmuiden, en seven nevens de
vergulde Haan, door d'Onder-ammiraal
t'eenemaal ontreddert, tot Doveren op-
gebragt: Blaak en sestiën Hopmannen
ghequetst, negen en een groot ghetal
boots-volk dood zijn. Soo ras Matroos
't landt onder de voet krijgt, loopt hy
weg. 't Ghekerm rondom de Kusten
word soo veel moghelijk binnen Lon-
den gesuft. Indien my een net verhaal
van 't voorgevallene ter hand ghestelt
was, soude 't in Engeland onder de man
wel krijgen. 't Schip van Balk en Pieter
Iacobs zoon Schee zijn seer beschaadigt
binnen Havere de Grace ingelooopen.
Dese bereeds meester van een Engels fre-
gat, wierd naderhand self door den On-
der-Ammiraal genomen. Doch d'over-
winnaars op een naar geschreeuw van
onder, het sinkt, stooven verbaast uit de
prijs Schee aldus verlost, bragt vijfge-
sonden, negen gequetsten en een door-
nageld schip op de reede voor Havere
aan.

Verklaa-
ring van
de Ruiter
Sweers
en Kam-
pen.

aan. **A**lmerſ ſoo veel geloof verdient de verklaaring van de Ruiter, Zweers en Kampen. Tromp (houd het begrip) verdeelde den Vloot in vier ſlag-ordens. Op d'Engelſche, drie mijl van Poortland in ly ontdekt, ſet hy, ingevolgt by Pieter Floriszoon, moedig aan. Ses en dertig ponders joegh hem Blaak van verre toe: doch op zijde gegiert, kreeg tot driemaal de laag, en deinfte voor Tromp. Met die bejeegening tuſſchen de twee Zee-vooghdn, verhief ſich de ſtrijd door de gantsche Vloot. Getrouwer waren door den bank d'Engelſche malkander: handiger de Nederlanders met het geſchut. Kruik, de Ruiter en Sweers havenden in dier voegen ſeven kloeke zeilen: dat d'Onder-Ammiraal Pen krengende na Wicht verſtoof: en een andere maſteloos af-geſleept wierd. Thans hervatten vier verſche Schepen den kans. Tot vijf uren des avonds ſtonden de drie af-ghematte Hollanders den indruck uit. Tromp, door de Engelſche Vloot heen geſlaagen, verſtrooydeze in drie hoofdt-ghedeelten ruim een mijl van malkander. Flaauwhartiger queeten haar niet weinighe. Sommige worſtelden held-daadigh met een Vyandt eens ſoo maghtigh. Andere henghelden trouweloos buyten ſchoot. In ly dreef de Voghel-ſtruys maſteloos. Soo oevel vatte Tromp dit ſchelm-

schelm-ftuck op, dat hy uitborft met
 defewoorden: Zijn dan fulcke Fielten
 onder de Vloot, de welcke dien treffe-
 lijken Krijghs-man laten vermoorden.
 Ô heilloofe Schelmen! De Wilde der-
 waards af-gevaardight, pooghde te ver-
 geefs het Schip te bergen. Hy had be-
 reeds een touw over-ghesmeten; doch
 konde door kalmte niet voort. Wei-
 nige Bootsgesellen alleenlijk sprongen
 over: de meeste waren ghesnevelt of
 gequetft. Van veertigh Schiedammer
 Matroofen, alle beneden de twintigh
 jaar, hadden slechts drie het leven be-
 houden. Deshalven de ghequetften la-
 gen ruim tachtentigh dooden hier en
 daar door't Schip verspreid. Soo door-
 naagelt en volkloos, wierd by d'Engel-
 fche geplondert; en, uit vrees voor fin-
 ken, verlaten. Maar des anderen daags
 weder ghevonden, is na Portsmuiden
 ghesleept. Hopman Munk verbrande
 tegen den avond. Poort, Sweers, Klei-
 dijk en Regenmorter in de grond ge-
 boort, fette yeder haar fchaade aan den
 Vyand ten vollen betaalt. Poort mid-
 den van een gheschooten, behield den
 fabel in de vuift; en dapperheid in de
 dood. Nederghestort, sprack Matroos
 moedt aan: eer verlaaten van het le-
 ven als fich self. Des anderen daags
 besloot Tromp de Coopvaarders bin-
 nen een halve Maan. De Enghelsche
 voor-

voor-wind afgefakt poogden ses maal door te breken: t'elkens te rugge gedreven. Een uur na Son stakenze in de wind: en een van haar fchepen in de brand. Veele krenghden. In de nacht geraakten eenige Fregatten onder de Koopvaardy-fchepen: en door flauw-hertigheidt der Schippers in 's vyands handen. Den tweeden der Lentemaand hervatte Blaak voor de derde reis den ftrijd. Binnen twee uuren was de helft van de Hollandfche Vloot ten einde van buspoeder. Een geruime tijd trofste d'Onder-ammiraal met de blaauwe vlag den Nederlandtfchen Zeevoogd. Sonder bot van tegenweer wacht hem defe in. Doch toen 't gheschut wiffe rooy treffen konde, donderd' hy uit alle laghen. Sulck ghevoelen had de vyandt van die kogels: dat hy krenghende over ftaag fmeet. Zedert de raauwe bejeegeningh des eerften daags, was Blaak meest buiten fchoot ghebleven. Na Sonnen ondergange deed hy zein, oman te vallen. By Tromp met neerghevallen mars-zeil ingewacht, bleef achter.

Roaanse
Vloot
binnen
fonder
bybeleiding.

(Terwijl de boozbereidingen van de fe gewichtige toeleg aangedreben wierden / liepen feventig Roaansche Koopvaarders gelukkiger als boozfichtig teghen o:de fonder bybeleiding in zee. In de nacht d'Engelfche / onder haar wal

wal geankert / boozby gezeilt / ontdek-
ten in de uchtendstond Doveren. Uit
die Haben maakten twee bergeeffche
jagt. Sy dan verbozderden de reis: en
geraakten onberhindert binnen de Maas
en Texel.

Boozdeeligher bocht 't Vereenighde
Nederlandt op de Middelandtsche Zee.
't Oberompelen van 't fregat de Fenix,
had de haben booz Livorno genoegsaem
ontbeilicht. Soo heimelijck dzeighde
Galen d'Engelsche niet op de reede te
bestoocken / of 't wierd den Coskaan-
schen Hartoogh aanghedient. Gevel
nam dese die toeleggh: den Kaads-heer
Pieter van der Straten binnen zijn eigen
huis; honderd Hollandtsche Matroo-
sen / twee Wopmannen en den Ghe-
heim-schryber in verzekeringh: met be-
loften echter van ontslaaking / soo ras
Boddeley sich uit Porto Phrasia soude
op doen. Doch de bekommerden hard
aanhoudende wierden eerlangh los ge-
laten / op boozwaarden: datze binnen
Hettruriens habenen geen vrandtschap
souden plegen. In de achtste maandt
hield Galen ses Engelsche Schepen on-
der Appelton binnen Livorno beset: der-
waards berzeilt / om Boddeley uit Porto
Longono uit te lokken. Dese / na lang
marren / bind eindelijck geraadsaam Ap-
pelton van zijn toeleggh te berwittigen:
om gelijkelijck een kans op de Hollan-

Toskaan-
sche Har-
toog
neemt
de Hol-
landers
in verse-
kering.

Boddeley
verwit-
tigt Ap-
pelton
van zijn
toeleg.

Bodeley
in aan-
tocht.

Galens
reden.

ders te wagen. Te meer alsoo Galen hem gedzeigt had binnen Porto Longo no aan te tasten. De Blooten te zamen geboegt waren ten bollen bestendig den indruk des byands te schozten. Appeltou bereeds tot de punt der buurbaak uitgeboegseert / sagh met verlangen de hulp-schepen van Boddeley te gemoed. Den beertiende der Wente-maand na derden acht en een byander na de klip Meloria: vier staken booz uit / bijf mijlen by d'andere achter ingebolgt. Geswind ontdektze Galen: die van schip tot schip ghebaaren / den Hopmannen en matroosen / met klem van woorden / een moed inboezemde. Zijn eigen volk / booz de groote mast ontboden / spreekt hy van de kampanje aldus aan: Wie kent d'onrechtvaardighe wapenen niet, die de goddeloofse dwingelanden in Engellant, gewent hebben koninglik bloet, tot een grouwel der aardbodem, in te drinken: op datse met minder schroom, wreed door gewoonte, de moorden van vreedsaame nabuuren, gulfiger inswelgen mogten. Dronken door zegenen, nu haar eiland ten einde des adems, op eigen boodem een binnelandsche vyand verlooren heeft, hebbenze soo voorbedachtelik een ander gesogt en gemaakt: tot een voorwerpsel, om haar wreedheid te oefenen: tot een voorbeeld, om haar mogendheid by de wereld gheducht te maken.

en
go-
ien
ien
bel-
tak
de
ed.
na-
lip
rij-
de-
hip
nen
en/
alk/
echt
Wie
niet,
En-
oet,
n te
om,
van
wel-
nen,
op
and
be-
kt:
eid
aar
t te
en,

maken. De lydszaamheid staat den Hol-
lander duur genoegh. 't Is tijdt datter
wraak genomen word, van diese met een
meer als Heidensche ongebondenheid
tot zeeschuimen misbruikt hebben. Te-
gen dese voert ons heden 't geval aan.
Voorwaar, indien de liefde des Vader-
lands niet de verwisseling des luchts ver-
andert is: 't gevaar sal den slaauhertig-
sten een sterke spoor wesen tot dapper-
heid. God verhoede de nederlaag. An-
dersints wy zijn bereeds verkocht tot
slaven: om in de Barbados tabak te plan-
ten. En zeker heeft Nederland de vry-
heid soo duur bezegelt met bloed: op-
datze soo veil van Konings-moorders
niet met de voet geschopt souden werden?
Oordeelt self: is 't niet beter voor 't Va-
derlandt het leven te waghen: dan een
dienstbaren adem ter bescheidenheid
van een ondragelijk landaard te halen?

De reden was geeindigt. Flux stuijft
Galen na Bodeley toe. Ruimte houdt
Appelton: dewelke ziedende van ober-
moedt te feller inbolght: benoodtsaakt
voor den beertiende der Lente-maandt
den haven van Livorno te ruimen / in-
dien hy 't Fregat Fenix niet herstelde.
Het groot gedonnieel dan uitgespat/
bergde Galen te beel. Want dese omge-
wendt giert 't schip de Bonavontuur op
zijde / eer d'Engelsche sich in slagho-
dens schaarden. Acht schepen pasten

Appel-
ton uit-
gespat,
word
aange-
vallen,

Zeeſlag
ruſſchen
hem en
Galen.

De Bon-
avontuur
verbrant.

Als ook
de Sam-
ſon.

op Bodeley: met d'andere acht balt hy Appelton op 't lijf. Weebig verhief ſich aan dit hooftgedeelte de ſtrijdt. Men bocht hier booz d'ooghen van Italien, om de zee-kroon. Zidderende ſagh Livorno de blooten onder een bermenght: en de ſtoutſte water-zielen binnigh met malkander. Dooz de donder der koutoutwen beefde de zee: en de ſlagh/ tegen de rotzen aanghehaatſt / balderde te ſcheller met een weerſtuit. Uit een diſke rook ſikkerden t'elkeſg pſelijke blixemen. 't Guiten van de kogels berdoofde 't gheſchzeentw der Matrooſen. Hier blogen de zeilen aan ſlenterg: daar bozſten de ribben; en plotſten de maſten van boben neder. Ses en veertigh metaale buiſen boerde Steven Lais op de Bonavontuur. Dooz uitgeſpat krijght Galen aan de zijde: ſonder uitſtel den holle laag: en een kogel in de buſpoederkammer: die hem / ſchip en bolck in de lucht opjoeg. Van ruim twee honderd man wierden alleen bijſ gebergt. Dooz die toebal berzwakte de moedt der Engeliſche. Doozdeeligh inmiddeſ booz de Hollanders wakkerde handt ober hand de windt uit 't ooſten. Sy verſaagen ook dat geluk niet. Onder 't boozdeel van Cornelis Tromps geſchut leide een Bzander Edmondſ Zeaman op de Samſon, aan boozdt. De blam ſloegh dooz 't berdek en zeilen ſijn ſchip in een uur

Zee-gevecht tussen Com. Ian van Galen tegen Appelton en Bodley den 14. Meert 1653.

Fol. 282.

Livorno

<i>a. A. Ian van Galen.</i>	<i>e. Vice A. Appelton.</i>
<i>b. Vice A. den Boer.</i>	<i>f. & Schip Bonaventur.</i>
<i>c. Cornelia Tromp.</i>	<i>g. Engelse Brand.</i>
<i>d. Hollandse Brand.</i>	<i>h. A. Bodley</i>

1871

uur aan starzen. 't Volk wierd dooz de
 Hollandsche Sloepen meest geberght.
 Dese gelukkige beginselen moedighden
 niet weinigh Galen aan. Hy steekt dan
 zeeghastig na Bodeley: en soo getwis de
 buisen op een naderende Zander aan:
 dat hy terstond te gronde ging. Doch
 verballen tusschen twee fregatten / ont-
 haaltze beide met gheen minder moedt
 als beleid. Want boven wind geraakt/
 genoot niet weinigh doozdeel. Appelton
 berlaten van Bodeley, berliet hem self
 niet. Dooz de Hopmannen Boogaart
 en Rooker aangeklampt / beet soo bin-
 nigh van sich; datze beide af weecten.
 Doch dese / dooz de Boer gheslijft / her-
 batten de torn. Appelton te metz af-
 gemat / sagh gheen kans / om den dang
 t'ontspringhen. Met een luszke wan-
 hoop dan balt hy na beneden; in opset
 't buspoeder aan te steken. Maar wedre-
 houden van de Matroosen / bondt sich
 binnen vier uren benoodtsaakt / ber-
 zwakt dooz tachtig daoden en ruim se-
 stig ghequetsten / den Luipaard over te
 geben. Tegen Harman Form op Ma-
 donna della Vignia berdeedicht hem
 hardnekkigh de Levantsehe Koopman.
 Soo ghewis wierdt d'aanballer onder
 water getroffen: dat hy 't lek niet stop-
 te. Na de wal dies halven gewend / ge-
 raakt op de dzoogte Mars Zeccho in de
 grond. 't Goed en volk wierd gebergt.

Een
 Brander
 in de
 grond
 geschoo-
 ten.

Appel-
 tons
 manhaf-
 te tegen-
 weer.

Appel-
 ton geeft
 sich op.

Harman
 Form
 smijt hee
 aan de
 grond.

Levant-
se koop-
man ge-
nomen.

Als ook
de Pelle-
grim.

't Schip
Maria.
ontfaapt

De Levantsche Koopman berwiffelde
flechts den byand: want doo? Hopman
Ham aangetast kreukte eerlang / afge-
slooft in de boozige kanswaaging. De
Pellegrim, met de bezaans-mast aan de
boegspriet van de Vries op Susanna ver-
wart / had veel boozdeel: derwyl zijn
byand geen tegenweer / als uit de boeg
doen konde. Doo gelukkig echter loste
dese 't boozste geschut: dat de groote
mast en 't raay-zeil van de Pellegrim in
zee neder stozten. Om hem op de 3te te
drijven/had hy bereeds een anker uitge-
braght. De toelagh mislukte. Doch
Bontebotter booz de Vries, van zijn we-
derparty afgeslingert / overgelopen/
smyt den Pellegrim aan boozd/ en ge-
swind volk op d'overloop. Hy in on-
magt/ steld sich / sonder bod van tegen-
weer ter bescheidenheidt des aanbal-
lers. Van de ses Engelsche zeilen was
't schip Maria alleen overgebleven en 't
getal en moed te gelijk vermindert. Na
Bodeley dan deinst het te rug: en dese
siende zijn makkers so byster afgesmeert
op de blucht. Met acht Schepen had
hy geduurende de slaggh teghen d'Hop-
mannen Sybrant Mol, Ioan Richewijn,
Kornelis Slort, Meindert Oostwoud,
Adriaan Roodhaas, Ioan Goverts-zoon
en Ioan Uitenhoven, boven wind schut
gebaart gehouden. Thans verschijkt
doo? Appeltons nederlaagh / rucht de
zeilen

zeilen by / ende verstuift. Ten 3^{en} de Bodeley
nacht op handen was ghetweest / hy vlucht.
had buiten twijfel een schendige neep ge-
kreegen.

Maar Galen in d'eerste toyn het been Galen
boben de enkel afgeschooten / berbergd 't been af
een geruime tijdt de wond. d'Onder- geschoo-
stuurman bemerkt het eerst / en waar- ten:
schoutwt hem booz dood bloeden. Licht,
antwoord hy / is sulc een ongeluk, voor Syn on-
't Vaderland te sterven in 't midden der kreuk-
zeegen. Op de ballast nedergelaaten / bare moe-
wierdt het been afgeset onder de knie. di gheid.
Tot versterking nuttigd' hy een glas
wijn: en / sonder tekenen van pijn / uit-
gedzonken / wierp het ter aarde met die
woorden: d'Engelsche Koning-moor-
ders moeten 't doch al betaalen. Pauw-
lijx verbonden / stond ernstigh aan / om
boben te wesen. Doch berstwaht / dooz
't uitgudsen des bloeds / wierd belet.
Hy boezemde dan van onder sijn volk
t'elkeken met een luide stemme moed-
in: en verstaande de blucht der Engel-
sche gebod alle zeilen by te halen: om
d'oberwinningh te verbolgen. Maar
dese te verre booz uit gespat / keert we-
der op de reede van Livorno. De slagh
stondt den byandt op ses schepen / twee
berbzandt / een ghesoncken / drie ver- Schade
obert / drie honderdt ses en tachten- der En-
tigh dooden / twee honderd drie en tne- gelsche
gentigh ghequetsten / en verscheiden en Hol-
geban- landers.

gevangen: den Hollanders op 't ber-
lies van Madonna della Vignia, hon-
derd drie en twintig lijken/ en ruim soo
veel verwonden. Andien ses Statifche
zeilen nebens d'andere 't werk bepbere
hadden: die dag was fchadelijker booz
Bodeley geweest.

Galen
fierft en
heerlijk
begraven

Sulh een bzucht beleefde Galen van
fijn bebochte zegen: dat hy tot Pieter
vander Straten tuffen de toejuichingen
der Liboznoifen / ingebzagt / den drie
en twintigfte der Lentemaand de quet-
fuur beftiert/ in 't negen en veertighfte
Jaar des onderdonis. Het lijk uit de
Middelandsche Zee na Amsterdam ge-
boert / is in Wintermaand feer heer-
lijk aldaar ter aarde beftelt. Na de Ca-
tharijne kerk quam de ftatfie langhs
d'oude Turf-markt en Kalber-ftraet.
Dooz de dood-bus / aangeroert aan de
fhippen des Houw-kleeds dooz feftien
Zee-hopmannen / wierd een Wapen-
rok / Bebelhebbers-ftok en wimpel ge-
dragen: ingebolght by een geharnast
Man en Ros van eer. Achter de
Bloedverwanten quamen d'Animira-
litepts-heeren en Raads-perfoonen; be-
floten dooz een groote toebloeping van
Burgers, Bikkers baandel / met fepen-
de geweer / maakte de boozfte trop uit.
't Hoofd-gebouw der magtigfte Hoop-
ftad bzomt met een kozt begrip van fijn
doozlichtige daden in fteenen ingebikt:
doch

doch duurſamer te binden in de geheu-
genis der bype Nederlanders.

En dit is Galens uitbaard: wiens
Heldenſtukken / met de ſlag der kortou-
wen uit de Zee ober d'aardbooden uit-
gebalder / in twijfel hebben gelaaten /
of hy meer boozdeel van 't geluk / of een
fiere inbozſt had. De wegh tot een on-
ſterfelijke vermaardheid / ſcheen hem
genoeghſaam op-ghedolben. Binnen
Amſterdam uit het Gzaaſſchap vander
Mark nedergeſlaagen / woſtelde in ſijn
jeughd met een armoede / pas eerlijk.

Afkomſtigh uit den huise Papendorp, Sijn af-
leven en
bedrijf.
konde niet komien tot het beſit der Rid-
derlijke Landſcapen: om welke ſijn

Grootbader bereeds een langhduurig
pleit booz Reinhard van Raafveld tot
Romen vergeeſt gheboert had. Met
die tegenſtribbeling berzwakte de ſtam-
me der Galens. Joan, Vader van onſe
Zeeheld / binnen Eſſen getrouwt aan
Agneta Hekkings, bond geen andere
levensmiddelen / als die hy met de wa-
penen ſoude verdienen. Onder Hopman
Alſtein booz den Palsgraaf van Baye-
ren geſpt hy 't aldereerſt 't harnas aan.
Die leerjaaren booz hy geſtapt / neemt
dienſt binuen Bergen op den Zoom.
Van ſijn dapperheid heeft de vermaar-
de Marcel Bax loffelijk ghetuight. De
boozt-teelingh uit ſulk Bozlogs-bloed
belooſde geen bertwijſd aſſeſſel. Wen-

nig staat ebenwel was te maken op de
 Zeuchd / van die namaals soo heerlyk
 uitmunte met zeeghastige lauwr'en der
 verwonne Vlooten op de Middellandsche
 Zee. Hy was bereeds in dier boegen in
 onwagt : dat de hoop self van de minste
 bozdering verloozen scheen in een roe-
 keloos leven. De zeuchd lag begraven
 onder den last van ongemeene ondeug-
 den. Sy begint dan haer krachten in
 een te trekken / om die zwaarte t'ont-
 woystelen. 't Is meer gesien in de we-
 relde ; dat na een uithollen in onbedach-
 te jaren / de rijper ouderdom sichtbaar-
 der dooz heldenstukken af-ghestookten
 heeft tegen d'eerste boossheden der jonk-
 heid. Galen eindelijk wars van sijn on-
 gebonden bedryf / begeeft sich in Zee.
 Sulke proeven gaf hy noch slecht Ma-
 troos / die hem by den Bebelhebbers
 in 't oog brachten : en alsoo op den trap
 van bebozdering / en ten laatsen tot
 het Bebelhebberschap self. By de nieu-
 we Bestierders der Zee-saken binnen
 Amsterdam booz Hopman aanghenom-
 men / oud ses en twintig jaar ; scheen
 nooit boozdeeliger gebozdert te kommen
 worden ; dan in sulken toestand / (want
 de rooberyen der Duinkerker als doen
 breefselyk in zwangh gingen) daar hy
 aangeboerd / tegen geen verwijfde man-
 nen / blyk moght geven van een adelij-
 ke imbozst. Een geruime tijd geleid hy
 d'Oo-

d'Oostersche Kooop-baarders. Met Cornelis Janszoon Haan uitgelopen/ontdekt hier zeilen. Hy tusschen twee ingeboort/trefte d'eene Duinkerker soogewis: dat sijn groote steng ober boort geraakte. Terwijl d'Hopman Simon Danser boort sich en ses en tsestigh Aan het leven bedongh: ontsnapte d'ander. Dit Helden-stuk wierd begifticht met een gulde keten. Beloningen zijn boedsters van dapperheit. Selden ontbreekt het aan adellijke Zielen / als de deuchd een verdiende prijs mach op-haalen. Galen dan moediger doot sulx een bereeringh / herbolght boegzeerende twee Biskaische Zee-roovers. Een zo de nacht en stroom haar blucht beboort had / sy waren den dans niet ontspongen. 't Gelukte beter onder de Noortweeghsche kust. Een Nieuwpoorder Joan Antoniszoon, besigh om een Hollandsche Fluit te vermeesteren / kreegh hy in 't oogh: en / zeewaard wendende / den wind van hem. Met dit boortdeel saht Galen den Wyand op 't lijf: die te gelijk ingehaalt en genomen wierd. Vijfen twintigh dagen na dese zegen / giert hy een Duinkerker Vaght aan boort; uitgelopen om rijke Quisquiden des nagts ober de Watten uit Vriesland te lichten. Na een hardnckhige tegenweer gaf 't den moed verlozen / en sich op. Een ander sleepte een ghenomen

Sijn Heldenstuk.

Vermeeftert verscheide Schepen

word ge-
quetst:

Maringduis boozt. Doch dooz Galen
 ingehaalt / liet de buit drijben. Twee
 Hopmannen boerde 't Schip / Laurens
 Brouwer en Joan van Nassauw, wiens
 fregat ten selben dage in de grond was
 gheboort. Te mets ghenadert wier-
 den indierboegen berschikt: datze stree-
 ken bedingende 't leben. Onder d'En-
 ghelsche kust taste Joan Verklyte op een
 Fluit binniger van sich. Na een hardt
 gebecht van anderhalve dag bezaadigde
 de heebigheid: de byandt benoodtsaakt
 tot overgheben. Galen met een koghel
 in de zijde ghetrossen / doch buiten ghe-
 haat / redderde terstondt de schepen/
 ter wederzijde byster dooznaghelt. Te
 boozspoedigh waren t'elkens sijn tog-
 ten/ om niet herbat te worden. 't Was
 nu booz Amsterdam geen ongewoonte
 Bozgonsche blaggen ober 't Y van de-
 se Zee-heldt ghesleept te sien. Pieter
 Deller aan boord gheklampt / kreukte
 eerlangh: nu uit een fluit verstooven de
 Duinkerkers met de boot / sonder te-
 genweer. Dooz Wijk bemachtighd' hy
 twee Smakken / den Breemers dooz
 d'Oostenaar Gasper Cheinsen afhan-
 dig gemaakt. In de nacht soght Joan
 Willaart t'ontsnappen. Binnen schoots
 bleef hem Galen geduurig op den rugh
 hanghen. Een uur na Son geraakt hy
 op sijn zijde; en na een mannelijke te-
 genstand/ van de Opand meester. Zeeg-
 haftig

haftigh aldus na Amsterdam vertro-
ken/ word by de Kamer der Ammirali-
teit aldaar booz Hopman aangheuo-
men. Dan 't fchip Maurits obergetre-
den op de Bul, ontjaaght den Duinker-
kers een pynag by Ter-Neuse. Beloo-
pen van een fchizikelyke storm/ reddert
fich tot Nieuw-Casteel: onder Vaalmui-
den paffende op twee Spaanfche zeilen
met vier pzyfen/ rand'ze uitkomende in
d'uchtenftond aan. Alle verbaaft wen-
den na binnen. De kloekfte echter en
twee pzyfen fnyd by de wal af. Doch
benoodfaakt dragende te houden / t'en
doel gefelt booz de kogels uit de Vaal-
muidenfche Sterkte; joeghze na tot in
Hilvord, en aldaar tegen de grond/ en
den matroofen fulk een fchrik aan: dat-
ze landwaard in verftooben. Den Hop-
man Joan Peere wierd toegelaten met
ghemak te landen. Booz den avondt
maakt de Oberwinnaar hem felf en
't beroberde Fregat weder blot: en/ ne-
bens de genoome pzyfen/ booz by Wiche
zeil. Onder dit eiland doen haar in de
morgen-ftond acht en twintig Engel-
fche zeilen op. Met een Bloot Spaans-
baarders had Galen de ftebens na 't Ba-
derland ghewendt. Maar ontbooden
dooz d'Enghefche Ammiraal wierdt
met 't fchip en de buit na Portsmuiden
geftuurt. Zeven maanden ten huife des
Meepers aldaar in bewaaring/ geraak-
te in

word van
d'Engel-
fche ge-
vangen.

te in 't begin van 't jaar seftien honderd
seben en dertig eerst los : en op 't einde
van Gras-maand met 't Wakende Hart
wederom in zee. Soo qualijk besloegh
niet sijn onverzaggde dapperheid / in d'al
te buurige verbolgingh op d' Engelsche
kust; of hy bestond / ontflaakt uit die be-
kommernis / wraak ober sulke spijt
van Spanje te nemen. En boozwaar
had die pber booz onghewal niet ghestut
gheweest / in 't kort was sijn moed ge-
hoelt. Twee zeilen quamen te loef-
waard by de wind booz hem ober. Na-
derende bevond een fluit en Quinker-
ker fregat te zijn. Ten 3^{en} Hopman
laarsveld sijn plicht vergeten : en een
harde stoker den booztgangh der by-
and / gelicht booz ober boozd gewoopen
goederen had bebozderd / beide waren-
ze in de loop gebleven. Doch van Ame-
land steekt hy na Duins : en in de we-
derom toght een Simak booz Nieuw-
poort in de byandt. Uit een schrikke-
lijk onweder bergd' hy sich onder Meer-
douw. En van een ander bliegende
stom aangetroffen / lenst op Gods ge-
nade booz wind af. De golven tuimel-
den Hemel hoogh. 't Was onmooge-
lijk ober eenige boeg van de wal te leg-
gen. Niet sonder een merkelyke bestie-
ringh des Alderhooghen dreef 't schip
twaalf mijlen beneden Ter-Neus , by
ghewal in de haven Reugveurt. Uit het
Vlie,

Belopen
van een
schrik-
kelijcke
storm,

Vlie, nebens vier andere/berkundschaft
 van seven Duinkerkers, afgestookten;
 ontdektze des namiddags in een dopsi-
 ghe lucht. Alle booz-bereidingen schee-
 nen tot een strijdt uit te sullen ballen.
 Want de Dyandt sakt' op haar aan.
 Maar naderende steekt hy de windt.
 Flukx werpt oock Galen ober staagh
 uit de ly achter na. Streek op streek
 haald' hy den Duinkerker in: en dese
 de boben blinden / byam en stag-zeilen
 by. Zijn groobe busen konden nu toe-
 reiken: wanneer een donkere motree-
 gen de bluchtelinghen met den nacht
 verbergde. Vuchteloos liep die togt
 af: en hy dooz de dzyfingen der stroom
 groot gebaar. d'Oceaan opgeswollen
 viel met sulke stoztingen by de gaten
 in: dat de schepen van haar ankers af-
 gierden. 't Doozdeel des dags/ gebruike
 te Galen: en set met een gearmt fokje
 na Enkhuisen. Hy scheen genoegsaam
 booz't gebaar van een verbolghen zee
 bewaard; om op zee uit het gebaar stof
 te rapen tot een onsterfelijke naam.
 Seven en tseftig zeilen / byf en twintig
 duisendt zielen vaardighde Spanje on-
 der Antonio de Oquendo herwaards
 aan. Ten oosten van Bevezier ont-
 dektze Tromp. Met twaalf Schepen
 dwingt hy die geduchte maght binnen
 Duins te deinsen. Doch ghestijft dooz
 hy na honderdt zeilen / verdeeldtze in
 ses

Is in
 groot
 gevaar.

Spaanse
 Vloot in
 Duins
 gelagen.

ses slag-ozdens. Onder sijn eigen was ook Galen: die tegen de dikste drommen t'elkens in stoof / en daar de nood een man bereischte. Chang met Tromp berghefelschapt helpt den Onder-amiraal Joan Everds-zoon en Hopman Musch, bast geraakt aan de boegspriet in de galderij van 't Portugeesche galjoen Mater Terefa. Twee Zanderg send het Galen op den hals: doch liepen beide mis. Doozspoediger viel hy een Spanjaard met vier en dertig zwaare buisen tusschen de Hoofden aan. Na slaauwe tegenwoer wierd 't schip overgegeven. Een ander ruim soo sterck / had hy inschelyx verobert / en met acht en twintigh Matroosen beset. Doch gesonken / nebens vier honderd gebangenen / zijn alle bergaan. De Vlooten in hertogt uit Oost-Indien, en andere na Bergen waren een geruime tijdt dooz hem bebeilicht. Tot Nieuw-Casteel schoon gemaakt / sakt na Texel: bij mijlen buiten de Hollandsche wal / be-
 loopen van een schzikkelijke storm. Na de strand slingerde 't Schip. Op een uur laghze aan boozdt. Ten 3^{en} Galen een touw om den spil had gheworpen; hy 't welcke de kiel met langh bot aan 't plecht-anker op-dzaaide; de behoudenis was buiten hoop geweest. Gereddert eindelijk word tot Wy-beleider booz een rijke Vloot na Portugal geschickt; en
 nader

Galen
 weder-
 om in
 groot ge-
 vaar.

naderhand ook booz d'Oost-Indische
Schepen na Hitland: booz de Fransch-
baarders na Sant Martijn. Om den
Koophandel tusschen de hoofden te bei-
ligen/ zwerfd' hy aldaer. Dooz de wind/
opgestooken met motregen/ benoodt-
saakt onder 't West-einde van Wicht te
ankeren/ begroete den gebangen Ko-
ning Karel binnen Newport. Tusschen
de Sorlings en Englands-einde vermee-
sterd' hy een Versche Koober. Onder-
tusschen sag Spanje 't Vereenighde Ne-
derland geen klein boozdeel af binnen
Munster. Van de Vrede/ na een seben-
tig-jaarig bloedtbergieten/ getroffen/
kan in 't gros geseidt werden: dat wy
kloeker geweest zijn in 't harnas/ als in
Kraad-Kamers. Daar ontbrak nu een
byand / om blijk van dapperheid te ge-
ven. Wanneer echter een afgematte Ier,
sijn berwoede handen dooz moozden
van eigen inboozlinghen / inruitende
schepen/ aan d'Hollandsche Moogend-
heid op d'Ocean dozst' legghen. Uit de
Sorlings spat hy boozt: op dat onse
Staat booz 't geduchte Spanje niet soo
berachte viand soude schijnen verruult te
hebben. Maar na eenige schade aan de
Koop-baart/ wierd hem een rust afge-
dzongen. Tot dien einde had Galen den
gheheelen Somer in dese streek binnig
opgepast. De zaak nu by geleid/ heran-
dert van baarwater en byand. Na d'uit
hoerck

Begroet
Koning
Karel.

Vrede
tusschen
Neder-
land en
Spanje.

De Sor-
lings be-
dwongen

Galen
neemt
vier Afri-
kaanſche
Roovers.

hoek Finis Terræ went hy de ſtebens: om
onder de Spaanſche kuſten d'Afrikaan-
ſche zee-ſchuimery buiten de Gibzaltar-
ſche Straat in te toomen. Lang zuk-
heldt hy alhier ſonder verrichtingh.
Loefwaard wierden eindelyk twee Al-
gierſche Roovers ontdekt. Zoo dicht
ingelooopen / dat men gemaklyk het
boſch onderkennen konde / ontdonker-
den echter met den avond. Gelukki-
ger maakt' hy op twee jagt: en / boeg-
zeerende den gantſchen nacht / van den
Saleer in d'uchtendſtond ſich meester.
Maauwlyk was de prijs tot Cadix opge-
bragt: of hy rukt een andere / ten doel
geſteld ſelf booz de minder buſſen der
beſettingen uit de Sterchte / van de
reede booz Salee ter middernacht wegh.
Niet verre van Malimora bermeeſterd
Galen noch een. In ſijn handen viel
ook een Fluit / geboerd by een onchzi-
ſtende uit Zeeland; de Mooren hadden
hem hernoemd Zamendan de Rees.
Dooz verkochte Slaven moeſt Galen
binnen Porto Maria ruim vier duifend
ſtukken van achten t'ontfangen. Met
de boot derwaards gebaaren / ſukkelde
ſoo langh dooz verrichting van ſijn ſa-
ken: dat d'avond in 't wederheeren be-
reedt gheballen was. Onder de Stad
lagh een bark met twintigh Mannen.
Dicht alhier langt geroeit / word van
de ſelbe gebolgt. Naderende bemerkte
ter:

terstond d'heiloose toelag. Hy sakt dan na de wal: en wend om Porto Maria weder te krijgen. De Knebelaars hadden sesten riemen te boord / en te beel boorddeel in de boortgangh. Sy gieren hem slugs aan de zijde / met een groot ghetier / piekken / daggen en schilden. Een steenstuk was gelost geweest in de Sloep: ten zy Galen met den degen op d'Wanstecker aangeballen / het werk te boord quam. De schrik sloegh sijn volk soo om 't hart / datse (onaangesien het gebod van de riemen boord gheweert te gebzuiken) tommelinghs boord 't water bluchtende heen waaden. Onverschrikt ebentwel stond hy op de plecht met het zwaard in de buist: van achteren berlaaten / boord van twintigh aangeballen. Ademloos en berzwaakt boord wonden / neemt d'hertred in 't water / en schreeulot om bystand sijn Matroosen toe. 't Gebaar van haar Bevelhebber deed' d'aanbal spoeden. Sels met een riem boord uit gestapt / tref' een uit den hoop soo gewis / dat hy in Zee nederplotste. Doch de Knebelaars geterght boord die slaggh / lossen de pistooletten en setten heebiger toe / gestijft van een andere bark: welkers Schip-lieden over boord ghespronghen / twee Hollandische Boortsghesellen dapper quetsien. Dit maakte alle verbaast / en bluchtige boeten. Galen omstende / bond sich weder

Is in uiterste gevaer van Moorden: naets:

wederom verlaaten : de Spannd te magtig : de kracht te zwak. Gedwongen na strand te deinsen / verlooz alles / uitgesondert den moed. Want afwijkende / kreeg een slag met de riem op 't hoofd ; dat hy booz ober in de zee / en de degen uit de hand viel. Op de wal na een molen gheweken / bond aldaar een der Moozdenaars / en een Matroos. Desen spreekt hy moed in 't lijf ; en blieght met hem d'ander om den hals / die hy soo soz toeneey / dat de knebelaar den moed en 't geweer / onder de boet ghewoypen / liet ballen. Dicht hier by stonden noch twee / d'een gewapend / d'ander ongewaapend. Geen vermoeden viel op de laatste by Galen booz de Molenaar ghehouden. Dieshalben d'eerste in 't oog houdende / bat de tweede onboozsiens in zijn gebest. Kants had toen de gewapende / dewelke bereeds dicht genaadert / hem benoodsaakte den degen los te laten. Stil hield sich met die buit d'ontweldiger. Maar d'ander toegestapt / houdt hem met een volle slag in de kop. De wreedtheid was niet verzaadicht. Booz een steek woedt de moozd herbat : doch afgeschut tusschen de vingeren. De Spanjaard , als sich wzeekende aan de werktuigen van Galens behoudenis / berdeedt den houtw met een diepe wondt ober zijn handen. Alsdoen verlaten / vondt sich te swak om

Word
swaartlijk
van de
selve ge-
quetst.

om op te staan. Echter de zaak leidt
 daar by: want de Moordenaers ont-
 hielden haar noch onder de wal. Opge-
 holpen dan dooz een Bootsgesel / ghe-
 raakt met twee quetzuuren in 't hoofd/
 eben so veel in sijn schouder en linker-
 hant / in pder zijde een / noch een ander
 dicht by de nabel / behalven een in 't
 rechterbeen / een in 't dikke des selve en
 in de rugge / ter nauwer nood in 't huis
 van Laurentius Rodrigo. By ghebal
 was d' Hertog van Medina binnen Por-
 to Maria. Van de Moordenaers / uit
 sijn last ghegrepen / wierden bijf aan de
 galg beroozdeelt / beertien op de gallei.
 Zoo veel liet dese sich ghelegen leggen
 aan Galens behoudenis / dat hy hem sijn
 Artz / alle genees-middelen en lekker-
 npen toefond. Die sozge slaaghde ten
 hoogsten wel. Binnen twaalf dagen ge-
 raakte de gequeste wederom op de been:
 terfcondt aan boozd / en uitgesondert
 twintig stukken van achten / die bermist
 wierden / aan sijn geld. Tot in Slagt-
 maand onder d'Eilanden van Bajone,
 booz d' uithoek Sant Vincent, Malimore
 en Salee zwerbende / wend eindelijk de
 steven na Texel. Nozte rust had hy in
 Holland: eerlang met de Fransche en
 Portugaalsche Vloot uitgelopen dooz
 d' Engelsche Hoofden. Dooz Cadis ge-
 ankert set na Salee, nebens den Bebel-
 hebber de Wilde, d' Hopmannen Tromp
 en van

De Har-
 tog van
 Medina
 draagt
 groote
 lorge
 voor
 hem.

Galen
 belegert
 Salee.

en van Velsen : om de plaats te belegeren. In't kort wierden de Mooren gedwee. Haar Stadhouders dan maakten Galen bekend de groote genegendheid tot bebozdering van d'aangebangingen vrede-handel. Sy verstonden de hacchelijckheid des Oorlogs. Niet ongewoon in bloed-baaden te zwemmen van ober menige eeuwen / schzikten te lichter booz moozd-geweer. De krijgh was haar al lang afgesoet. En soose lust kregen tot de wapenen : sy wilden sich niet kanten teghen de vermaarde fierheid der Hollanders ter zee. Onder dusdaanighe haspelingen / Galen dooz last der Algemeine Staten / ober Cadis na Rochel ontboden ; om de Fransche bloot na binnen te bybeleiden / beschikt dat werk / sonder eenighe tegenstribbeling / niet min spoedig als geluckig. Ondertusschen liepen de saken tusschen d'Engelsche en Vereenighde Nederlanders hoe langhs hoe meer ober dwars. Veel was gelegen aan de Middellandsche Zee. Galen ober land / in de plaats van Cats , derwaards met't overste gesach afgebaardigt ; queet hem soo mannelijk : dat de Wyand verstoof / en't rijke baarwater booz Holland lofselijk verskert wierd. Wy lassen te liever dit kleyn Vertoogh van Galens leuen en bedrijf tusschen de reec der Engelsche beroerten in : op dat het bliken magh/

Na de
Midland
sche Zee
geschikt.

Of tweejarige Zee-daden. 301

magh / hoedanig hy doozgaans de wapenen gedragen heeft / die eindelyk onse bypheid en achtbaarheid grondbeste op sijn bloed.

Doch Bodeley tot Londen aengekomen wierd dooz Appelton , den welken de blootelingen binnen Amsterdam getuighenis van dapperheidt verleenden / swaerlijck beschuldigt. d'Nangeklaegde leyde Appelton te last : hy was te boozbaarigh tegen 't genomen slotbonnis uitgeballen ; en self doozsaek des berders. Terwijl dit geschil onbeslecht bleef / ontweldighden d'Engelsche den Aren d'eilanden Enis buskeen en Triniteit. Maer de Raadt tot Westmunster geboeligh van de klachten der Angesetene ober d'onheilen uit d'Oozlog met Nederland , zwenkte ten meerderen deele na de Bzede om. Doch verskert van Kromwels toeleggh / daghelijks met de hoofden der krijgs-raet Harrison, Lambert , Worstei, Strikland , Walei, Denfbourg en andere raads-plegende tot Sant Jaams , om een nieuwe Vergadering op te richten / liet 't werk steken. En eerlang wierd een bries aan alle doozlog-Gebelhebbers in Engeland , Schotland en Yerland afgeschikt / van inhoud: Voor de wonderlijke zegenen , eenige jaren herwaarts in belegeringen en veldslagen tot een algemeine rust bevochten , was seer geringe dankbaarheid aan

Bodeley en Appelton beschuldigen malakander.

Westmunstersche vergadering genegen tot vrede

Kromwels Brief tot vernietiging der selve vergadering

God

God betoond. d'Ondeuchden over al ingesloopen, hadden 't werk rondom in groot verloop gebragt. De hooge nood vereischte spoedighe gheneesmiddelen voor sulck een quaad. 't Is sonder twijfel dat vele ongelegenheden voortspruiten uit het langduurigh gesach by de Westmunstersche Vergadering. De welstand der Staat dieshalven schijnt te hangen aan een Raadt van uitgepikte mannen in Godsaligheyd: welke op vast gesette tijden met andere verwisseld moghen werden: op dat 't gestadig besit der heerschappy niet verandert in dwinglandy. Alle voorrechten behooren geschikt na de behoudenis des volcx: de misflagen en onnoodige lasten weg genomen: de bediening des Euangeliums aan alle gemein ghemaakt: De bedienaars met noodig onderhoud voorzien: en aan tedere gewissen, vryheid van Godsdiens vergunt; uitghesondert echter 't Pausdom of eenig afgodisch bygeloof.

Tot bemiddeling der misverstanden tusschen de Nederlanders en Engelsche sond de Zweedsche Koningin Christina den Allgemeine Staten in 's Gravenhage dese brief toe: Niet sonder diep gevoelen, door de geruchten en uwe Gevolmagtigden binnen Stokholm, verkundschapt van descheuring, die Holland by na in een openbare oorlog met Engeland verwert; oordele plichthalve,
uit

Brief van
de Sweet-
sche Ko-
ningin.

uit inſicht op onderlinge vriendschap, een voorſlag te doen : om ſoo veel mogelijk de gereſene tweespalt te beſlechten. Appelboom , met die laſt overgeſonden, ſal beſcheid verwachten , op d'aanbod van tuſſchen ſprekē uit onſe naam. Aan d'Engelſche is 't ſelve verſoek door een ander gedaan. **Immers ſoo ſeer lieten ſich de Swiſers den tegenwoozdigen toefant ter herten gaan. Maar letteren liepen op den bozigen inhoud uit. Binnē Londen wierd een brieſ der Hollandſche Statē door den druk gemein gemaakt. 't Mozt begrijp verbatte deze zin. De rechtvaardige oordeelē Gods over de menigvuldigeſonden, hebben buiten twiſfel de wederzydige krachten van Nederland en Engeland tot onderling verderf tegen malkander aangeboden : daar d'overeenkomt in d'herformde Gods-dienſt en na by gelegendheid den ſtreng behoorde te ſtijven : om binnē elkanders welſtand, en buitē d'aanſienelijkheid gelijkelyk te bevorderen. Thans kittelen ſich de Vyanden der waarheid : terwyl de verbondene in eenigheid des geloofs, geſplitst door miſverſtandē , onnooſel Chriſtē-bloet te goddeloos vergieten. Sy hebbē bereeds moed geſchept : om beide onder de voet te krijgen : die tegē geen van beide oit kondē beſtaan. Wie ſal winnen , wanneer d'overwinnaar ſijn krachten ſpilt : en, berooft vande byſtand der overwonnene, bloot ſtaat voor eē ge-**

Van de
Swiſers :

Van d'Hol-
landſche
Staten aan
d'Engel-
ſche.

fwoorē wederpartijder? Geē ongelukkiger zegē, als die bevochten wort uit de nederlaag van vervreemde Bondgenotē: dewelke sonder merkelyk verswakken de zeeghaftige self niet missē kā. Sulke hoogwichtige insichten, d'Engelsche te gemoed gevoerd, sullen sonder twijfel krachtig zijn tot bemiddeling. En soechter billijke aanmerkingen inde wind geslagen worden: sy vonden sich geruster; om, uit dese verwarring, een uitkomst van God af te wachten.

Niet onbeantwoord liet de Vergadering tot West-munster dit bericht. Aan d'Algemeine Staten dan quam een brief/ en een andere aan die van Holland. Kennelijk is d'oprechte genegenheid der Engelsche (alsoo luide d'eerste) in alle voorvallen getoont aan de Vereenigde Nederlanders. Dewelke dies te lichter staat kunnen maken, hoe seer sy hellen na den vrede; tot herstelling der oude vriendschap. De West-munstersche vergadering was niet soet op een oorlog met Bondgenootē des geloofs: gesint de tegenwoordige onheilen in haar beginsel te smoo- ren: en de misverstanden vriendelyk by te leggen. **d'Inhoud der letteren aan d'Hollandsche Staten** bevatte dese sin. Insonderheit zedert de verandering, die Engeland door Gods genade gestelt heeft tot een Gemeine-best, is in hooge achting opgevat 't wederzijdig belang, tot naauwer verbintenis tusschen een volk, met 't welk

Brief van
de Verga-
ring tot
West-mun-
ster aan
d'Algemei-
ne Staten.

Een ande-
re aan
d'Holland-
sche.

'twelk de minste scheuring onderling schadelijk valt. Onaangesien d'overeenkomst der Gods-dienst, is d'een aan d'ander indiervoegen verknocht: datze malkander geensins missen mogen. Van Nederlands zeer soude ook Engeland hinken: het welke vyandlijk aangetast, echter altijd wars is geweest van bloedvergieten. Te meer alsoo de vyanden der waarheid met dese haperingen haar tanden stookten: onse kogels oprapende, om tegen d'afgesloofden te gebruikē. Indiē de voorslag aan Paauw, door sijn schielijk vertrek onbeantwoord, ernstig in achting was genomen, de Vrede had nu eē voortgang gehad. Dese oprechtheid en innerlijke sucht tot vrindschap kan 't gewisse der West-Munstersche Vergadering sekerder te vrede stellē: onschuldig aan alle d'onheilen uit een verderfelijken oorlog. 't Blijk van haar gevoeligheid over de selve is lichtelijk te speuren in de tegenwoordige aanbieding: om den Vredehandelt hervattē op den vorigen voet.

Den **Algemeine Staten** in 's Gravenhage schikte Appelboom uit naam der Zweedsche Koningin dit papier toe. Van den grond der onheilen tusschen d'Engelsche en Nederlanders had Christina weinig kennis. Sy wilde de zaak ook so diep niet ondertasten; trachtende slechts bewijs te doen van haar vrede-lievende genegenheid in sulke beswaarlijke tijden. Voornementlijk dewijl de Zweedsche Koningin

*Appel-booms
voorstel
aan d'Algemeine
Staten.*

en bysonder haar Vader met dese Ver-
eenigde Staat altijd goede vriendschap
hebben onderhouden Een dieper verwij-
dering en aanwas van swarigheden is te
verwachten uit de volharding in den oor-
log met Engeland. Christina neemt de
bemiddeling op sich. Indien de voorslag
den Vergadering gevalt : hy verwachtte
bequaame aanleiding, om nader opening
aan Gevolmagtigden te doen.

Antwoord
der Alge-
meine Sta-
ten aan
d' Engel-
sche,

Dooz Tileman Aquilius sonden d'Al-
gemeine Staten antwoord op d'Engel-
sche brief. Haar oprechte genegedheid tot
onverbrekelijke verbonden was den Raad
tot Westmunster, ja de gehele wereld niet
onbekend. Sy wilden gewillig by brengen
alle wettelijke middelen; om voor te ko-
men den vorderē inbreuk door d'oorlog:
bereid Gesanten af te vaardigē met volko-
men last, na byzijdige plaatsē, ter weder-
zijde bestelt. **De Vergadering tot West-**
munster dooz de kriegs-raad gescheiden/
herbiel 't opperste gesag aan Cromwel.
Dit Withalleberd' hy dit bescheid weder-

Cromwels
antwoord
op de
selve.

om. Met de verandering over de voet der
land-bestiering in Engeland is niet veran-
dert de suivere begeerte tot Vrede. De
voorslag van de laatste Vergadering in
haar brieven aan d'Algemeine Staten en
die van Holland, om d'onderhandeling
met Paauw t'hervatten, en in recht en bil-
lijkheid de verschillen te bevredigen, wort
by de tegenwoordige Raad van Staten

voor

voor goed gekeurt: als dewelke geë ander
doelwit beoogt, dan een eeuwige vriend-
schap tuffchen haar en Nederland. Ten zy
'tverkiefen van een by zijdige plaats voor
de wederzijdige Afgefanten te veel tijd
weg nam, niet sonder groote fwarigheden,
(want de verbyfterde toefstand geen uit-
ftel lijd) d'aanbieding was min verwerpe-
lijk. Op d'eerfte komst van Gevolmagtig-
den uit 'sGravenhage ftaat de Raad bereid
terftond in onderhandeling te tredē, ver-
zekering doende, datze alles bybrengen
fal, 'twek tot bevordering eenigfints fou-
de konnen ftrekken. Op dat bericht trek-
ken Beverning en Nieuwport uit Holland,
vander Perre uit Zeeland en Jongftal uit
Vrieland na Londen. Terwyl fich aldus
een nieuwe aanblik van vrede vertoonde:
begiftigden de Staten d'hoofden der Ne-
derlandfche bloot met eerlijke bereerin-
gen / booz haar getrouwe dienften in de
laatste zee-flag. d' Hopmannen Lucas Al-
bers-zoon, Reinier Sikkema, Lonk, Hans,
Beks, Ewoud, Hieronymus-zoon, Allard
Janz. en andre kregen loon na werken:
billijk geftraft om haar flautwhertigheid.

De heebigste beweegingen / lichteljk
uitgeflooft, fetten fich aldereerst tot rust.
In 't harnasch bedinkt men de boozdee-
ligfte vrede's punten. Booz de wapenen
worden d'onderhandelingen van vriend-
fchap aldermeeft bebozdert. Onaange-
fien de hoop tot beflechting der gefchille /

Neder-
landfche
Gefanten
na Londen.

Groote
roerusting
in Neder-
land.

fette sich Nederland schrapper als ooit ten oorlog: swaare schepen van vier-en-beertig en vijftig grobe buisen op stapel: en in andere dertig Man / boven 't gewoonelyk getal. Dit Texel, Zeeland en de Maas liepen dagelyx de Hoof-zeilen in Zee. Nu en dan keerden sommige met pryzen wederom. Een Vlissinger boerde beertien pferre trompen en vijftig Matroose. Dooz vier Turken aangeklampt / gaf sich eindelyk op. Sebentien Mooren bewaarden de gebangenen / binnen eigen boord gekluistert. Een by gebal had de sleutel van syn kist / welke op de boepens paste. Behendig ontsluit hy alle. Sp verfaagen sulx een kans niet. Geswind settenze toe: en gelykelyk de Turken oberboord. Na eenige dagen ontdekkenze een Straats-vaarder / van Cadix in aantogt op Bristol. Mangeranst weerde sich mannelyk. Ten laatsen echter verswakt / word ter Veer opgebzagt. In Indien vermeersterden vier Hollanders d'Engelsche Schepen Suply en de Zegen.

Helden-
stuk van
een Vlissin-
ger.

De Witte
in Zee.

De Witte afgevaardigt met sebentien zeilen / om de Spaansche en Fransche Vloot / de Straats-Vaarders en drie Oost-Indische te by-beleiden / had eenige tegen-strybbeling dooz d'ontwilligheid der Matroosen. Op klimmende aan boord van de Bebel-hebber de Wilde, berliep de Bootsgesel / wederhoorig onder syn blagge in Zee te gaan. De mui-
te=

telingen na Amsterdam geboerd / wierden gestraft. Doch de Witte, op 't Schip van Hopman Reaal gestapt / wendde de levens van Fair-hil langs de Schottische kust. Dit Nieuw-Kasteel waren daags te vooren drie honderd Kool-schepen met thien Opbeleiders afgestooten na Londen. D' Onder-Admiraal dooz zijn Galjoens berikendschap / set recht op haar aan. Sy gewaarschouwt / bluchten den inham van Scharbourg in. Andere smeten 't tegen de droogten : en de Matrosen sich te land. Meer moet hielden de Landdrost en Slot-boogd van Scharbourg, en den Strand op alle aankomsten met geschut en volk beset. De Witte binnen den intwijk ingeboort bleef niet schuldig op 't los branden uit de Sterkte en Schepen. Hy wilde d' Engelsche in haar boortdeel aldaar aantasten : maar overstemt by de Krijgs-Raad / licht het anker. Te meer alsoo Pen beertig kloekke zeilen herwaards aanboerde. Zoo lang sammelde d' Hollandsche Vloot ; dat de hinderhede / op de hoogte van Jarmuiden, Pen uit Soulebay na Scharbourg gewend sag. Niet sonder ongemeine blijdschap geleide hy de Kool-schepen boort Londen : alwaar de brand nu schaars omquam / tot groot ontrief der ingesetene. Indien de Witte haar had konnen aantreffen / Engeland was byster verset geweest : groot gebrek lijdende aan Kolen en

Drie honderd Engelsche Koopvaarders in groot gevaar.

Pen set na haar toe,

Boots-bolk. Met dit gelicht / uit de
Kool-schepen / wierd de Bloot op de
Teems gemant.

Cromwel
kies een
Vergade-
ring uit de
Krijgs-
raad.

Maar Cromwel, om d'Opperhoofdig-
heid aan sich te trekken / had nu de Ver-
gadering tot West-Munster gescheiden /
doo? hulp der oorlogs-hoofden. Tichte-
lijk konde hy den boozslag by haar sina-
kelijk maken : als die na 't bewind der
landbestiering greetig jochten. Sy sou-
den nu ook een beurt krijgen / om te heer-
schen. 't Stak Cromwel in de kroy/sien-
de bereeds een scheuring onder de leden ;
van welke sommige heimelijk verstand
hielden met sijn geslagen byanden in En-
geland , Vrankrijk en de Nederlanden.

en scheid
andere.

Worsteij, na West-Munster met Solda-
ten geschikt / neemt de Papieren en Scep-
ter / en brenge se binnen Witthall in de
Krijgs-Raad. De Spreker John Len-
thal, na eenige tegenstribbeling / ging ter
Kamer uit / gevolgt van de geheele by-
eenkomst. De deur der Vergader-plaats
wierd terstond toegesloten.

Dreige-
menten
der Engel-
sche aan
Nieuw-
Nederland.

Dit Londen waren d'Engelsche gebol-
magtigt / om de volk-planting in Nieuw-
Nederland op te slaan. Sy dreigden
wraak te nemen van haar vermoorde
lands luiden op Amboina. Met een
kleyn Fregat ruite Scarbourg bereeds
langs de kusten. Die toefsel deed' den
Nederlanders uit de oogen sien. Inson-
derheid bekommert booz Nieuw Amster-
dam,

dam, sterkten 't met vijf punten. Onder de bestiering van twee Burgermeesters en vijf Scheyenen stonden omtrent duisend weerbaare Mannen: een bestendig getal tegen alle bypandelyke indruk / in dien 't gestijft wierd met vijf honderd Krijgs-knechten en vier Scheyen.

Drie dagen na dat Tromp uit de Maas was uitgelopen / zachten d'Engelsche op d'Hollandsche stranden aan. Dooz 't Gat van ter Veer lagen vier-en-bijftig Kabbeljau-schuiten / eben van Zierikzee afgestooten. Zeven-en-beertig bleven in de loop. Van de twee By-beleiders / berdeedigde sich d'een met pferen buisen / soo binnig: dat d'Engelsche Sloepen en een Roef-fregat beschadigt moesten afwijken: booz een kloek Schip echter bedwongen ten laatsen te kreuken. Dit de Visschers / onder haar zeilen berdeelt / kregen d'Ammiraalen Monk en Deane bericht van de toestand der Hollandsche Bloat. Doch de gebangenen beeedigt niet te sullen verchten tegen Engeland, wierden booz Petten aan land geset: te bergeefs ber sogt dooz goed onthaal / om sich in dienst van Monk te begeven. Onder Santvoort lag een Vis-pink aan 't want / en 't bolk in slaap. Onbersiens overballen / is na Jarmuiden geboert. 't Gelukte twee andere van Wijk-op-zee beter. Dese op haar hoede / lichte gestwind 't anker / soo

Engelsche
nemen se-
ven en
veertig
Vis-sche-
pen,

Kloekheid
van een
Vispink.

Monk
soekt
Tromp.

leid voor
Tessel.

zijn brief

spoedig echter ging de blucht niet boozt
of d'een wierd achter-haalt. Schyap
setten sich de Visschers tegen de bemande
Santboozder Pink: drijven d'Engel-
schen af: en hobbelende van haar boozd
na strand. Op 't bericht dat Tromp van
Tessel noozdelijk ober geleid had / wend
Monk hem achter na: om slag te leberen/
eer hy gestijft met een hoofd gedeelte en
onbelenimert van koop-baarders / sel-
ler konde toefsetten. En ten zy d'Engel-
sche boozpetten onbezrichter-zaken sam-
melde / sonder twijffel was de Neder-
landsche Vloot in de klem geloopt. Zy
hielden dan de Kusten van Tessel en de
Helder in een gestaadige wapenkreet; en
Krijgs-raad; om met Kuitsen te bestooken.
Doch eerlang te land uit gestapt / wier-
den soo rauw onthaaft; datze geen moed
behielden / den kans t' herbatten.

Ober den tegenwoozdigen toestand
schreeven Monk en Deane aan de Verga-
dering binnen Londen. 't Stond laastmaal
geschapen tot een haastige kanswaging:
ten zy Tromp en de Wit aan ons hoofd
Noord aangingen, met een merkelyk
aantal Koop-vaarders: om d'Oost-Indi-
sche Schepen en Fransche Vloot in her-
toegt binnen Tessel te by-beleiden. 't Ge-
rucht is sonder twijffel in uwe ooren uitge-
dijt; hoe wy by schoon weder d'Holland-
sche Kusten besichtigt, en vijftig Visschers
uit Zierik-zee genomen hebben: tot
groot

groot ontrijf der vyanden: geduurig beangstigt voor een inval met dit vaartuig. Oogenschijnlijk sal Tromp ons eerlang in de mond loopen. God verwekke d'herten tot gebeden voor een gelukkige uitkomst. **Op de derde dag volgde eē andere brief van de selbe.** Trachtende Tromp aan te treffen; eer hy sijn gantsche macht by een getrokken heeft, hangen hem met volle zeilen op de rugge na Hitland. De stroom Humber is uitgeschreven tot de vergaader-plaats, by verstrooing der Schepen door onweder. Wy verfloeken een spoedige toevoyer van leefstogt derwaards. Maar de Engelsche, onder Schottland ter reede geloopt/ verhuurde aldaar de Zierikzeesche Vig-booten by 't Slot Tintmout boozkool haalderg. Niet lang beboerense dat Daarwater: alle booz onweder tegen de klippen aan flarsen gestooten. Tot Tamptalon, Aberdeen en de sterke Dun-Otter liet Monk orde booz de volgende zeilen: wendende de stebens na Tromp.

Dese had nu de koop-baarders boven Hirland gebeiligt. Te rug gedeinst by Doggersland, kreeg kundschap van d'Engelsche Vloot / uit twee Hamburgers: in opset terstond booz Tessel haar aan te tasten. d'Wopmamen / binnen Scheepe boozd ontbooden / spreekt hy aan. Wy vechten niet meer als eertjds *Tromps reden.* uit d'oogen van onse lands-luiden. t Ge-

vaar is genadert, sonder twijfel tot een spoor der flauwhertige. De stemmen van 't Vaderland, de vryheid, handel, zeevaard, vrouw kinderen en 't gemeine welvaaren klonk hier in d'ooren; ten zy die suchtende wenschen een dichter donder van Kartouwen verdoofde. So veel word ons afgevergt: datmen nu den keel van Holland gedwongen is t'openen. In haar gronden hechten d'Engelsche ankers. 't Gedommel van een opgeschuimde schuim Matroosen stuit tegen Vlielands, Tessels en Huisduinens duine aan. 't Wort daar gehoord 't geen ongehoord is: dat de dapperste Zeehelden op Zee getrotst worden voor eigene Kusten van wreevelige Nabuuren. 't Leid hier nuby. Sy mogen toefien, of niet Holland van haar booden uit rechtvaardige oogen sien kan; wie door dapperheid een heerlijke loon, of door trouwloofse kleinmoedigheid een schadelijke straf verdient. Altijt vergeeft de barmhertigheid niet: insonderheid gaande gemaakt tot strenge oordeelen, door meermaals gepleegde schelmstukkē.

Aanmer-
kens
waardige
roevallen
ter Zee,

De toefiel tot een kanswaaging liep bruchtelooſ af: Dewyl d'Engelsche inmiddels van Tessel afweken. 't Mag booz een wonder werden aangeteikent: dat de brand een dag te laat quam; om Tromp, belemmert door koopbaarders/ontbloot van een hoofd-gedeelte Oorlogsschepen/aan te tasten. Na Hittland

gea

gebolgt / mist hem noch eens ; en te ge-
 lijk ook de Fransche Vloot / van Sane
 Martyn, achter Schotland om / op Noor-
 wegen gewend. Tromp, van haar streck
 ober Rochel verwittigt / loopt echter
 mis : en zo drie honderd zeilen sterk / met
 acht Vp-beleiders / langs een onbeilig
 baarwater beilig binnen. Om sijn magt
 te toonen / heeft God geen menschelijke
 magt van nooden. Het diend tot ver-
 heerlijking des Alderhoogsten ; als hy
 den swakken uit duisend gebaarlijkes
 den reddert / sonder aardsehe bystand :
 op dat de schepselen niet parten souden
 aan een verlossing / die sich de Schep-
 per alleen rechtvaardig aannaatigt.
 D'Hollandsche Vloot dobberde nu voor
 Katwyk, geschaart in vijf slag-ordens ;
 d'eerste onder Tromp ; Gideon de Wil-
 de en Vader Abel ; de tweede onder
 Joan Everts-zoon , Kornelis Everts-
 zoon en Kempen ; de derde onder de
 Witte, Lapper en Kleidyk ; de vierde on-
 der de Ruiter , den Oven en Marcus
 Hartman ; de vijfde onder Pieter Floris-
 zoon, Kampen en Jaarveld. Dit Tessel
 wierden inmiddels alle zeil-reede Sche-
 pen uitgepreest.

Wy lasse hier te lieber in twee vrouwe
 namen : welker opset / de slaaukhertige
 tederheid bā dat geslagt booz by gestapt /
 aā ons te geloofwaardiger maakt d'hel-
 denstukken der Roomsehe Clælia en Scy-

Verdeeling
 ling van
 Tromps
 vloot.

twee jonge
dochters
verhuuren
haar voor
Bootsge-
sellen.

thische Amazones, en d'Oude soo wijde
lustig uitgekraait. Op 't Schip van
Hoyman Bitter hadden sich binnen Am-
sterdam booz jonge Bootsgezellen be-
huurt Joanna Pieters en Anna Jans,
d'eerste twintig/d'ander negentien jaren
oud. By een jonge verspied/waren ten
hoogsten bedroeft: datze booz Scheve-
lingen des nachts aan land geset wier-
den. Sy hielden, seidenze den Bebel-
hebber Bitter, een zee-strijd voor geen
kinderspel: doch echter haar self onge-
lukkig: datse d'Engelsche niet mogten
onder d'oogen sien. 't Was kennelijk
hoe 't leven, of 't welk slimmer is, armen
en beenen in de loop bleven; daar min-
der en groove kogels een gewisse moord
verspreiden. Van sulck gevaar hadden se
bereeds overslag gemaakt. Scheep ge-
stapt, niet waanende schoot vry te we-
sen, maar 't gemein geval met alle on-
derworpen, wisten wel een eerlijke dood
te kiezen voor een schandig leven.

Tromp ondertusschen na de Maas
boozt gedzeben / en dooz Pieter Floris-
zoon met sebentien zeilen en een Gra-
der uit Tessel gestijft; haalde sijn Schip
van de reede booz Goeree. Op Pinxter-
dag hield hy raad met drie Bebelmag-
tigden uit d'Algemeine Staten: en/na
Duins overgestooken/den Hoymannen
ernstig haar schuldige plicht booz. Per-
kundschaft / dat Bodeley uit de Midde-
land-

Tromp na
Duins,

landsche Zee derwaards geblucht/onder
de Slooten van Duins met acht Oor-
log-schepen en achteen Kloop-baarders
geankert lag : sogt hem in sijn boorddeel
aan te tasten. Met een hoofd-gedeelte
soudde Joan Everts-zoon van de Noord-
zijde in booren : ingebolgt by Trompen
de Witte, De Ruiter, Doer Pieter Flo-
ris-zoon gestijft / was den indruk ten
zuide toebertrouwt. Van die toelag
kreeg Bodeley eerlang licht : en blugge
boeten : bergende de Kloop-baarders op
den Teems ; en hem self / om den hoek
van Doveren. Alhier lagen vier Scheep-
jens en een Fregat op de reede ten an-
ker. Dewelke / soo ras d'Hollandsche
Bloot in't gesicht quam / de kabels kap-
ten ; en tegen grond aandzeben. 't Fre-
gat was met d'andere vier weg-gesleept/
ten zy 't dichter onder de West sterkte
aangesaagt had. Van de Beukern boor-
Sandwits en 't Slot by Doeveren gaben
d'Engelsche dapper huur. Dit diergelij-
ke trompen / antwoorde Tromp, met
sulke een binnigheid : dat het bladeren
d'Angesetenen rondom niet sonder on-
gemeine schrik in d'achtenstond opwek-
te : terwijl de daken aan flarsen / en te-
gels van d'huisen afbloogen. Doch na
Swartenisse overgelopen / krijgt kund-
schap door Jacob Parys, en naderhand
ook van een Kloop-schuit uit Zeeland
by d'Amiraliteits Heeren afgebaar-

sijn toelag
op Bodeley
loopt te
loor.

schiet in
Doeveren.

word ver-
kund-
schapt van
d'Engel-
sche.

digst :

digst : dat d' Engelsche / honderd en beertien zeilen sterk / booz 't V lie hengelden. Wijf honderd Noordsche en Oostersche koop-haarders hielden sich alhier zeil-reede. Met beertien lichte Fregattē onderstaat de byand een aanslag. In de Mane-schijn sett' hy na 't Stortemelksgat. Tot onder den Hoorn boozt gezeilt / kreeg een schiz in 't lijf : en 't geschut van ertelijke By-beleiders / met de Fransche Vloot ingelooopen / in 't oog. 't Gety was den Waaghalsen gunstig. Na een uur vertoebens / hadden se aan de grond geraakt / en in klem. Een Vlielandse Disscher / gebzuikt tot Leidseman / verbad nauwlijx den scrop : dewijl de toeleg alsoo qualijk beslaagde.

Aanslag der Engelsche mislukte.
 Doch Tromp, booz by de Polders en Zee-slag Ramsgaate afgesakt / ontdekt d' Engelsche op d' hoogte van Nieuwpoort. Ontrend den middag verhief sich de strijd. Booz kalnte bezaadigde de wederzijdige heebigheid : om krachten te vergaaderen tot selder indruk. Schutgebaart echter hielden de naaste Schepen. Dit den Noozd-westen koelde de wind inmiddels op / alderboozdeligst' booz Ruitters hoofd-gedeelte. Dese versag die hang niet. De loef waardste dan spat tegen den byand in. Over de gehele Vloot ging nu 't gebecht wederom aan. Booz de donder der kortschoten schommelde de Zee : en / tegen de Vlaamsche stranden aan.

voor
 Nieuw-
 poort tus-
 schen
 Tromp en
 Monk.

319
Zee-gerecht tuffen den H.^r L. Admiraal Tromp, en den Engelfen Admir Monk,
op den 12 Juny Anno 1653.

a
ri
li
b
p
fo
o
e
q
li
n
d
b
d
h
p
o
b
i
e
f
y
c
h
i
f

*Van Zaa-
nen in
groot ge-
vaar.*

*van Velsen
verbrand.
Desgelijx
ook twee
Engelsche.*

*Blaak styft
d'Engel-
sche Vloot
met ach-
tien Sche-
pen.*

der Engelsche verward / bergde echter
stijf bijstug man / niet sonder 't uiterste
gebaar. Dewijl de Kameel boven wind
batte: en de Zee / in 't ruim na ly met
een stozt toegeschommelt / 't Schip om-
rukte. Ten zy van Zanen gelukkigelyk
gereddert was: hy had / niet sonder het
uiterste gebaar / in 't oberstoztende wand
berward geweest. Bulkert, dooz een
splinter bermozfelt / hield den zabel soo
lang als 't leven: gelukkiger / om dat hy
niet ongewooken stierf; te gelijk met
een Engelsch Fregat gesoucken. Deer-
lijker sneubelde Kornelis van Velsen,
dooz eigen buspoeder opgebloogen. De
schade scheen te dragelijker: terwyl
Monk ook een Schip verloor / met een
slag inschelijx ten pletteren bermozfelt.
In den nacht spzong het tweede in de
lucht op.

Soo heebig waren de Dlooten ter
wederzijd verward: datze eerst drie uur-
ren na Son van malhanden af wenden.
Indien niet ettelijke trouwloose Neder-
landers haar plicht bergeten hadden: de
byand soude geen moed behouden heb-
ben: om des anderen daags de strijd
t'herbatten. In de nacht dooz Blaak
uit Portsmuiden met achtiën klokke zeil-
len gestijft / wierd een mopl boven wind
des morgens ontdekt. Drie slag-ordens
lagen geschaart in een halve maan. Al-
dus ten strijd gebozmt / quam met een
zuid-

zuid-wester hoelte en klein zeil affak-
ken. d' Hopmannen inmiddels binnen
sijn boord ontbooden / spzakh Tromp al-
dus aan. De Vloot was schaars voor-
sien van buspoeder, slecht bemand, ver-
swakt door zieken : een magtige tegen-
party hing haar op den hals. Ten zy so
veel ongevallen door dapperheid ver-
hoed wierden : 't stond te beduchten;
datse ('twelk God verhoede) wel schade
lijden mogt. In dese sobere toestand
konde 't geval niet te veel gevergt. Ver-
mete lemoed, die op half kans aan durft,
bessaat niet altijd ten besten. Geraadsa-
mer is 't sijn krachten te sparen tot voor-
deeligter toevallen ; als met dulle drift
tegen een overmagtige te worstelen,
daarse in dier voegen kunnen afgemat
worden : datter voor vordere verrich-
ting geen zenuwen overblijven. Ieder
dies halven soude sich mannelijk verdedi-
gen : doch niet diep tegen den vyand
inbooren.

Omtrend middag / zuid-oost van
Duinkerken, wende Tromp 't hoofd na
d' Engelsche : ingevolgt van veertig ze-
len. d' Oberige dzoopen achter af. Hier
berwarde d' een boordbedachtelijk in des
anders want. Daar liep een by de wind
over. Gints dzebenze tommelinx door
malkander heen. d' Hollandsche Zee-
boogd/ in de hindertogt berlaten / ber-
liet hem self niet. Geswind dan smijt

Tromps
reden.

smijt *Perr*
aan boord.

hy den Onder-ammiraal / Pen aan
 doord: en so veel volk ober: dat het be-
 reeds boven van 't Schip meester was.
 Niet lang konden sich de geblychten uit
 't hol berdeedigt hebben: wanneer dar-
 tien Engelsche, op Tromp aangeballe-
 hem in dier voegen benarden; dat hy't
 self nu te quaad kreeg. Tot sestig Boots-
 gesellen gelijkelijk obergesprongen/ bies-
 lense met sulke drommen uit d'andere
 Schepen toe: dat zijn Matroosen d'o-
 verloop ruinden. Doch inder pl verstoof
 wederom de vband. Want Tromp, te
 swak tegen dese meenigte/ bereeds boven
 meester / strak van onder ertelijke tonne-
 liens met buspoeder in de vband. Sulki
 een slag gaf die donder: dat 't berdekt/
 planken en Engelsche gelijh aan slarzen
 bloogen. Dese echter herbatten den togn;
 terwijl de Witte en terstond ook de Rui-
 ter den Ammiraal tot hulp quamen.
 Met die bystand schept hy adem: en
 sulh een forse moord: dat een gantsche
 Hoofd-gebeelte achter uit week. On-
 der de deisende waren twee Zee-boog-
 den des vbandg / beide t'eenemaal ont-
 reddert. Minder moed haddense ober-
 gehouden; dewijl Richard Deane, in
 zijn kajuit getroffen / strakg dood-bloe-
 de. Om 't gerucht te versussen / wierd
 't lijh in een Fregat na Deale geboert.
 Aan d'ander bleugel veroverden d'En-
 gelsche des avonds ten seven uren Hop-
 man

van dar-
 tien Engel-
 sche aan-
 gevallen.

zijn Schip
 boven in-
 genomen.

word ont-
 fer.

Deane
 dood ge-
 schooten.

man Schellinger. Kleuter, Gideons, Ewoud en Theunen dicht in d'ang aan malkander / d'zeben met d'ebbe soo diep onder den b'pand : datse dooz sijn gros lichtelijk wierden afgesneden. Terwijl Tromp aldus met veertig Schepen tegen Blaak en Monk hardebolde / ging de wind t'eenemaal leggen. Die beneden in ip dobberden / konden met de kalmte niet opkomen / of wilden ook niet uit een trouwloose slaauwhertigheid. Sijn zeilen bezrepten sich pas : dooz welke 't Engelsche swaar geschut t'elkekens een buij van kogels heen dreef : daar de lichte Nederlandsche buisen nergens na konden bereiken. Tromp, beseffende dese ongelegendheid / zakt met in een gedromde slag-ordre na de Schepen beneden wind ; en gelijkelijk binnen de Wielingen. De b'pand verbaart dooz de banken / hield Zee : en / ten tien uren b'gesmaakt / den streek op de Maas. Dit de Wielingen liep Tromp dooz Vlissingen ten anker : vermissende sebentien zeilen : van welke drie in Tessel, vier in Zeeland ; twee in de Maas sich gebergt hadden. Den Nederlanders quam 't gevecht te staan op seben Schepen en een Rotterdammer B'ander / anderhalf honderd dooden en schaars soo veel gequetsten. d'Engelsche verlooren ses zeilen / en immers soo veel Volk. Over Londen werd ech-

Schellinger
genomen.

nevens
vier ande-
re.

Tromps
halve
Vloot kan
niet opko-
men door
kalmte.

wijkt na de
Wielingen.

Schade ter
weder-zij-
de.

uitstrooifel
der Engel-
sche van
dese slag.

achter uitgekraait : Tromps Bloot was gantschelijk vernielt : en 't kleine oberblijffel beset booz den Briel. Om dit uit-strooifel geloof te geven / schreef de Raad van Staten een algemeine Dank-dag uit / ober de groote zegen tegen de Hollanders bebochten. Doch de byand / booz by de Maas geschoben / bestond in kisten den stroom te peilen / en ettelijke Dalm suiken op te halen. Terwijl de Zee-kusten en Eilanden met Ruyters en Doet-volk versiekt wierden : hield hy den keel van Tessel beset; onaangesien de ziekten dagelyx den bloetelingen verswachten. Blaak, nebens andere doodelyk krank / en na Yarmuiden geboerd / bequam eerlang binnen Londen : aldaar tot Ammiraliteits Heer gekooren. Ongeluklig liepen drie rijke Schepen uit West-Indien herwaards in aantogt / twee uit Portugal, drie uit Sweeden, twee uit Vrankrijk, d'Engelschen alhier in de mond : twee verbranden / d'andere wierden genomen. Tusschen de Hoofden beroerde Hopman Wicht bier koop-baarders met sout.

Verscheide
Holland-
sche Sche-
pen geno-
men.

Een tuimel-geest beroerde omtrend dese tyd 't Graauw in 't Vereenigde Nederland : gewend d'aanleidingen der zaken af te meten uit d'uitkomst : en den schuld van een qualijk beslaagden handel den Oberigheid op den hals te dzingen. De koopmanschap stond stil : en met

met die rust de dagelijxre winst des arbeids-man. Dit Enkhuisen scheen 't onheil boozt te spuiten. De keel der Zee was toegestopt ; en te gelijk 't Daarwater booz haar Buisen ten Varing-bangst toegerust. Aan die Visschery hing de welstand der Stad. Men konde (dus moede 't gemeine volk) noch handen noch voeten eeten. Indien 't met de Engelsche welgemeint wierd ; waarom quam Tromp uit Zeeland niet te voorschijn ? waarom sloeg men den Vyand niet van de gaten voor Texel ; die Schip op Schip aldaar weg sleepte ? Sy lagen genoegsaam belegerd , siende tegemoed een onvermijdelijk bederf. De Regeerders/om d'aanwas der bozdere onheilen in haar geboozte te smoren/ dachten sich met Sol-daaten te boozsien. In een haag naderdenze bereeds den Stad : wanneer een gespuis van wreebelige Burgers op de been gestapt/geswind Raad-huis/Poortten / Wallen en alle krijgs-tuig in sijn gewoud neemt. Van de toorens slingerden Granje baanen. Op de Schepen / die de krijgs-knechten aanboerden / wierd met scherp los gebzand/ en d'oberigheid afgeset. De Gebolmagtigden uit 's Gravenhage nebens Brederoode hejzgentmen soo onbeschoft op den Dijk : dat/ten zo 't schelmstuk door beleeftheid berhindert was / de Karos en Weeren souden van boben neder in zee gedronge zijn.

Oorust tot
Enkhuisen.

Na

Na dit boozbeeld staken ook andere
 d'ooren op ; dies te gebaarliker : dewijl
 't werk meer schijn van billikheid en
 geen slechte aandzighers bond. 't Is ken-
 nelijk / hoe d' onderdanen / dooz een ver-
 meetele bypofligheid / het roer der heer-
 schappn gewend zyn in de hand te nemē;
 insonderheid als 't schip der Staat scherp
 by de wind moet zeilen. Die verwaand-
 heid is by beele : datze sich seer gaarne
 een diepe wetenschap in land-bestiering
 toe-schrijven : of ten minsten sonder we-
 tenschap lichtelyk een land-bestiering
 wzaaken. Hoog sittenze / dewelke ober
 volk 't hoogste gesach boeren : maar
 haar handel / echter word seer naauw
 van naby besien dooz 't volk : en veel-
 tijds met een verkeerd oog. 't Moet
 byster wel uitballen / als de Gemeinte
 nergens in onbenoegen bind. Paulus
 is ymand soo gelukkig : dat hy niet twi-
 fte met sijn geluk. Dooz een twi-
 peltuurige dzift worden de gemoederen van onder-
 zaaten meest omgewentelt ; vermaakt
 met geduurige veranderingen. Van die
 waarheid geeft ons 't Vereenigde Neder-
 land geen verwerpelyk blyh. d'Oorlog
 tegen d'Engelsche (dit was alhier de ge-
 meine kreet) wiert niet ernstig gemeent.
 d'Ingeseetene verarmden hand over
 hand. De neeringen verslaptten van bin-
 nen : en de Koophandel, buiten geschort,
 soude sorgelijke onheilen na sich slepen.

d'Om-

Onbe-
 noegen in
 't Vereenig-
 de Neder-
 land op
 d'Overig-
 heid.

d'Omtrek der Nederlanden veel t'ingekrompen voor sulc een ontelbaare meenigte inwoonders, konde geensints bestaan sonder toevoer uit andere gewestē. En waarom niet de magt gebruikt, daar magt is: om de keel der Staat met de zee open te houden? Wat sal 't wesen, als men, ten been toe uitgemergelt, voor de moedwil van lastige nabuuten in onmagt leid? In 't gesicht van Tessel worden de Koopvaarders bestreeden en veroverd: en eigene Matroosen op de vleesch bank gebragt. Zijn onse vlooten, soo slecht voorsien van Boots-volk en geschut, bestendig tegen de swaare Fregatten der vyand? Daar sijn kogels gaten inde kielen, masten overboort, en 'twand onbruik schietē, konnen d'onse niet eens toedraagē. Die echter met een onverschrikte dapperheid, swak vaartuig en overmagtige wederparty op half kans worstelen, worden t'elkens by haar metgesellen verlatē. Indien d'handel ernst is, waarom sulke trouwloose schelmē niet gestraft: op dat sich alle aā die voorbeeldē spiegelen, en eed betrachten, tot handhaving der gemeine welstant? God weet, hoe dit werk by de Staten leid. 'tGing anders, toen een Stadhouder haar Oppervoogdy binnen 'tspoor der redelijkheid in toomde. Wanschapen is een veelhoofdige bestiering, verwerringē verdeelthede, scheuringen onderworpen. Daar alle even veel meesters zijn, lopē de zakē veeltijds over

p

dwars.

dwars. d'Ongelijkheid, door welke een boven andere uitsteekt, geeft den stal aan een heerschappy. Hoe veel de tegenwoordige vryheid Oranje schuldig is, weet ieder een? Op dit huis leggen de gronden der selve gevestigd. Wy zijn den Hemel veel dankbaarheid schuldig: datter een affetsel van die stam, by na uitgesterven, overgebleven is, om dankbaar te wesen. Is 't ooit voor Nederland qualijk uitgevallen sich gevlijd te hebben onder de Nassauwsche Regeering? Waarom 'tkind niet gestelt in 't ambt, 't welke de loffelijke daden van sijn voorouders voor hem en nakomelingen, door een onweder-sprekelijk recht, by na verdient hebben.

Dit sinaalen lag in de mond van 't graauw bestorven; so uitgelaaten met het heugelijke woord Oranje: dat het opentlijk sonder omsicht van de Staten schammer spreken dozt: en den Camboers de trommelen ontweldigen of aan stukken snijden/die 't Boots-blok werfden / sonder 't gewoonelijk uitroepen / in de naam der Prinse van Oranje. Tegen die ongebonde byzheid wierd eerlang een plakhaat rondom afgekundigt: en een ander / tot verhinderling van toevoer aan d'Engelsche Vloot / kruisende booz Tessel en 't Vlie. Binnen Ter Goes geraakte 't volk ook gaande; op d'Oberigheid gebeten: om datze de booz-rechten der Stad in 't verkiesen van de Broedschap/

Trommel-
slagers
aange-
ranst,

Onrust
binnen Ter
Goes.

schap / na haar inbeelding / niet hand-
haafde. Indien de Burgerp soo onbooz-
sichtig was geweest als 't onbezuifde
Graauw / 't gemeine welbaaren had te
grooter krak gekregen: dewijl de Land-
man / te samen gedzomt uit onbenoegen
op den Rindmeester / met groote swer-
men na Ter Goes op de been stapte; in
opset zijn bank aan te tasten. Doch booz
de toegesloote poozten wierd hy te gelijk
en de toeleg gestuit.

Hieronymus van Beverningen onder-
tusschen / uit Holland binnen Londen
aangekomen / herbatte terstond d'afge-
bzooke bredeland. In Denemarken be-
sette de Koning den Hond en zijn Eilan-
den met Soldaaten / de Zee-kusten met
twee-en-twintig ongemeine kloeke
Schepen / behalven andere mindere / en
tien Bzanderg. De Spaansche Gesant
Robbello, afgestookten om de zeilen te
besichtigen / wierd dooz hem heerlijk in
de bloot onthaalt. Die hoofsche beleef-
heid had ook drie dagen te bozen de
Plaats-houder de Vries genoten: tot
welken Nanning Kaiser in Gesantschap
obergeschikt is; de nieuwe verbinteniss
tussen de Deenen en Vereenigde Neder-
landers tegen d'Engelsche te voltrekken.

Doch tot Witthal waren bereeds hon-
derd en twintig der beschrevene dooz
Kromwel, om 't Gemeine-best te bestie-
ren / aangekomen. Seer selden word

Toe-
rusting ter
Zee in De-
marken.

Nieuwe
vergade-
ring bin-
nen West-
minster.

d'aanbod van hoogheid afgeflagen. Met die eerzucht gaan meest alle Menschen swanger: datze niet licht de gelegendheid laten ontsnappen; dewelke haar verheffing schijnt te bezonderen. 't Is meer hem self te gebieden / dan een ander: maar over een ander behaagelijker. Sacht zijn de kussens/ die op richt-stoelen nederleggen. Niemand is soo onbeschoft / of hy waant sich overschot genoeg bā wijsheid te hebben; om sulke waardige plaatsen te bekleeden. Met een sterke lijfswacht stapte Kromwel ter Zaal in op Withal, Tegen de nieuwe Vergadering over/by een venster nedergezetten / begon sijn reden van 't verhaal der groote zegenen en wonderlijke veranderingen in Engeland voorgevallen. God, seide hy/ heeft indier-voegen de gerechtigheid van onsen handel gehanthaast: dat haar geiukkige voortgang het wenschen self by na te boven is gegaan. Uit hoe veel Veldslagen zijn de Legers met overwinning zeeghaftig wedergekeert? Hoe veel Sterkten en Steden, opgeruit tot afval door de Koningsche, hebben den wreeveligen hals moeten buigen onder dese vrye Land-bestiering? Voor Worchester scheen 't geluk te waggelen: doch alleenlijk om uit die twijfeling een ongetwijfelde verzekering te doen. Wat is voor Karel de tweede overgeschooten van sijn indruk in Engeland, als de laster van dollen toeleggen

Kromwels
reden tot
de selve,

een

een hoopeloose berooidheid? Geen kleine
 krak echter kreeg dese voorspoed door
 inwendige onheilen, uit de Vergadering
 binnen West-Munster, tot beswaarnis der
 onderzaaten, voortgesprooten. Dieshal-
 ven benoodsaakt haar te scheiden/had de
 tegenwoozdige beroepen. Chang bewees
 hy in 't verbolg haar plicht wijsdustig uit
 Gods Woord: en besloot met vermaning
 tot een teder gevoelen van 't waardig be-
 roep der opperste magt: welke in een
 ontwerp / met eigen hand geschreeven en
 toegezegelt / niet sonder voorgaande
 goedvinden der Krijgs-raad/ haar opge-
 draagen wierd / tot den dertiende van
 Herfstmaand des volgenden jaars: als
 wanneer een nieuwe keur en verwisse-
 ling der Leden geschieden moest. Maar
 de Regeering / des anderen daags op de
 gewoonelijke sit-plaats vergaaderd /
 deed' d'intrede met een gebed van vijf
 uren. Na sulke een Gods-dienstigen aan-
 bang wierden de zaken des Gemeine-best
 by de hand gebat: de Raad van Staten
 in haar bozige bediening gevestigd: Frans
 Rous tot boozsitter / Henrik Scobel tot
 Geheimschryver: en volgens inhoud des
 ontwerps/de Leger-hoofden Kromwel,
 Lambert, Harrison, Desboroug, Tomlin-
 son, Pickering, Stapley, Bennet, Strikland,
 Cary, Sydenham, Moyer en Jones tot
 toegeboegde der selve Raad verhooren.

Den 31st 't voorgaande verhaal van een

Eerste ver-
 handelin-
 gen der
 Vergade-
 ring.

Geficht-
spook bo-
ven Poort-
land,

Geficht-spook boven 't Witte water bui-
ten de Maas den tegenwoordigen ge-
schiedenis ten minsten gebeurlijk stel-
den : wy boegden schroomachtiger hier
in/ 't geen de Slotboogt en meest alle de
Soldaaten aan de Wester inham van
Poortland betuigen aangeschout te heb-
ben : alsoo dus daanige toongesichten of
in sotte inbeelding van blotte hersenen
versopen / of uit de kruin van seer qua-
lijk leedige Menschen meest den tijd
worden gestooten. Tusschen twee bloo-
ten/ tegen malkander aangebots/ stond
een Sterkte in 't midden. Binnen een
half uur berdweenen de schepen/ strijders
en te gelijk 't verscheene Slot.

Trots der
Engelsche
voor
d' Holland-
sche Ku-
sten.

d'Engelsche inmiddels staken her-
waard en derwaards dicht by de Hol-
landsche Kusten langs : en ten trots be-
semen en schrobbers aan de stengen uit.
Met een sachte geeseling scheen d'He-
mel wraak te nemen ober die hoogmoed.
Van vier zellen / te dicht op de wal ver-
ballen/ geraakten drie aan de grond / en
eindelijk aanstukken : 't ander ter nau-
wer nood met een gelukkige bloet van
de Haaks : en booz Petten ettelijke booz-
ten t'onderste boven. Aan die kleine te-
genstribbelingen kreundenze zich wei-
nig / uit Jarmuiden , booz een merkelyk
aantal afgescheepte zieken / met versch
volk / kriggs-gereedschap en levens-
middelen gestijft.

Doch

Doch in 't Vereenigde Nederland saten de Staten inſchellyx niet ſtil. Dooz Vliſſingen lagen bereeds weder baardig negentig Schepen; in Teſſel dertig: op Tromps boozſlag met ſwaarder geſchut en bootsvolk boozſien. Want een ſchadelijke erbaarendheid had geleert: hoe de byand kloeker in groot baartuig en metaale trompen / dooz enteren beſt te dwingen was. Die eer ſal geen landaard ter wereld den Hollanders ontdonkeren van Meesters te zyn: daarze/ gewaapend overgeſprongen / binnen boozd zabel tegen zabel hakken. Op de zee-kuſten hield van der Does het oog: en de ruitery haar legerplaatsen tot Petten, Beverwyk, 's Gravenhage en Alkmaar. Binnen deſe Stad was 't graauw / gebeten op den lijndzaayer Zeeman, aan 't hellen geſlaagen / onder Griet Piet Scheer, Alit Turfvolſter, en Frederik Dirkszoon. Er lang geraakten de Muiſmakers buiten adem: en de Welhaamers 't land uit.

Maar van Bajone ſtaken ettelijke Edelen met haar huisgeſinnen en gereedſte goederen/ beduchte booz d'indruk der Spanjaarden uit Sant Sebaſtiaan, in Zee na Holland: waanende ſich byz dooz eenzijdigheid tuſſchen Vrankrijk en Engeland, ſagen ſich booz Petten in die meening bedzoogen: en / nautolijx met de boot ontsnapt / van de ſtrand haar ſchip

Toe-
ruſting
in 't Ver-
eenigde Ne-
derland.

Onruſt tot
Alkmaar.

Een
Frantiſch
ſchip by
d'Engel-
ſche geno-
men.

in brand en schatten brandlyk gerooft.

Almers soo seer ging het den handelaar op de Middellandsche Zee binnen Londen buiten haar giffing : als dewelke de kloekste zeilen aan de Westminsterse vergadering hadden opgedzaagen ; meinende den Hollanders op een bof 't baarwater anbyuk te maken. d'Aanbod ten dienst des lands was niet afgeslagen. Doch dooz Galen verjaagt / sagen sich verstecken banden kostelyken handel op Griekenland, A sien, en Italiën : en geen kans / om den byruk te heelen : soo lang haar magt onder Blaaks blagge verdeelt lag. Zy stellen dies halben tot herstelling een versock-schryft in : en ettelyke koopvaarders toe. Met de beloften der Raad van Staten hielden ze sich te byeden : toezeggende dattig Zy-beleiders tot beveliging der gebaarlyke togt. De Vloot lag eindelyk zeil-rede : wanneer onboozsiens 't Boots-volk weg-gesleept is / om d'Engelsche vooz Tessel te stijven. Dit die bedriegelyke handel rees geen gering onbenoegen. d'Oost-Indische maat-schapp tot Londen liep inschelyx de slagboeg tegen. De Lebantsche koopman / dooz twee Hollandsche koop-schepen raauwelyk aangetast ; bzagt het ter naauwer nood binnen Vaalmuiden , en een droebige tijding : hoe namentlyk vier Engelsche zeilen dooz Joan de Rak wooz Gammaron vermeestert / de ge-
van-

Misnoegen
der Engel-
sche han-
delaars op
de Midde-
landsche
Zee.

Schade der
Engelsche
in Oost-
Indien.

hangenen na Batavia geboert / en twee andere Jagten door Dirk van Adrichem 't Roode Meer / en den stroom door Surat te opgejaagt waren. Ook hadden d' Hollanders Goa te water beset : de Portugiesen op Ceilon geslaagen : en haar een rijk schip ontweldigt.

Och Tromp met drie en tachtig zeilen en vier Vanders uit Schooneveld afgestooten / hiel den streek langs de wal van Gravesande : en den blootelingen de milde toefeggingen der dapperheid door. Dit drie honderd en zestig bezegelde afschijften wierd rondom verkundigt de verzekering die d'Algemeine Staten van belooning deden. Een veroverd schip soude den veroveraar met den gantschen aankleef te beurt vallen : en behalven 't schip tien duisend guldens / dewelke d'Oppeer-zeevoogd wegsleepte ; ses duisend die een van d'andere Admiralen / vier duisend van de boordere Hoofd-Bevelhebbers. Tot de hoogste blag der Bloot-heer stond duisend guldens : tot die van d'oberige Zee-voogden eben de helft minder : twee honderd en vijftig / als iemand hem afhaalde van de boordsteng : honderd en vijftig van de besaans-mast : vijftig van achteren. Geen sterker prikkel / om de deughd aan te voeren ; als welke aanhieft door vergelding. 't Ontbreekt selven aan dappere mannen / daar met dapper

Tromp in Zee.

Prijzen aan d'Holland-sche Matroosen toegeschied.

heid prijs te behaalen is. Adellijke Zielen binden loon genoeg in d'eer : en gelijkze hooger aan stappen boben 't gemein/ alsoo sienze niet na 't geen gemeinelijk hoog gewardeert wort/ geld of bergankelijke rijkdom ; maar meest na onbergankelijke lofstuiting. 't Graauw/ dat op Zee golben hobbelt / heeft een naauwte verbintenis met die hoofs- stof. De golben wisschen seer licht de boetstappen van haar bloed uit : en ridderlyk sterbende worden meest bedeckt in de kolken der Oceaan met vergetelheid. De strijd tusschen twee boozden van een schip/ berstrekt booz een al te ingekrompen tooneel van vermaardheid. En zeker na dat doelwit schiet matroos seer weinig. Aangeballen met een byzke kloekheid verwacht de dood immers soo seer als d'eer. Dit de hoop van een kleine buit kan hy scheppen een groote moed : en siende den belooning dooz goud/ derft den dood self onder d'oogen sien. Maar by dese toezegging van vereeringen hadden d'Algemeine Staten ter ander zijde een swaar dreigement geboegt. Die sonder verlof der Ammiraal van sijn blagge afzaken / hadden te verwachten een ongetwijfelde dood.

Den sebende der Oogstmaand lag Tromp noozdelijk van Munster af/ en liet 't den gantschen nacht drijven. Des anderen dags / dooz de buiten-wacht verkund-

Matroos
vecht
meer om
buit als
eer.

kundschaft van d'Engelsche, vier mijlen
 zeewaard buiten Kijkduinen verspreid /
 sag haar de stevens na hem toewenden.
 Honderd en achtiën zeilen wierden ten
 eersten getelt : op welke noch ettelijke
 andere uitbraken. Met Joan Everds-
 zoon en de Ruiter in de boortogt verhief
 sich de strijd ten vier uren. Beide dapp-
 per aangetast / deden geen slaauwhartig-
 ge tegenweer. Doch de wind boortdeelig
 boort den Wind west-noord-west omge-
 schooten / benoodsaakte Tromp te meer
 om zuwelyk af te leggen : op dat de Wit
 genoegliker ruimte mogt vinden tot
 uitloopen. De Ruiter inmiddels / in sijn
 Zeilen insonderheid seer beschadigt /
 had het byna te quaad gekreegen / ten zy
 d'Admiraal tegen den avond 't gantsche
 gros der Vloot aan 't gebecht bragt.
 Chang begon de kanswaaging / met
 volle krachten ter wederzijde. Tegen
 Hollands Kusten kletsse 't geschut den
 slag van yselijk gedommel : en de weer-
 galmen der aardsche donderen beruyster-
 den elkander in de duinen / te gelyk uit
 duisend trompen uitgeslaagen. Sant-
 voort en Egmond trilden t'eilekens op
 haar vaste sand-gronden : en scheenen
 sich veiliger tegen d'yfere klooten door
 't bolwerk der heubelen. De Zee loof-
 de van angst : en sijn verwildert geruisch
 had schyn gegeven van onsteltenis door
 verbolgen onweeder / ten zy 't verdoofte

Aanvang
 der Zee-
 slag.

De Ruiter
 beschaa-
 digt.

was door schrikkelijker guiten. Door
den grouwel der Christen-moord dook
te mets de Son: eerlang taande de bij-
tiende Maan / onder zweebelige wolken
uit 't water. In dese duisternis wandel-
de nooit grager dood ober d'Oceaan. En
nauwlijr bielen de moord-pfers mis / in
sulck een dikke dzang van blootelingen.
Sonder mikken boorden de kogels ga-
ten door de kielen en zeilen. Terwijl
Matroos of 't eene lek stopte / of 't ander
touw-werk splitste; bonf de baak gehee-
le lagen so afgrijfselijk gantsche zijden in:
dat 't geschut uit de roopaarden / 't volk
aan gruis / 't wand aan splinters / en
't schip aan spaanders bloog. Hier ont-
stak de blam onbersiens in de kruid-ka-
mer: en lichte door een vreeselijke blixem
in de duisternis der salpeeter-nebelen;
en te gelijk verminkte Mannen / ge-
scheurde planken en verpletterde denneit
Hemelwaard op. In de lucht scheenen
de brokken der schipbreuk oorlog te boe-
ren tegen malhander. Daar leide een sijn
byand aan moord. Sints hield een an-
der schutgebeert.

Monke dan en Pen uit de loef op
Tromp afgesakt / (die moordbedachtelijk
deinsde / om haar van Tessel te lokken)
trachten sijn onbezeilste Schepen door
rwaalf Fregatten af te suijsen. Doch
hy bezzende den toelag / wachtze in.
Thans bedaeerde des byands heebigheid:
wel-

Zee-frijd
feer vin-
nig.

Welkers Bloot langzaam met versprei-
 de en wanordentelijke slag-ordens boort
 dreef. Om buiten 't gebaar te zijn / lie-
 pen niet weinige dicht onder de banken.
 Op de hoogte van Egmond en Petten
 bragten d'Engelsche tusschen ses en
 seben uren haar grof eerst aan tegen
 d'Hollanders. Dese / in een halve maan
 geschaart / weerden ridderlijk den vy-
 andlijken indrukt af. Stijf een uur
 na Son / eindigde de strijd / meer door
 de duisternis / als afgeslooftheid ter we-
 der zijde. Indien Tromp toenmaals
 met de hulp-schepen uit Tessel was ge-
 stijft geweest / d'Engelsche hadden /
 onaangesien 't boordeel der loef / in
 't onderspit en aan de wal geraakt :
 als dewelke of met wanorde bochten of
 buiten schoots bleven. Van dese toe-
 stand herwittigde Tromp door een
 brief d'Algemeine Staten. Te liever
 lassen wy den inhoud in : om dat het
 sijn laatste is / en de voorval des ge-
 bechts kortelijk begrijpt. Met een zuid-
 weste wind (alsoo luiden de letteren)
 voor by Schevelingen , langs de wal ,
 voortgeset , kregen kundschap door de
 buiten-wagt op de hoogte van Egmond :
 dat de Vyand vijf mijl Noor-oost van
 ons voor Tessel verspreid lag. Derwaards
 dan hielden wy den streek: doch, de wind
 westelijk tegen den middag omschieten-
 de, weder af : om d'Engelsche van Tessel

Engelsche
 in wanor-
 de.

Tromps
 Brief.

af te lokken : de Wit ruimte te geven : en haar met t'zaamgesmolte krachten onder d'oogen te sien. Maar alsoo ettelijke logge Schepen in d'achtertogt door bezeilde Fregatten ten half sessen achterhaalt wierden , waren bedwongen in te wachten. Honderd twintig Schepen, geschaart in beslommerde slagorden, voerde de vyand aan. Terstond verhief sich de strijd door de vlooten ter wederzyde : welke ge-eindigt ten half tienem , weinig voordeel of d'een of d'ander overliet. Alleenlijk houd de vyand den loef : en ons in 't gesicht. De vordere uitkomst sal de tijd leeren. Wy bidden God, hy gelief 't werk te bestieren tot sijn eer en dienst des Vaderlands. Na menschelijk oordeel souden d'Engelsche eerlang verstuiven , indien de Vloot door de bystand uit Tessel gestijft was. Volgens 't gevoelen der Loots-luiden alhier , kan de Wit by de tegenwoordige Noord-weste wind uitloopen.

Met d'ebbe tegen den nacht staken d'Hollanders en Engelsche zeevaard. Tromp hreef des morgens een groot stuk in de wind : en den byand ettelijke hogels toe. Doch die hem te wichtig geworzen / leide af / en noozd noozd-oost over. Te loefvaard hield Monke in sijn water. Wanneer ten twee uren namiddag de Wit sich opdeed' met negen en twintig zeilen. Want dags te booren

hree

kregen de Gevolmagtigden der Algemeine Staten bericht van de vbandlyke bejeegening tusschen d'Engelsche en Tromp booz Wyk en Egmond. Geswind dan gelastenze den bloot af te steken. De Witte, op Hopman van Kampen overgestapt / liet de blag omtrend Sonnen-
 ondergang waapen van de groote mast. Met den aanvang der ebbe ten twaalf uren 's nachts gingen de Schepen onder zeil / 't Spanjaards-gat uit / tusschen beertig loots-booten. Ieder boorde een licht / dewyl de tonnen opgenomen waren.

*De Witte
 uit Tessel
 in Zee,*

Tromp, met dese magt vereenigt / wend het hoofd gelijkelijk na den vband: dewelke / booz Catwijk verspreid / sich niet eens repte / om dese t zamen-
 boeging te verhinderen. Na middag be-
 daarde 't weder : want de wind uit den Noord-westen tot noch buvig aange-
 haald had. In loef zeilden d'Engelsche geduurig in der Hollanders water: doch /
 herschrikt booz haar hulp schepen / wende af. Tot diep in den avond hing haar Tromp op den rug. Maar soo hard
 schoot de stroom uit: dat hy slechts schut-
 gebeert honden konde. Om den zegen van d' Hemel af te bidden / hield de Sta-
 ten een Bede-dag in de Klooster-kerk van 's Gravenhage : en de Nederlanders
 haar vband dicht by ; met toelag / vol-
 gens Slot-bonnis der Kuygs raad /

*Tromp
 door de
 Witte ge-
 stift.*

*Houd
 scharge-
 veert met
 d'Engel-
 sche,*

omt hoor hem in zee ober te loopen.

Eindelijk verscheen die beruchte Don-
dag / op den tiende van Oogst-maand
des jaars sestiën honderd drie en vijftig.
't Geschreeuw van haar landzaaten / ter
wederzijde ten moord aangeboerd / de
donder-klooten van haar kragtouwen /
tot onderling vernielen uit metale mon-
den geslagen / sullen na honderd Geu-
wen dan bezre nakomelingen der tegen-
woordige Hollanders en Engelsche, niet
sonder schrikkelijke geheugenis / in d'oor-
ren klinken. Indien de roei-barken van
Cajus Duillius, met de nederlaag der
Carthaginienfers van Lipara na den
Tyber geheert / betwaaard zijn / soo veel
jaaren lang / hoor de bezrotting der ber-
getelheid tot onser gedachtenis : Zeker
heel duursamer sullen de hnidendaagsche
water-slooten den tijd berduuren. Wie
weet niet / dat by Actium de gesplitste
Roomsche moogendheid / hoor Ant-
nius en Octavianus tegen malikander op
zee aangebots is : En hoorwaer wie
twijfelt ook / of den bloedige arbeid van
twee vermaardste volkeren / uitgeslooft
in wederzijdig berders met heebiger be-
weegingen op d'Oceaan, sal de Faam
nimmer berwijgen :

D' Dichtenstond dan ontdekte de Bloo-
ten / sties een myl van elikander afgedre-
ven. Geswind stelt sich Tromp schrap :
de Scheyen in ordze : en 't hoofd na den
byand.

De grou-
welijke zee
slag tus-
sen de Ne-
derlanders
en Engel-
sche, sal
altijd ver-
maard
zijn.

Tromps
slag orde,

lyand. Verdeelt in vijf slag-ordens /
 boerd self den rechter bleugel aan. Den
 Ruiter betrouwd' hy de linker. 't Dooz-
 hoofd der zeilen boznde Joan Everts-
 zoon. Den middeltroep maakte Pieter
 Floris-zoon uit. In d'hinderhoede was
 de Wit, Tromp, aldus ten stryd ge-
 schaat / hiel den streek op d'Eugelsche
 aan: en sijn blootelingen booz oogen: Sy
 vochten tegen de selve vyand, welkers
 zeenuwen in verscheide kanswagingen
 onlangs beproeft waren. 't Is droevig,
 (alsoo liepen sijn woorden) dat hy ver-
 scheiden reis meer gediend is door 't ge-
 val, den dappersten vaak balstuurig, en
 flauwhertigheid van ettelijke onder d'on-
 se, dan door eigen Manhaftigheid. On- Sijn reden.
 zeekere uitkomsten sleept wel het lot
 des Oorlogs na sich. Hoe dikwils zijn de
 zegenen, by onverzaagde handen be-
 vchten, en echter na een verwyfde over-
 wonnene, door onverdachte toeval, om-
 geswenkt? Evenwel blijft ieder bouw-
 meester van 't geluk. Want nimmer leid
 de weg tot deugd so opgedolven: of een
 adelyk gemoed, verachtende den dood,
 kan door de dood opklaveren ten leven.
 Sterven is een onafseggelijk erfdoom, 't
 welk d'onwillige ook te beurt valt. Maar
 die gewillig sterft, daar d'Onsterfelijke
 't gebied en 't Vaderland vereischt, sterft
 onsterfelyk. Den adem die wy halen, blijft
 dienstbaarlijk verpand voor de gemei-
 ne

ne vryheid : en 't genot des levens, dat ieder in 't bysonder uit genadige weldadigheid gegeven is van boven, staat verbonden aan den Gever daar boven, en boven andere aan Lands-genooten hier beneden. Niemand, gelijk hy voor sich self niet geschapen is, kan ook den weldaad der schepping voor sich behouden : genoodsaakt, door een algemeine Wet, afftant te doen aan 't geen hy geen eigendom heeft. Het hoogste goed, naast God, bestaat op de werelt in 't leven : want met het leven worden te gelijk alle wereldsche goederen verlooren. Doch men vindze alle in 't verlies, daarze voor Gods eer en behoudenis des Lands in de loop blijven. Licht is de schade, wanneer de schade profijt doet. Indien de schepen met ons te gronde gaan ; Wy bewaaren een eerlijke naam voor de nakomelingen, die in Zee niet verzinken sal, en een goede gewisse in een rechtvaardige zaak voor ons self. Aan dese dag hangt de Nederlandsche vryheid, so duurgekocht met 't bloed der voorouders. God verhoede, dat wy verbasterde kinderen souden zijn : Die eer en eed vergetende, door trouwloose flauwhertigheid, de zuilen van onse Staat self om verre rukken. Met de Schepen hobbelt 's Vaderlands welvaaren geduurig op d'Oceaan. Hier kan haar hart ader afgestooken worden : daar 't andersints,

ver-

Of tweejarige Zee-daaden. 345

verzeekert tegen alle quetsingen, achter
 hooge bolwerken en diepe stroomen
 verschuilt. Voorwaar Engeland sal meer
 doen in weinig uren, dan Spanjen hoo-
 pen dorst in ruim twee Eeuwen: by aldien
 't der tegenwoordige Vloot sich Meester
 maakt. So niet dit kleinste punt der aar-
 de de merkt der weereld was, het voede
 sijn inwoonders niet: als dewelke, ne-
 dergeslaagen op te ingekrompen bood-
 dem, noodwendig die inlandsche armoe-
 de ondersteunen moeten, met d'uit-
 heemsche rykdommen van alle volke-
 ren. Kan ons de vyand den zee doen
 ruimen, hy heeft bereeds den keel des
 Lands toegebonden. En hoe sal 't ver-
 antwoord worden; Dat wy den grond-
 slag leggen, uit welke dese wrevelige Na-
 buuren haar ondraagelyke hoogmoed
 opmetfelen; tot verhinderling der Koop-
 handel en Zeevaart, vermindering van
 alle loffelijke gewoonten en voorrech-
 ten en ondergang van onse Staat, dußlang
 ontzaggelyk voor de geheele Weereld?
 Wiefoude 't overschot der jaren, wel-
 kers genot ieder oogenblik onzeeker is,
 en elk uur vermindert, trachten over te
 houden, tot een zeeker brandmerk, on-
 afwisschelyke schandvlek en wroeving
 der Ziel? Maar wy hebben in 't tegen-
 deel een groote loon heden van de dapper-
 heid af te wachten. Het schijnt 't ge-
 val ons dußlang heeft oefenen willen
 door

door nypende voorvallen : om by even-
 zijdig voordeel heerlijker te zege-pralen.
 Ten zy wind, weder, stromen, kusten en
 hulpzeilen juist te pas afgezakt, meer
 voor d'Engelse gestreden hadden, als sy
 self : Sy behielden rechte voort minder
 moed en schepen. Dan eens dreef de Ne-
 derlandse Vloot, belemmert met Koop-
 vaarders, beneden de wind: dan wederom
 in onmagt by mangel van buspoeder en
 Krijgs-gereedschap : nu ook ontredde
 door sware stormen. En echter heeftze
 niet t'elkens den forzen indruk van vry
 swaarder magt heldadig geschort ? Uit
 de ly zijn wy immers eergisteren met vijf
 en tachtig schepen, honderd en twintig
 der Engelsche onder d'oogen getrokken.
 Hoe weinig diende ze sig van sulke twee
 voordeelen : die onse Kusten eenige tijd
 herwaards so hoogmoedig getrotst heb-
 ben; toen niemand tegenweer bood? daar
 dobberenze flauhertig tē strijd gedromt,
 vervallen op de Hollandse wal. Indien de
 donder des geschuts niet al te schel bal-
 derde tegen die Duinen aan; wy hoorden
 een gemeine kreet van 't Vaderlant, por-
 rende tot mǎhastigheid. De goede voor-
 gang des Bevelhebbers is geen swak spoor
 dē navolger. Na 't voorbeeld van een Ko-
 ning schikt sich gemeinelijk 't volk. Daar
 de Hopmǎ 't leven waagt, derft de Soldaat
 ook 't gevaar ten gemoed treden. Met
 zē onkreukbaar opset rukken wy dese

Over-Groot Zee-gerecht tusſen den Adm. Tromp en den Adm. Monk den 8 Aug. 1653.
 Fol: 323.

Zandvoort

Schevelingen

- a. L. Adm. Tromp.
- b. V. Adm. de Wit.
- c. V. Adm. Jan Everſſen.
- d. Com. de Ruyster.
- e. Admirael Monk.
- f. V. Adm. Pen.
- g. Cont. Adm. Larozon.

regter hoorn d'eerste den Vyand op 't lyf : niet twijfelende, of onse voorbaarigheid sal den Vlotelingen voor een prikkel tot moedigheid verftrekken. Men strijd hier onder d'oogen des Lands : alwaar te gelijk dapperheid en trouwloosheid niet onwis aangeteikent worden. Men strijd hier om eer, vryheit, welvaren en Bondgenoten , in 't gezicht van Huifen, Vrouwen, Kinderen en Lands-luiden, tegen een ondragelijken Nabuur ; die dronken door onderlinge moorden, onse langmoedigheid misbruikt heeft tot diefstal , Zee-schuimen en bloedvergieten : om 't Vereenigde Nederland uit te mergelen , af te foollen, en schandelijk met de voet te trappen.

Terwijl Tromp den zijne aldus moed inboezemde / zakte de Vloot / in vijf hoofd-gedeelten geschaart / tusschen Schevelingen en ter Heide , temets op d'Engelse af. 's Morgens ten seben uren brachtze 't aan den byand. Geswind tusschen hem ingeboort / rukte dwars door zijn slag ordens heen. Nooit is schrikkelijker begin van een zee-strijd gemaakt. Door d'eerste tozn terslond ging de Son schuil / onder de dikke dampen des buspoeders. De slagen van 't geschut beweegden 't strand : en tegen de Duinen aangeklets / wierden te rug geschaat door een nare weergalm / tot verdubbeling der grouwelen. Het water rees eerlang met een rood geberwd schuim :

De strijd
begint seer
hevig.

schuim : en verbergde in haar afgrond
 mannen en Schepen. Dit heebigheid
 wierden de grooſe buiſen niet geſpaart
 tot 't wiſte treffen. Alsze ſlechts wei-
 nig rooſs konden ſchieten/loſte matrooſs
 van bezre. Naderende kiſten op elk-
 ander een hagel-jagt van loden/uit min-
 der trompen. Die een dodelijk pſer tref-
 te behield ſijn wzaak / in 't ſterben : een
 gequetſte ſich op de been / en den zabel
 in de buiſt. Nu kreeg ymant een ſlaanw-
 te/ dooz uitgutsen des bloedſ : doch ver-
 bonden wederom nieuwen moed. Van
 bloog d'ander ober/ aamende oozlog ten
 oogen en aanſchijn uit : en / of hy geen
 gebaar genoeg had af te wachten bin-
 nen ſijn eigen boozd / betrappelde 's by-
 andſ oberlooy: onaangeſien 't ſchoyt uit
 Bak en hut den drang der obergeballes
 ne dapper dunde. Hier ſtozten de maſten
 in zee : en ſlenterden aan 't touw-werk
 herwerd / by de Schepen heen. Daar
 bonſde geheele laagen de zyden in : of
 treffen ſomtijds deerlijker de kielen on-
 der water. By wijlen wierd Matrooſs
 van 't lek meeſter. By wijlen ſtoof hy na
 boben : terwyl 't gat / weldig gapende /
 een grouwſaam nat verſwolg. Gints
 ſchommelde de zee bereeds in 't ruim/et-
 telijke boeten boben de buikdellingen :
 en 't ſchip zeeg te mets hoe langer hoe
 dieper. Dit mededogendheid quam de
 byand aan boozd / of bergde ſijn byand
 met

met booten. Tusschen seg lag een ander benepen : en soude eerlang gestreeken hebben / ten zy hem ontfet was toegelkomen. Hier week een hoofd-gedeelte met beslommerde orde. Daar slabbakte de moed der verbolgde:de berbolger van acht'ren binniger toefsettende / met hulp-zeilen / ten steun gesonden. Aan de slinker bleugel wierd d'overwinnaar in de ren der zeegen geschozt. In de middel-troep krengde de magtigste ; en deinsde booz een swakker. Een ander / van de slag-ordre afgesneden / kreukte ten eersten opeisch. Een ander rondom verlaten / verliet sich self niet. Benard dan stuit buskelyk der bespringers indruk. Met de deining der baaren wentelde de swemmer van een brok der schipbreuk ; en golpte de Zee in. Gints woesteld' een berminkte tegen de dood : en / over boozd geworpen booz zijn eigen makker / weemeld noch een reis / eer hy den laatsten suik geeft en 't hoofd onderhaalt.

Eenmaal was nu Tromp booz d'Engel'sche heen geslagen: met sulck een booz-deel ; dat de zegen nu stond op 't overswenken na de Hollanders. Hy herbat dies halven de toyn booz de tweedemaal tegen de dikste vbandlyke drommen ingestooben. Hy vergat geen plichten van een Admiraal / en verbulde te gelijk den plaats der rapste Matroos. Nu bloog

Tromp
boort tot
tweemaal
door den
Vyand
heen.

word dood
geschoten.

bloog hy op de hut : en besag / dooz een
bezrekijker / hoe sich den handel ronds-
om toedroeg : dan na beneden / en
stak sijn scheeps-bolk een hart onder den
riem. Diep in een drang der byand
berwart / spzak uit misnoegen: Ik moet
boortgaan / daar iets te doen is: niemand
neemt my 't werk af : Bestebaar moet
den spits af-bijten. Dicht langs hem
heen schoof d'Engelsche Schout-by-
nacht / ingebolgt van ettelijke Fregat-
ten. Dit 't derde in die rang quam de ver-
bloente kogel : dewelke den nooit vol-
preesen Zee-boogd / nedertredende van
de hut / onder de slinker-tepel dooz 't
hart griesde. 't Gebal scheen eenigsints
medelyden te hebben niet sulck een droe-
big ongeluk. Op dat Tromp niet on-
gewooken soude sterben ; en niemand
overblijben / die sich toeschryben kon-
de eer van soo beruchten dood ; leide
een Soldaat uit Brederoode aan / en
trof den Hopman in 't derde Fregat soo
getwis : dat hy levenloos van de kam-
panje plosste. Maar Tromp, in de hut
op kussens nedergeleid / gaseerlang den
Geest. Dit sijn beklemde mond bzagt hy
sijn laatste nauwlijx dese woorden : Ik heb gedaan :
houd goeden moed.

Ondertusschen geraakt 't Schip Bre-
deroode dooz den byand : en 't gros der
vloot aldaar by malkander. Na den
bloedblag achter uit Brederoode wacht-
te

te yder : volghens 't bestemde teiken/
om d'Engelsche ghelykelyk op 't lijf te
ballen en te entren : wanneer de Hoofd-
Bevelhebbers ghezeint wierden aan
boord te komen. Sy verslaagen dooz
de dood der Zeeboogd / binden geraad-
saamt 't ongeluk te swijgen : belasten-
de den Hoopman de blag te voeren / en
haar alle / als Ammiraal / teghen den
Opandt in. Onder de boozbaarigsten
spatten Ioan Everds-zoon en de Ruit-
soo binnig booz uit : dat gantsche troe-
pen der Engelsche ruimte maakten. In
die togt viermaal nu herbat / wierden
ten weder-zijde proeben van dapper-
heid gegeven. De Nederlanders beston-
den nu te bechten om den zegen : de
Opandt / beneepen booz de wal / om
sijn behoudenis. Aan weinighe uren
hing de welstand van twee vermaardste
volkeren. Die korte tijd vereischte te
naauwer toeficht en meer manhaftig-
heid. An 't gesicht van sijn Vaderland
en een rechtvaardighe zaak / booz eer/
eed en byzheid / op aanblik van ober-
winning bocht d'eene / ghetrotst dooz
hoogmoedige overlast / geprikkelt dooz
de dood des Ammiraals. Pal stond de
ander : hardnekkigher woestelende te-
gen de nederlaagh / ghewend zijnde de
lauw'ren op te rapen uit Inlandsche
beroerten ; en met toeballigh boozdeel
een Hollander onder d'oogen te sien in

Hoofd-
bevel-
hebbers
swijgen
sijn doot

Goede
kans der
Hollan-
ders.

Hevig-
heid der
strijd.

Ruiter
seer be-
schadigt,
weg ge-
sleept.

Sijn hel-
dendaad.

En mis-
slagh.

See. Vier reisen sloegen de Vlooten
dooz malkander heen. Niet verflaauwt
dooz onderling berderf vielen t'elkeheng
eben heebig aan.

Omtrend twee uuren stozte Ruiters
fokke mast en groote steng ober boozd.
An onmaght dooz het verlies van dit
nootwendig zeil-tuig/konde min tegen-
weer doen: gezwakt dooz drie en veertig
dooden en vijf en dertigh ghequetsten.
Hy liet sich dan sleepen na de Maas van
Hopman Nicolaas Allartszoon. Weinig
te boozen aan Laroson Onder-ammi-
raal met de blaauwe blagh vast ghe-
klampt / hadt bereeds sijn Engelsche
Daan in een Oranje verwisselt / en soo
gehaabend: dat hy tweemaal krenge.
Loffelijker is 't helden-stuk: dewijl de
meerdere in maght booz een mindere
swichten moest. Maar de wijste is niet
altijd schzander. De beste krijgen ook
sombwyl een dut. De sterkste lichaamen
zijn oock beswijmingen onderwozpen.
Wie is ooit soo berre ghebozdert op 't
rechte pad/die niet eens mistreedt: dwa-
len hangt den mensch aan / soo lang hy
leeft. Niemand word geboozen sonder
gebreken: de beste is/ dewelke de min-
ste heeft. Krijgs-kundigen oorздеelen:
dat de Ruiter hier sich vergiste. Wan
de slinkerblengel tot Bebelhebber ober
een slag-ozde gestelt/ moest ten minsten
overtreden op een ander Schip: om
niet

niet den Vloot (welke toenmaals hee-
big aan den Vpand gebzagt / geen Op-
pergezaghebbers / sonder merkelyk ge-
baar/ontbeeren mogt) te berooben van
een Hoofd. Die selve klad wierd Ioan
Everts-zoon aangheluweben. Indien
sijn reddeloos Schip uit de strijdt was
weg-gesleept / onder 't opsicht van een
ander: hy hadde geen krah gheleeden
aan de lof / in dese kanswaagingh inge-
leidt.

Als ook
van Ioan
Everds-
zoon.

Buiten alle laster / hoewel ongeluk-
higer / bocht Cornelis Everds-zoon sijn
Bzoeder; na binnige teghentweer in de
grond gheschooten. Met d'Engelsche
Amiraal haperde 't niet weinig. Twee
Bzanders leiden hem ter wederzijde soo
gelukkig aan: dat de blam geswind in
zeilen / 't wand en boozschip batte. Et-
lijke begaben haar bereeds zeewaard/
en andere / nebens de Hopman Peacok
berstikten. Henrik Bitter inmiddels
bersagh die kans niet: als detwelke den
magteloosent'elkens een dichte buy
van kogels toedzeef. Maar de laatste
Bzander / traag aangaande / dzeef / los
gemaakt / lptwaard af. Toen kregen
d'Engelsche wederom moed: en einde-
lijk 't buur uit. Bp aldien 't niet gehaa-
pert had aan mangel van dapperheid
by een Hopman: de Triumph, van zeil-
tuig ontbloot/was berobert. Ammers
soo seer lag Sant Andries in't onderspit.

Engelse
Ammi-
raal in
gevaar
van te
verbran-
den.

Sant An-
dries in
de brant.

Dooz Pieter Floris-zoon bebochten/
dobberde een geruime tijdt in onnagt.
Maar ten laastten ook tot op 't hol toe
afgebrandt / soude buiten twijfel in de
loop zijn gebleven / ten zy twee andere
hem uit den weg hadden geboerd. Met
een merkelyk aantal Matroosen was
d' Hopman Thomas Graves in de blam
ghesneubelt. Teghen drie Engelsche
weerde sich mannelyk Ioan de Haas op
de Rooskrans. Mast en zeil-loos en
berzwaakt van volk (want niet weinige
oer boozdt sprongen / dooz den byand
gebergt; terwijl 't schip in lichte brand
stond') redderter hem dooz: en bzengt
het wrak behouden booz Goeree.

Graves
verbrant.
De Haas
seer scha-
deloos.

Hoyen Cox en Nicolaas Sanger les-
berden malkander soo hardneckig strijd
dat de Phenix onder v'een / en Westkap-
pel onder d'ander weg-sonk. Gerbrand
Schatte, tusschen de booztocht van
Monks hoofd-gedeelte beneepen / stond
echter pal teghen d'aanballers. Een
zy sijn goude Dolsijn, byster doozmagelt
en sonder zeilen ten laastten te gronde
ging: hy hadde het den byand duurder
betaalt gestelt. Een eerbieding mede-
lijden scheen dese te hebben met sulck
een dapperheit. Want terwijl 't Schip
te niets onderghehaalt wierdt; liep
een Fregat op zyde en berghde alle.
Noch eens bewaarde hem 't gheval
in 't uiterste ghebaar. Onghelukkiger
was

Cox, San-
ger en
Schatte
sinken.

was de Danger dan de gebangene als
 detwelke binnen weinigh uren Schip/
 Leben en Matroosen verloor: daar
 Schatter behouden op een ander ober-
 stapte. Bankert en Veertien tegen Chap-
 man en Krisps slaags / kregen 't hand
 ober hand best: doch nu aangemoedigt
 met de hoop van zegen / een gantsche
 troep zeilen op den hals. Een swach
 baartuig boerde Veertien: en deed' ech-
 ter soo lang een bruske tegenweer: tot
 de blam 't wand en hol vernielde. Sul-
 een koop had de Opandt niet aan dese
 bejeegeningh: of hy kond'ze sich beter
 hebben bedankt. Taylor met Bankert
 handtgemeen / wierd soo onthaalt: dat
 sijn Schip weghsonk. In die zeegen
 verheugde sich niet langh d' Oberwin-
 naar. Want onder water byster getrof-
 fen / mogt het eindelijk niet langer bo-
 ven houden.

Veertien
 verbiant.

Taylor
 en Ban-
 kert sin-
 ken.

Chans wierden proeben ghegeven
 van lofwaardigher Helden - stukken.
 Doorwaer nimmer sullen in bergetel-
 heid gestelt worden Marreveld of Swart,
 beide gelijkelijk op de zwaarste zeilen
 aangeballen. Wy misgunnen den oud-
 heid haar beruchte persoonaadjen niet:
 welker zeeghastighe wapenen de roest
 der tijdt in ettelijke Genten niet heeft
 konnen op-eeten. Doch bedancken
 den Hemel: datze den teghenwooz-
 dighen weerd ook mannen toedeelt:

356 De Beroerde Oceaan.

Dapper-
heid van
Marre-
veld,

die zelf booz de verdfte nakomelingen
met onberwelkelijke lauwren pzaalen
fullen. Marreveld booz een overmagtig
aantal Engelsche ten einde van adem/
na binnige tegenstand / fcheen een klei-
ne rust te nemen : om nieuwe krachten
tot feller indruk te vergaderen. Swaar-
lijk op verfcheide plaatfen gequetft / en
dooz een kogel van regterhant berooft/
behield moed en zabel in de flinker buift.
De Vyand had bereeds fijn oberloop
onder de boet. 't Was tijd uit d'oogen
te fien. De noodt bereifchte een man.
Flur dan spat hy by 't lulk uit / met fulk
een heebigheit : dat de befpringers tom-
melinx verftooben. Nu wederom mee-
fter / bracht drie Schepen aan 't dein-
fen : en / in die ruimte doozgeboozt / fijn
reddeloofe Zeelandia , binnen Teffel.
De twee Fregatten Tulpen Lauw'rier
kreeg Swart om d'oogen : doch eerlangh
fooveel boozdeel : datze achter uit fcha-
ben / na een rug-fteun van ettelijke ze-
len. Hy / ziedende dooz overmoedt/
hangt haar gheduurigh op de hielen.
Verballen diep onder 's vyands gros/
berflichte den moedt niet met wan-
hoop. t'Ellekens rondtom om-ghes-
maautwt / gingze alle indierboegen te
keer : dat fijn onberwichte dapper-
heidt d' Engelsche verbaafden. Des
abondts boufden hy wederom dooz
haarheen : en liep met veertigh dooz-
den

Als ook
van
Swart.

Of tweejarige Zee-daden. 357

den en sonder masten booz Katwijk ten anker.

Ioan van Kampen tussen drie zwaare Schepen beklemmt / had buiten twijfel eindelijk gekreukt: ten zy hy ontfet was. Ammers soo mannelijck bocht Simon Cornelis-zoon. Mangelampt van drie Engelsche, onthaaltze geheel raanto. d'Een / beukt hy de masten ober boozd. d'Andere / schendig geneepen / weeken af / doch dooz een galjoot uit Brederoode gelast na de Mase te sakken / nu wederom gereed / om op nieuw toe te setten / bzaght 't beschaadicht Schip / dertig dooden en ghequetsten booz Rotterdam.

Van Kampen in klem

Simon Cornelis zoon vecht wakker.

De Waterdrinker dzeigde sijn bzander aan Hopman Edwin vast. De Schoutby-nacht met de witte blag Edwin te hulp gekomen nebeng noch een / berwerde gelijkelijk in malkander. 't Duur geswind booztgekroopen / berteerdeze alle. In d'eerste tozn sprongh 't Fre gat Fortsmuiden op. Ter naauwer nood bluschte Monk den bzand uit de Resolution, en hopman Dakins uit sijn Worchester. Willem Warremond wakker in de klem geweest/dzeef na de Maas. Niet minder aanstoot leed de Witte: maar dooz de dikste drommen der byanden ghereddert / hield met sommighe van de bequaamste Schepen booz Petten standt. Onder die eer inlei-

Drie Engelsche gelijk verbrant. Monk en Dakins in nood.

De Witte
Floris
zoon en
de Wilde
strijden
lustig.

den met dese breefelyjke Zeeſlagh / be-
hoeben de laaſte niet te zyn gheuoemt
Pieter Floriszoon en Joan Gideons de
Wilde. Hy nebens de Witte te ſeer in Ip/
honde d'Engelſche des moꝝghens niet
wel bereiken. 's Namiddaghs aan den
ſtrijd geraakt / donderde ſoo geweldig/
dat hy hooꝝbedachtelyk ſcheen ſtil geſe-
ten te hebben / om adem te ſcheppen tot
feller ſlagen.

Beide de
Vlooten
na de
wal,

Dan Ter Heide, Schevelingen, Kat-
wijk, Noortwijk, Sant voort, en deſe
gantſche ſtreek langs / wierd de bloedig-
ge arbeid der twee beruchtſte volkeren
onderſcheidelyk aangeſchoutwt. Dooꝝ
de weſtelyke wind ſchokten in 't beide
de Vloten dicht na d'Hollandſche wal.
Ten negen uren ſchoot hy weſtelijker
om: en de Vpand geduurigh achter uit
deinſende. 't Begon toen hoe langer
hoe ſlechter met hem uit te ſien. Dooꝝ
hy Katwijk en Schevelingen na de nooꝝt
ſachtjes hooꝝt gedzeben / met de Ne-
derlanders op den rug / geraakt op ſe-
ben bademen water. Terwyl deſe in
bier Haring-buiſen toeboer van volk /
dartig duifend pond buſpoeder en ander
Krijgsgereedschap; doch een nadeeliger
wind kregen. Om de hoelte gunſtiger
t'onderſcheppen / aarzelenze dieſhalben
een weinigh. Maar de bloet ingegaan/
ſet de Vlooten onder Goereede. Tot
elf uren in de nacht hieldenſe ſhut-
gebeert:

gebeurt: te mets door een zuid-weste wind na Tessel gevallen. 't Getal der strijdende nam wederzijdigh hand ober hand af. Want ieder boerde terstond sijn beschadighde Schepen uit de slaghoorden. Andere droopen bloedharrig door. Tegen middernacht wierpen 't de Engelschen ober staag.

Seer beschadigt.

Wy bedroeven ons / dat door ettelijke ontaarde Nederlanders, onse beruchte naam een schandblek aangheveven is. Hoe schel zijn door Oorlogh-trompetten de Velden-stukken van dit puntje der Wereld ober de Wereld uitgeblaasen. Moest niet d' Oosten-rijre mogendheid / gheringeloozt tseventigh Jaaren / 't hoofd door haar in de schoot leggen? En dese bewijzen van vermaarde manhaftigheid hangen aan een lange reer. In de Roomsche Schrijvers zijn de Bataviers met sulke lof-spraakken af-geschildert: dat gheen land-aard by haar onkreukbaaren inboest halen magh. Laat Engeland horen / 't geen Dion getuigt: Hoe onder de Kaifar Claudius een groot ghedeelte van Britannie by Plantius verheert is, door de heerlijke en t'eenemael verwonderens-waardige bystand der Batavieren. Groote saaken (schrijft Tacitus) rechte Agricola, van de Bataviers geholpen, in Britannie uit. (En wie sal 't uithrabben) dat Ammianus Mar-

Bataviers hebben verscheiden maal Britannie ingenomen.

cellinus seid: Door de Bataviërs hebben de Romainen Britannien ingenomen. Niet lager loopt de zin van Zosimus: namentlijk dat omtrend de tijden van Iulianus de wapenen der Bataviërs den houtballigen Roomschen Staat hebben ondersteunt: als de welke Londen weder gekregen. Civilis gestelt zijn: de tot Bestierder ober Brittannien. Grotius, geleid dooz geen ongegronde gissingen / oordeelt hem afkomstigh uit koninglijk bloed der Bataviërs.

't Spijt ons byna dese getuigenissen bygebragt te hebben: terwyl wy onder de nakoomelingen van sulke gebrzeefde boozouders tellen moeten; die booz een verwonne byand trouwlooslyk verstuiben. Sy zijn gelukkiger; dat de tijd tegenwoozdig te kort schiet: om achter de juiste kennis van haar namen te komen. Anderfints / indien dit papier tegen d'oudheid magh / sy souden met een byandmerk aan d'eeuwen zijn overgelebert. Dus dan ging d'handel toe. Anderhalf uur booz middernacht staken d'Engelsche by de wind westelyk op: en te gelijk stijft twintig Nederlandsche Hopmannen tommelint uit de slagorde na Tessel. Zoo helder scheen de maan: dat de Byand die trouwloosheid in 't oog kreegh: en hier dooz versche moed. Vijftigh meest beschadigde schepen liepen uit de by noozd-oost aan:
en

Trouw-
loosheid
van ee-
nige Ne-
derland-
se Hop-
mannen.

Of tweejarige Zee-daden. 361

en andere by de banken lang schreeuwende den Santvoorders toe: 't Was alles verlooren. Op dit gedommel zaken uit d'achterhoede dartig minst ontredderde zeilen der Engelschen af. Met een verswaakt hoofd-gedeelte dekte Pieter Floris-zoon in d'hinderhoede het Admiralaal schip Brederoode. Lichtelijk was 't in de loop gebleven: ten zy hy 't spits afgebeten / en den fellen indruk geschozt had. Te meer / alsoo het door 't berlies der groote mast in de tweede tozn / hogger in wenden / en onmagtiger tot tegenweer dobberde; genoeghsaam ten doel gesteld booz 't belangh der gantsche strijd: als of aan Brederoode de eer van de bebochten zagen te winnen lagh. Nu in drie uren duurde de nasagt. Want de Witte, booz uit gezeild / hield eindelijk stand. Hy seinde dan de Vloot by een' grde de zeilen op / en liet de mars-zeils lopen ter halber steng. Die boozbereidingen verbaasden d'Engelsche. Sy wonden dies halben op de hoogte van 't adelyk huis Brederode de stebens scherp by de wind. Niet lichtelyk konde de streck missen: dewyl des nachts de blam der zeilen / onbequaem om na Engeland wegh te slepen / en daarom aangestoken / van verre in haar oogen slikerde. De Witte langs Petten marrende / daaghde / met 't gewonelyk lossen der grobe buisen

Engelse
vallen op
nieuw in
de nacht
aan.

't Schip
Bredero-
de door
Pieter
Floris
zoon be-
schermt.

Engelse
wonden
af.
Verbran-
den haar
schepen.

Hollan- den byant booz de spits. Doch niemant
ders bin- af koomende / loopt na Tessel. Van de
nen. bloot / alhier vergadert / zeilden de bes-
schaadigste / volgens sijn last / binne-
waard: d'andere / die sich licht redderen
honden / ankerden in 't Spanjaards-gat.

Zuid-oost ten oosten van den Briel
booz de Maas lag de Ruiter, besig met
splitsen en knoopen. Des Maandags
haalde de koelt met dyzigh weder hard
aan: en hy sijn groote stengh / tot een
waarbozgh bewaard / ober eind. An
een galjoet uit Goereede braght Ioan
Everds-zoon onthied van d'Algemeine
Staten: om de bloot op te zoeken. De
Ruiter dieghalben / by hem obergestapt /
bind Taneman aan de noozd kant der
Maas gesonken. 't Schip op beertien ba-
demen geset / stak de stengen boven wa-
ter. Twee mijlen zeetwaard booz Sche-
velingen lag Hopman Swart, by d'Oost-
Indische Maatschappij gehuurt / ten
anker. 't Galjoet inniddels booztge-
zeilt hield af en aan: om bericht te krij-
gen van den Wyand.

Maar op Woensdag quamen Ioan
Everds-zoon en de Ruiter in Tessel by
de bloot / sterk bier en tagtentig schepē.
Twaalf lagen in de Maas, Goereede of
Zeeland. Negen wierden vermist. Dese
kanswaagting dan stond den Nederlan-
ders op de zeilen van Everds Ians-zoon,
Gerbrand Schatter, Henrik Bitter. Ta-
neman,

Ioan E-
verds-
zoon en
de Rui-
ter soe-
ken de
Vloot
op.

Schade
geleden
by de
Hollan-
ders.

neman, Cornelis Everds-zoon, Nicolaas Sanger, Andries Veertien, Frederik Stellingwerf en de Jonge Bankert. Behalven drie andere was Brederoode seer beschadigt. Vijftig hadden dapper aan den man geweest: veertig andere minder gebaar uitgestaan. Op vijfshonderd wierden de dooden; op seiven honderd de gequetsen gescha t.

Maar Monk, de lendenen na-sleepende / was niet misgebeelt. In sijn eerste brief aan den Raad van Staten / ontschuldigd' hy sich / geen kennis der bysonder boozballen te hebben; zijnde by tijds uit de slag gesleept. Doch vertrouwde echter sijn blijfsrukken soodanigh te zijn: dat Nederland loffelijck van hem gevoelde. Haar Vloot is bereeds aan 't wyken: (hield d'inhoud) en wy vervolgen den zegen: dewelke echter met het bloed van treffelijke Helden ghekocht word: daar verwijfde sich buiten schoots houden. Van de vijf Amiralen der vyand zijn drie so gehavent: datze de vlaggen sagen met de masten nedertuimelen; en haar noit ten strijd wederkeré. Maer op dingsdag nader berigt / send de volgende letteren in een kits af / aan de selve. Zedert de Hollanders na Tessel zijn verstooven, is niet voorgevallen. 't Wierd geraadsaamt' gheoordeelt den najaght te schorten: dewijlze dicht onder strand heen vluchteden. Te lichter had de wind

Monks
eerste
brief.

Sijn
tweede.

ons op de wal gefet : nadien verfcheide
feer ontredert , niet te veel dienen ge-
vergt. Uit klein vaartuig , gelast te vol-
gen , om haar ftreck te verfpieden , zijn
verkundfchapt : datze door booten met
lantaarnen die felve nacht binnen Tef-
fel ter reede liepen. Wy wenden , volgens
slotvonnis der krijgs-raad , de Stevens
na Southolbay : om orde te ftellen , op
de befchaadigde fchepen , gequetften en
gevangenen : bevelende de huisgefins-
nen der gefneuvelden aan uwe forgvul-
dige medoogendheid.

Schade
der En-
gelfche.

Doch d'Engelfche lieten in defe flag
fitten de zeilen Fenix , Eikenboom , de
Iager , George , Prosperiteit , Tullipa ,
Poortland , de Draak , Lauw'rier , Wilhem
en de vergulde Haan. Om haar aftogt
niet te belemmeren / ftakenze 't buur
ook in acht onbzukbaare andere. On-
der de ses honderd dooden / waren de
Schout by nacht Graves , d'Hopman
Peacok , Edmond , Chapman , Ioan Tai-
lor , Willem Neroman , Hoyen Cox en
Krisp. De zieken en gequetften beliepen
weinig minder als darde half duifend.
Dit ghetal vermeerderden de Schout
by-nacht Louwfon ; de Bebelhebbers
Wilhem Rous , Holland , Ioseph Cubit ,
Ioan Stekes en andere. d'Onredderfte zei-
len de Triumf , Andries , Affeurantie , en
booznaamfte Fregatten zijn na Iar-
mouth , Dover , Harwits , Selbay , en in-
sonderz

Of tweejarige Zee-daden. 365

sonderheid na Chattam op den Teems gesleept. Dertig hielden zee / ses mijl van de wal; uit Iarmouth met alle be-
hoefstigheden gestijft.

In Engeland versustmen den mis- d'Engel-
gang der handel / soo veel doenelijch. sche ver-
Tot dien einde wiert uitgestrooit : dooz sullen
't Tesseler-gat hadden vier en twintigh haar
zeilen den berminkte Nederlandsche schade.

bloot beset : tot een rug-steun waren
beertien andere derwaards in aantogt.
En om de versierselen bet te bewimpe-
len; quam dooz den dzyk aan den dag
een lijst van de gesneubelde schepen der
byand / dzye en vijftigh in getal. Blaak
en Monk kregen ieder een goude keten/
Pen en Lauwson een silbere penningh.

Gemakkelijker kon de bedzienger ber-
schooning binden : ten zy Godt self op
dit tooneel een rolle gekregen had. De
Westmunstersche vergaaderingh dan
schrijft een dankdag uit tegen den vijftde
der herftmaand ober den bebochten
oberwinning. Om de dzeigende pla-
gen / verdient dooz de sonden / af te bid-
den / was inschelijc uit last der Algemei-
ne Staten / tien dagen te bozen / een ba-
sten gehouden in 't Vereenighde Neder-

land. Maar gebangenen / van d'Engel- Engelse
sche na Ipsich en Celsey geboerd / wier- mis han-
den onbeleeft mishandelt : de koningse delen de
bozgers en duitche Gemeinte belet de Holland-
minste handtreikingh aan de selve te seer.
gevan-

doen

doen volgens gewoonte. Sommighe
dieshalven verstonden. Andere bielen
dooz houde / hunger en onghemak in
zware ziekten. Die de dood spaarde / ge-
leek meer een geraemte als een mensch:
want niet weinige bestierben de ban-
den. Ettelijke / by mangel van lijfs
noodzakelijkheden / kregen te mets een
domheid der sinnen / en eindelyk blotte
hersenen. Onder den blaauwen Hemel
lagenze tot Celsey binnen een bemuurd
veld / rondom niet wacht beset. De
welke / uit mismoedigheid verkiefende
een hacchelijke dood booz een gebange-
nis zwaarder dan de dood / haar behou-
denis bestonden te soeken in de blucht:
wierden baak achterhaalt / gesabelt / ge-
schoten / of ten minsten gequetst. On-
aangesien echter een naauwe toeficht /
ontsnapte Hopman Schellinger.

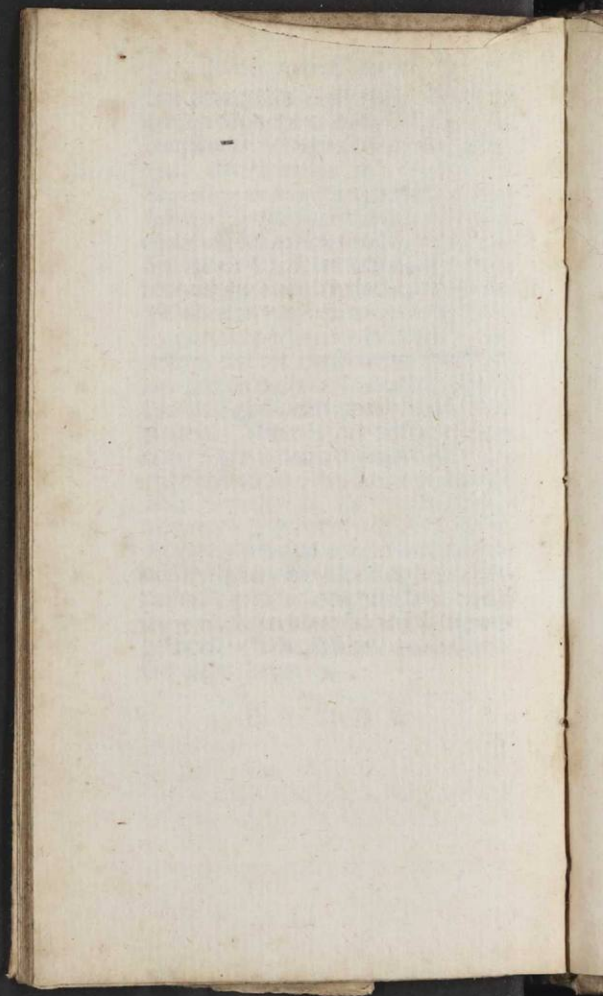
Maar 't lijk der Hollandsehe Am-
miraal / op den Helder aangeset / voer-
de een koets langs de strand na's Gra-
venhage. Van daar den bysde des Herfs-
maand boozt gebzagt / is in 't kooz der
oude kerk binnen Delft begraven. Al-
dus ging de lijk-staatsie toe. Met sle-
pende baanen en pieken / en trompen
der buffen / na d'aarde gekeert / en trom-
men in de rouw / trad de lijfwacht van
d'Hollandsehe Staaten / vier honderd
man sterk / booz uit: ingebolgt by vier
Trompetters / en een gewapend man / ver-

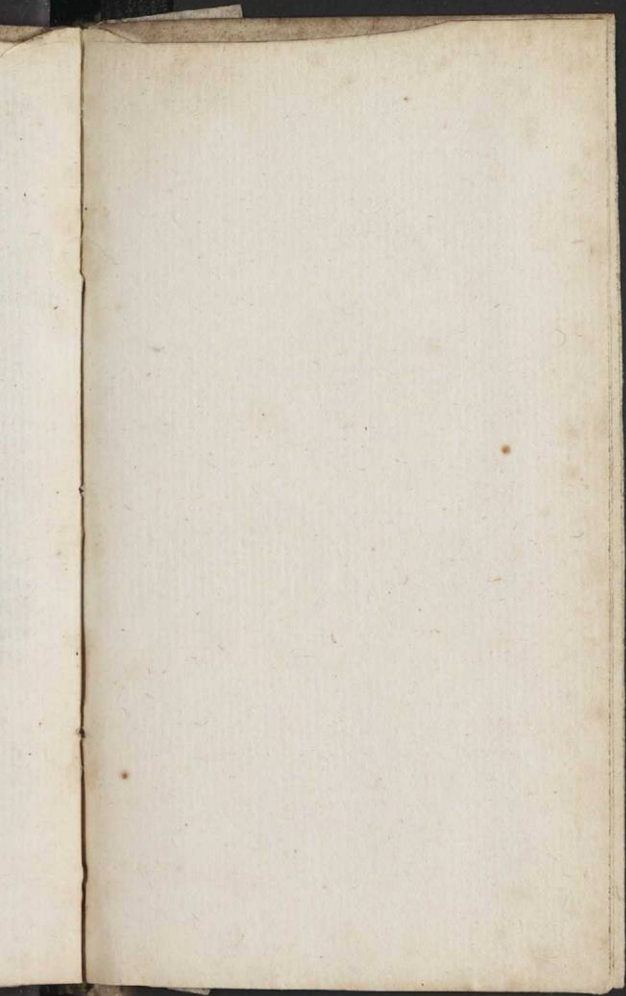
Tromps
begrave-
nis.

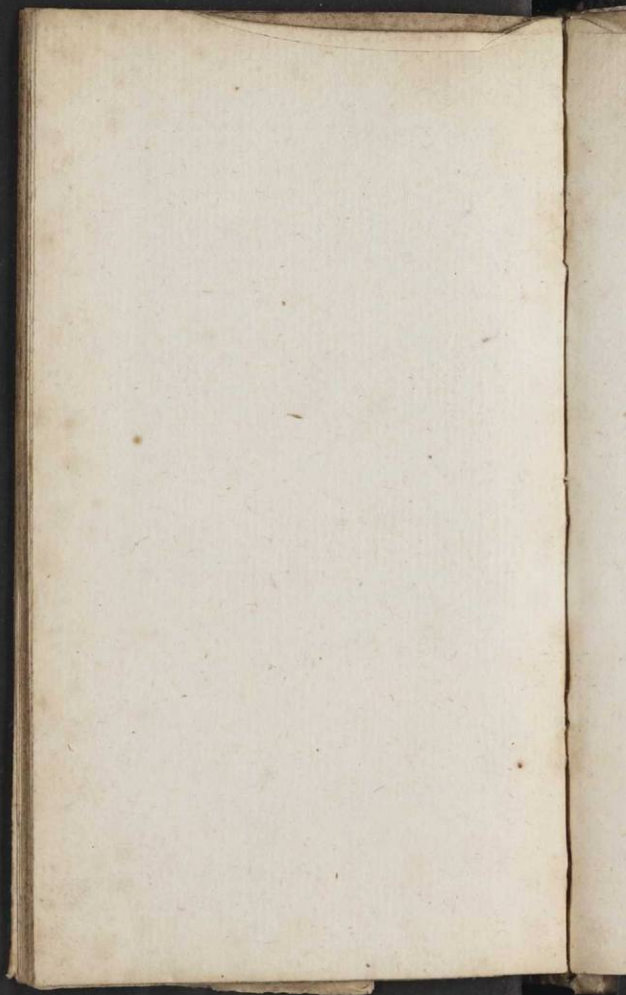
herbeelddende d'Ammiraliteit. Achter
 dese droegen andere des Zeebooghd's
 groote Vlag / den kleinen Standaard/
 't gesneden Wapenschild/d'ysere Hand-
 schoenen / den gepluimden Helm / de
 Ridderlijke spoozen en degen. Eben
 booz 't lijk/met sijn wapenen behangen
 en een langh zwart kleed / by de Zee-
 hofmannen aan de slippen op-gebat/
 wierd 't Rouw-paard geleid. In d'eer-
 ste orde na de dood-bus quamen d'Am-
 miraliteits-Heeren: en op haar hielen
 Tromps drie Soonen / Swagers / en
 naaste Bloedt-berwanten: beslooten
 van d'Algemeine en Hollandsche Sta-
 ten / d'Hoogen Raad / 't Hof / en He-
 renkamer. d'Uiterste sleep maakten de
 Overyghheid / de Bedtenaars des God-
 delijken Woordd's / Kerken-raad en het
 volk van 'sGravenhage uit. Tusschen
 de traanen der Gemeinte aldus aan de
 schuit gebzagt / voer na Delft. Hier
 Vaandels gewaapende Burgers ont-
 singhen 't aldaar. En losten driemaal
 met te doffe slagen; om soo verre / als
 Tromp bekend is / sijn begraafenis uit
 te balderen. Tot het konstigh marmer
 booz de selbe schikten de Staten sesten
 duisend guldens. En dit is d'uitbaard
 van die beruchte Zeeheld Martijn Har-
 pertszoon Tromp: de welke in de wieg
 by na op d'Oceaan gehobbeld/dooz wa-
 teren / gebankenissen en gebaarlijcke-
 den

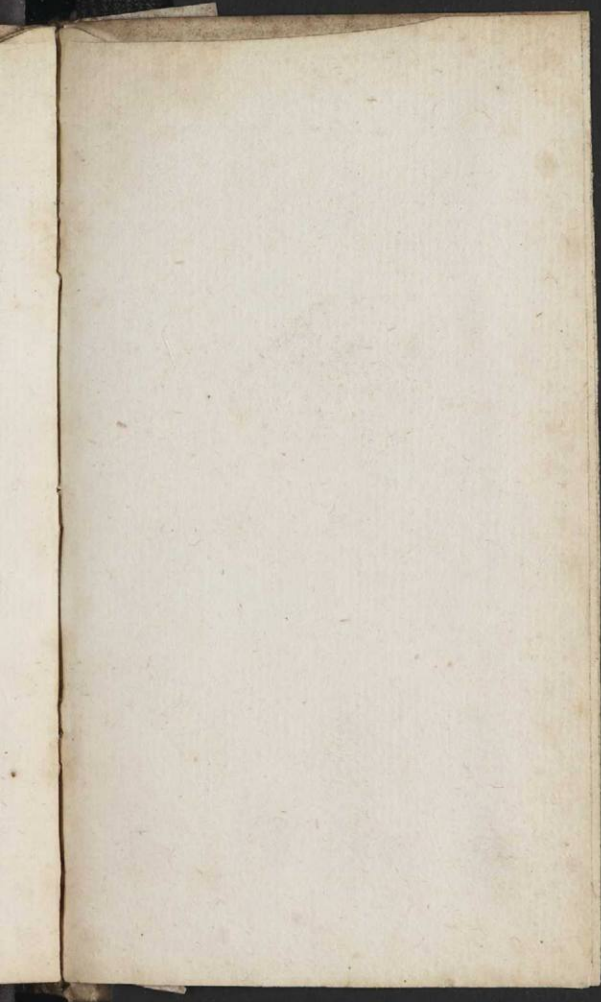
den gewoſteld / en achtbaarheid on-
 der ſijn Opanden / en erbarendheid tot
 boozſtand des Vaderlands heeft gekre-
 ſijn lof, gen. Oberwinnaar der Duinkerkers,
 Spaanſche en Engelsche, terwijl hy noch
 ſich noch wederparty ſpaart / iſ einde-
 lijk door een loot getroffen; nalatende
 den bpand ſchrik en nederlaag / groo-
 ter beiligheid aan d'onbeilige Zee/ aan
 't Vaderland na ſich een hertelijk ver-
 langen/booz ſich een onſterfelijke naam
 en hem ſelf tot een heerlijk boozbeeld
 van getrouwigheids / boozſichtigheid/
 ſtantbaſtigheid/edelmoedigheids en dap-
 perheids. Daar iſ den nakomelingen
 aangelegen: datze byſonderlijker be-
 richt hebben van ſijn leven en bedrjff.
 Niet tegenſtaande andere beſigheden
 onſe wren dapper beſnoepen / wy moe-
 ten echter den tijdt uit binden: om den
 onſterfelijken Ammiraal op deſe blade-
 ren uit 't graf te doen herleven: en ſijn
 wieg met de reer van ſoo wijdluſtig uit-
 gekraaide Heldenſtukken aan de dood-
 bug baſt te knoopen.

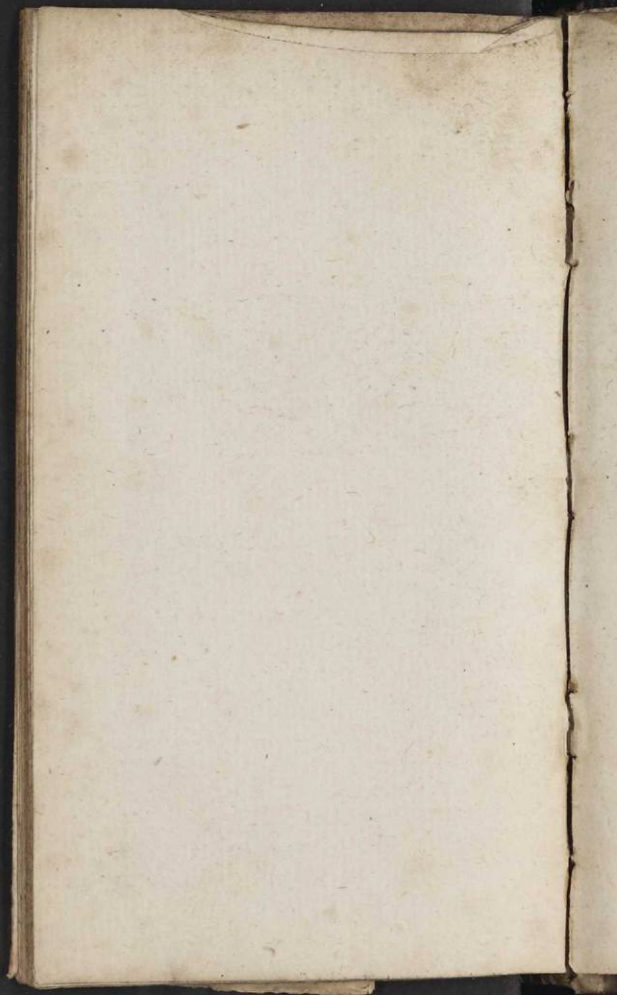
at
s,
h
e
n
d
/
n
f.
n
e
n
t
d-

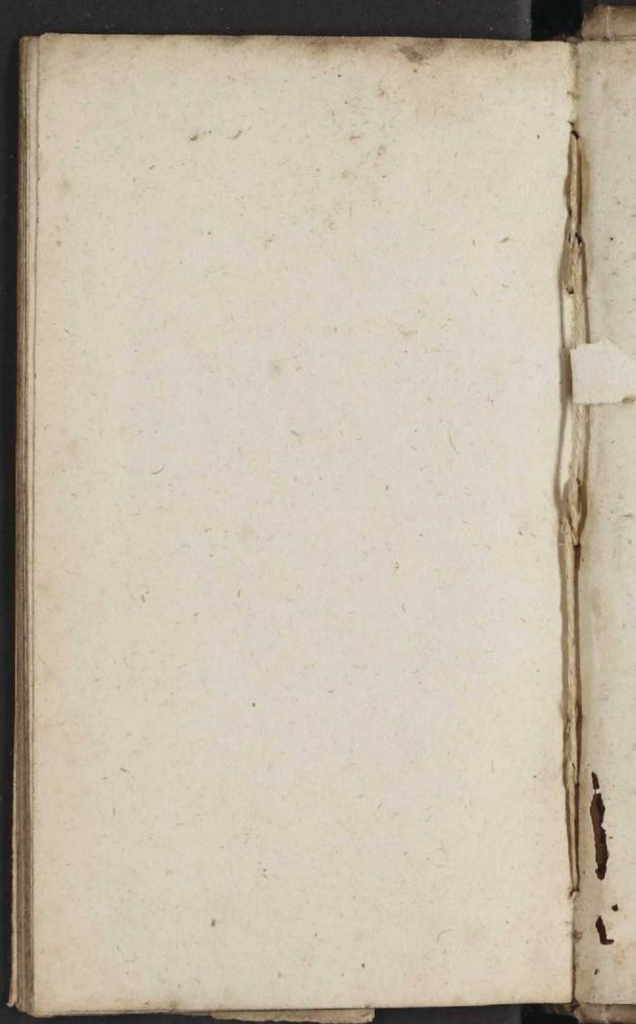

LHS/18596

